

**ΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
«ΟΝΕ: ΟΦΕΛΟΣ, ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ»**

**ΟΙ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ
ΚΑΡΑΔΗΜΑ ΜΑΡΙΑ
ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ**

**Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
-----------------------	---

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΟΝΕ, ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ, ΣΤΑΔΙΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ

1.1 ΟΝΕ.....	5
1.2 Προετοιμασία της ΟΝΕ.....	6
1.3 Στάδια της ΟΝΕ.....	7
1.4 Λόγοι δημιουργίας της ΟΝΕ.....	11

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ- Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

2.1 Κριτήρια σύγκλισης.....	15
2.2 Η πορεία προς την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.....	16
2.3 Ένταξη της Ελλάδος στην ΟΝΕ.....	17
2.4 Η σύγχρονη κατάσταση και πορεία της Ελλάδος.....	17
2.5 Επιπτώσεις της ΟΝΕ στη διεθνή οικονομία.....	19
2.6 Η ΟΝΕ το 2008.....	19

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ, ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΝΤΟΣ ΟΝΕ

3.1 Η ΟΝΕ και ποιες αλλαγές φέρνει στην ζωή μας.....	22
3.2 Τα οφέλη της ΟΝΕ.....	26
3.3 Οικονομικές επιπτώσεις από την είσοδο της Ελλάδος στην ΟΝΕ.....	29
3.4 Ιδιωτικές επενδύσεις και η θέση των τραπεζών στο περιβάλλον της ΟΝΕ...36	
3.5 Εργασιακές σχέσεις στα πλαίσια της ΟΝΕ.....	38

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΟΝΕ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

4.1 Τα πρώτα δέκα έτη του ευρώ.....	41
4.2 Οι επιδόσεις της ευρωζώνης και τα οφέλη της ΟΝΕ.....	45
4.3 Δημοσίευση της έκθεσης της ΕΚΤ για τη σύγκλιση-2008.....	47
4.4 Οι ελληνικές επιχειρήσεις στο περιβάλλον της ΟΝΕ.....	49

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΟΝΕ «ΘΕΩΡΙΑ» ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ

5.1 Κοινωνικές εισροές και ατζέντα 2000.....	52
5.2 Το επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας και ανάπτυξης της Ελλάδος 2001-2004.....	53
5.3 ΟΝΕ και νεοκλασική θεωρία.....	56
5.4 ΟΝΕ και φιλελευθερισμός.....	60
5.5 Πραγματική σύγκλιση.....	62

ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ 2004-2008, ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ, ΔΡΑΧΜΗ, ΜΙΣΘΟΙ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ

6.1 Ελληνική οικονομία 2004-2008.....	79
6.2 Εξελίξεις και προοπτικές.....	88
6.3 Σύμβολα € και κέρματα.....	99
6.4 Ευρώ, δραχμή και μετοχές ελληνικών εταιριών.....	101
6.5 Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα.....	104
6.6 ΟΝΕ, μισθοί, ανεργία.....	109

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ- ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ.....	114
-----------------------------------	------------

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	117
----------------------	------------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση είναι μια ζώνη ενιαίου νομίσματος στην οποία οι χώρες που συμμετέχουν ακολουθούν κοινή νομισματική πολιτική για την επίτευξη κοινών οικονομικών στόχων. Η δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης υπήρξε ο καρπός μιας μακροχρόνιας διαδικασίας η οποία ξεκίνησε από τα τέλη της δεκαετίας του 60 και το 1991 με την συνθήκη του Μάαστριχτ ορίστηκε το ακριβές χρονοδιάγραμμα για τη διεξαγωγή της ΟΝΕ , χωρισμένο σε τρεις φάσεις καθεμία από αυτές με δεδομένους αντικειμενικούς στόχους. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ορίζει η ολοκλήρωση της τρίτης φάσης της ΟΝΕ εξαρτάται από τη συμπλήρωση προδιαγεγραμμένων νομικών κριτηρίων σύγκλισης και από την ελεύθερη βούληση των χωρών. Τα κριτήρια σύγκλισης για την εισαγωγή μιας χώρας στην ΟΝΕ είναι ο πληθωρισμός, οι τύποι επιτοκίων, το δημόσιο έλλειμμα, οι ισοτιμίες και το δημόσιο χρέος (Μηλιός- Σταμάτης- Γρόλλιος- Κατσορίδας/ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ/ ΕΚΔΟΤΗΣ: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, 1999).

Το ευρώ ως διεθνές νόμισμα έχει επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία και έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στα διεθνή χρηματοπιστωτικά χαρτοφυλάκια. Η δημιουργία του ευρώ έχει συμβάλλει στη σταθεροποίηση του διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος και στην προώθηση του διεθνούς εμπορίου. Μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ και την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος από την 1^η Ιανουαρίου 2001, η οικονομία λειτουργεί σε ένα νομισματικό περιβάλλον που διασφαλίζει υψηλό βαθμό σταθερότητας των τιμών και προάγει την οικονομική ανάπτυξη. Μερικές οικονομικές επιπτώσεις από την είσοδο της Ελλάδας στην ΟΝΕ είναι η αύξηση παραγωγικότητας και η ενίσχυση του ανταγωνισμού καθώς και η μείωση των επιτοκίων η οποία έχει ευδιάκριτη επεκτατική επίδραση στη ζήτηση. Η χώρα μας μετά την ένταξή της στην ΟΝΕ έχει επιτύχει το χαμηλότερο επίπεδο πληθωρισμού των τελευταίων δεκαετιών και έχει μειώσει αισθητά τη σημασία του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών. Η κατάργηση του εθνικού μας νομίσματος οδήγησε σε αισθητή μείωση των συναλλαγματικών κινδύνων και δημιούργησε πολλά οφέλη από την εξάλειψη του κόστους κατά την μετατροπή των νομισμάτων. Οι επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά ήταν σημαντικές. Το δημόσιο χρέος που είναι μία από τις πλέον κρίσιμες μακροοικονομικές μεταβλητές για τη διαμόρφωση των υπόλοιπων δημοσιονομικών μεγεθών περιορίστηκε και με τον τρόπο αυτό εξοικονομήθηκαν σημαντικοί πόροι. Το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης μετατράπηκε από έλλειμμα σε οριακό πλεόνασμα (Μηλιός- Σταμάτης- Γρόλλιος- Κατσορίδας/ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ/ ΕΚΔΟΤΗΣ: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, 1999).

Μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ οι επιχειρήσεις έγιναν πιο ανταγωνιστικές λόγω της εξάλειψης των συναλλαγματικών κινδύνων και του κόστους μετατροπής των εθνικών νομισμάτων. Η ΟΝΕ παρέχει πλέον στις επιχειρήσεις μεγαλύτερη ευελιξία , τόσο από εμπορική όσο και χρηματοπιστωτική άποψη γεγονός που τις έχει καταστήσει ισχυρότερες. Ειδικότερα οι ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν αποκομίσει σημαντικά οφέλη από την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους στο σταθερό οικονομικό περιβάλλον της ΟΝΕ με τα χαμηλά επιτόκια, τον περιορισμένο συναλλαγματικό κίνδυνο και το ευνοϊκότερο θεσμικό και φορολογικό περιβάλλον. Όσον αφορά τις μεγάλες επιχειρήσεις που λειτουργούν στην Ελλάδα έχουν επιτύχει με τη

σειρά τους τη μείωση του κόστους της και έχουν αποκτήσει ευκολότερη πρόσβαση στις ευρωπαϊκές αγορές προϊόντων και πρώτων υλών λόγω της άμεσης σύγκρισης των τιμών. (Μηλιός- Σταμάτης- Γρόλλιος- Κατσορίδας/ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ/ ΕΚΔΟΤΗΣ: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, 1999)

Ο τουριστικός τομέας έχει ευνοηθεί περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον τομέα εξαιτίας της μείωσης του κόστους των διασυνοριακών συναλλαγών και του χρηματοοικονομικού κόστους. Η μετακίνηση των τουριστών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει διευκολυνθεί σημαντικά γιατί οι τουρίστες δεν επιβαρύνονται με προμήθειες συναλλάγματος καθώς και με τις διαφορές ανάμεσα στις τιμές αγοράς και πώλησης κατά τις μετατροπές των εθνικών νομισμάτων. Ένα ακόμα πλεονέκτημα της ΟΝΕ είναι ότι το κόστος των επενδύσεων και λειτουργίας των τουριστικών επιχειρήσεων έχει μειωθεί λόγω των χαμηλών επιτοκίων δανεισμού και της μείωσης του πληθωρισμού.

Ένας ακόμη κλάδος της ελληνικής οικονομίας ο οποίος έχει ιδιαίτερη σημασία για την οικονομία της χώρας και παρουσιάζει κάποιες επιπτώσεις είναι ο τομέας της ναυτιλίας. Οι ναυτιλιακές επιχειρήσεις επωφελούνται άμεσα από την ΟΝΕ λόγω της αύξησης του τουρισμού και του διασυνοριακού εμπορίου. Οι επιπτώσεις από την εισαγωγή του ευρώ εστιάζονται περισσότερο στη διαμόρφωση της συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ έναντι του δολαρίου (Μηλιός- Σταμάτης- Γρόλλιος- Κατσορίδας/ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ/ ΕΚΔΟΤΗΣ: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, 1999).

Η ένταξη της χώρας μας στην ΟΝΕ και η καθιέρωση του ευρώ στις συναλλαγές έχει επιφέρει μεταβολές στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Τα οφέλη που προκύπτουν από την εφαρμογή του ενιαίου νομίσματος αφορούν κυρίως την εξάλειψη της συναλλαγματικής αβεβαιότητας και την αύξηση του όγκου του διασυνοριακού εμπορίου με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης σημαντικό πλεονέκτημα αποτελεί η μείωση του κόστους συναλλαγών λόγω της εξάλειψης του κόστους μετατροπής των εθνικών νομισμάτων. Οι επενδύσεις αποτελούν τον πιο σημαντικό παράγοντα της εγχώριας ζήτησης. Με την είσοδο της χώρας μας στην ΟΝΕ παρουσιάστηκε άνοδος των επενδυτικών ευκαιριών εξαιτίας της διεύρυνσης και της ενοποίησης των ευρωπαϊκών αγορών των μετοχών. Οι υψηλές ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις έχουν ενισχύσει το παραγωγικό δυναμικό της ελληνικής οικονομίας.

Η ελληνική οικονομία μετά την πλήρη ένταξή της στην ΟΝΕ έχει επιτύχει μακροοικονομική σταθερότητα και αναπτύσσεται με ταχύ ρυθμό. Η δημοσιονομική θέση της χώρας έχει βελτιωθεί σημαντικά και δημιουργήθηκαν ευνοϊκές προϋποθέσεις για την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης. Η υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος και η συμμετοχή στην ΟΝΕ έχουν μεταβάλλει τις νομισματικές συνθήκες και έχουν οδηγήσει στη βελτίωση των επιδόσεων της οικονομίας. (Μηλιός- Σταμάτης- Γρόλλιος- Κατσορίδας/ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ/ ΕΚΔΟΤΗΣ: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, 1999)

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΟΝΕ, ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ, ΣΤΑΔΙΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ

1.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ (ΟΝΕ)

Ως *οικονομική και νομισματική ένωση (ΟΝΕ)* νοείται η διαδικασία που αποβλέπει στην εναρμόνιση των οικονομικών και νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών της Ένωσης, με στόχο την εφαρμογή ενιαίου νομίσματος, του ευρώ. Η ΟΝΕ υπήρξε το αντικείμενο μιας Διακυβερνητικής Διάσκεψης που πραγματοποιήθηκε στο Μάαστριχτ τον Δεκέμβριο του 1991.

Το Ιούνιο του 1988, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε το στόχο της σταδιακής υλοποίησης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) και ανέθεσε σε μια επιτροπή, υπό την προεδρία του Jacques Delors, του τότε Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, να μελετήσει και να προτείνει συγκεκριμένα στάδια, τα οποία θα οδηγούσαν στην εν λόγω ένωση.

Η επιτροπή απαρτιζόταν από τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών της τότε Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ), τον Alexandre Lamfalussy, ο οποίος τότε κατείχε τη θέση του Γενικού Διευθυντή της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών, τον Niels Thygesen, Καθηγητή Οικονομικών στη Δανία, και τον Miguel Boyer, τότε πρόεδρο της Banco Exterior de Espana.

Αποτέλεσμα των εργασιών αυτής της επιτροπής ήταν η «Έκθεση Delors», σύμφωνα με την οποία η οικονομική και νομισματική ένωση θα έπρεπε να επιτευχθεί σε τρία ξεχωριστά, αλλά εξελικτικά στάδια. (Μηλίδος- Σταμάτης- Γρόλλιος- Κατσορίδας/ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ/ ΕΚΔΟΤΗΣ: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, 1999)

- Ø 1^ο στάδιο (από την 1^η Ιουλίου 1990 έως την 31^η Δεκεμβρίου 1993): ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων ανάμεσα στα κράτη μέλη, ενίσχυση του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών και αύξηση της συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών.
- Ø 2^ο στάδιο (από την 1^η Ιανουαρίου 1994 έως την 31^η Δεκεμβρίου 1998): σύγκλιση των οικονομικών και νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών (για να διασφαλιστεί η σταθερότητα τιμών και η υγιής κατάσταση των δημόσιων οικονομικών) και δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ΕΝΙ) καθώς και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) το 1998.
- Ø 3^ο στάδιο (από την 1^η Ιανουαρίου 1999): αμετάκλητος καθορισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών και εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος στις αγορές συναλλάγματος και στις ηλεκτρονικές πληρωμές. Εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή.

Κατά την έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ, έντεκα κράτη μέλη υιοθέτησαν το ευρώ ως ενιαίο νόμισμα. Δύο χρόνια αργότερα, προσχώρησε και η Ελλάδα. Η Σλοβενία προσχώρησε στη ζώνη ευρώ την 1^η Ιανουαρίου 2007.

Τρία κράτη μέλη δεν υιοθέτησαν το κοινό νόμισμα: το Ηνωμένο Βασίλειο και η Δανία, χώρες για τις οποίες ισχύει η ρήτρα εξαίρεσης «opt- out», καθώς και η Σουηδία που δεν εισήγαγε το ευρώ κατόπιν δημοψηφίσματος με αρνητικό αποτέλεσμα τον

Σεπτέμβριο του 2003. Τα κράτη μέλη που προσχώρησαν στην Ένωση την 1^η Μαΐου 2004 και την 1^η Ιανουαρίου 2007 οφείλουν να υιοθετήσουν το ευρώ όταν θα πληρούν όλα τα κριτήρια σύγκλισης. Δεν προβλέπεται γι' αυτά καμία ρήτρα εξαίρεσης στις προενταξιακές διαπραγματεύσεις. (Μηλιός- Σταμάτης- Γρόλλιος- Κατσορίδας/ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ/ ΕΚΔΟΤΗΣ: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, 1999).

1.2 Η προετοιμασία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης

Τη δεκαετία του '60, η πρόοδος στον τομέα της οικονομικής ολοκλήρωσης έφερε την ιδέα της δημιουργίας ενιαίου νομίσματος.

Ωστόσο, δεν προβλεπόταν ακόμη από τις συνθήκες ένα ενιαίο νόμισμα για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ). Άλλωστε, εκείνη την εποχή, και οι έξι χώρες της ΕΟΚ συμμετείχαν σε ένα αρκετά αποτελεσματικό διεθνές νομισματικό σύστημα (το σύστημα Bretton Woods). Στο σύστημα αυτό, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες ήταν σταθερές αλλά προσαρμόσιμες και παρέμειναν σχετικά σταθερές μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60, τόσο στην ΕΟΚ όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. (oikonomikos.dolnet.gr)

Το 1969 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε ένα σχέδιο (γνωστό ως “σχέδιο Barre”) σχετικά με την περαιτέρω ανάπτυξη της ιδέας του ενιαίου νομίσματος, επειδή το σύστημα Bretton Woods είχε αρχίσει να παρουσιάζει αρκετά έντονα σημάδια κόπωσης. Με βάση το σχέδιο Barre οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων κάλεσαν το Συμβούλιο των Υπουργών να χαράξει στρατηγική για την υλοποίηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Το αποτέλεσμα ήταν η έκθεση Werner, η οποία δημοσιεύθηκε το 1970 και πρότεινε τη σταδιακή δημιουργία της ΟΝΕ μέχρι το 1980. Ωστόσο, η διαδικασία αυτή έχασε τη δυναμική της λόγω της σημαντικής συναλλαγματικής αστάθειας που επικρατούσε διεθνώς μετά την κατάρρευση του συστήματος Bretton Woods στις αρχές της δεκαετίας του '70 και υπό την πίεση των διαφορετικών αντιδράσεων πολιτικής στις οικονομικές διαταραχές εκείνης της περιόδου, ιδιαίτερα κατά την πρώτη πετρελαϊκή κρίση. (oikonomikos.dolnet.gr)

Τα εννέα μέλη της τότε ΕΟΚ, στην προσπάθειά τους να αντιμετωπίσουν αυτήν την αστάθεια και την επακόλουθη μεταβλητότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών, επανενεργοποίησαν τη διαδικασία νομισματικής συνεργασίας το Μάρτιο του 1979 με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ). Κύριο χαρακτηριστικό του ήταν ο μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών (ΜΣΙ), ο οποίος εισήγαγε σταθερές αλλά προσαρμόσιμες συναλλαγματικές ισοτιμίες μεταξύ των νομισμάτων των χωρών της ΕΟΚ. Χρειάστηκε λοιπόν τότε να γίνουν προσαρμογές των νομισματικών και οικονομικών πολιτικών προκειμένου να διασφαλιστεί η σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Στο πλαίσιο του ΕΝΣ, οι συμμετέχοντες κατόρθωσαν να δημιουργήσουν μια ζώνη όπου άρχισε να επικρατεί ολοένα και μεγαλύτερη σταθερότητα,

καθώς και να επιτύχουν τη σταδιακή χαλάρωση των ελέγχων κίνησης κεφαλαίων. (oikonomikos.dolnet.gr)

Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, που υπεγράφη το 1986, έδωσε νέα ώθηση στη δημιουργία του ενιαίου νομίσματος και της ΟΝΕ. Η Πράξη αυτή έθεσε ένα χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση της Ενιαίας Αγοράς και επιβεβαίωσε εκ νέου την ανάγκη επίτευξης της ΟΝΕ.

Το 1988 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε το στόχο για την υλοποίηση της ΟΝΕ και ανέθεσε σε μια επιτροπή που απαρτιζόταν από εμπειρογνώμονες σε θέματα νομισματικής πολιτικής, συγκεκριμένα τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να προτείνει συγκεκριμένα στάδια που θα οδηγούσαν στην ΟΝΕ. (oikonomikos.dolnet.gr)

Αποτέλεσμα των εργασιών της επιτροπής ήταν η έκθεση Delors, σύμφωνα με την οποία η ΟΝΕ θα έπρεπε να επιτευχθεί σε τρία στάδια. Η νομική βάση όμως για την ΟΝΕ δεν είχε ακόμη δημιουργηθεί. Η έκθεση οδήγησε σε διαπραγματεύσεις οι οποίες κατέληξαν στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), που υπεγράφη στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992. Με τη Συνθήκη αυτή ιδρύθηκε η ΕΕ και τροποποιήθηκαν οι ιδρυτικές συνθήκες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με την προσθήκη νέου κεφαλαίου σχετικά με την οικονομική και νομισματική πολιτική. Το εν λόγω νέο κεφάλαιο έθετε τα θεμέλια της ΟΝΕ και προέβλεπε τη μέθοδο και το χρονοδιάγραμμα για την υλοποίησή της. (oikonomikos.dolnet.gr)

1.3 ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΟΝΕ

ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ΟΝΕ

Με βάση την Έκθεση Delors, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε τον Ιούνιο του 1989 ότι το πρώτο στάδιο υλοποίησης της οικονομικής και νομισματικής ένωσης θα ξεκινούσε την 1^η Ιουλίου 1990, ημερομηνία κατά την οποία καταργήθηκαν κατ' αρχήν όλοι οι περιορισμοί στην κυκλοφορία κεφαλαίων ανάμεσα στα κράτη μέλη. (www.apodimos.com)

Επιτροπή των Διοικητών

Πρόσθετες αρμοδιότητες εκχωρήθηκαν στην Επιτροπή των Διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, η οποία, από τη σύστασή της το Μάιο του 1964, είχε διαδραματίσει ολοένα και πιο σημαντικό ρόλο στη νομισματική συνεργασία. Αυτές οι αρμοδιότητες καθορίστηκαν με απόφαση του Συμβουλίου της 12^{ης} Μαρτίου 1990 και αφορούσαν, μεταξύ άλλων, τη

διεξαγωγή διαβουλεύσεων και την προώθηση του συντονισμού στον τομέα της νομισματικής πολιτικής των κρατών μελών, με στόχο την επίτευξη της σταθερότητας των τιμών.

Επειδή το διαθέσιμο χρονικό διάστημα ήταν σχετικά σύντομο και τα καθήκοντα που έπρεπε να αναληφθούν πολύπλοκα, η Επιτροπή των Διοικητών ανέλαβε και τις προπαρασκευαστικές εργασίες για το Τρίτο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ONE). Πρώτα έπρεπε να εντοπιστούν όλα τα θέματα που έπρεπε να τεθούν υπό εξέταση σε αρχικό στάδιο, να θεσπιστεί ένα πρόγραμμα εργασίας έως τα τέλη του 1993 και να προσδιοριστούν καταλλήλως τα καθήκοντα που θα αναλάμβαναν οι υπάρχουσες υποεπιτροπές και ομάδες εργασίας οι οποίες είχαν συσταθεί για το σκοπό αυτό. (www.apodimos.com)

Νομική Προετοιμασία

Για την υλοποίηση του Δεύτερου και του Τρίτου Σταδίου, ήταν απαραίτητη η αναθεώρηση της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (η «Συνθήκη της Ρώμης»), προκειμένου να θεσπιστεί η απαραίτητη θεσμική δομή. Για το σκοπό αυτό, συγκλήθηκε μια Διακυβερνητική Διάσκεψη για την ONE, η οποία πραγματοποιήθηκε το 1991 παράλληλα με τη Διακυβερνητική Διάσκεψη για την πολιτική ένωση. (www.apodimos.com)

Οι διαπραγματεύσεις κατέληξαν στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία εγκρίθηκε το Δεκέμβριο του 1991 και υπεγράφη στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992. Ωστόσο, επειδή καθυστέρησε η διαδικασία κύρωσης, η Συνθήκη (η οποία τροποποίησε τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, μετονομάζοντάς την σε Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και εισήγαγε, μεταξύ άλλων, το Πρωτόκολλο για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και το Πρωτόκολλο για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος) ετέθη τελικά σε ισχύ την 1^η Νοεμβρίου 1993. (www.apodimos.com)

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ONE, ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ENI ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΤ

Η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ENI) την 1^η Ιανουαρίου 1994 σηματοδότησε την έναρξη του Δεύτερου Σταδίου της ONE και, κατά συνέπεια, τη διάλυση της Επιτροπής των Διοικητών. Το ENI αποτέλεσε ένα μεταβατικό στάδιο, το οποίο αντανάκλούσε επίσης, την κατάσταση της νομισματικής ολοκλήρωσης στο εσωτερικό της Κοινότητας. Το ENI δεν έφερε καμία ευθύνη για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού αυτή αποτελούσε αποκλειστικό δικαίωμα των εθνικών αρχών. Επιπλέον, δεν είχε καμία αρμοδιότητα παρέμβασης στις αγορές συναλλάγματος.

Τα δύο κύρια καθήκοντα του ENI:

- Ø να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών και το συντονισμό των νομισματικών πολιτικών, και
- Ø να αναλάβει τις αναγκαίες προετοιμασίες για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), για την άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και για τη δημιουργία ενιαίου νομίσματος στο τρίτο στάδιο.

Για το σκοπό αυτό, το ΕΝΙ αποτέλεσε ένα βήμα διαβουλεύσεων, καθώς και ανταλλαγής απόψεων και πληροφοριών για θέματα πολιτικής. Επιπλέον, προσδιόρισε το κανονιστικό, οργανωτικό και υλικοτεχνικό πλαίσιο που χρειαζόταν το ΕΣΚΤ για την άσκηση των καθηκόντων του στο Τρίτο Στάδιο. (www.apodimos.com)

Συνοπτική παρουσίαση των προπαρασκευαστικών εργασιών που ανέλαβε το ΕΝΙ

Το Δεκέμβριο του 1995, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε να ονομάσει «ευρώ» την ευρωπαϊκή νομισματική μονάδα, η οποία επρόκειτο να εισαχθεί κατά την έναρξη του Τρίτου Σταδίου, και επιβεβαίωσε ότι το Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ θα ξεκινούσε την 1^η Ιανουαρίου 1999. Προαναγγέλθηκε ένα χρονοδιάγραμμα για τη μετάβαση στο ευρώ, το οποίο βασίστηκε κυρίως σε αναλυτικές προτάσεις που εκπόνησε το ΕΝΙ.

Παράλληλα, το ΕΝΙ ανέλαβε να εκτελέσει προπαρασκευαστικές εργασίες για τις νομισματικές και συναλλαγματικές σχέσεις που θα επικρατούσαν στο μέλλον ανάμεσα στη ζώνη του ευρώ και σε άλλες χώρες της ΕΕ. Το Δεκέμβριο του 1996, το ΕΝΙ υπέβαλε έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η οποία αποτέλεσε τη βάση ενός ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τις αρχές και τα θεμελιώδη στοιχεία του νέου μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών (ΜΣΙ ΙΙ), το οποίο εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 1997. (www.apodimos.com)

Τα νέα τραπεζογραμμάτια

Το Δεκέμβριο του 1996, το ΕΝΙ παρουσίασε επίσης στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και, στη συνέχεια, στο ευρύτερο κοινό την επιλεγθείσα σειρά σχεδίων για τα τραπεζογραμμάτια ευρώ, τα οποία επρόκειτο να τεθούν σε κυκλοφορία την 1^η Ιανουαρίου 2002. (www.apodimos.com)

Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης

Προκειμένου να συμπληρώσει και να προσδιορίσει τις διατάξεις της Συνθήκης που αφορούσαν την ΟΝΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε τον Ιούνιο του 1997 το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Δύο κανονισμοί αποτελούν μέρος του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, το οποίο αποσκοπεί στη διασφάλιση

δημοσιονομικής πειθαρχίας όσον αφορά την ONE. Με δήλωση του Συμβουλίου τον Μάιο του 1998, το Σύμφωνο συμπληρώθηκε και ενισχύθηκαν οι αντίστοιχες δεσμεύσεις. (www.apodimos.com)

Αρχικοί συμμετέχοντες

Στις 2 Μαΐου 1998 το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης- συνεχόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων- αποφάσισε ομόφωνα ότι 11 κράτη μέλη πληρούσαν τα κριτήρια που ήταν απαραίτητα για τη συμμετοχή στο τρίτο στάδιο της ONE και την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος την 1^η Ιανουαρίου 1999. Οι αρχικοί συμμετέχοντες ήταν το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιρλανδία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, η Αυστρία, η Πορτογαλία και η Φιλανδία. Επιπλέον, οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων κατέληξαν σε συμφωνία σε πολιτικό επίπεδο για τις προσωπικότητες που επρόκειτο να προταθούν ως μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). (www.apodimos.com)

Προετοιμασία για τον καθορισμό των συντελεστών μετατροπής

Το Μάιο του 1998, οι Υπουργοί Οικονομικών των κρατών μελών που υιοθέτησαν το ενιαίο νόμισμα συμφώνησαν μαζί με τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των εν λόγω κρατών μελών, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ENI ότι οι τρέχουσες διμερείς κεντρικές ισοτιμίες των νομισμάτων των συμμετεχόντων κρατών μελών, στο πλαίσιο του ΜΣΙ, θα χρησιμοποιούνταν για τον καθορισμό των αμετάκλητων συντελεστών μετατροπής για το ευρώ. (www.apodimos.com)

Διορισμός οργάνων λήψης αποφάσεων

Στις 25 Μαΐου 1998, οι κυβερνήσεις των 11 συμμετεχόντων κρατών μελών διόρισαν τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τα τέσσερα άλλα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ. Αυτοί ανέλαβαν τα καθήκοντά τους την 1^η Ιουνίου 1998, γεγονός που σηματοδότησε την ίδρυση της ΕΚΤ. Η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των συμμετεχόντων κρατών μελών αποτελούν το Ευρωσύστημα, το οποίο διαμορφώνει και προσδιορίζει την ενιαία νομισματική πολιτική στο Τρίτο Στάδιο της ONE.

Με την ίδρυση της ΕΚΤ την 1^η Ιουνίου 1998, το ENI ολοκλήρωσε τα καθήκοντά του. Σύμφωνα με το άρθρο 123 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το ENI τέθηκε υπό εκκαθάριση μόλις ιδρύθηκε η ΕΚΤ. Το ENI ολοκλήρωσε εγκαίρως τις προπαρασκευαστικές εργασίες που του είχαν ανατεθεί και η ΕΚΤ αφιέρωσε τους τελευταίους μήνες του 1998 στον τελικό έλεγχο των συστημάτων και διαδικασιών. (www.apodimos.com)

ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ONE, ΑΜΕΤΑΚΛΗΤΟΣ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΙΜΙΩΝ

Την 1^η Ιανουαρίου 1999 άρχισε το τρίτο και τελικό στάδιο της ONE με τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων των 11 κρατών μελών που συμμετείχαν αρχικά στη Νομισματική Ένωση και με την άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής υπό την ευθύνη της ΕΚΤ.

Τα συμμετέχοντα κράτη μέλη έγιναν 12 με την είσοδο της Ελλάδας στο Τρίτο Στάδιο της ONE, την 1^η Ιανουαρίου 2001. Η Σλοβενία έγινε το δέκατο τρίτο μέλος την 1^η Ιανουαρίου 2007. Ένα χρόνο μετά ακολούθησαν η Κύπρος και η Μάλτα. Οι κεντρικές τράπεζες των χωρών που εντάχθηκαν στη ζώνη του ευρώ έγιναν αυτομάτως- την ημέρα της ένταξής τους- μέλη του Ευρωσυστήματος. (www.apodimos.com)

1.4 Οι λόγοι δημιουργίας της ONE

Στο στάδιο της τελωνειακής ένωσης οι μεταβολές των συναλλαγματικών τιμών είναι ακόμη δυνατές και, μέχρι ένα σημείο, επιθυμητές, γιατί τα κράτη μέλη διατηρούν την αυτονομία των οικονομικών πολιτικών τους και μπορούν χάρη σε αυτές τις μεταβολές να προσαρμόσουν τις οικονομίες τους στις νέες συνθήκες του ανταγωνισμού μεταξύ τους και με τον υπόλοιπο κόσμο. Στο στάδιο της κοινής αγοράς, όμως, οι μεταβολές των συναλλαγματικών τιμών γίνονται όλο και πιο ενοχλητικές για τους εταίρους. Ενώ ίσοι όροι ανταγωνισμού πρέπει να ισχύουν σε μια κοινή αγορά, η υποτίμηση του νομίσματος ενός κράτους μέλους μπορεί να προσκομίσει ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις επιχειρήσεις του, ενώ η ανατίμηση του νομίσματος ενός άλλου κράτους μέλους μπορεί να παρενοχλήσει τις εξαγωγές του. Πράγματι, η υποτίμηση του νομίσματος ενός κράτους μέλους μιας κοινής αγοράς έχει αποτελέσματα ισοδύναμα με την επιβολή τελωνειακών δασμών σε όλα τα εισαγόμενα είδη και την επιδότηση όλων των εξαγομένων αγαθών και υπηρεσιών. Αντίστροφα, η υπερτίμηση του νομίσματος ενός κράτους μέλους σημαίνει περιορισμό των εξαγωγών και ενθάρρυνση των εισαγωγών, καταστάσεις που παρενοχλούν τις οικονομικές δραστηριότητες στο κράτος αυτό. (www.mnec.gr)

Μια ενιαία αγορά χωρίς ενιαίο νόμισμα είναι εκτεθειμένη σε νομισματικούς και οικονομικούς κινδύνους. Στο νομισματικό πεδίο, λόγω της δυνατότητας μεταβολής προς τα πάνω ή προς τα κάτω της τιμής ορισμένων νομισμάτων των κρατών μελών, υπάρχει συναλλαγματικός κίνδυνος στις πωλήσεις επί πιστώσει σε εταίρο άλλου κράτους μέλους, πράγμα που περιορίζει πολύ αυτού του είδους τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών. Πράγματι μια μεταβολή των συναλλαγματικών ισοτιμιών, ακόμη και μικρή, μπορεί να μεταβάλλει σημαντικά την ισορροπία των συμβάσεων μεταξύ ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, όπως μπορεί να επηρεάσει τον σχετικό πλούτο των πολιτών και την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών.

Οι νομισματικές διακυμάνσεις μπορούν να παραβιάσουν τόσο τους επενδυτές οι οποίοι χρηματοδοτούν τις επενδύσεις τους στο εξωτερικό με την εξαγωγή κεφαλαίων από τη χώρα τους, όσο και εκείνους οι οποίοι χρησιμοποιούν χρηματοδοτικές πηγές της χώρας προορισμού. Στην πρώτη περίπτωση, η υποτίμηση του νομίσματος της χώρας όπου έγινε η επένδυση ή η υπερτίμηση του νομίσματος της χώρας του επενδυτού απομυζούν μέρη του κεφαλαίου ή των επαναπατριζόμενων κερδών. Στη δεύτερη περίπτωση, η υποτίμηση στη χώρα του επενδυτού ή η υπερτίμηση στη χώρα προορισμού σημαίνουν υψηλότερες αποσβέσεις και επομένως υψηλότερο κόστος των επενδύσεων από το αρχικά αναμενόμενο. Για όλους αυτούς τους λόγους, οι επιχειρήσεις, οι οποίες θα δρούσαν σε μια κοινή αγορά χωρίς ενιαίο νόμισμα, θα δίσταζαν να κάνουν επενδύσεις σε εταιρικές χώρες ή να δανειστούν σε αυτές κεφάλαια για τις επενδύσεις τους. Ο συναλλαγματικός κίνδυνος θα μείωνε, έτσι, την αλληλοδιείσδυση των χρηματαγορών και επομένως την οικονομική ανάπτυξη σε μια κοινή αγορά χωρίς ενιαίο νόμισμα. (www.mnec.gr)

Από οικονομικής πλευράς, εάν η κοινή αγορά τεμαχιζόταν σε αυτόνομες αγορές, συνεπεία των διάφορων οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, τα πλεονεκτήματα που θα αναμένονταν από αυτήν, ιδίως η ανάπτυξη και η σταθερότητα της οικονομίας, θα μειώνονταν κατά πολύ. Πράγματι, η αλληλεξάρτηση των οικονομιών των μελών μιας κοινής αγοράς επιταχύνει τη μετάδοση των κυκλικών διακυμάνσεων και των αποτελεσμάτων των μέτρων που λαμβάνονται για την αντιμετώπισή τους. Η πραγματοποίηση των οικονομικών στόχων ενός κράτους μέλους εξαρτάται πολύ από τις οικονομικές συνθήκες στα άλλα κράτη μέλη. Μια κακή συγκυρία σ' ένα κράτος μέλος οδηγεί σε μείωση των εισαγωγών του από τα άλλα κράτη μέλη της κοινής αγοράς, τα οποία υποφέρουν με τη σειρά τους. Αντίστροφα, μια ευνοϊκή συγκυρία σ' ένα κράτος μέλος έχει θετικά αποτελέσματα επί των οικονομιών των άλλων και δευτερεύοντα καλά αποτελέσματα στην οικονομία του πρώτου. Εάν δεν υπήρχε συντονισμός των οικονομικών πολιτικών, οι διαφορές της οικονομικής ανάπτυξης - που θα εκδηλώνονταν με υψηλά επιτόκια και χαμηλές συναλλαγματικές αξίες σε ορισμένα κράτη μέλη και, αντίστροφα, με χαμηλά επιτόκια και υψηλές συναλλαγματικές αξίες σε άλλα - θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ανεπιθύμητες κινήσεις κεφαλαίων, δηλαδή από τα φτωχότερα κράτη προς τα πλουσιότερα. (www.mnec.gr)

Αρνητικά αποτελέσματα θα μπορούσαν επίσης να προκύψουν από τις διαφορές των εθνικών συγκυριακών πολιτικών. Εάν, π.χ., ένα κράτος μέλος ήθελε να ακολουθήσει μια αντιπληθωριστική πολιτική υψώνοντας τα επιτόκια, ενώ ένα άλλο κράτος μέλος ακολουθούσε μια επεκτατική πολιτική με χαμηλά επιτόκια, κεφάλαια μπορούσαν να αποδημήσουν για βραχυπρόθεσμες τοποθετήσεις από το δεύτερο κράτος προς το πρώτο και να παρεμποδίσουν την επίτευξη των στόχων του ενός και του άλλου κράτους. Ακόμη και αν ακολουθούσαν τους ίδιους αντικειμενικούς σκοπούς αλλά με διάφορα μέσα, δύο κράτη μέλη μιας κοινής αγοράς χωρίς ενιαίο νόμισμα μπορούσαν να προκαλέσουν ανεπιθύμητες κινήσεις κεφαλαίων. Εάν, π.χ., επιδιώκοντας μια αντιπληθωριστική πολιτική ένα κράτος περιόριζε ποσοτικά τις πιστώσεις, ενώ ένα άλλο κράτος ύψωνε τα επιτόκια, κεφάλαια μπορούσαν να μεταβιβασθούν από το πρώτο για βραχυπρόθεσμες τοποθετήσεις στο δεύτερο, προκαλώντας προβλήματα ισοζυγίου πληρωμών στο πρώτο και πληθωριστικές πιέσεις στο δεύτερο. (www.mnec.gr)

Η ημι-ολοκλήρωση ή ατελής ολοκλήρωση, η οποία χαρακτηρίζει μια κοινή αγορά, προκαλεί ασταθείς και μακροχρόνια δυσβάστακτες καταστάσεις για τις οικονομικές πολιτικές των κρατών μελών. Αυτές δεν είναι πλέον αποτελεσματικές για την αντιμετώπιση συγκυριακών προβλημάτων, γιατί, αφενός, ορισμένα αίτια των βρίσκονται στο εξωτερικό και αφετέρου, ορισμένα μέσα οικονομικής πολιτικής βρίσκονται ήδη εκτός του ελέγχου των εθνικών αρχών, ιδίως οι τελωνειακοί δασμοί, οι περιορισμοί των εισαγωγών και τα κίνητρα των εξαγωγών. Βλέπουμε λοιπόν ότι η αυξανόμενη αλληλοδιείσδυση των οικονομιών μέσα σε μια κοινή αγορά προκαλεί την εξασθένηση της αυτοδυναμίας των εθνικών συγκυριακών πολιτικών. Αυτό σημαίνει ότι οι οικονομίες των κρατών μελών μιας κοινής αγοράς δεν μπορούν να ρυθμίζονται αποτελεσματικά από τις εθνικές αρχές, δηλαδή από τα αρμόδια υπουργεία και τις κεντρικές τράπεζες αυτών των κρατών. Γίνεται εμφανές ότι η απώλεια αυτοδυναμίας των εθνικών οικονομικών και νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών μιας κοινής αγοράς πρέπει να αντισταθμιστεί με την εδραίωση μιας κοινής οικονομικής και μιας ενιαίας νομισματικής πολιτικής. Τα κράτη μέλη μιας κοινής αγοράς που θέλουν να την ολοκληρώσουν πρέπει επομένως να περάσουν στο επόμενο στάδιο της πολυεθνικής ολοκλήρωσης που είναι εκείνο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. (www.mnec.gr)

Για να μοιάσουν οι συνθήκες μιας κοινής αγοράς μ' εκείνες μιας εσωτερικής αγοράς, πρέπει να εκλείψουν οι συναλλαγματικές μεταβολές, οι οποίες διαταράσσουν τις εμπορικές συναλλαγές και τις επενδύσεις, μεταβάλλοντας κατά απρόβλεπτο τρόπο την αποδοτικότητά τους. Για να εδραιώσουν μια νομισματική ένωση, τα κράτη μέλη μιας κοινής αγοράς πρέπει να καθορίσουν αμετάκλητα τις συναλλαγματικές ισοτιμίες για τα νομίσματά τους ή, ακόμη καλύτερα, να υιοθετήσουν ένα ενιαίο νόμισμα. Και στη μια και στην άλλη περίπτωση θα εξέλειπε το κόστος των διασυνοριακών συναλλαγών (έξοδα μετατροπής νομισμάτων ή έξοδα κάλυψης των συναλλαγματικών κινδύνων. Η δεύτερη περίπτωση, όμως, που σωστά επιλέχθηκε από την ΕΕ, έχει ορισμένα επιπλέον πλεονεκτήματα. Το ενιαίο νόμισμα επιτρέπει μια πραγματική σύγκριση των τιμών μέσα στην εσωτερικά αγορά. Είναι ένα από τα κύρια νομίσματα των συναλλαγών και των αποθεμάτων στον κόσμο και επιτρέπει στους Ευρωπαίους να εξοφλούν στο νόμισμά τους τις εισαγωγές τους από τρίτα κράτη, χωρίς τη μεσολάβηση του δολαρίου. (www.mnec.gr)

Με άλλα λόγια, το ενιαίο νόμισμα είναι αναγκαίο στοιχείο μιας πραγματικής ενιαίας αγοράς. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίον τα κράτη μέλη της Κοινότητας, ενόψει της ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς, αποφάσισαν τον Δεκέμβριο 1999 στο Μάαστριχτ να προχωρήσουν προς την οδό της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Διευκολύνοντας πολύ την καλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς, το ενιαίο νόμισμα δημιουργεί επίσης ένα σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον για τις επιχειρήσεις. Υπό συνθήκες *ceteris paribus*, αυτό το περιβάλλον ευνοεί την ανάπτυξη των ανταλλαγών, βελτιώνει την κατανομή των πόρων, ενθαρρύνει την αποταμίευση και την επένδυση και, επομένως, τονώνει την οικονομική ανάπτυξη. (www.mnec.gr)

Βεβαίως, όλα αυτά τα οφέλη θα απόρρεαν από την οικονομική και νομισματική ένωση υπό ορισμένους όρους, ειδικότερα τη δέσμευση όλων των συμμετεχόντων κρατών

να τηρούν με ακρίβεια ορισμένα κριτήρια νομισματικής σταθερότητας, σταθερότητας τιμών και υγιών δημόσιων οικονομικών. Το ενιαίο νόμισμα σημαίνει, βέβαια, την απώλεια της νομισματικής ανεξαρτησίας των κρατών που συμμετέχουν στην ΟΝΕ και ακόμη και μια σχετική απώλεια της οικονομικής τους ανεξαρτησίας, γιατί η συναλλαγματική ισοτιμία δεν μπορεί πλέον να χρησιμοποιείται για την αντιμετώπιση των ιδιαιτέρων προβλημάτων, τα οποία μπορεί να αντιμετωπίσει ένα από αυτά τα κράτη. Αλλά, δεδομένης της οικονομικής ολοκλήρωσης μέσα στην προϋπάρχουσα κοινή αγορά, αυτή η αντιμετώπιση δεν θα πρόσφερε παρά μόνον πρόσκαιρες λύσεις σε αυτό το κράτος και θα δημιουργούσε προβλήματα στα άλλα κράτη της κοινής αγοράς. Πράγματι, για να δημιουργήσουν συνθήκες ενιαίας αγοράς, οι εταίροι υιοθετούν ένα μεγάλο αριθμό κοινών πολιτικών και χάνουν έτσι ένα μεγάλο μέρος της αυτονομίας διαχείρισης των οικονομιών τους. Η απώλεια της εθνικής αυτονομίας πρέπει επομένως να αναπληρωθεί από αύξηση της συλλογικής πειθαρχίας στο οικονομικό και το νομισματικό πεδίο. Αυτός είναι ο κεντρικός στόχος της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. (www.mnec.gr)

Εξ άλλου, η σύγκλιση των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών χρειάζεται, όχι μόνο για τη καλή λειτουργία της κοινής αγοράς, αλλά και για την αντιμετώπιση της παγκοσμιοποίησης. Πράγματι, σε ένα περιβάλλον παγκοσμιοποίησης των αγορών, αλληλεξαρτούμενων οικονομιών, ελεύθερης κυκλοφορίας των αγαθών και των κεφαλαίων, μια τελείως ανεξάρτητη οικονομική πολιτική είναι πλέον αδύνατη. Για ν' αντιμετωπίζουν καλύτερα τα προβλήματα της παγκοσμιοποίησης τα κράτη μέλη μιας κοινής αγοράς έχουν συμφέρον, έστω και αν δεν έχουν νομικό καταναγκασμό, να συντονίζουν τις οικονομικές πολιτικές τους. Οι χώρες που συμμετέχουν στην ΟΝΕ χάνουν, επομένως, ορισμένα δικαιώματα, τα οποία στην πραγματικότητα δεν μπορούν πλέον να εξασκήσουν. Αντίθετα, χάρη στην ΟΝΕ, αποκτούν μια συλλογική ευθύνη πάνω στις οικονομικές πολιτικές της Ένωσης και μπορούν να αξιοποιούν την οικονομική και νομισματική ισχύ του συνόλου για να προστατεύουν τα συμφέροντά τους μέσα στη παγκόσμια αγορά. (www.mnec.gr)

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ- Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

2.1 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ

Τα κριτήρια σύγκλισης είναι μεταβλητές οι οποίες χρησιμοποιούνται για να εκφράσουν τον βαθμό ομοιογένειας των οικονομιών. Για να είναι αειφόρος η ανάπτυξη στις χώρες της ΟΝΕ, είναι απαραίτητο να έχει προηγηθεί ένας υψηλός βαθμός ομοιογένειας των οικονομιών τους σε ότι αφορά τα κύρια χαρακτηριστικά, και είναι αυτή η διαδικασία ομογενοποίησης η οποία ονομάστηκε σύγκλιση.

Η ΕΚΤ ορίζει ότι η ολοκλήρωση της τρίτης φάσης της ΟΝΕ εξαρτάται από την εκπλήρωση προδιαγεγραμμένων νομικών κριτηρίων σύγκλισης και από την ελεύθερη βούληση των χωρών. Σε σχέση με το σημείο αυτό, η ΕΚΤ περιελάμβανε τη ρήτρα εξαίρεσης σύμφωνα με την οποία κάποιες χώρες έχουν το δικαίωμα να παραμείνουν εκτός της ΟΝΕ εάν το αποφασίσουν ανεξάρτητα από το αν πληρούν ή όχι τα κριτήρια σύγκλισης. (<http://europa.eu.int>)

Τα ονομαστικά κριτήρια σύγκλισης είναι τα ακόλουθα:

Πληθωρισμός: Το μέσο ποσοστό του πληθωρισμού θα πρέπει να είναι ίσο ή μικρότερο του 1.5% του μέσου όρου της τιμής των τριών Κρατών Μελών που έχουν την καλύτερη συμπεριφορά σε θέματα σταθερότητας τιμών.

Τύποι επιτοκίων: Οι χώρες που επιχειρούν να προσχωρήσουν στο Ευρώ θα πρέπει να έχουν μέσο όρο ονομαστικών επιτοκίων μικρότερο ή ίσο του 2% του μακροπρόθεσμου μέσου ονομαστικού επιτοκίου των τριών κρατών Μελών με τον χαμηλότερο πληθωρισμό. Τα επιτόκια υπολογίζονται βάσει μακροπρόθεσμων ομολόγων του δημοσίου με σταθερό τοκομερίδιο η συγκρίσιμων χρεογράφων, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές των εθνικών ορισμών. (<http://europa.eu.int>)

Δημόσιο έλλειμμα: Το δημόσιο έλλειμμα δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το 3% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ).

Δημόσιο χρέος: Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό, οι χώρες που στοχεύουν την ένταξή τους θα πρέπει να προσαρμόσουν τις δημόσιες οφειλές ώστε να μην υπερβαίνουν το 60% του ΑΕΠ τους. Σε περίπτωση που δεν συμβαίνει αυτό, εξαιρέσεις μπορούν να γίνουν για χώρες οι οποίες έχουν μειώσει το χρέος τους και επιτυγχάνουν έναν ρυθμό ο οποίος θα τους φέρει κοντά στο καθορισμένο ποσοστό. (<http://europa.eu.int>)

Συναλλαγματικές Ισοτιμίες: Τα διάφορα νομίσματα των χωρών που υιοθετούν το Ευρώ θα πρέπει κατά τη διάρκεια μίας ελάχιστης περιόδου 2 χρόνων πριν από την εξέτασή τους να παραμείνουν μέσα στα πλαίσια των περιθωρίων αυξομείωσης του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος.

Όλα αυτά είναι σταθερές που χρησιμεύουν για να εκφραστεί επαρκώς ο βαθμός ομοιογένειας των οικονομιών, παρόλο που η εκπλήρωσή τους εντός των καθορισμένων ορίων δεν υποδηλώνει ότι έχει λάβει χώρα πραγματική σύγκλιση, δηλαδή η σύγκλιση που αντανακλάται από τους δείκτες ανεργίας, το κατά κεφαλήν εισόδημα και τις δημόσιες δαπάνες.

Το συμβούλιο Υπουργών Οικονομικών (ECOFIN) που απαρτίζεται από τους υπουργούς οικονομίας και οικονομικών των κρατών-μελών είναι υπεύθυνο για τη χάραξη των βασικών κατευθυντήριων γραμμών της οικονομικής πολιτικής καθώς και για την τήρηση των δημοσιονομικών δεσμεύσεων των συμμετεχόντων κρατών-μελών. (<http://europa.eu.int>)

2.2 Η πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση

Η πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως τη γνωρίζουμε σήμερα, ξεκίνησε το 1952 με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) από έξι χώρες: το Βέλγιο, τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες. Σκοπός τους ήταν να πάψουν τα κράτη να ασκούν κυριαρχικά δικαιώματα στους πόρους που διαδραμάτισαν ζωτικό ρόλο στους παγκόσμιους πολέμους –δηλ. τον άνθρακα και το χάλυβα– ούτως ώστε να διασφαλιστεί διαρκής ειρήνη. (www.unipi.gr)

Λίγα χρόνια μετά την πρώτη τους επιτυχία, οι χώρες αποφάσισαν να προβούν στην ολοκλήρωση άλλων τομέων της οικονομίας τους, όπως η γεωργία, με στόχο την άρση των εμπορικών φραγμών και τη δημιουργία κοινής αγοράς. Το 1958 δημιούργησαν την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ). Το 1967 τα όργανα των τριών αυτών κοινοτήτων συγχωνεύθηκαν. Με την πάροδο του χρόνου και άλλες χώρες της Ευρώπης εντάχθηκαν στις τότε Ευρωπαϊκές Κοινότητες (ΕΚ) –ή στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), όπως καλείται μετά τη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992)– έπειτα από διάφορους γύρους ενταξιακών διαπραγματεύσεων. (www.unipi.gr)

Σε αυτό το πλαίσιο, ολοκλήρωση σημαίνει ότι οι χώρες λαμβάνουν κοινές αποφάσεις για πολλά θέματα, εγκρίνοντας “πολιτικές” που καλύπτουν ένα ευρύτερο πεδίο, από τη γεωργία ως τον πολιτισμό, από θέματα καταναλωτών μέχρι τον ανταγωνισμό και από το περιβάλλον και την ενέργεια ως τις μεταφορές και το εμπόριο. Αν και, επίσημα, η ενιαία αγορά έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί στα τέλη του 1992, απαιτείται ακόμη σημαντική πρόοδος σε ορισμένους τομείς – για παράδειγμα, απαιτείται η δημιουργία μιας πραγματικά ενιαίας αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. (www.unipi.gr)

2.3 ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Την ένταξη της Ελλάδος στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), από την 1^η Ιανουαρίου του 2001, αποφάσισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά τη διάρκεια της Συνόδου Κορυφής, στη Σάντα Μαρία ντε Φείρα της Πορτογαλίας.

Η ελληνική κυβέρνηση, με προεξάρχοντα τον Πρωθυπουργό της Ελλάδος κ. Κωνσταντίνο Σημίτη και τους Υπουργούς Εξωτερικών κ. Γεώργιο Παπανδρέου και των Οικονομικών και Οικονομίας κ. Γιάννο Παπαντωνίου, για πολλά χρόνια προσπάθησε έτσι ώστε, να καλυφθούν οι οικονομικοί δείκτες που απαιτούντο, ώστε να γίνει δεκτή η Ένταξη της Ελλάδος στην ΟΝΕ.

Ο ελληνικός λαός δέχθηκε με μεγάλη ικανοποίηση την ένταξη στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, διότι πιστεύει και πίστευε για την αναγκαιότητα που υπάρχει για το πιο σφικτό δέσιμο της Ελλάδος με την Ενωμένη Ευρώπη. (www.apodimos.com)

Πρόκειται για μια ιστορική απόφαση με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, διότι ύστερα από μια πολύχρονη και κοπιώδη προσπάθεια προσαρμογής στις συνθήκες λειτουργίας της ενοποιημένης ευρωπαϊκής αγοράς, η Ελλάδα γίνεται δεκτή και τυπικά από τους εταίρους της στην ΟΝΕ.

Η Ελλάδα πλέον εντάσσεται οριστικά στον σκληρό πυρήνα των κρατών- μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γεγονός που επιτρέπει την οικονομική ανάπτυξη της χώρας και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της.

Η ένταξη της χώρας μας στη ζώνη του ευρώ, θα επηρεάσει καθοριστικά τη λειτουργία και τις επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας. Η υιοθέτηση του ευρώ θα προκαλέσει σημαντικές αλλαγές στο οικονομικό περιβάλλον, οι οποίες θα δρομολογηθούν από τις νέες συνθήκες, στις οποίες θα ασκείται η οικονομική πολιτική.

Οι αλλαγές αφορούν στη ζωή των μισθωτών, των συνταξιούχων, των επιχειρηματιών και εμπόρων, των φορολογούμενων, των δανειοληπτών, των καταναλωτών και γενικότερα όλων των συναλλασσομένων, τις οποίες θα φέρει η ένταξη της δραχμής στη ζώνη του ευρώ. (www.apodimos.com)

2.4 ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ-ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η Ελλάδα με την τελική ένταξη της στην ΟΝΕ βρίσκεται να συμμετέχει δυναμικά και ενεργά στην πιο ισχυρή ένωση σε παγκόσμιο επίπεδο, την Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία όπως ήδη εξελίσσεται αλλά και όπως διαφαίνεται από τις σημαντικές αποφάσεις που έχει λάβει για τη μελλοντική της εξέλιξη, φιλοδοξεί να ολοκληρώσει και μάλιστα σε μεγαλύτερο βάθος, την πολιτική, οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική της οντότητα. Με την απόφαση για συμμετοχή της χώρας μας στην ευρωζώνη παρουσιάστηκε το πρώτο για την Ελλάδα πρόγραμμα σταθερότητας και ανάπτυξης (ΠΣΑ) στο οποίο περιγράφονται η πολιτική και οι στόχοι της χώρας έως το 2004. Οι προβλέψεις σχετικά

με το ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης κατά τα έτη 2002-2004 στηρίζονται σε προσεχτικές παραδοχές σχετικά με την εξέλιξη των εγχώριων παραγόντων της οικονομικής δραστηριότητας ενώ σε ότι αφορά το εξωτερικό περιβάλλον, στηρίχτηκαν κυρίως στις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Τα τελευταία χρόνια η πορεία προς την πλήρη συμμετοχή μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση ήταν σταθερή και κινήθηκε σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα και εντός των πλαισίων που προδιαγράφει το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης και τις σχετικές δεσμεύσεις της Ελλάδας. Η ισχυροποίηση της οικονομίας και η αξιοπιστία των σχεδιασμών αποδείχτηκαν από το ότι η πορεία αυτή δεν επηρεάστηκε ουσιωδώς και στον ίδιο βαθμό που επλήγησαν οι οικονομίες και των άλλων κρατών-μελών της ζώνης από εξωγενείς παράγοντες. Στηρίχτηκε δε κατά κύριο λόγο στην κοινή πεποίθηση της πολιτικής ηγεσίας και της μεγάλης πλειοψηφίας των πολιτικών περί της αναγκαιότητας να μετάσχει η χώρα στην ισχυρή ομάδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης πριν από τη διεύρυνση της Ένωσης. (www.apodimos.com)

Η Ευρωομάδα (Eurogroup - Euro 12)

Η Ελλάδα προσκλήθηκε να μετάσχει στην ομάδα των κ-μ της ζώνης ευρώ, αμέσως μετά την έγκριση της αίτησής της και πριν από την επίσημη συμμετοχή της στη ζώνη. Η ομάδα λειτουργεί με τρόπο άτυπο, στο περιθώριο του Συμβουλίου (ECOFIN), καθώς η ύπαρξη και λειτουργία της δεν προβλέπεται στη Συνθήκη. Είναι γεγονός, πάντως, ότι η Ευρωομάδα αποκτά ολοένα περισσότερη οντότητα και κύρος στη χάραξη της οικονομικής πολιτικής της ΕΕ, κάτι που υποστηρίζεται σθεναρά και από την Ε Επιτροπή. Αυτή είναι μια πραγματικότητα που γίνεται ολοένα και περισσότερο αποδεκτή από τις εκτός ζώνης χώρες.

Λόγω της αναλήψεως από τη Δανία, η οποία δε μετέχει στην ευρωζώνη, της προεδρίας του Συμβουλίου το 2ο εξάμηνο 2002, η ελληνική προεδρία στην ευρωομάδα θα είναι 12μηνης διάρκειας. (www.apodimos.com)

Προοπτικές

Την τελευταία δετία η πορεία προς την πλήρη συμμετοχή μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση ήταν σταθερή και κινήθηκε σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα και εντός των πλαισίων που προδιαγράφει το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης και τις σχετικές δεσμεύσεις της Ελλάδος. Η ισχυροποίηση της οικονομίας και η αξιοπιστία των σχεδιασμών αποδείχθηκαν από το ότι η πορεία αυτή δεν επηρεάστηκε ουσιωδώς, και πάντως στον ίδιο βαθμό που επλήγησαν οι οικονομίες και των άλλων κ-μ της ζώνης, από εξωγενείς παράγοντες (διεθνής οικονομική κρίση 1998, κρίση Γιουγκοσλαβίας, σεισμοί, ισχυροποίηση δολαρίου εις βάρος του ευρώ, πρόσφατη αύξηση τιμών πετρελαίου κλπ), στηρίχτηκε δε κατά κύριο λόγο στην κοινή πεποίθηση της πολιτικής ηγεσίας και της μεγάλης πλειοψηφίας των πολιτών περί της αναγκαιότητας να μετάσχει η χώρα στην ισχυρή οικονομική ομάδα της ΕΕ πριν από τη διεύρυνση της Ένωσης. Παράλληλα, είναι

ακόμη νωρίς για να εκτιμηθεί επαρκώς η ένταση και η διάρκεια των επιπτώσεων από το τρομοκρατικό κτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου, στη διεθνή και την ελληνική οικονομία. (www.apodimos.com)

2.5 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΝΕ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Δεδομένης της έκτασης της ζώνης του ευρώ , το ευρώ έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο ως διεθνές νόμισμα, χρησιμοποιείται σε ευρεία κλίμακα στο εμπόριο εκτός ζώνης ευρώ και εμφανίζεται ως μια ελκυστική εναλλακτική λύση στο δολάριο. Ως νόμισμα τιμολόγησης εμπορικών συναλλαγών, το ευρώ έχει διευρύνει το ρόλο του πέραν των άμεσων εμπορικών σχέσεων. Βασισμένο στέρεα στις σταθεροποιητικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και σε υγιείς πολιτικές των κρατών-μελών, το ευρώ διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στα διεθνή χρηματοπιστωτικά χαρτοφυλάκια και ως βασικό αποθεματικό νόμισμα. Συνεπώς, η δημιουργία του ευρώ έχει συμβάλει στην σταθεροποίηση του διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος και στην προώθηση του διεθνούς εμπορίου. Η ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) μπορεί να μετατρέψει το ισχύον μονο-πολικό διεθνές νομισματικό σύστημα, όπου το δολάριο ΗΠΑ διαδραματίζει κεντρικό ρόλο, σε πολυ-πολικό σύστημα. Ένα τέτοιο σύστημα δεν είναι εγγενώς λιγότερο σταθερό από το μονο-πολικό. Ωστόσο, η επίτευξη κατάλληλων διευθετήσεων για τη συνεργασία μεταξύ των πόλων είναι ουσιαστικής σημασίας για τη σταθερότητα του συστήματος. Καθώς το νομισματικό σύστημα καθίσταται περισσότερο συμμετρικό, τα εν δυνάμει κέρδη από το συντονισμό διανέμονται με πιο ομοιόμορφο τρόπο μεταξύ των βασικών πρωταγωνιστών. Συνεπώς, η δημιουργία του ευρώ μπορεί να σταθεροποιήσει το διεθνές οικονομικό περιβάλλον και να προωθήσει το διεθνές εμπόριο. Οι διεθνείς επενδυτές έχουν περισσότερες ευκαιρίες να διαφοροποιήσουν τα χαρτοφυλάκιά τους και να ελέγχουν τους κινδύνους τους. (www.unipi.gr)

Ως νόμισμα τιμολόγησης εμπορικών συναλλαγών, το ευρώ έχει υπερβεί τις άμεσες εμπορικές σχέσεις και έχει αυξήσει το μερίδιο των εκφρασμένων σε ευρώ μετοχών και ομολογιών στα διεθνή χρηματοπιστωτικά χαρτοφυλάκια. Η ολοκλήρωση και εντατικοποίηση των ευρωπαϊκών κεφαλαιαγορών προσελκύει νέους διεθνείς επενδυτές, ενώ η σταθερότητα του νέου νομίσματος αυξάνει τον όγκο των εκφρασμένων σε ευρώ χρεωστικών τίτλων. Τέλος, το ευρώ διαδραματίζει ένα διαρκώς σημαντικότερο ρόλο ως αποθεματικό νόμισμα στα διαθέσιμα των ξένων επίσημων αρχών. (www.unipi.gr)

2.6 Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση το 2008

Από τα 27 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) σήμερα, 15 (Βέλγιο, Γερμανία, Ιρλανδία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Κύπρος, Λουξεμβούργο, Μάλτα,

Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πορτογαλία, Σλοβενία και Φινλανδία) έχουν υιοθετήσει το ευρώ, δηλαδή συμμετέχουν πλήρως στο Τρίτο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Δύο –η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο– θεωρούνται κράτη μέλη με ειδικό καθεστώς, γεγονός που σημαίνει ότι σε αυτές τις χώρες παραχωρήθηκε κατ' εξαίρεση, με πρωτόκολλα που προσαρτήθηκαν στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Συνθήκη ΕΚ), το δικαίωμα να επιλέξουν εάν θα συμμετέχουν ή όχι στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ. Και οι δύο κοινοποίησαν στο Συμβούλιο της ΕΕ (η Δανία το 1992 και το Ηνωμένο Βασίλειο το 1997) ότι δεν σκόπευαν να προχωρήσουν στο Τρίτο Στάδιο, δηλαδή ότι δεν επιθυμούσαν τη στιγμή εκείνη να συμμετάσχουν στη ζώνη του ευρώ. Οι άλλες χώρες της ΕΕ θεωρούνται σήμερα χώρες με “παρέκκλιση”. Ο όρος “παρέκκλιση” σημαίνει ότι ένα κράτος μέλος δεν πληροί ακόμη τις προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ευρώ και, κατά συνέπεια, εξαιρείται από ορισμένες, αλλά όχι όλες τις διατάξεις που κανονικά ισχύουν από την έναρξη του Τρίτου Σταδίου της ΟΝΕ. Πρόκειται, μεταξύ άλλων, για όλες τις διατάξεις με τις οποίες μεταβιβάζεται η αρμοδιότητα για την άσκηση νομισματικής πολιτικής στο Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ).(www.ypetho.gr)

Κριτήρια σύγκλισης

Οι χώρες που επιθυμούν να υιοθετήσουν το ευρώ ως νόμισμά τους πρέπει να επιτύχουν υψηλό βαθμό “διατηρήσιμης σύγκλισης”. Ο βαθμός σύγκλισης αξιολογείται με βάση συγκεκριμένα κριτήρια που ορίζονται στη Συνθήκη ΕΚ. (www.ypetho.gr)

Υποβολή εκθέσεων για τη σύγκλιση

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η ΕΚΤ υποβάλλουν στο Συμβούλιο της ΕΕ έκθεση σχετικά με την πρόοδο που έχουν επιτελέσει τα “κράτη μέλη με παρέκκλιση” τουλάχιστον κάθε δύο χρόνια ή όποτε το ζητήσει το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος. Οι εκθέσεις αυτές εξετάζουν κατά πόσον έχει επιτευχθεί υψηλός βαθμός διατηρήσιμης σύγκλισης, ο οποίος καθορίζεται με βάση την εκπλήρωση από κάθε κράτος μέλος των κριτηρίων σύγκλισης.

Στις εκθέσεις αυτές εξετάζεται επίσης κατά πόσον η εθνική νομοθεσία κάθε κράτους μέλους, συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της οικείας εθνικής κεντρικής τράπεζας, είναι συμβατή με τη Συνθήκη ΕΚ όσον αφορά την ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών.

Επιπλέον, στις “εκθέσεις για τη σύγκλιση” λαμβάνονται υπόψη η ενοποίηση των αγορών, η κατάσταση και η εξέλιξη των ισοζυγίων τρεχουσών συναλλαγών, καθώς και η εξέλιξη του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και άλλων δεικτών τιμών.

Κατόπιν πρότασης της Επιτροπής και αφού ζητηθεί η γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το Συμβούλιο των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών (Ecofin) μετά

από συζήτηση στο Συμβούλιο της ΕΕ συνεργόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία ποια κράτη μέλη με παρέκκλιση πληρούν τα κριτήρια σύγκλισης. Σε μια τέτοια περίπτωση αποφασίζει την κατάργηση της παρέκκλισης, δηλαδή τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη μπορούν να συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ. (www.ypetho.gr)

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ, ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΝΤΟΣ ΟΝΕ

3.1 Η ΟΝΕ ΚΑΙ ΠΟΙΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΦΕΡΝΕΙ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ

Ειδικότερα η ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ θα φέρει τις ακόλουθες αλλαγές:

Ø ΔΡΑΧΜΗ: Από την 1^η Ιανουαρίου 2001 η δραχμή θα «δεθεί» οριστικά και αμετάκλητα με το ευρώ στην ισοτιμία των 340,75 δραχμών. Το ευρώ κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου (1-1-2001 ως 1-1-2002), θα κυκλοφορεί μόνο σε λογιστική μορφή. Αυτό σημαίνει ότι θα μπορούν να γίνονται συναλλαγές σε ευρώ μέσω χρηματοπιστωτικών οργανισμών, αλλά δε θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί το ευρώ σε φυσική μορφή στις καθημερινές συναλλαγές.

Την 1-1-2002 το ενιαίο νόμισμα θα κυκλοφορήσει σε χαρτονομίσματα και κέρματα. Οι συναλλαγές θα γίνονται σε ευρώ και σε δραχμές αλλά το ευρώ θα είναι το επίσημο νόμισμα. Η διπλή κυκλοφορία θα ισχύει μέχρι τις 31-3-2002, ενώ από την 1^η Απριλίου του ίδιου έτους το μόνο νόμισμα που θα κυκλοφορεί θα είναι το ευρώ. (www.oe-e.gr)

Ø ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ: Η διαμόρφωση του πληθωρισμού μέχρι το τέλος του 2000, θα επηρεαστεί από την αναπόφευκτη σταδιακή σύγκλιση των εγχώριων επιτοκίων προς τα επιτόκια της ζώνης του ευρώ και από την προσέγγιση της τρέχουσας ισοτιμίας της δραχμής προς την κεντρική της ισοτιμία.

Οι προοπτικές για τη διαμόρφωση του μέσου ετήσιου πληθωρισμού του 2000, σε επίπεδο που δεν θα υπερβαίνει το 2%, είναι ευνοϊκές και θα πρέπει να παραμείνουν και σε μεσοπρόθεσμη βάση και μετά την ΟΝΕ εποχή. Αυτό απαιτεί την απαρέγκλιτη εφαρμογή της οικονομικής και διαρθρωτικής πολιτικής που έχει προγραμματιστεί.

Η δραστικότερη συνέπεια χαμηλού πληθωρισμού θα είναι τα περιορισμένα περιθώρια αυξήσεων τιμών στην αγορά, που αυτό σημαίνει την ύπαρξη σταθερότητας στις τιμές της αγοράς προς όφελος των καταναλωτών. (www.oe-e.gr)

Ø ΕΠΙΤΟΚΙΑ: Μέχρι το τέλος του 2000 τα εγχώρια επιτόκια- ειδικότερα τα βραχυπρόθεσμα της χρηματαγοράς- θα έχουν συγκλίνει με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά. Τα επιτόκια χορηγήσεων θα διαμορφωθούν στο 5% στο τέλος του χρόνου από το 9% που είναι σήμερα, με αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός ευνοϊκότερου τοπίου δανεισμού για τις ελληνικές επιχειρήσεις. Επίσης οι καταναλωτές θα μπορούν να λαμβάνουν χαμηλότοκα επιτόκια στεγαστικά, καταναλωτικά και προσωπικά δάνεια.

Παράλληλα τα ονομαστικά επιτόκια καταθέσεων ταμειυτηρίου θα διαμορφωθούν στα επίπεδα του 3% από 6,5% σήμερα, γεγονός που θα περιορίσει τα εισοδήματα των καταθετών με αποτέλεσμα να αλλάξει η επενδυτική τους συμπεριφορά.

Στα μακροπρόθεσμα επιτόκια στο εσωτερικό της ζώνης του ευρώ θα εξακολουθούν να υπάρχουν διαφοροποιήσεις, οι οποίες θα είναι σημαντικά

χαμηλότερες από αυτές που παρατηρούνται συνήθως μεταξύ χωρών με εθνικά νομίσματα. (www.oe-e.gr)

Ø **ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ:** Ένα άλλο δυναμικό όφελος της χώρας μας από την πλήρη συμμετοχή της στην ΟΝΕ είναι η προοπτική ταχύτερης οικονομικής ανάπτυξης. Η προοπτική όμως ταχύτερης οικονομικής ανάπτυξης δεν είναι δεδομένη και θα εξαρτηθεί από τη δυνατότητα της ελληνικής οικονομίας να λειτουργήσει ανταγωνιστικά, συμπληρώνοντας με συγκριτικά πλεονεκτήματα τα οφέλη από την ένταξη στη ζώνη του ευρώ,- τα οφέλη βεβαίως αξιοποιούνται και από τις άλλες χώρες που έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα. (www.oe-e.gr)

Ø **ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ:** Η συμμετοχή στην ΟΝΕ μεταξύ άλλων ενθαρρύνει την ταχύτερη ανάπτυξη νέων γραμμών παραγωγής, τη σταθερότερη εφαρμογή νέων τεχνικών στην παραγωγική διαδικασία και την αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα την ανάπτυξη της παραγωγής, του εισοδήματος και της απασχόλησης καθώς και τη συγκράτηση του πληθωρισμού. (www.oe-e.gr)

Ø **ΜΙΣΘΟΙ:** Από 1-1-2001 και κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου η μισθοδοσία θα συνεχίσει να γίνεται σε δραχμές, ενώ από 1-1-2002 όλες οι πληρωμές θα γίνονται σε ευρώ. Μετά τη μετατροπή με βάση την κεντρική ισοτιμία των 340,75 δραχμών θα αλλάξουν μόνο οι αριθμοί, ενώ η αγοραστική δύναμη των αποδοχών θα παραμείνει η ίδια. Οι αυξήσεις των μισθών στο Δημόσιο θα είναι συγκρατημένες. Από το νέο επικαιροποιημένο πρόγραμμα σύγκλισης (1999-2002) προκύπτει ότι οι αυξήσεις στους μισθούς στο δημόσιο τομέα, θα καλύπτουν τον πληθωρισμό και θα τον υπερβαίνουν ανάλογα, με την αύξηση της παραγωγικότητας.

Στον ιδιωτικό τομέα οι μισθοί θα εξακολουθήσουν να διαμορφώνονται από τις συλλογικές διαπραγματεύσεις εργοδοτών και εργαζομένων, με γνώμονα το ύψος του πληθωρισμού και τα κέρδη των επιχειρήσεων. (www.oe-e.gr)

Ø **ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ:** Η μετάβαση στο ευρώ δεν θα επηρεάσει την αξία των συντάξεων. Ως τις 31 Δεκεμβρίου 2001, οι συντάξεις θα εξακολουθούν να καταβάλλονται σε δραχμές. Από την 1^η Ιανουαρίου 2002 οι συντάξεις θα καταβάλλονται σε ευρώ. Μετά τη μετατροπή στην καθορισμένη ισοτιμία μόνο οι αριθμοί θα αλλάξουν, ενώ η αγοραστική δύναμη της σύνταξης θα παραμείνει η ίδια.

Οι όροι, οι προϋποθέσεις και το ύψος των συντάξεων όμως θα αλλάξουν επί το δυσμενέστερο με την ένταξη στην ΟΝΕ. Όπως έχουν επισημάνει οι διεθνείς οργανισμοί οι αλλαγές αυτές θα πρέπει να κινούνται στην κατεύθυνση της αύξησης των ορίων ηλικίας, στην αλλαγή των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης και στη βάση υπολογισμού του ύψους των συντάξεων. (www.oe-e.gr)

Ø **ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΡΙΑ ΣΥΜΒΟΛΑΙΑ:** Ο κανονισμός 1103/97 που εξέδωσε το συμβούλιο στις 17 Ιουνίου 1997, διασφαλίζει τη συνέχεια όλων των ασφαλιστηρίων συμβολαίων και άλλων νομικών συμβάσεων, με την υποκατάσταση των ποσών που είναι εκφρασμένα σε εθνικές νομισματικές μονάδες με τα ισοδύναμα τους σε ευρώ. Οι αξίες σε ευρώ θα υπολογιστούν σύμφωνα με την κεντρική ισοτιμία μετατροπής της

δραχμής σε ευρώ. Η μετατροπή σε ευρώ θα πραγματοποιηθεί την 1^η Ιανουαρίου 2002, εκτός αν συμφωνηθεί με την ασφαλιστική εταιρεία να γίνει νωρίτερα. (www.oe-e.gr)

Ø **ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ:** Ο Δημόσιος τομέας περιλαμβανομένου και των ΔΕΚΟ έχει ξεκινήσει τις διαδικασίες προσαρμογής του θεσμικού πλαισίου, των μηχανογραφικών συστημάτων και της κατάρτισης ανθρώπινου, ώστε να είναι έτοιμος να εξυπηρετήσει αποτελεσματικά τον Έλληνα πολίτη. Κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου θα αναγράφονται στα τιμολόγια των ΔΕΚΟ, οι αξίες και σε δραχμές και σε ευρώ. Ενώ μετά το πέρας της περιόδου μετάβασης, μόνο σε ευρώ. (www.oe-e.gr)

Ø **ΦΟΡΟΙ:** Η εισαγωγή του ευρώ δεν θα είναι υπεύθυνη για οποιαδήποτε αύξηση της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης των πολιτών. Το ευρώ όμως μπορεί να επιφέρει αλλαγές στα εθνικά φορολογικά συστήματα. Για το λόγο αυτό απαιτείται η φορολογική σύγκλιση σε μια σειρά από τομείς όπως: φορολογία επιχειρήσεων, φορολογία εισοδήματος από καταθέσεις ταμειυτηρίου και το ζήτημα των παρακρατούμενων φόρων σε διασυνοριακούς τόκους. (www.oe-e.gr)

Ø **ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ:** Ο προϋπολογισμός μέχρι και το 2001 θα καταρτίζεται αποκλειστικά σε δραχμές, αλλά ορισμένα βασικά μεγέθη θα εκφράζονται και σε δραχμές και σε ευρώ. Από 1-1-2002 ο προϋπολογισμός και το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων θα καταρτιστούν και θα εκτελεστούν μόνο σε ευρώ. (www.oe-e.gr)

Ø **ΟΜΟΛΟΓΑ:** Η πραγματική αξία των ομολόγων δεν θα αλλάξει, αλλά μόνο οι αριθμοί που εκφράζουν την αξία τους. Από 1-1-2001 οι νέες εκδόσεις ομολόγων θα εκδίδονται σε ευρώ. Επίσης τα άληκτα ομόλογα που είναι εξοφλητέα σε δραχμές θα μετατραπούν σε ευρώ.

Οι αποδόσεις των ομολόγων στην εγχώρια αγορά θα είναι συνάρτηση δύο προσδιοριστικών παραγόντων: του ρυθμού αποκλιμάκωσης των παρεμβατικών επιτοκίων από την Τράπεζα της Ελλάδος καθώς και των εξελίξεων στην ευρωπαϊκή αγορά. (www.oe-e.gr)

Ø **ΔΑΝΕΙΑ:** Η εισαγωγή του ευρώ δεν θα επηρεάσει την αξία ή το κόστος των δανείων που έχουν συναφθεί. Δάνεια που δεν έχουν αποπληρωθεί ως τις 1-1-2002 θα συνεχίσουν να εκτελούνται σε δραχμές από την 1^η Ιανουαρίου του 2002 όλα τα δάνεια θα επανανταλλαγούν αυτόματα σε ευρώ. (www.oe-e.gr)

Ø **ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ:** Οι τραπεζικοί λογαριασμοί θα μετατραπούν αυτόματα από δραχμές σε ευρώ από την 1-1-2002, εκτός αν έχει συμφωνηθεί από τους συμβαλλόμενους να μετατραπεί ένας λογαριασμός κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει προτείνει στις τράπεζες να μη χρεώνουν διαχειριστικές προμήθειες για μετατροπή εθνικού νομίσματος σε ευρώ κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου.

Ο τραπεζικός ανταγωνισμός μετά την πτώση των επιτοκίων θα μεταστραφεί σε άλλους τομείς, όπως στην ποιότητα των υπηρεσιών που

προσφέρουν στους πελάτες τους αλλά και στην ταχύτητα εξυπηρέτησης. (www.oe-e.gr)

Ø ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ: Από 1-1-2001 όλες οι συναλλαγές στο ΧΑΑ σε μετοχές, ομόλογα κλπ., θα εκφράζονται σε ευρώ. Για εκείνους τους πελάτες που επιθυμούν κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου να συναλλάσσονται σε δραχμές, τα χρηματιστηριακά γραφεία θα πρέπει να μεταφράζουν τις συναλλαγές σε δραχμές, χρησιμοποιώντας την αμετάκλητη συναλλαγματική ισοτιμία δραχμής- ευρώ. Από 1-1-2002 όλες οι συναλλαγές θα γίνονται σε ευρώ.

Η είσοδος της χώρας μας στην ΟΝΕ συνεπάγεται και την τυπική αναβάθμιση της Σοφοκλέους σε ώριμη χρηματιστηριακή αγορά. Αυτό σημαίνει την έναρξη μιας νέας εποχής για το ελληνικό χρηματιστήριο. Νέες προοπτικές διανοίγονται τόσο από τις εισροές ξένων κεφαλαίων, όσο και από τη δημιουργία στο μέλλον του πανευρωπαϊκού χρηματιστηρίου, στο οποίο θα ανήκει και η Σοφοκλέους. (www.oe-e.gr)

Ø ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΑΓΟΡΩΝ: Η κυβέρνηση σύμφωνα με υποδείξεις αρμόδιων κοινοτικών οργάνων, θα επισπεύσει τις ιδιωτικοποιήσεις κρατικών οργανισμών, αλλά και την έναρξη των διαδικασιών για την απελευθέρωση των αγορών τηλεπικοινωνιών, ενέργειας, μεταφορών, κλειστών επαγγελμάτων και άλλων τομέων.

Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα βελτιώσουν την ποιότητα και Διεθνή ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών ενώ ταυτόχρονα θα συντελέσουν στη διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών. (www.oe-e.gr)

Ø ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: Με την εισαγωγή του ευρώ οι τουρίστες δεν θα χρειαστεί να πληρώνουν έξοδα συναλλάγματος όταν διασχίζουν τα σύνορα. Η χώρα μας θα γίνει πιο προσιτή για τους ξένους τουρίστες καθώς θα εκλείψουν οι προμήθειες στην ανταλλαγή νομισμάτων.

Ο ανταγωνισμός στον ταξιδιωτικό και τουριστικό κλάδο θα συντελέσει σε μεγαλύτερη διαφάνεια τιμών με αποτέλεσμα να μειωθούν οι τιμές προς όφελος των καταναλωτών. (www.oe-e.gr)

Ø ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ: Το ευρώ θα βελτιώσει τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς, εξαλείφοντας τις συναλλαγματικές διακυμάνσεις και παρέχοντας μια κοινή λογιστική μονάδα για τις εμπορικές δραστηριότητες. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα να ενθαρρυνθούν οι επενδύσεις και το διασυνοριακό εμπόριο, γεγονός που θα οδηγήσει σε αύξηση των ανταγωνιστικών πιέσεων σε πολλές αγορές.

Οι επιχειρήσεις θα είναι σε θέση να διαμορφώνουν χαμηλότερες τιμές στις χώρες που πραγματοποιούν εξαγωγές. Αναλογικά πιο φτηνές θα γίνουν και οι εισαγωγές. (www.oe-e.gr)

Ø ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ: Κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου θα απεικονίζεται η διπλή αναγραφή των τιμών στα προϊόντα. Έτσι οι τιμές των προϊόντων θα αναγράφονται και σε δραχμές και σε ευρώ. Οι συναλλαγές όμως θα πραγματοποιούνται σε δραχμές, εκτός εάν συμφωνηθεί κάτι διαφορετικό με το άλλο μέρος της συναλλαγής. (www.oe-e.gr)

Ø ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ: Τα οφέλη της ΟΝΕ για τους καταναλωτές είναι πολυάριθμα. Ορισμένα από αυτά είναι: Μειωμένο κόστος για ταξίδια σε

άλλες χώρες, μεγαλύτερη διαφάνεια κόστους και αυξημένος ανταγωνισμός που θα οδηγήσει σε μείωση τιμών, χαμηλά επιτόκια που θα μειώσουν το κόστος δανεισμού κ.α. Με την εισαγωγή του ευρώ επίσης, θα διευκολυνθεί και η σύγκλιση των τιμών προς τα κάτω, αποτέλεσμα της σύγκρισης τιμών ομοειδών προϊόντων σε διαφορετικές χώρες.

Παράλληλα κατά το σχεδιασμό της μετάβασης στο Ευρώ λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για την προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θέσπισε ακριβείς κανόνες προκειμένου να διασφαλίσει την αμεροληψία των στρογγυλοποιήσεων προς τα πάνω και προς τα κάτω. (www.oe-e.gr)

Ø ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ: Η εισαγωγή στην ΟΝΕ δημιουργεί μία νέα βάση για τη στήριξη της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Τα χαμηλότερα επιτόκια που θα διαμορφωθούν, θα ενθαρρύνουν περισσότερες επενδύσεις και μεγαλύτερη ανάπτυξη,- δύο βασικούς άξονες για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. (www.oe-e.gr)

3.2 Τα οφέλη του ευρώ

Το ενιαίο νόμισμα που χρησιμοποιούμε σήμερα μπορεί να θεωρηθεί ως λογικό βήμα προς την ολοκλήρωση της Ενιαίας Αγοράς. Τα αδιαμφισβήτητα οφέλη του ενιαίου νομίσματος είναι τα εξής:

A)Χαμηλά επιτόκια λόγω υψηλού βαθμού σταθερότητας των τιμών

Η άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής από το Ευρωσύστημα είναι επιτυχής. Το ευρώ είναι τόσο σταθερό και αξιόπιστο όσο τα νομίσματα που βρίσκονταν σε κυκλοφορία παλαιότερα στις χώρες της ζώνης του ευρώ και παρουσίαζαν τις καλύτερες επιδόσεις. Έτσι, δημιουργήθηκε ένα περιβάλλον σταθερότητας των τιμών στη ζώνη του ευρώ, το οποίο απορροφά τις πιέσεις κατά τον καθορισμό των τιμών και των μισθών. Επομένως, οι πληθωριστικές προσδοκίες και τα ασφάλιστρα έναντι κινδύνου πληθωρισμού έχουν διατηρηθεί σε χαμηλά και σταθερά επίπεδα, γεγονός που συνεπάγεται χαμηλά επιτόκια της αγοράς.(Ένωση Ελληνικών Τραπεζών/ ΕΚΔΟΤΗΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ ΑΝΤ. Ν.)

B)Μεγαλύτερη διαφάνεια των τιμών

Οι πληρωμές διενεργούνται με το ίδιο νόμισμα σε όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ, διευκολύνοντας έτσι τις μετακινήσεις από χώρα σε χώρα. Η διαφάνεια των τιμών λειτουργεί προς όφελος των καταναλωτών, οι οποίοι μπορούν εύκολα πλέον να

συγκρίνουν τις τιμές και να κάνουν τις αγορές τους από τον φθηνότερο προμηθευτή στη ζώνη του ευρώ π.χ. μπορούν να αγοράσουν αυτοκίνητο από διαφορετική χώρα της ζώνης του ευρώ. Επομένως, η διαφάνεια των τιμών που δημιουργήθηκε από το ενιαίο νόμισμα βοηθά το Ευρωσύστημα να διατηρεί τον πληθωρισμό υπό έλεγχο. Λόγω του αυξημένου ανταγωνισμού οι διαθέσιμοι πόροι θα χρησιμοποιούνται πιθανότατα με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο, δίνοντας ώθηση στο εμπόριο εντός της ζώνης του ευρώ και, επομένως, ενισχύοντας την απασχόληση και την ανάπτυξη. (Ένωση Ελληνικών Τραπεζών/ ΕΚΔΟΤΗΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ ΑΝΤ. Ν.)

Γ) Κατάργηση του κόστους συναλλαγών

Με την εισαγωγή του ευρώ την 1η Ιανουαρίου 1999 καταργήθηκε το κόστος συναλλαγών σε ξένο νόμισμα, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα την εξοικονόμηση σημαντικών κεφαλαίων. Εντός της ζώνης του ευρώ, δεν υπάρχει πλέον κόστος που να απορρέει από:

- την αγορά και πώληση ξένων νομισμάτων στις αγορές συναλλάγματος,
- την προστασία των συναλλαγματικών ισοτιμιών από δυσμενείς μεταβολές,
- τις διασυνοριακές πληρωμές σε ξένα νομίσματα, που συνεπάγονται υψηλές προμήθειες,

την τήρηση διαφόρων λογαριασμών σε ξένο νόμισμα που δυσχεραίνουν τη διαχείριση λογαριασμών. (Ένωση Ελληνικών Τραπεζών/ ΕΚΔΟΤΗΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ ΑΝΤ. Ν.)

Δ) Εξάλειψη των διακυμάνσεων των συναλλαγματικών ισοτιμιών

Με την εισαγωγή του ευρώ εξαλείφθηκαν οι διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών και, επομένως, οι συναλλαγματικοί κίνδυνοι εντός της ζώνης του ευρώ. Κατά το παρελθόν, αυτοί οι παράγοντες εμπόδιζαν το διασυνοριακό εμπόριο και τον ανταγωνισμό. (Ένωση Ελληνικών Τραπεζών/ ΕΚΔΟΤΗΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ ΑΝΤ. Ν.)

Εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ: επιδράσεις στις τιμές

Μετά την εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ τον Ιανουάριο του 2002, οι καταναλωτές απέκτησαν ξαφνικά την εντύπωση ότι ο πληθωρισμός ήταν υψηλότερος από ό,τι έδειχναν τα επίσημα στατιστικά στοιχεία.

Πράγματι, τα στατιστικά στοιχεία αναφέρουν ότι την εποχή της μετάβασης στο ευρώ σε φυσική μορφή οι τιμές διάφορων αγαθών, και κυρίως εκείνων που αγοράζουμε συχνότερα, αυξήθηκαν πάνω από τον μέσο όρο. Ορισμένες από τις αυξήσεις αυτές ενδέχεται να οφείλονται στο γεγονός ότι κάποιες εταιρείες και επιχειρήσεις λιανικής θέλησαν να εκμεταλλευθούν τη μετάβαση στο ευρώ και αύξησαν τις τιμές εις βάρος των καταναλωτών. (Ενωση Ελληνικών Τραπεζών/ ΕΚΔΟΤΗΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ ΑΝΤ. Ν.)

Ωστόσο, άλλες αυξήσεις δεν συνδέονταν άμεσα με την εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ. Για παράδειγμα, οι διεθνείς τιμές του πετρελαίου σημείωναν άνοδο εκείνη την εποχή και επηρέασαν τις λιανικές τιμές των καυσίμων. Ομοίως, οι δυσμενείς καιρικές συνθήκες εκτόξευσαν τις τιμές των φρούτων και των λαχανικών στα ύψη.

Τα γεγονότα αυτά συνέπεσαν με τη μετάβαση στο ευρώ και μερικές φορές συνδέθηκαν, αν και εσφαλμένα, με αυτήν. Σύμφωνα με μια ανάλυση της Eurostat, της στατιστικής υπηρεσίας της ΕΕ, η άμεση επίδραση της μετάβασης στο ευρώ σε φυσική μορφή ήταν αρκετά περιορισμένη: μόλις 0,3 της εκατοστιαίας μονάδας επί του συνολικού πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ, ο οποίος το 2002 ήταν 2,3%. (Ενωση Ελληνικών Τραπεζών/ ΕΚΔΟΤΗΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ ΑΝΤ. Ν.)

Επιπλέον, μια μελέτη έδειξε ότι, πριν από τη μετάβαση στο ευρώ, οι καταναλωτές γενικά πίστευαν ότι οι τιμές θα αυξάνονταν ή θα στρογγυλοποιούνταν εις βάρος τους. Οι προσδοκίες αυτές φαίνεται ότι επηρέασαν σημαντικά την εκτίμησή τους στη συνέχεια.

Τέλος, πολλοί καταναλωτές σήμερα εξακολουθούν να θυμούνται το επίπεδο των τιμών που επικρατούσε όταν ίσχυαν τα εθνικά νομίσματα, το οποίο “έχει παγώσει στο χρόνο” και, συνεπώς, γίνεται ολοένα και λιγότερο ρεαλιστικό με την πάροδο του χρόνου.

Ωστόσο, σύμφωνα με έρευνες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι καταναλωτές έχουν εξοικειωθεί με το ευρώ και η διαφορά μεταξύ των εκτιμήσεων για τον πληθωρισμό και του καταγραφόμενου πληθωρισμού μειώνεται σταδιακά. (Ενωση Ελληνικών Τραπεζών/ ΕΚΔΟΤΗΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ ΑΝΤ. Ν.)

Τα γενικά οικονομικά οφέλη της ενοποίησης του χρηματοπιστωτικού τομέα

Τελικά, με την ενοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα αυξάνονται οι δυνατότητες για μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη. Αυτό σημαίνει ότι όσο υψηλότερο είναι το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) της ζώνης του ευρώ τόσο πιο ενοποιημένο είναι το χρηματοπιστωτικό σύστημα της ζώνης του ευρώ. Όσον αφορά τους επιμέρους οικονομικούς φορείς, όταν λειτουργούν σε ένα μεγαλύτερο και πιο ενοποιημένο χρηματοπιστωτικό σύστημα, τότε μπορούν, μεταξύ άλλων, να αξιοποιήσουν καλύτερα τις οικονομίες κλίμακας και φάσματος. Από την άλλη, τα νοικοκυριά μπορούν να έχουν

πρόσβαση σε μεγαλύτερη ποικιλία χρηματοπιστωτικών προϊόντων –όπως στεγαστικά δάνεια– με σχετικά χαμηλότερο κόστος.(Ένωση Ελληνικών Τραπεζών/ ΕΚΔΟΤΗΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ ΑΝΤ. Ν.)

3.3 Οι οικονομικές επιπτώσεις από την είσοδο της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση :

α) Αύξηση παραγωγικότητας και ενίσχυση ανταγωνισμού

Η ONE λειτουργεί σαν καταλύτης αλλά και πρόκληση για τις ελληνικές επιχειρήσεις να εντείνουν τις προσπάθειες τους για βελτίωση της ανταγωνιστικής τους θέσης. Η απελευθέρωση ορισμένων αγορών (όπως των τηλεπικοινωνιών) καθώς και η περαιτέρω ενσωμάτωση άλλων αγορών στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, έχουν ως συνέπεια συγκεκριμένα αγαθά και κυρίως υπηρεσίες να γίνουν πιο εμπορεύσιμα σε διασυνοριακό επίπεδο , από ότι προηγουμένως. Το γεγονός αυτό συντελεί σε ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας και ενίσχυση του ανταγωνισμού σε τομείς των υπηρεσιών επηρεάζοντας ευνοϊκά την εξέλιξη των τιμών τους. (www.mnec.gr)

Η δυνατότητα άμεσης σύγκρισης των τιμών των προϊόντων, η διευκόλυνση διασυνοριακών δραστηριοτήτων, όπως επίσης και η μεγαλύτερη διαφάνεια στις τιμές οδηγούν στην όξυνση του ανταγωνισμού με τελικό αποτέλεσμα τη συμπίεση των τιμών και την ποιοτική βελτίωση των προσφερομένων αγαθών στους πολίτες. Η ONE δημιούργησε ένα νέο οικονομικό περιβάλλον και για τα ελληνικά προϊόντα αφού πλέον αυτά ανταγωνίζονται κάτω από τις ίδιες συνθήκες, λόγω του ενιαίου νομίσματος, τα αντίστοιχα των άλλων κρατών-μελών. Η αύξηση της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας τόνωσε την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων στη διεθνή αγορά και συνέβαλλε στον επιδιωκόμενο περιορισμό του συνεχώς διευρυνόμενου ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου. (www.mnec.gr)

Ολοκληρώνοντας την ενιαία αγορά και δημιουργώντας αποδοτικότερες αγορές για εμπορεύματα και υπηρεσίες, το ευρώ έχει ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας. Μεταξύ άλλων, ενθάρρυνε την ταχύτερη ανάπτυξη νέων γραμμών παραγωγής , τη σταθερότερη εφαρμογή νέων τεχνικών στην παραγωγική διαδικασία και την αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο. Συνεπώς, ενθαρρύνει την ανάπτυξη της παραγωγής του εισοδήματος και της απασχόλησης και συγκρατεί τον πληθωρισμό. (www.mnec.gr)

β) Μείωση επιτοκίων

Η μείωση επιτοκίων λόγω της μετάβασης στην ενιαία νομισματική πολιτική έχει ευδιάκριτη επεκτατική επίδραση στη ζήτηση. Η άνοδος της καταναλωτικής ζήτησης όμως δεν έχει ως τελικό αποτέλεσμα την αύξηση των πληθωριστικών πιέσεων αφενός επειδή σημαντικό μέρος της διοχετεύθηκε σε εισαγόμενα προϊόντα και αφετέρου επειδή ο εντεινόμενος ανταγωνισμός τιμών από την πλευρά των εισαγωγών συγκράτησε τα

περιθώρια κέρδους και την άνοδο των τιμών των εγχώριων προϊόντων. Η πτώση των επιτοκίων περιορίζει το χρηματοοικονομικό κόστος αυξανόμενων έτσι των διαθέσιμων πόρων για κέρδη και επενδύσεις.

Τα επιτόκια στη διατραπεζική αγορά δηλαδή αυτά που ισχύουν για τις συναλλαγές μεταξύ των τραπεζών (και αφορούν συνήθως πολύ μεγάλα ποσά), είναι άμεσα συνδεδεμένα με τη νομισματική πολιτική που ακολουθεί το ευρωσύστημα και επομένως είναι πρακτικά ίσα σε όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ. Το ευρωσύστημα καθορίζει τα επιτόκια βασιζόμενα στην ανάλυση των οικονομικών συνθηκών με γνώμονα τα επιτόκια του ευρωσυστήματος διαμορφώνονται τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια της αγοράς. (www.mnec.gr)

Τα επιτόκια λιανικής (χορηγήσεων και καταθέσεων) εξακολουθούν να παρουσιάζουν αποκλίσεις από χώρα σε χώρα. Αυτό συμβαίνει γιατί τα επιτόκια που καθορίζουν οι τράπεζες για την πελατεία τους εξαρτώνται όχι μόνο από το κόστος δανεισμού των τραπεζών στη διατραπεζική αγορά, αλλά και από άλλους παράγοντες που συνδέονται με τη φερεγγυότητα του πελάτη, με πληροφόρηση για τις τοπικές συνθήκες που έχει στη διάθεσή της η τράπεζα για το λειτουργικό της κόστος.

Τους τέσσερις πρώτους μήνες του 2001 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δε μετέβαλε τα βασικά της επιτόκια καθώς ενόψει και του επιταχυνόμενου πληθωρισμού, το Διοικητικό Συμβούλιο εκτιμούσε ότι οι κίνδυνοι για τη σταθερότητα των τιμών δεν είχαν εκλείψει. Στην περίοδο από τις αρχές Μαΐου μέχρι τις αρχές Νοεμβρίου 2001, η ΕΚΤ προέβη τέσσερις φορές σε μείωση των βασικών της επιτοκίων, συνολικά κατά 150 μονάδες βάσης με αποτέλεσμα μετά την τελευταία μείωση το ελάχιστο επιτόκιο προσφοράς για πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης να διαμορφωθεί σε 3,25%. Μετά τη μείωση των επιτοκίων το Νοέμβριο του 2001 η ΕΚΤ δε μετέβαλε τα βασικά της επιτόκια καθώς το Διοικητικό Συμβούλιο θεωρεί ότι το επίπεδό τους παραμένει συμβατό με την επίτευξη της σταθερότητας των τιμών σε μεσοπρόθεσμη βάση. (www.mnec.gr)

γ)Μείωση πληθωρισμού

Η χώρα μας έχει επιτύχει το χαμηλότερο επίπεδο πληθωρισμού των τελευταίων δεκαετιών. Το 2001 ο πληθωρισμός ακολούθησε στην Ελλάδα γενικά την ίδια πορεία με τον πληθωρισμό στη ζώνη του Ευρώ ως σύνολο, αν και διατηρήθηκε σε υψηλότερα επίπεδα από ότι το 2000. Ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός διαμορφώθηκε το 2001 στο 3,4% δηλαδή σε επίπεδο υψηλότερο από ότι το 2000 (3,2%) ενώ η διαφορά πληθωρισμού μεταξύ Ελλάδος και ζώνης του Ευρώ ήταν ίση με 1,2 εκατοστιαία μονάδα κατά μέσο όρο στη διάρκεια του έτους. Η διατήρηση του πληθωρισμού στην Ελλάδα σε σχετικά υψηλό επίπεδο οφείλεται κυρίως στις έμμεσες και με χρονική υστέρηση επιπτώσεις που έχουν στις τιμές των αγαθών (εκτός καυσίμων) και των υπηρεσιών, η άνοδος των διεθνών τιμών των καυσίμων και η ταυτόχρονη υποχώρηση της ισοτιμίας του Ευρώ έναντι του δολαρίου και της ισοτιμίας της δραχμής έναντι του Ευρώ στη διάρκεια του 2000. Σε μικρότερο βαθμό, το σχετικά υψηλό επίπεδο του πληθωρισμού, συνδέεται με την επιτάχυνση του ρυθμού ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στον επιχειρηματικό τομέα σε 2,9% το 2001 από 2,5% το 2000. (www.mnec.gr)

δ)Μείωση του ελλείμματος των τρεχουσών συναλλαγών

Η υιοθέτηση από την Ελλάδα του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος από την 1η Ιανουαρίου 2001 έχει μειώσει αισθητά τη σημασία του ελλείμματος των τρεχουσών συναλλαγών και της χρηματοδότησής του ως περιοριστικού παράγοντα κατά την άσκηση της οικονομικής πολιτικής. Ωστόσο, η εξέλιξη του ισοζυγίου εξακολουθεί να παρέχει χρήσιμη πληροφόρηση για την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών αγαθών και υπηρεσιών τόσο στην εγχώρια όσο και στη διεθνή αγορά και βεβαίως επηρεάζει την εξέλιξη του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε το 2001 κατά 303 εκατομ. Ευρώ έναντι εκείνου του 2000 και περιορίστηκε σε 6,2% του ΑΕΠ. Η εξέλιξη αυτή ήταν η συνισταμένη της μείωσης του εμπορικού ελλείμματος και της αύξησης του πλεονάσματος των ισοζυγίων των μεταβιβάσεων και των υπηρεσιών ενώ αντίθετα, το έλλειμμα του ισοζυγίου των εισοδημάτων διπλασιάστηκε.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αντανακλά τη βασική ανισορροπία της οικονομίας, δηλαδή την υπέρβαση της συνολικής εγχώριας δαπάνης από τη συνολική εγχώρια προσφορά. Η συμπεριφορά του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών όπως και στη περίπτωση του εμπορικού ισοζυγίου, αντανακλά και εκφράζει ως ένα βαθμό τις μεταβολές στο χαρακτήρα της ασκούμενης μακροοικονομικής πολιτικής. Η προς τα κάτω συμπίεση της συνολικής δαπάνης, αποτέλεσμα της συνολικής δαπάνης συνέβαλλε στη μείωση των ελλειμμάτων και στη διατήρησή τους σε χαμηλά επίπεδα. (www.mnec.gr)

ε)Εξάλειψη του κόστους κατά τη μετατροπή των νομισμάτων

Η αντικατάσταση του εθνικού μας νομίσματος από το Ευρω συνδέεται και με το όφελος που προκύπτει από την εξάλειψη του κόστους από τη μεταφορά χρημάτων από μια χώρα σε μια άλλη και από τη μετατροπή δυο νομισμάτων. Το σύνολο των επιχειρήσεων έχει ωφεληθεί άμεσα από την εξάλειψη του προαναφερομένου κόστους και έχει απαλλαγεί από μια σειρά χρονοβόρων διαδικασιών που απαιτούντο, κατά τη μετατροπή των νομισμάτων στις συναλλαγές τους με τις τράπεζες και τα λοιπά πιστωτικά ιδρύματα. Για τις επιχειρήσεις και τον τομέα του εμπορίου το όφελος προέρχεται κυρίως από τη διαφορά στην τιμή αγοράς και πώλησης συναλλάγματος και το κόστος προμήθειας. (www.mnec.gr)

στ)Μείωση συναλλαγματικών κινδύνων

Η κατάργηση των εθνικών νομισμάτων οδηγεί σε αισθητή μείωση των συναλλαγματικών κινδύνων, τη δημιουργία ενός σταθερού οικονομικού περιβάλλοντος και την αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ). Η μείωση του συναλλαγματικού κινδύνου μετά την υιοθέτηση του Ευρω συνδέεται άμεσα με άλλα σημαντικά δυναμικά οφέλη, τα οποία σχετίζονται με τη μείωση του επενδυτικού κινδύνου. Ο κίνδυνος των επενδύσεων μειώνεται εξαιτίας της σταθερότητας των τιμών και της μείωσης της συναλλαγματικής αβεβαιότητας.

Η νομισματική πολιτική γίνεται πλέον περισσότερο προβλέψιμη και σταθερή αφού εφαρμόζεται από μια ανεξάρτητη νομισματική αρχή χωρίς τους περιορισμούς που

θέτουν οι προεκλογικές σκοπιμότητες και οι πολιτικές παρεμβάσεις των κυβερνήσεων. Η μείωση του συναλλαγματικού κινδύνου έχει δώσει ώθηση στο διεθνές εμπόριο και στις επενδύσεις σε διεθνώς ανταλλάξιμα εμπορεύματα. Με το ευρώ, επιχειρήσεις που αποφεύγουν το ρίσκο που δημιουργεί η συναλλαγματική αβεβαιότητα έχουν πλέον τη δυνατότητα εκμετάλλευσης των οικονομιών κλίμακας και των επενδυτικών ευκαιριών που προσφέρει η ενιαία αγορά και η σταθερότητα των τιμών. (www.mnec.gr)

ζ) Μείωση δημοσίου χρέους

Η δημοσιονομική πολιτική έχει το κύριο βάρος για τη σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας μετά την ένταξη της Ελλάδος στη ζώνη του ευρώ γι' αυτό το δημόσιο χρέος είναι μια από τις πλέον κρίσιμες μακροοικονομικές μεταβλητές για τη διαμόρφωση των υπόλοιπων δημοσιονομικών μεγεθών. Ο περιορισμός του δημόσιου χρέους συνεπάγεται την εξοικονόμηση σημαντικών πόρων, οι οποίοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση άλλων τομέων της οικονομίας.

Οι σημαντικές αυξήσεις του ΑΕΠ είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση του δείκτη Δημόσιο Χρέος/ΑΕΠ ο οποίος όμως βρίσκεται σε επίπεδο πολύ υψηλότερο από αυτόν του μέσου όρου της ευρωζώνης. Το χρέος της γενικής κυβέρνησης το 2001 μειώθηκε στο 98,9% του ΑΕΠ από 103,9% του ΑΕΠ που ήταν το 2000. Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στη δημιουργία σημαντικών πρωτογενών πλεονασμάτων και στην αύξηση των εσόδων από την υλοποίηση μέρους του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων. (www.mnec.gr)

Οι παράγοντες που προσδιορίζουν το ύψος και την εξέλιξη του δημόσιου χρέους είναι το ετήσιο πρωτογενές έλλειμμα ή πλεόνασμα, οι δαπάνες για τόκους, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ, η ανάληψη νέου χρέους και οι μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών της δραχμής για το εξωτερικό χρέος και το χρέος με ρήτρα συναλλάγματος. Η ελληνική κυβέρνηση μετά την είσοδο της Ελλάδας στην ΟΝΕ προσπαθεί να επιτύχει την αποκλιμάκωση του χρέους που αποσκοπεί στην προσέγγιση του στόχου της ΟΝΕ εξετάζοντας τους παραπάνω προσδιοριστικούς παράγοντες του δημόσιου χρέους.

Το υπουργείο οικονομίας έχοντας κατανοήσει τις βαθύτατες επιπτώσεις που έχει η συμμετοχή της Ελλάδας στην ολοκληρωμένη αγορά ευρωομολόγων και τις οξυύτατες συνθήκες ανταγωνισμού κάτω από τις οποίες θα πρέπει πλέον να λειτουργεί ο εθνικός σχεδιασμός άντλησης δανειακών κεφαλαίων παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις και τη διεθνή εμπειρία και δημιουργεί τις προϋποθέσεις εκείνες που ισότιμα θα εντάξουν την ελληνική μεταξύ των αναπτυγμένων αγορών. Στο πλαίσιο αυτό οι πολιτικές που υιοθετούνται από τη Διεύθυνση Δημόσιου Χρέους και τον Οργανισμό Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους για τη διενέργεια του νέου δανεισμού και τη διαχείριση του χρέους σχεδιάστηκαν λαμβάνοντας υπόψη τις νέες συνθήκες που δημιουργούνται και αναμένεται να επηρεάσουν σημαντικά την εσωτερική εγχώρια πρωτογενή και δευτερογενή αγορά τίτλων, τις αγορές repos και futures και γενικά όλο το οικονομικό σκηνικό της χώρας. (www.mnec.gr)

η) Μείωση ελλείμματος γενικής κυβέρνησης

Η δημοσιονομική θέση της χώρας βελτιώθηκε περαιτέρω το 2001 και στήριξε τη διαμόρφωση συνθηκών μακροοικονομικής σταθερότητας στην οικονομία. Το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης σύμφωνα με τα στοιχεία των εθνικών λογαριασμών στα οποία

περιλαμβάνονται η κεντρική διοίκηση, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και όλοι οι ασφαλιστικοί και λοιποί δημόσιοι οργανισμοί, μετατράπηκε από έλλειμμα σε οριακό πλεόνασμα, που αντιστοιχεί στο 0,1% του ΑΕΠ. Η εξάλειψη του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης ήταν και αποτέλεσμα της αύξησης του πρωτογενούς πλεονάσματος σε 6,6% του ΑΕΠ το 2001 έναντι 6,1% το 2000. Επομένως, η χώρα μας από το πρώτο έτος συμμετοχής της στη ζώνη του ευρώ, ικανοποιούσε τον όρο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης για “ισοσκελισμένο ή πλεονασματικό” προϋπολογισμό της γενικής κυβέρνησης. (www.mnec.gr)

Οι έμμεσοι φόροι της γενικής κυβέρνησης αυξήθηκαν με ρυθμό 6%, οι άμεσοι φόροι μειώθηκαν με ρυθμό 0,3%, οι εισφορές στην κοινωνική ασφάλιση αυξήθηκαν με ρυθμό 6,8% και τα λοιπά έσοδα αυξήθηκαν με ρυθμό 58,9%. Από την πλευρά των δαπανών τη μεγαλύτερη αύξηση σημείωσαν οι κοινωνικές μεταβιβάσεις και η τελική καταναλωτική δαπάνη του κράτους, οι οποίες αυξήθηκαν με ρυθμό 8,7% και 10% αντιστοίχως. Αντιθέτως, οι πληρωμές για τόκους κατά 2%, αποτέλεσμα που αντικατοπτρίζει την αποτελεσματική δημοσιονομική διαχείριση, την αναδιάρθρωση του χρέους καθώς και τη μείωση των επιτοκίων.

Οι μεσοπρόθεσμες δημοσιονομικές εξελίξεις της περιόδου 2000-2004 σηματοδοτούν τις σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές που έγιναν και οριοθετούν τους στόχους στον τομέα των δημόσιων οικονομικών. Παρ’όλα αυτά μειωμένα έσοδα ελάττωσαν το προβλεπόμενο στο επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας και ανάπτυξης πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης από 0,5% στο 0,1% του ΑΕΠ. (www.mnec.gr)

Η υστέρηση των εσόδων αποδίδεται σε τρεις κυρίως λόγους. Πρώτον, στην επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας και τα χαμηλότερα σε σχέση με το 2000 κέρδη των ελληνικών επιχειρήσεων. Σε μεγάλο βαθμό η υστέρηση αυτή οφείλεται και σε τεχνικούς λόγους που σχετίζονται με το σύστημα εισπραξης φόρων από τις επιχειρήσεις. Δεύτερον, η απότομη μείωση της δραστηριότητας στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, παράλληλα με την κατά 50% μείωση του φορολογικού συντελεστή επί των συναλλαγών είχε αρνητικές επιπτώσεις στο ύψος των εσόδων. Τρίτον, η πτώση των επιτοκίων των τραπεζικών καταθέσεων μείωσε το εισόδημα από τόκους και κατά συνέπεια τα έσοδα από τη φορολόγηση των εισοδημάτων από τις αποταμιεύσεις. Ως ένα βαθμό τα περιορισμένα φορολογικά έσοδα οφείλονται στην μεταστροφή των αποταμιεύσεων από τραπεζικές καταθέσεις σε ρέπος, που δε φορολογούνται.

Οι εξελίξεις αυτές είχαν ως αποτέλεσμα οι δυο κεντρικοί στόχοι της δημοσιονομικής πολιτικής να επιτευχθούν, δηλαδή η μείωση των δανειακών αναγκών του δημοσίου και η διαμόρφωση πρωτογενούς πλεονάσματος, ώστε να είναι δυνατή η συνέχιση της μείωσης του δημοσίου χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ. Ειδικότερα, το πρωτογενές πλεόνασμα του Γενικού Κρατικού Προϋπολογισμού διαμορφώθηκε στο 5,3% του ΑΕΠ το 2001 έναντι ιδίου ποσοστού το 2000. (www.mnec.gr)

θ) Αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ)

Οι ρυθμοί αύξησης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος τα τελευταία χρόνια ήταν μεγαλύτεροι από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η βιομηχανική παραγωγή παρουσίασε τάσεις ανόδου από 5,4% το 2000 σε 7,5% το 2001 ενώ ιδιαίτερα σημαντική ήταν και η αύξηση της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας στον τομέα της ενέργειας (10-

12%) και των κατασκευών (8-10%) για το έτος 2001. Αντίθετα η αύξηση στη μεταποίηση ήταν μικρότερη (γύρω στο 3%) γεγονός που αντανακλά την έλλειψη δυναμισμού των διαδικασιών εκσυγχρονισμού της παραγωγικής βάσης και την παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων.

Όσον αφορά στον τομέα των υπηρεσιών η αύξηση κινείται γύρω στο 3% και οφείλεται κυρίως στο εμπόριο, μεταφορές-επικοινωνίες, τουρισμό και χρηματοπιστωτικές εργασίες. Τέλος η ακαθάριστη αξία αγροτικής παραγωγής σύμφωνα με το ΥΠΕΘΟ παρουσίασε το 2000 αύξηση 1,5% ενώ το 2001 αυξήθηκε κατά 1%. Η συγκεκριμένη αύξηση οφείλεται στην άνοδο της φυτικής παραγωγής (φρούτων και βιομηχανικών φυτών) ενώ η κτηνοτροφική παρουσίασε πτώση. Η κρίση της τροφικής αλυσίδας σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελεί για την ελληνική γεωργία χρυσή ευκαιρία ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας όχι με βάση το κόστος αλλά κυρίως την ποιότητα των προϊόντων (οικολογική διάσταση).

Παρά τη βελτίωση των ρυθμών αύξησης του ΑΕΠ, η Ελλάδα σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξακολουθεί να βρίσκεται στο κατώτερο σημείο παρουσιάζοντας οριακή βελτίωση. (www.mnec.gr)

ι) Μείωση της ανεργίας

Η πορεία της ελληνικής οικονομίας προς την ΟΝΕ συνοδεύεται, κυρίως από την κυρίαρχη αντίληψη και την επίσημη πολιτική, από ένα κλίμα ευφορίας για τις επιπτώσεις, ιδιαίτερα σ' ότι αφορά τους μισθούς, την ανεργία και το βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων, με αποτέλεσμα, (ενώ δεν έχει μελετηθεί και αναλυθεί επαρκώς και ως εκ τούτου θα έπρεπε και πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο του προβληματισμού μας), να συσκοτίζεται η αναμενόμενη πραγματική κατάσταση. Είναι φανερό ότι η πλήρης ένταξη της χώρας μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) έχει αλλάξει ριζικά τις συνθήκες και τους όρους, τόσο στην σφαίρα της παραγωγής, όσο και στην σφαίρα της κυκλοφορίας του οικονομικού και κοινωνικού μας σχηματισμού.

Η καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος σε περιβάλλον χαμηλού πληθωρισμού αποβλέπει στην ελαχιστοποίηση της συμβολής της συναλλαγματικής πολιτικής στην βελτίωση του επιπέδου της ανταγωνιστικότητας των οικονομιών των κρατών -μελών, την οποία επιτυγχάνουν πλέον με παραγωγικούς και τεχνολογικούς όρους. Αυτό σημαίνει, ότι χώρες - μέλη που συμμετέχουν στο ευρώ και επιθυμούν να βελτιώσουν το επίπεδο ανταγωνιστικότητάς τους με εκτός παραγωγής και τεχνολογίας όρους, δηλ. με μη αύξηση της παραγωγικότητας, επιτυγχάνουν κάτι τέτοιο με την εφαρμογή περιοριστικών πολιτικών στον παραγωγικό συντελεστή εργασία, αφού η προσαρμογή των τιμών των προϊόντων και των υπηρεσιών τους στις απαιτήσεις του διεθνούς ανταγωνισμού, δεν μπορεί πλέον να επιτυγχάνεται, όπως μέχρι την εισαγωγή του ευρώ, με τις διακυμάνσεις των εθνικών τους νομισμάτων. (www.mnec.gr)

Οι επιπτώσεις στην αγορά εργασίας από την ένταξη της Ελλάδος στην ΟΝΕ δεν ήταν όλες προς την ίδια κατεύθυνση. Είναι θετικό ότι το μέσο ποσοστό ανεργίας μειώθηκε το 2001 (σε 10,5% από 11,1% το 2000) αν και παραμένει πολύ υψηλό σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο αριθμός των απασχολούμενων μισθωτών αυξήθηκε αισθητά, όμως η συνολική απασχόληση μειώθηκε κατά 0,8% το 2001 επειδή η αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων μισθωτών αντισταθμίστηκε από τη μείωση των αυτοαπασχολούμενων και των συμβοηθούτων (αλλά μη

αμειβομένων) μελών της οικογένειας , ιδιαίτερα στον αγροτικό τομέα όπου η απασχόληση μειώθηκε κατά 6,6%. Η μικρή μείωση της απασχόλησης δε συνδέεται μόνο με τη συνεχιζόμενη μείωση της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα, αλλά αντανακλά και τη διεύρυνση της συμμετοχής των νέων (15-29 ετών) στην εκπαίδευση καθώς και το γεγονός ότι αυξήθηκαν οι πρόωρες αποχωρήσεις-συνταξιοδοτήσεις ατόμων ηλικίας 45 ετών και άνω.

Η ελληνική αγορά εργασίας παρουσίασε βελτίωση τα τελευταία χρόνια. Το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε, αλλά με βραδείς ρυθμούς και παραμένει μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ. Η μείωση της ανεργίας συμβάδισε με μικρή αύξηση του ποσοστού συμμετοχής του πληθυσμού (ηλικίας 15-64 ετών) στο εργατικό δυναμικό, καθώς και με αύξηση της συνολικής απασχόλησης κατά 116.000 άτομα από το 1999 έως το 2003. Ωστόσο, το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό καθώς και το ποσοστό απασχόλησης (δηλαδή οι απασχολούμενοι ηλικίας 15-64 ετών ως ποσοστό του πληθυσμού της ίδιας ηλικίας) παραμένουν χαμηλότερα από ό,τι στην ΕΕ ως σύνολο και η πρόοδος που έχει σημειωθεί δεν αρκεί. Πράγματι, ένας από τους βασικούς στόχους που συμφωνήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβόνα το Μάρτιο του 2000 είναι η αύξηση του ποσοστού απασχόλησης στην ΕΕ σε 67% μέχρι το 2005 και σε 70% μέχρι το 2010. Αυτό σημαίνει ότι την επταετία 2004-2010 η απασχόληση στην Ελλάδα θα πρέπει να αυξάνεται κατά 3% ετησίως και να δημιουργηθούν περίπου 900.000 νέες θέσεις απασχόλησης. Ακόμη και υπό συνθήκες οικονομικής ανάπτυξης ταχύτερης από τη σημερινή είναι δύσκολο να δημιουργηθούν τόσες νέες θέσεις εργασίας. (www.mnec.gr)

Η ΟΝΕ καθαυτή δεν αποτελεί άμεση πηγή νέων θέσεων απασχόλησης αλλά σαφώς δημιουργεί μια νέα βάση για τη στήριξη της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Κατ' αρχάς, με την ΟΝΕ αποφεύγονται οι αρνητικές επιπτώσεις από τις νομισματικές αναταραχές. Ένα επιπλέον όφελος για τη χώρα μας είναι η μείωση των επιτοκίων που προκαλεί το ευρώ. Τα χαμηλά επιτόκια ενθαρρύνουν περισσότερες επενδύσεις και τονώνουν την ανάπτυξη-δυο βασικοί όροι για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Με το ευρώ να προσφέρει ένα περισσότερο ενθαρρυντικό πλαίσιο για οικονομική ανάπτυξη και δημιουργία θέσεων απασχόλησης, η Ελλάδα ξεκίνησε τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που θεωρήθηκαν αναγκαίες για την εξάλειψη των εμποδίων στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Παράλληλα με την ονομαστική σύγκλιση της ελληνικής οικονομίας, επείγει να απασχολήσει την οικονομική πολιτική, το ζήτημα της πραγματικής σύγκλισης, της βελτίωσης των υποδομών και των παραγωγικών της δυνατοτήτων, τόσο από ποσοτική άποψη με την μεγέθυνση του εγκατεστημένου παραγωγικού δυναμικού, όσο και από ποιοτική άποψη με την επιτάχυνση των ρυθμών αύξησης της παραγωγικότητας, ώστε να προφυλάξουμε τον κόσμο της εργασίας από συνέπειες, οι οποίες θα είναι οδυνηρές και για την κοινωνική συνοχή αλλά και για την οικονομική ισχύ της χώρας μας. Από την άποψη αυτή, η αναγκαιότητα της ισχυρής οικονομίας για την συμμετοχή της στο ευρώ, θα πρέπει να ερμηνεύεται όχι με τα γνωστά ονομαστικά κριτήρια σύγκλισης αλλά με την διαμόρφωση πραγματικών κριτηρίων σύγκλισης (επίπεδο ανάπτυξης, απασχόληση, κατά κεφαλή εισόδημα, κοινωνική προστασία). (www.mnec.gr)

Τα τελευταία χρόνια η ανεργία πέφτει στην Ελλάδα. Η απασχόληση αυξάνεται, αλλά όχι με τους ρυθμούς που θα περιμέναμε. Χρειάζονται λοιπόν νέες πρωτοβουλίες για την αύξηση των ποσοστών απασχόλησης και για τη μείωση της ανεργίας, ιδιαίτερα στις

γυναίκες, τους νέους και τους μακροχρόνια ανέργους. Η απαραίτητη ώθηση όμως για την απασχόληση και η καταπολέμηση της ανεργίας περνούν σε σημαντικό βαθμό και από τη βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς εργασίας. Η αποτελεσματικότερη λειτουργία της αγοράς εργασίας πρέπει να επιτευχθεί με τρόπο που θα συνδυάζει ευελιξία στην απασχόληση και ασφάλεια για τους εργαζομένους και να ενθαρρύνει τόσο τη ζήτηση όσο και την προσφορά εργασίας. Τα στοιχεία δυσκαμψίας στην ελληνική αγορά εργασίας δεν απορρέουν μόνο από το νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει τις σχέσεις εργοδοτών και εργαζομένων όσο από αδυναμίες του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης και από δυσλειτουργίες των μηχανισμών οι οποίοι πρέπει να εξασφαλίζουν την αντιστοίχιση προσφοράς και ζήτησης εργασίας, αν και στη διάρκεια του 2001 έγιναν σημαντικά θετικά βήματα. Η μη ικανοποιητική επίδοση της ελληνικής οικονομίας όσον αφορά τη δημιουργία απασχόλησης συνδέεται και με στοιχεία δυσκαμψίας στις αγορές προϊόντων και με τα αντικίνητρα που περιέχονται στη φορολογική και στην κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία. Η προσέγγιση της πλήρους απασχόλησης, που αποτελεί βασική συνιστώσα του ευρύτερου στόχου της πραγματικής σύγκλισης, απαιτεί μεταρρυθμίσεις σε όλους αυτούς τους τομείς. (www.mnec.gr)

3.4 ΟΙ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

α) Οι επιπτώσεις της ΟΝΕ στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα

Η ένταξη της χώρας μας στην ΟΝΕ και η καθιέρωση του ευρώ στις συναλλαγές έχει επιφέρει σημαντικές μεταβολές στη μορφολογία του ελληνικού τραπεζικού τοπίου καθώς και στις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες με κύριο άξονα τον εκσυγχρονισμό και την εναρμόνιση προς τα διεθνή πρότυπα λειτουργίας των αγορών. Οι ελληνικές τράπεζες οι οποίες λειτουργούσαν επί πολλά χρόνια σε ένα οικονομικό περιβάλλον που χαρακτηρίζονταν από μακροοικονομικές ανισορροπίες, υψηλά επιτόκια και διοικητικούς και θεσμικούς περιορισμούς οι οποίοι δε διευκόλυναν την ανάπτυξη έχουν κερδίσει πολλά από το σταθερότερο μακροοικονομικό περιβάλλον της ΟΝΕ.

Από την εφαρμογή του ενιαίου νομίσματος προκύπτουν άμεσα η έμμεσα σημαντικά οφέλη. Τα οφέλη αυτά αφορούν:

- Στην εξάλειψη της συναλλαγματικής αβεβαιότητας
- Στη μείωση του κόστους συναλλαγών λόγω της εξάλειψης του κόστους μετατροπής των εθνικών νομισμάτων, του κόστους λογιστικής παρακολούθησης και ελέγχων
- Στην ανάπτυξη των δραστηριοτήτων στη μεγάλη αμιγή ευρωπαϊκή αγορά και σε διευρυμένο φάσμα πελατείας
- Στην ταχύτητα, ασφάλεια και στο μειωμένο κόστος των διασυνοριακών συναλλαγών
- Στη βελτίωση των όρων δανεισμού (επιτόκια, προμήθειες)
- Στην αύξηση του όγκου του διασυνοριακού εμπορίου με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Στη διεύρυνση της παρουσίας στις αγορές ομολόγων, είτε αυτές είναι Ευρωπαϊκές είτε αναδυόμενες. (www.bankofgreece.gr)

Το τίμημα που θα πρέπει να καταβάλλουν οι ελληνικές τράπεζες προκειμένου να εκμεταλλευτούν τις θετικές επιπτώσεις της Ενιαίας αγοράς, είναι η αντιμετώπιση των έντονων ανταγωνιστικών πιέσεων όχι μόνο από το εσωτερικό αλλά από το ευρύτερο Ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο, δεδομένου ότι η υιοθέτηση του κοινού νομίσματος θα κάνει τις τιμές πιο διαφανείς και πολύ εύκολα συγκρίσιμες και επιπλέον θα διευκολύνει τη δημιουργία ενιαίων πανευρωπαϊκών αγορών.

Έτσι, η εισαγωγή του νέου νομίσματος εκτός από τα θετικά αποτελέσματα που επιφέρει και τις νέες ευκαιρίες που δημιουργεί, συνεπάγεται και κινδύνους, ο σοβαρότερος των οποίων είναι ο εκτοπισμός των Ελληνικών Τραπεζών, οι οποίες θα είναι πλέον περισσότερο εκτεθειμένες στους νόμους της ανοικτής, διευρυμένης αγοράς. Με την πλήρη απελευθέρωση και εναρμόνιση των αγορών, τη βελτίωση της τεχνολογίας, την υιοθέτηση του ευρώ ως κοινού νομίσματος στην Ευρώπη και η εντατικοποίηση του ανταγωνισμού, είναι πιο πιθανό, από ότι στο παρελθόν, μέρος των τραπεζικών εργασιών, να μεταφερθεί σε τράπεζες χαμηλού κόστους και υψηλής παραγωγικότητας που λειτουργούν εκτός Ελλάδος, καθώς και σε άλλους μη τραπεζικούς οργανισμούς που είναι σε θέση να προσφέρουν χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες (όπως Χρηματιστηριακές επιχειρήσεις και Ασφαλιστικές εταιρίες). (www.bankofgreece.gr)

Η Τράπεζα της Ελλάδος επιδιώκει τη διατήρηση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών σε υψηλό επίπεδο και την εξυγίανση του χαρτοφυλακίου των δανείων και των συμμετοχών τους. Προκειμένου να προωθήσει αυτούς τους δυο στόχους, η Τράπεζα υποχρεώνει τα πιστωτικά ιδρύματα να προβαίνουν σε αύξηση των ιδίων κεφαλαίων τους, όταν ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας προσεγγίζει τα ελάχιστα επιτρεπόμενα όρια και ιδίως όταν προγραμματίζουν επέκταση του δικτύου τους. Παράλληλα, απαιτεί να σχηματίζουν επαρκείς προβλέψεις που θα τους επιτρέπουν να προχωρούν σε διαγραφές επισφαλών απαιτήσεων και σε ταχύτερη εξυγίανση των χαρτοφυλακίων τους. Επιπλέον, δίνει ιδιαίτερη σημασία στην αναβάθμιση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων, σύμφωνα με τις κανονιστικές Πράξεις που έχει εκδώσει.

Προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητά τους, τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να ενσωματώσουν στη στρατηγική τους μια μακροπρόθεσμη πολιτική μείωσης του λειτουργικού κόστους, η οποία θα βασίζεται στην καλύτερη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, την υιοθέτηση τεχνολογικά προηγμένων μεθόδων παροχής υπηρεσιών και την άριστη χρησιμοποίηση της διαθέσιμης πληροφόρησης που αφορά τους πελάτες τους και τις αγορές. (www.bankofgreece.gr)

β) Οι επιπτώσεις της ONE στις επενδύσεις

Οι δυναμικές επιπτώσεις της ONE στις ιδιωτικές επενδύσεις, στη συσσώρευση κεφαλαίου και στην οικονομική μεγέθυνση συνιστούν τα σημαντικότερα δυνητικά οφέλη για την ελληνική οικονομία. Η διεύρυνση της αγοράς κεφαλαίων και η εξάλειψη των συναλλαγματικών κινδύνων πολλαπλασίασε τις επενδυτικές ευκαιρίες, επιτρέποντας έτσι τη διεύρυνση του χαρτοφυλακίου τους. Η διεύρυνση και η ενοποίηση των ευρωπαϊκών αγορών των μετοχών έχει ως συνέπεια τόσο οι θεσμικοί επενδυτές όσο και οι απλοί ιδιώτες να επενδύουν ολοένα και περισσότερα κεφάλαια σε ευρωπαϊκές μετοχές. Η προσοχή των επενδυτών στρέφεται πλέον στους κλάδους και όχι στη χώρα προέλευσης

των μετοχών. Κάποιοι νομικοί περιορισμοί σχετικά με τη σύνθεση των χαρτοφυλακίων πολλών συνταξιοδοτικών ταμείων, που δεν επιτρέπουν επενδύσεις σε ονομαστικούς τίτλους έχουν δώσει τη δυνατότητα στα ταμεία να συμπεριλάβουν μετοχές από όλη τη ζώνη του ευρώ. Αλλά και για λόγους διασποράς κινδύνου, πολλά χαρτοφυλάκια συμπεριλαμβάνουν στη σύνθεσή τους μετοχές κλάδων, που δεν έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα εντός των εθνικών ορίων. Η νομισματική σταθερότητα της ΟΝΕ έχει καταστήσει τις μετοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ελκυστικές και στους επενδυτές από τρίτες χώρες (Ιαπωνία, ΗΠΑ). (www.bankofgreece.gr)

Οι επενδύσεις, ως ποσοστό του ΑΕΠ, αυξήθηκαν με ταχύ ρυθμό τα τελευταία χρόνια, αλλά η αποταμίευση - ιδιωτική και δημόσια - υπολείπεται των επενδύσεων, γεγονός που αντανακλάται στο διευρυμένο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Στο βαθμό που η άνοδος αυτή των επενδύσεων, καθώς και η αύξηση της κατανάλωσης (την οποία αντανακλά η μείωση της ιδιωτικής αποταμίευσης), μπορούν να δικαιολογηθούν με βάση ρεαλιστικές προσδοκίες των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών για μελλοντική αύξηση του εισοδήματός τους, η διεύρυνση του ελλείμματος απεικονίζει τα οφέλη από τη διαδικασία πραγματικής σύγκλισης. Στην περίπτωση αυτή, η μελλοντική άνοδος του ΑΕΠ θα επιτρέψει την εξυπηρέτηση των εξωτερικών υποχρεώσεων που συσσωρεύονται. (www.bankofgreece.gr)

Οι επενδύσεις αποτελούν τον πιο σημαντικό παράγοντα της εγχώριας ζήτησης. Οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου το 2001 ήταν υψηλότερες από ότι το 2000. Οι σημαντικές εισροές από το Γ' Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης καθώς και οι υψηλές ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις έχουν ενισχύσει σημαντικά το παραγωγικό δυναμικό της Ελληνικής Οικονομίας. Η ολοκλήρωση εκτεταμένων προγραμμάτων υποδομών και έργων για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 έχουν συμβάλει καθοριστικά στην οικονομική δραστηριότητα. Τα χαμηλά επιτόκια, η απελευθέρωση των αγορών και η ισχυρή εγχώρια ζήτηση έχουν δημιουργήσει κατάλληλες συνθήκες για ιδιωτικές επενδύσεις. (www.bankofgreece.gr)

3.5 Οι εργασιακές σχέσεις στα πλαίσια της ΟΝΕ

1. Οι εξελίξεις στον τομέα των εργασιακών σχέσεων στα πλαίσια πλέον της ένταξης στην ΟΝΕ και του κοινού νομίσματος με όρους ονομαστικής σύγκλισης των οικονομιών, διαφαίνονται να κινούνται σε λογικές συνεχούς αύξησης της ευελιξίας τους. Οι πολιτικές ευελιξίας της αγοράς εργασίας και της περαιτέρω μείωσης εργασιακού κόστους αναμένεται ότι θα βρίσκουν προσφορότερο έδαφος και να εντείνονται στις χώρες εκείνες, όπως η Ελλάδα, που εγκλωβισμένες στο κοινό νόμισμα, με χαμηλά επιτόκια επίπεδα ανταγωνιστικότητας και ποιοτικών δεικτών αύξησής της θα στερούνται πλέον και των δυνατοτήτων να παρεμβαίνουν, με πολιτικές συναλλαγματικών ελιγμών, στοχεύοντας την τόνωση της ανταγωνιστικότητας των εθνικών προϊόντων. (www.inegsee.gr)

2. Η ένταξη στην ΟΝΕ οδηγεί σε εξελίξεις στην αγορά εργασίας με σημαντικές αλλαγές στο ευρύ πεδίο των ατομικών και συλλογικών εργασιακών σχέσεων. Η απελευθέρωση

μέσα σ' ένα πλαίσιο ενιαίας αγοράς συμβάλει αντικειμενικά σε πολιτικές και πρακτικές εξατομίκευσης του περιεχομένου των εργασιακών σχέσεων, διαμορφώνοντας νέα και αντιφατικά μεταξύ τους δεδομένα, είτε συρρικνώνοντας την έννοια του συλλογικού προτύπου και των παρεπόμενων δράσεων του είτε ευνοώντας νέα πεδία συλλογικής δράσης και ταξικής αντιπαράθεσης. (www.inegsee.gr)

Η δυναμική της ONE πέραν της έντασης και επέκτασης της ευελιξίας στην αγορά εργασίας σε όλο το φάσμα των επιμέρους πτυχών της που ήδη άλλωστε αναπτύσσονται, φαίνεται να έχει ιδιαίτερες συνέπειες στην πολιτική διαμόρφωσης των αμοιβών και της συλλογικής διαπραγμάτευσης. Σε αυτά τα πλαίσια αναμένεται η ένταση του φαινομένου της αποκέντρωσης της διαπραγμάτευσης σε επίπεδο επιχείρησης με έμφαση στις διαφοροποιήσεις των μισθών, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της επιχείρησης, την ατομική ή συλλογική απόδοση. Μια τέτοια εξέλιξη ατονίζει τον ρόλο των υπερκείμενων πεδίων διαπραγμάτευσης (εθνικής και κλαδικής) ενώ οι πολιτικές αποκέντρωσης των αμοιβών δημιουργεί σοβαρές ανησυχίες για το μέλλον των εργασιακών σχέσεων στις μικρομεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις που στις μικρομεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις που στην μεγάλη τους πλειοψηφία στερούνται συνδικαλιστικής εκπροσώπησης. (www.inegsee.gr)

Η αποκέντρωση προς την επιχειρησιακή συλλογική σύμβαση ευνοείται περισσότερο στις χώρες εκείνες που κυριαρχεί η αντίστοιχη κλαδική ενώ για τις χώρες όπου λειτουργεί ο θεσμός των εθνικών διεπαγγελματικών συμβάσεων η εξέλιξη αυτή δεν φαίνεται να εκδηλώνεται με εντυπωσιακούς ρυθμούς στο άμεσο μέλλον, αφού κρίνεται σαν πιθανότατη η εκδοχή του κρατικού παρεμβατισμού είτε άμεσα, είτε μέσω τριμερών κοινωνικών συμβολαίων που θα εισάγουν περιορισμούς στις ονομαστικές αυξήσεις των μισθών και θα παρέχουν δυνατότητες αύξησης της ευελιξίας τους. (www.inegsee.gr)

Ανεξάρτητα όμως από το σύστημα διαπραγμάτευσης που λειτουργεί σε κάθε χώρα, η αποκέντρωση της διαπραγμάτευσης αποτελεί μια προοπτική τουλάχιστον μεσοπρόθεσμη. Απέναντι σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο η δημιουργία όρων για την συλλογική εκπροσώπηση των εργαζομένων στις ΜΜΕ και την παρεπόμενη δυνατότητα συλλογικής διαπραγμάτευσης στο αντίστοιχο πεδίο αποτελεί επιτακτική ανάγκη. Και τούτο γιατί πρέπει να αποφευχθεί ή να περιοριστούν στο ελάχιστο οι μονομερείς από τον εργοδότη ρυθμίσεις επί των εργασιακών σχέσεων, αφού είναι γνωστό ότι το 99,5% των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα στην Ελλάδα δεν έχουν λόγω μεγέθους (μέχρι 20 εργαζόμενους) τη δυνατότητα σύστασης επιχειρησιακών συνδικάτων, ενώ οι επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 50 εργαζόμενους δεν υποχρεώνονται να προβούν στις διαδικασίες διαπραγμάτευσης. (www.inegsee.gr)

Παράλληλα η αποκεντρωμένη διαπραγμάτευση και η υποβάθμιση του ρόλου των υπερκείμενων, δεσμευτικού χαρακτήρα, επιπέδων διαπραγμάτευσης εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους και για το ρόλο της εθνικής γενικής συλλογικής σύμβασης στην Ελλάδα ως μηχανισμού διαμόρφωσης των κατώτατων μισθών και ημερομισθίων. Δεν ελλείπουν άλλωστε οι πιέσεις για την αλλαγή του τρόπου διαμόρφωσης των κατώτατων αμοιβών και για την ανάγκη διάβρωσής τους σε έκτακτες περιπτώσεις (π.χ. σε περιοχές με έντονο το πρόβλημα της απασχόλησης). (www.inegsee.gr)

Τέλος, η αποκέντρωση της διαπραγμάτευσης είναι πιθανόν να οδηγήσει στην παράλληλη αποκέντρωση και την αλλοίωση της συνοχής του συνδικαλιστικού κινήματος, ενώ ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος για τα συνδικάτα να ενσωματωθούν στη λογική της ανταγωνιστικότητας της επιχείρησης και να εντείνουν τους μεταξύ τους ανταγωνισμούς υιοθετώντας μονοδιάστατες επιλογές μείωσης του εργασιακού κόστους. (www.inegsee.gr)

3. Η διαγραφόμενη πορεία δημιουργεί παράλληλα, σειρά αντιφάσεων ώστε να αποτελεί ζητούμενο ο τρόπος αντιμετώπισης και διαχείρισής της. Για παράδειγμα η ένταξη στο κοινό νόμισμα μπορεί να συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας καθαρότερης εικόνας των ανισοτήτων ανάμεσα στα Κράτη-μέλη και σε περιοχές της Ένωσης. Η εικόνα αυτή είναι σε θέση να δημιουργήσει την ψυχολογία εκείνη και τις τάσεις που θα ωθούν σε διεκδικήσεις των εργαζόμενων προς την κατοχύρωση όρων πραγματικής σύγκλισης. Μια τέτοια εξέλιξη μπορεί να ευνοήσει την προοπτική της κοινωνικής σύγκλισης, να σμικρύνει τις αποστάσεις στους μισθούς (πεδίο ρητής εξαίρεσης της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής) στα εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα. Απέναντι βέβαια σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο είναι δεδομένη η σθεναρή αντίδραση των εργοδοτών που θα επικαλούνται τα διαφορετικά επίπεδα παραγωγικότητας για τη διατήρηση των αποστάσεων, ενώ βέβαια υπάρχει πάντα για τους ίδιους και η λύση της σύγκλισης προς τα κάτω (κοινωνικό dumping). Η νέα ψυχολογία που επικαλούμαστε είναι ευκολότερο να επιδράσει στο επίπεδο των πολυεθνικών επιχειρήσεων του λειτουργούν στις χώρες της Ένωσης και όπου, αντίθετα με την ώθηση της διαπραγμάτευσης από την εργοδοσία σε επίπεδο παραγωγικής μονάδας, αντιτείνεται η ύπαρξη του ενιαίου κέντρου διεύθυνσής της καθώς και οι κεντρικά προσδιορισμένοι παραγωγικοί στόχοι που υλοποιούνται στις ανά χώρα εκμεταλλεύσεις στα πλαίσια μιας συλλογικής ενιαίας παραγωγικότητας. (www.inegsee.gr)

4. Η δημιουργία τέλος, του κοινού νομίσματος και η ένταξη στην ΟΝΕ σαν έκφραση της ένταξης της επιχειρούμενης διεθνοποίησης, εννοεί αντίστοιχα και την ανάπτυξη του θεσμού των ευρωπαϊκών συλλογικών συμβάσεων (διακλαδικού, κλαδικού, επιχειρησιακού, διασυνοριακού χαρακτήρα).

Παρά τις αντικειμενικές δυσκολίες που εντοπίζονται σήμερα στις αντιδράσεις της εργοδοσίας ως προς το περιεχόμενο των ευρωπαϊκών συμβάσεων, στην περιορισμένη παρουσία δομών για τη λειτουργία τους αλλά και τις διαφορετικές αντιλήψεις και νοοτροπίες που συναντώνται στο ευρωπαϊκό συνδικαλιστικό κίνημα, η προοπτική αυτή αποτελεί μονόδρομο και αναγκαία πρώτη μορφή της διεθνοποιημένης παρέμβασης του κόσμου της εργασίας απέναντι στη διεθνοποίηση του κεφαλαίου. Η μέχρι τώρα εξέλιξη καθιστά σχετικά ευκολότερη μια τέτοια πρακτική σε επίπεδο πολυεθνικών επιχειρήσεων (λόγω και της ύπαρξης των ευρωπαϊκών συμβουλίων επιχείρησης) ή ακόμα και σε κλαδικό επίπεδο από τη στιγμή που ήδη υφίστανται οι ευρωπαϊκές κλαδικές δομές συνδικάτων και εργοδοτών. Σε αυτό το σημείο κρίνεται απαραίτητη η οργανωτική αναδιάρθρωση και προσαρμογή των ελληνικών αντίστοιχων οργανώσεων, που χαρακτηρίζονται από πολυκερματισμό και πολυδιάσπαση ώστε να είναι σε θέση να παρακολουθήσουν τις εξελίξεις και να ενταχθούν ουσιαστικά στη λειτουργία των ευρωπαϊκών συλλογικών συμβάσεων. Αντίθετα δεν φαίνεται να αναπτύσσεται ιδιαίτερα

ο θεσμός της διατομεακής - διακλαδικής ευρωπαϊκής ΣΣΕ από τη στιγμή που η αντίστοιχη εθνική ΣΣΕ αποτελεί πρακτική ελάχιστων χωρών. (www.inegsee.gr)

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΟΝΕ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

4.1 Τα πρώτα δέκα έτη του ευρώ

1. συμμερίζεται την άποψη ότι το ενιαίο νόμισμα έχει καταστεί σύμβολο της Ευρώπης και έδειξε ότι η Ευρώπη είναι σε θέση να λαμβάνει μακρόπνοες αποφάσεις για την εδραίωση ενός κοινού μέλλοντος με ευημερία. (www.euro-hellas.gr)
2. χαιρετίζει το γεγονός ότι το ευρώ επέφερε σταθερότητα και προώθησε την οικονομική ολοκλήρωση στην ευρωζώνη· χαιρετίζει τα σταθεροποιητικά αποτελέσματα του ευρώ στις παγκόσμιες χρηματαγορές, ειδικά σε εποχές κρίσεων· σημειώνει ότι οι εσωτερικές οικονομικές αποκλίσεις δεν μειώθηκαν ακόμη όπως αναμενόταν και η παραγωγικότητα δεν αυξήθηκε ικανοποιητικά σε όλα τα μέρη της ευρωζώνης. (www.euro-hellas.gr)
3. σημειώνει με ικανοποίηση ότι η δημιουργία και άλλων νομισματικών ενώσεων εξετάζεται σε άλλα μέρη του κόσμου. (www.euro-hellas.gr)
4. υπενθυμίζει, γεγονός το οποίο αποδεικνύουν πολυάριθμες μελέτες, τον ουσιαστικό δεσμό μεταξύ της νομισματικής πολιτικής και της εμπορικής πολιτικής σε παγκόσμιο επίπεδο, και υπογραμμίζει, σχετικώς, το θετικό ρόλο της σταθερότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών για τη βιώσιμη ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου. (www.euro-hellas.gr)
5. σημειώνει ότι η αυξανόμενη χρήση του ευρώ ως νομισματικής μονάδας του διεθνούς εμπορίου ωφελεί ιδίως τα κράτη μέλη της ευρωζώνης, διότι μειώνει τον συναλλαγματικό κίνδυνο για τις επιχειρήσεις των κρατών αυτών και επομένως το κόστος του διεθνούς εμπορίου. (www.euro-hellas.gr)
6. υπενθυμίζει ότι κατά την πρώτη δεκαετία της ΟΝΕ, το Κοινοβούλιο διαδραμάτισε ενεργό ρόλο, τόσο στον οικονομικό όσο και στον νομισματικό τομέα, και κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διασφάλιση της διαφάνειας και της δημοκρατικής λογοδοσίας. (www.euro-hellas.gr)
7. υπογραμμίζει ότι πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες ώστε να αποκομισθούν όλα τα οφέλη της ΟΝΕ, επί παραδείγματι να καταστεί δυνατόν κράτη μέλη και περιφέρειες με χαμηλότερο ΑΕΠ του μέσου όρου να επιταχύνουν την οικονομική τους ανάπτυξη, και να ενισχυθεί η κατανόηση εκ μέρους των πολιτών για το ενιαίο νόμισμα και η δέσμευσή τους υπέρ αυτού. (www.euro-hellas.gr)

8. προτείνει τα ακόλουθα στοιχεία και συγκεκριμένα μέτρα για έναν επιθυμητό χάρτη πορείας για την ONE: (www.euro-hellas.gr)

Οικονομικές αποκλίσεις, διαρθρωτικές αλλαγές και δημόσια οικονομικά

9. πιστεύει ότι οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις με μεγαλύτερη απλούστευση και συνοχή και πολλαπλή βάση υποστήριξης, που θα τυγχάνουν έγκαιρου συντονισμού βάσει των ολοκληρωμένων κατευθυντήριων γραμμών για την ανάπτυξη και την απασχόληση (ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές) και του μείγματος πολιτικής που προτείνει η στρατηγική της Λισαβόνας, θα μπορούσαν να μειώσουν τις οικονομικές αποκλίσεις· τονίζει δε την ανάγκη βελτίωσης και απλούστευσης των διαδικασιών και των μεθοδολογιών για την εξέταση και αξιολόγηση της εφαρμογής αυτών των κατευθυντήριων γραμμών στο τέλος κάθε έτους(www.euro-hellas.gr)
10. αναγνωρίζει ότι στην περίπτωση των εκσυγχρονιστικών προσπαθειών και των οικονομικών επιδόσεων, οι χώρες με τις περισσότερες επιτυχίες είναι αυτές που συνδυάζουν διορατικές και ισορροπημένες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις με υψηλότερες του μέσου όρου επενδύσεις στην έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία, την εκπαίδευση, τη δια βίου μάθηση και τη μέριμνα παιδιών, καθώς και στην ανανέωση των αξιόπιστων κοινωνικών δικτύων· σημειώνει ότι, κυρίως, τα ίδια αυτά κράτη μέλη διαθέτουν διοίκηση που χαρακτηρίζεται από υψηλά επίπεδα αποδοτικότητας και διαφάνειας, με δημοσιονομικά πλεονάσματα, ποσοστά χρέους κάτω του μέσου όρου και αποτελεσματικές και στοχοθετημένες δαπάνες, εμφανίζοντας παράλληλα σημάδια συνεισφοράς της τεχνολογικής προόδου στον ρυθμό ανάπτυξης της χώρας, που είναι σχεδόν υπερδιπλάσιος του μέσου όρου της ΕΕ· επισημαίνει, επίσης, ότι αυτά τα κράτη μέλη - που συνιστούν 'σημεία αναφοράς', λόγω των υψηλών ποσοστών απασχόλησης που εμφανίζουν, συμπεριλαμβανομένης της απασχόλησης μεταξύ των γυναικών και των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων, και της ιδιαίτερα υψηλής γεννητικότητας - είναι σε καλύτερη θέση να αντιμετωπίσουν μια γηράσκουσα κοινωνία και να διασφαλίσουν υψηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας·(www.euro-hellas.gr)
11. τονίζει την ανάγκη αμοιβαίας ενίσχυσης της σταθερότητας και των μακροοικονομικών πολιτικών που αποσκοπούν στην ανάπτυξη, καθιστώντας μία ισορροπημένη πολιτική και τις επενδύσεις θέμα κοινού ενδιαφέροντος: την ανάγκη στενής παρακολούθησης των δημόσιων ισολογισμών μέσω της αποδοτικής διαχείρισης της φορολογικής πολιτικής και των δαπανών, καθώς και τον αντίκτυπο αυτών στη ζήτηση, και παράλληλα συμφωνεί για τη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για διασυνοριακές επιχειρηματικές δραστηριότητες·(www.euro-hellas.gr)
12. σημειώνει ότι το αναθεωρημένο σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης (ΣΣΑ) έχει αποδείξει την αξία του και ότι πρέπει να υπάρξει διεξοδική δημοσιονομική εξυγίανση, καθώς οι δημογραφικές μεταβολές και μια πιθανή μείωση της

οικονομικής ανάπτυξης ενδέχεται να επιφέρουν δημοσιονομικά προβλήματα στα κράτη μέλη της ευρωζώνης, με αρνητικές επιπτώσεις στη σταθερότητα της ευρωζώνης στο σύνολό της· επικρίνει σε αυτό το πλαίσιο την απουσία πειθαρχίας για την καταπολέμηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων σε εποχές οικονομικής ανάπτυξης και τονίζει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να καταβάλλουν αποτελεσματικότερες προσπάθειες για μία αντικυκλική δημοσιονομική πολιτική, ιδιαίτερα, για να είναι σε καλύτερη θέση να αποσοβήσουν εξωτερικούς κραδασμούς· υπογραμμίζει, επομένως, την ανάγκη μιας βραχυπρόθεσμης στρατηγικής με σκοπό τη μακροπρόθεσμη μείωση των εθνικών χρεών κατά 60 % κατά μέγιστο όριο·(www.euro-hellas.gr)

13. σημειώνει ότι τα κύρια στοιχεία του ΣΣΑ θα πρέπει να διατηρηθούν με συνέπεια και στο μέλλον, εφόσον τα όρια του 3% για το δημόσιο έλλειμμα και του 60% για το δημόσιο χρέος προσδιορίστηκαν βάσει των οικονομικών συνθηκών τη δεκαετία του 1990· είναι της γνώμης ότι το ΣΣΑ θα πρέπει να τηρείται αυστηρά από τα κράτη μέλη υπό την εποπτεία της Επιτροπής· είναι της γνώμης ότι αμφότερα τα ποσοστά θα πρέπει να θεωρηθούν ως ανώτατα όρια και, επομένως, να αποφευχθούν· σημειώνει ότι ο αποτελεσματικός συντονισμός της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής αποτελεί προϋπόθεση για την οικονομική επιτυχία της ΟΝΕ, αν και ένας τέτοιος συντονισμός οφείλει να τηρεί την αρχή της επικουρικότητας· καλεί την Επιτροπή να εξετάσει όλους τους δυνατούς τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να ενισχυθεί το προληπτικό σκέλος του ΣΣΑ· τονίζει ότι θα πρέπει να αξιοποιηθούν καλύτερα από την Επιτροπή τα υφιστάμενα εποπτικά μέσα και ότι θα πρέπει να ενισχυθεί η μεσοπρόθεσμη εξέταση των εθνικών προϋπολογισμών από την Ομάδα του ευρώ·(www.euro-hellas.gr)
14. θεωρεί ότι ένα αειφόρο και σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον απαιτεί βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων οικονομικών, με περαιτέρω δημοσιονομική εξυγίανση, υψηλή αποδοτικότητα των δημοσίων δαπανών και αυξημένες επενδύσεις στους τομείς της παιδείας, του ανθρωπίνου κεφαλαίου, της E&A και των υποδομών, πράγμα που είναι ωφέλιμο για την ανάπτυξη και θα μπορούσε να ενθαρρύνει την απασχόληση και να αντιμετωπίσει κοινωνικές ανησυχίες μείζονος σημασίας, όπως η κλιματική μεταβολή, σύμφωνα με τους στόχους του πακέτου "κλίμα-ενέργεια"·(www.euro-hellas.gr)
15. πιστεύει ότι οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να εστιάσουν στην αύξηση της παραγωγικότητας μέσω καλύτερου συνδυασμού της οικονομικής και της κοινωνικής πολιτικής, διασφαλίζοντας συγχρόνως καλό επίπεδο κοινωνικού διαλόγου, όπως ορίζεται στη στρατηγική της Λισαβόνας·(www.euro-hellas.gr)
16. σημειώνει ότι η πολιτική ανταγωνισμού οφείλει να είναι συμπληρωματική προς τις διαρθρωτικές πολιτικές και υποστηρίζει την αναδιάρθρωση της οικονομίας (www.euro-hellas.gr)
17. προειδοποιεί κατά της πολιτικής που για την επίτευξη της σταθερότητας των τιμών εστιάζεται βασικά στη συγκράτηση των μισθών· υπενθυμίζει, σε αυτό το πλαίσιο, ότι

ο μεγαλύτερος ανταγωνισμός, ως αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης, έχει ήδη οδηγήσει σε πίεση των μισθών προς τα κάτω, ενώ ο εισαγόμενος πληθωρισμός που προκλήθηκε από την αύξηση της τιμής του πετρελαίου και άλλων βασικών προϊόντων έχει ήδη συμβάλλει σε απώλεια της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών· επαναλαμβάνει την πεποίθησή του, για μία ακόμη φορά, ότι αυτό το θέμα θα πρέπει να αντιμετωπισθεί ιδιαίτερα μέσω δικαιότερης διανομής του πλούτου·(www.euro-hellas.gr)

18. θεωρεί τη μισθολογική και τη φορολογική πολιτική αποτελεσματικά εργαλεία τόσο για τη σταθεροποίηση όσο και για την ανάπτυξη της οικονομίας· είναι της άποψης ότι θα πρέπει να διασφαλιστούν πραγματικές μισθολογικές αυξήσεις ανάλογες των επιπέδων παραγωγικότητας, και ότι θα πρέπει να γίνεται επιλεκτική χρήση του συντονισμού των φορολογικών πολιτικών για την επίτευξη οικονομικών στόχων· θεωρεί ότι η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης, όσον αφορά τους άμεσους και τους έμμεσους φόρους, είναι ιδιαίτερα σημαντική και ότι θα πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες σε αυτή την κατεύθυνση· υπογραμμίζει την επιτακτική ανάγκη ενίσχυσης μιας κουλτούρας ενθάρρυνσης και συμμετοχής στο πλαίσιο των εννοιών της εταιρικής διακυβέρνησης και της κοινωνικής ευθύνης των εταιρειών·(www.euro-hellas.gr)
19. τονίζει την ανάγκη η εσωτερική αγορά να διέπεται από δίκαιους κανόνες· θεωρεί, κατά συνέπεια, ότι ο αγώνας δρόμου για χαμηλότερους συντελεστές της φορολογίας των εταιρειών είναι αντιπαραγωγικός·(www.euro-hellas.gr)
20. ζητεί από τα κράτη μέλη στην ευρωζώνη να ενισχύσουν τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών, ιδιαίτερα δε με τη χάραξη μιας συνεκτικής κοινής στρατηγικής εντός της Ομάδας του ευρώ· επισημαίνει ότι μια τέτοια συνεκτική κοινή στρατηγική θα πρέπει να περιλαμβάνει τον συντονισμό του χρονοδιαγράμματος για τη δημοσιονομική διαδικασία και τα σχέδια προϋπολογισμού βάσει κοινών υποθέσεων για τις οικονομικές εξελίξεις, τις μελλοντικές συναλλαγματικές ισοτιμίες μεταξύ ευρώ και δολαρίου ΗΠΑ, καθώς και την πιθανή εξέλιξη των τιμών της ενέργειας· στηρίζει την πρόταση της Επιτροπής να ζητεί από τα κράτη μέλη μεσοπρόθεσμα προγράμματα-πλαίσιο για τις οικονομικές και δημοσιονομικές πολιτικές τους και να ελέγχει την εφαρμογή αυτών· υπογραμμίζει ότι κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να αναλάβει την ευθύνη ανάληψης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και βελτίωσης της ανταγωνιστικότητάς του σε πλαίσιο συνεργασίας, ώστε να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη στο ευρώ και η αποδοχή αυτού·(www.euro-hellas.gr)
21. σημειώνει ότι τα διάφορα υποδείγματα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και οι διαφορετικοί βαθμοί διαφάνειας έχουν συμβάλει στη διαφοροποίηση των επιδόσεων των κρατών της ευρωζώνης· υποστηρίζει τα συμπεράσματα της ανακοίνωσης της Επιτροπής για την ONE σχετικά με την ανεπαρκή επιτάχυνση ορισμένων οικονομικών της ευρωζώνης και τις κλιμακούμενες διαφορές μεταξύ κρατών μελών της ευρωζώνης· ζητεί τακτική ανταλλαγή απόψεων και συνεργασία εντός της Ομάδας

του ευρώ με κοινό στόχο την επιτάχυνση της διαδικασίας σύγκλισης. (www.euro-hellas.gr)

22. ζητεί από την Επιτροπή να αντιμετωπίζει με ενιαίο τρόπο τα κοινά κριτήρια κατά την αξιολόγηση των οικονομικών και δημοσιονομικών δεδομένων· παραπέμπει στην ευθύνη της Επιτροπής και των κρατών μελών για την αξιοπιστία των στατιστικών δεδομένων και ζητεί οι μελλοντικές αποφάσεις να λαμβάνονται μόνο εάν δεν υπάρχει καμία αμφιβολία σχετικά με την εγκυρότητα και την ακρίβεια των διαθέσιμων δεδομένων· ζητεί επίσης την επιλογή ανάληψης ερευνών, εάν υπάρχει διαχρονική διαφορά μεταξύ των προβλεφθέντων στοιχείων των προγραμμάτων σταθερότητας και σύγκλισης και των στοιχείων τα οποία αναμένονται στην πράξη. (www.euro-hellas.gr)

4.2 ΟΙ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΤΗΣ ONE

Δέκα χρόνια πέρασαν από την (πλήρη) εγκατάσταση της ONE και η (ακαδημαϊκή και πολιτική) ετυμηγορία μοιάζει σχεδόν αυτονόητη: το εγχείρημα της νομισματικής ενοποίησης είναι γενικώς επιτυχές. Αψευδές τεκμήριο ισχύος αυτής της κατηγορηματικής διαπίστωσης δεν είναι άλλο από τις απαισιόδοξες, ακόμη και ζοφερές προβλέψεις που, πολύ συχνά, διατυπώνονταν κατά τις πρώτες φάσεις εφαρμογής του σχεδίου για την ONE – ως θυμηθούμε πως ο εκ των κορυφαίων Αμερικανών οικονομολόγων Martin Feldstein προειδοποιούσε ότι το εγχείρημα της ONE μπορεί, δια της αποτυχίας του, να προκαλέσει ακόμη και πόλεμο μεταξύ των (ζημιωμένων και μετανιωμένων) εταίρων. (<http://europa.eu.int>)

Παρ' όλα αυτά, η διαπίστωση της επιτυχίας δεν μπορεί να είναι ανεπιφύλακτη. Κατά την οικονομική θεωρία των νομισματικών ενώσεων, άλλωστε, τα μέτρα επιτυχίας είναι αρκετά και οι (λογικές) προσδοκίες αυξημένες. Ειδικότερα, λοιπόν, ο μέσος ρυθμός αύξησης του επιπέδου των τιμών – ο πληθωρισμός – μεταξύ των κρατών μελών της ευρωζώνης ακολούθησε πτωτική τάση. Επίσης, η περιστολή των δημοσίων ελλειμμάτων και, σε αρκετά κράτη μέλη, η προσέγγιση ισοσκελισμένων ή πλεονασματικών προϋπολογισμών συνέβαλε και αυτή στην εμπέδωση συνθηκών μακροοικονομικής σταθερότητας που, σε συνδυασμό με τον έλεγχο της αστάθειας της αποτελεσματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας των κρατών μελών – εν πολλοίς λόγω της κατάργησης των εντός ευρωζώνης αναπροσαρμογών – συνέτειναν στην ενίσχυση της προσαρμοστικότητας της ευρωζώνης έναντι των εξωτερικών διαταράξεων. Από την άλλη πλευρά, όμως, η (ομολογουμένως εντυπωσιακή) μαζική δημιουργία θέσεων εργασίας και η συνακόλουθη αύξηση της απασχόλησης συνοδεύτηκαν από την ανάσχεση του ρυθμού αύξησης της παραγωγικότητας, με αποτέλεσμα την καθήλωση του ρυθμού αύξησης του δυνητικού προϊόντος. Την ίδια στιγμή, ο συγχρονισμός των επιχειρηματικών κύκλων μεταξύ των κρατών μελών της ευρωζώνης ελάχιστα εντάθηκε – σε σύγκριση με την αξιοσημείωτη ενίσχυσή του κατά τη δεκαετία του 1990 – ενώ οι αποκλίσεις ως προς το ρυθμό μεγέθυνσης, τον πληθωρισμό και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παρέμειναν μεγάλες και μερικώς, μόνο, μπορεί να συνδέονται με τη (λιγότερο ή περισσότερο ενεργό) διαδικασία πραγματικής σύγκλισης ή να λογίζονται – ιδίως οι διαφορές των ποσοστών

πληθωρισμού – ως μηχανισμοί διόρθωσης των (εξωτερικών) ανισοροπιών. (<http://europa.eu.int>)

Πώς και πόσο επέδρασε η ONE στη διαμόρφωση των μακροοικονομικών επιδόσεων της ευρωζώνης; Πόσο καλά λειτούργησαν οι μηχανισμοί επιτάχυνσης της οικονομικής μεγέθυνσης, ενθάρρυνσης της σταθερότητας και προσαρμοστικότητας των οικονομιών και ενίσχυσης της πραγματικής σύγκλισης; Ως γνωστόν, αυτοί οι μηχανισμοί συνδέονται με την άρση της νομισματικής αυτονομίας των κρατών μελών της ευρωζώνης και τη μεταβολή – διάβαζε, προσανατολισμό προς τη σταθερότητα – του καθεστώτος μακροοικονομικής πολιτικής εντός της τελευταίας. Τίθενται σε λειτουργία ως αποτέλεσμα της μείωσης της αβεβαιότητας και του κόστους συναλλαγών, της αύξησης της εμπιστοσύνης και της μείωσης των επιτοκίων. Αφορούν, τέλος, τόσο στην αύξηση των επενδύσεων και του εμπορίου και τη χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση μεταξύ των κρατών μελών της ευρωζώνης, όσο και στην εφαρμογή εγχώριων οικονομικών και θεσμικών μεταρρυθμίσεων. (<http://europa.eu.int>)

Τα εμπειρικά δεδομένα υποδεικνύουν, πράγματι, ικανή αύξηση του εμπορίου, τόσο μεταξύ των κρατών μελών της ευρωζώνης, όσο και μεταξύ των τελευταίων και των εκτός ευρωζώνης οικονομιών, χωρίς ωστόσο να σημειώνονται μεταβολές των παρατηρούμενων (αποκαλυπτόμενων) συγκριτικών πλεονεκτημάτων. Σημαντική εμφανίζεται, επίσης, η αύξηση των επενδύσεων γενικώς, καθώς και, ειδικότερα, των άμεσων ξένων επενδύσεων προς και από τα κράτη μέλη της ευρωζώνης, η κατανομή των οποίων, όμως, δεν φαίνεται να έχει σοβαρές εξισοροπητικές επιδράσεις. Ταχύτερη και βαθύτερη εμφανίζεται, πάντως, η ολοκλήρωση των αγορών χρήματος και τίτλων, μολονότι το όφελος – υπό τη μορφή της μείωσης του κόστους του χρήματος – τείνει να κατανέμεται, κυρίως, προς όφελος του δημόσιου τομέα και των μεγάλων επιχειρήσεων, πιθανότατα ενθαρρύνοντας, ιδίως, τις επενδύσεις των τελευταίων. Πρόοδος σημειώνεται, ακόμη, σε ότι αφορά την εγχώρια οικονομική και θεσμική μεταρρύθμιση που, όμως, συχνά παραμένει διστακτική και αλυσιτελής και, ασφαλώς, διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ άλλων δυσχεραίνοντας τη διόρθωση των ανισοροπιών εντός της ευρωζώνης, αλλά και καθυστερώντας τη βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων οικονομικών και, επομένως, της δημοσιονομικής συμβολής στην οικονομική μεγέθυνση. (<http://europa.eu.int>)

Είναι, άραγε, οι προαναφερόμενες εμπειρικές διαπιστώσεις – και μηχανισμοί – αιτιωδώς και, μάλιστα, αποκλειστικώς συνδεδεμένες με την ONE; *Πρώτον*, η αύξηση του εμπορίου είναι αρκετά μικρότερη σε σύγκριση με τις αρχικές προσδοκίες – συνυφασμένες με τη μείωση της αβεβαιότητας και του κόστους συναλλαγών – ενώ κατά μεγάλο μέρος ανταποκρίνεται σε εφάπαξ μεταβολές της εμπορικής δραστηριότητας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, κατά συνέπεια περαιτέρω σημαντικές αυξήσεις είναι, πιθανότατα, δύσκολο να υπάρξουν. *Δεύτερον*, η αύξηση των επενδύσεων δεν είναι, μόνον, αποτέλεσμα της μείωσης των επιτοκίων – άλλωστε η ελαστικότητα της επένδυσης ως προς το επιτόκιο δεν είναι υψηλή. Και μολονότι τα ονομαστικά και, ιδίως, τα πραγματικά επιτόκια στην ευρωζώνη έφθασαν σε πολύ χαμηλό επίπεδο, αντανακλώντας το χαμηλό πληθωρισμό, εντούτοις η απόδοση της μείωσής τους αποκλειστικώς στην ONE θα συνιστούσε μεροληψία. Πράγματι, παράγοντες όπως η

παγκόσμια στροφή σε ανεξάρτητες κεντρικές τράπεζες, η διεθνής εμπορική ολοκλήρωση και η απελευθέρωση και απορρύθμιση των χρηματοπιστωτικών συστημάτων συνέβαλαν, αποφασιστικά, στη διάδοση και εμπέδωση της νομισματικής σταθερότητας και ευνόησαν τη μείωση των επιτοκίων. *Τρίτον*, τέλος, η εγχώρια οικονομική και θεσμική μεταρρύθμιση εν μέρει υπαγορεύεται από τη νομοθεσία της εσωτερικής αγοράς και εν μέρει υποκινείται από την επιδείνωση διαρθρωτικών προβλημάτων, κυρίως στις αγορές εργασίας. Η εισαγωγή του ευρώ ενδέχεται, σε πείσμα διαδεδομένων αντιλήψεων, ακόμη και να αποθαρρύνει τη μεταρρύθμιση (<http://europa.eu.int>).

Μολαταύτα, λίγοι θα ισχυρίζονταν πως η οικονομική κατάσταση και οι επιδόσεις των κρατών μελών της ευρωζώνης θα ήταν ίδιες και χωρίς την ΟΝΕ. Ωστόσο, το είδος και το μέγεθος του οφέλους για κάθε κράτος μέλος υπήρξαν και, άλλοτε λιγότερο κι άλλοτε περισσότερο, παραμένουν διαφορετικά. (<http://europa.eu.int>)

4.3 Δημοσίευση της Έκθεσης της ΕΚΤ για τη Σύγκλιση – 2008

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) δημοσίευσε την Έκθεση του 2008 για τη Σύγκλιση, μια αξιολόγηση για την οικονομική και νομική σύγκλιση δέκα κρατών μελών της ΕΕ, δηλ. της Βουλγαρίας, της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Εσθονίας, της Λετονίας, της Λιθουανίας, της Ουγγαρίας, της Πολωνίας, της Ρουμανίας, της Σλοβακίας και της Σουηδίας. Η εν λόγω έκθεση εξετάζει κατά πόσο αυτές οι χώρες έχουν επιτύχει υψηλό βαθμό διατηρήσιμης οικονομικής σύγκλισης. Επιπλέον, αξιολογεί τη συμμόρφωση με τις καταστατικές απαιτήσεις που πρέπει να πληρούν οι εθνικές κεντρικές τράπεζες ώστε να αποτελέσουν αναπόσπαστο μέρος του Ευρωσυστήματος (νομική σύγκλιση).

Συνολικά, η έκθεση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα τελευταία χρόνια ορισμένες χώρες σημείωσαν πρόοδο ως προς την οικονομική σύγκλιση, αλλά σε πολλές χώρες εμφανίστηκαν σημαντικές προκλήσεις, κυρίως με τη μορφή της αύξησης του πληθωρισμού. Εάν ληφθούν υπόψη τα κριτήρια σύγκλισης μεμονωμένα, η Έκθεση του 2008 για τη Σύγκλιση παρουσιάζει τα ακόλουθα συμπεράσματα. (<http://europa.eu.int>)

Σταθερότητα των τιμών

Κατά το δωδεκάμηνο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008, η τιμή αναφοράς για το κριτήριο της σταθερότητας των τιμών ήταν 3,2%. Η τιμή αυτή υπολογίστηκε με την πρόσθεση 1,5 εκατοστιαίας μονάδας στον αριθμητικό (όχι σταθμισμένο) μέσο όρο του ρυθμού πληθωρισμού για το εν λόγω δωδεκάμηνο στη Μάλτα (1,5%), την Ολλανδία (1,7%) και τη Δανία (2,0%). Κατά την περίοδο αναφοράς, η Σλοβακία και η Σουηδία κατέγραψαν μέσους ρυθμούς πληθωρισμού κάτω από την τιμή αναφοράς, ενώ στην Πολωνία ο πληθωρισμός ήταν ίσος με την τιμή αναφοράς. Στις υπόλοιπες επτά χώρες, ο πληθωρισμός ήταν υψηλότερος από την τιμή αναφοράς, με ιδιαίτερα μεγάλες αποκλίσεις στη Βουλγαρία, την Εσθονία, τη Λετονία, τη Λιθουανία και την Ουγγαρία. Αυτές οι εξελίξεις σημειώθηκαν ως επί το πλείστον στο πλαίσιο δυναμικών οικονομικών συνθηκών, αλλά αντανακλούν και εξωτερικούς παράγοντες.

Στον εσωτερικό τομέα, η υψηλή εγχώρια ζήτηση συνέβαλε στη δημιουργία πληθωριστικών πιέσεων σε πολλές από τις επισκοπούμενες χώρες. Η ταχεία αύξηση της απασχόλησης, σε συνδυασμό με τις εκροές εργατικού δυναμικού προς άλλες χώρες της ΕΕ, έχει προκαλέσει σημαντική στενότητα στην αγορά εργασίας και ανοδικές πιέσεις στους μισθούς σε πολλές από τις υπό εξέταση χώρες. Ο σημαντικότερος εξωτερικός παράγοντας που συνέβαλε στην άνοδο του πληθωρισμού ήταν η αύξηση των τιμών της ενέργειας και των ειδών διατροφής, η οποία είχε ισχυρό αντίκτυπο στις περισσότερες χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης. (<http://europa.eu.int>)

Δημοσιονομική κατάσταση

Όσον αφορά τα δέκα εξεταζόμενα κράτη μέλη, για τέσσερις χώρες (την Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία, την Πολωνία και τη Σλοβακία) έχει εκδοθεί απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ που διαπιστώνει την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Ωστόσο, το 2007, η Ουγγαρία ήταν η μόνη από αυτές τις χώρες που είχε έλλειμμα άνω του 3% του ΑΕΠ, ενώ η Τσεχική Δημοκρατία, η Πολωνία και η Σλοβακία είχαν έλλειμμα χαμηλότερο από 3% του ΑΕΠ. Το 2007 καταγράφηκαν δημοσιονομικά ελλείμματα επίσης στη Λιθουανία και τη Ρουμανία. Αντιθέτως, η Βουλγαρία, η Εσθονία και η Σουηδία κατέγραψαν δημοσιονομικά πλεονάσματα το 2007, ενώ η Λετονία είχε ισοσκελισμένο προϋπολογισμό. Ως προς το χρέος της γενικής κυβέρνησης, μόνο στην Ουγγαρία ο λόγος του χρέους υπερέβη την τιμή αναφοράς του 60% του ΑΕΠ το 2007, ενώ στις άλλες χώρες, ο λόγος του χρέους ήταν χαμηλότερος. (<http://europa.eu.int>)

Συναλλαγματική ισοτιμία

Μεταξύ των χωρών που εξετάζονται στην παρούσα Έκθεση για τη Σύγκλιση, η Εσθονία, η Λετονία, η Λιθουανία και η Σλοβακία είναι επί του παρόντος μέλη του ΜΣΙ ΙΙ. Τα νομίσματά τους συμμετέχουν στον ΜΣΙ ΙΙ περισσότερο από δύο χρόνια πριν από την εξέταση της σύγκλισης και καμία από τις κεντρικές ισοτιμίες των νομισμάτων αυτών δεν υποτιμήθηκε κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Η κεντρική ισοτιμία της κορώνας Σλοβακίας ανατιμήθηκε. (<http://europa.eu.int>)

Μακροπρόθεσμα επιτόκια

Κατά το δωδεκάμηνο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008, η τιμή αναφοράς για τα μακροπρόθεσμα επιτόκια ήταν 6,5%. Η τιμή αυτή υπολογίστηκε με την πρόσθεση 2 εκατοστιαίων μονάδων στον αριθμητικό (μη σταθμισμένο) μέσο όρο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων των τριών χωρών βάσει των οποίων υπολογίστηκε η τιμή αναφοράς για το κριτήριο της σταθερότητας των τιμών, δηλ. της Μάλτας (4,8%), της Ολλανδίας (4,3%) και της Δανίας (4,3%).

Κατά την περίοδο αναφοράς, στη Βουλγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, την Πολωνία, τη Σλοβακία και τη Σουηδία το μέσο επίπεδο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων ήταν χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς. Στη Ρουμανία και την Ουγγαρία, ωστόσο, τα μακροπρόθεσμα επιτόκια υπερέβαιναν την τιμή αναφοράς κατά την περίοδο αναφοράς. Στην Εσθονία, επειδή δεν υπάρχει ανεπτυγμένη αγορά ομολόγων σε κορώνες Εσθονίας αλλά και επειδή το επίπεδο του δημόσιου χρέους είναι

χαμηλό, δεν υπάρχει διαθέσιμο εναρμονισμένο μακροπρόθεσμο επιτόκιο. (<http://europa.eu.int>)

Νομική σύγκλιση

Από τα δέκα εξεταζόμενα κράτη μέλη, μόνο η νομοθεσία της Λιθουανίας είναι απόλυτα συμβατή με τις απαιτήσεις της Συνθήκης και του Καταστατικού για το Τρίτο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Η νομοθεσία της Σλοβακίας συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις για την ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών, ενώ η νομική της ενσωμάτωση στο Ευρωσύστημα βρίσκεται σε διαδικασία ολοκλήρωσης. Η νομοθεσία της Εσθονίας συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις για την ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών. Υπάρχουν όμως ζητήματα ασυμβατότητας όσον αφορά τη νομική ενσωμάτωση της Εσθονίας στο Ευρωσύστημα.

Οι νομοθεσίες της Βουλγαρίας, της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Λετονίας, της Ουγγαρίας, της Πολωνίας, της Ρουμανίας και της Σουηδίας δεν συμμορφώνονται με όλες τις απαιτήσεις που αφορούν την ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών ή τη νομική ενσωμάτωση στο Ευρωσύστημα. Επιπλέον, οι νομοθεσίες της Βουλγαρίας, της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Λετονίας, της Ουγγαρίας, της Πολωνίας και της Ρουμανίας δεν συμμορφώνονται πλήρως με την απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης. (<http://europa.eu.int>)

4.4 ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΟΝΕ

Με την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος έχουν δημιουργηθεί ευνοϊκές συνθήκες στη δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων λόγω μιας σειράς παραγόντων, όπως είναι:

- Ø η εξάλειψη του κόστους μετατροπής των εθνικών νομισμάτων
- Ø η εξάλειψη της αβεβαιότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών
- Ø η εξασφάλιση μακροοικονομικής σταθερότητας
- Ø η άνοδος του επιπέδου οικονομικής δραστηριότητας
- Ø η διατήρηση του κόστους δανεισμού σε χαμηλά επίπεδα. (www.espireas.gr)

α) ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΝΕ ΣΤΙΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Η ένταξη της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση δημιούργησε στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις περισσότερες επιχειρηματικές ευκαιρίες. Οι επιχειρήσεις έχουν γίνει πλέον ανταγωνιστικότερες εξαιτίας της εξάλειψης του συναλλαγματικού κινδύνου στις περισσότερες από τις μεγάλες αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα χαμηλά επιτόκια που προέρχονται από τον αυξημένο ανταγωνισμό στον τραπεζικό κλάδο, επιτρέπουν στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να χρηματοδοτούν τις δραστηριότητες τους με ευνοϊκότερο κόστος από ότι στο παρελθόν. Ειδικότερα οι ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες μέχρι σήμερα επιβαρύνονταν με μεγαλύτερο συγκριτικά

χρηματοοικονομικό κόστος και δεν είχαν την ίδια πρόσβαση με τις μεγάλες επιχειρήσεις σε όλες τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες έχουν να αποκομίσουν σημαντικά οφέλη από την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους στο σταθερό οικονομικό περιβάλλον της ONE.

Οι επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να πωλούν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους σε χαμηλότερες τιμές και σε μια κατά πολύ ευρύτερη ζώνη σε περισσότερους εν δυνάμει καταναλωτές εξαιτίας της δημιουργίας μιας μεγάλης εγχώριας αγοράς. Η ενιαία αυτή αγορά έχει οδηγήσει τους επιχειρηματίες να ενσωματώσουν στις επιχειρηματικές στρατηγικές τους καινοτόμους και νέες τεχνικές λύσεις προς όφελος ολόκληρης της ευρωπαϊκής οικονομίας. Στην προσπάθεια τους αυτή οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες δε διαθέτουν τις οικονομίες κλίμακας, την οργάνωση, τους πόρους και την τεχνογνωσία των μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων χρειάζονται την υποστήριξη όλων των επιχειρηματικών φορέων και οργανώσεων καθώς και των τραπεζών. Η υποστήριξη αυτή εστιάζεται :

- στη βελτίωση της πρόσβασης στα κοινοτικά προγράμματα και κυρίως στα διαρθρωτικά ταμεία,
- στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, εκπαίδευσης και ενημέρωσης προσωπικού και πελατών,
- στην εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που παρέχει η Ενιαία αγορά σε επενδυτικές επιλογές,
- στην πρόσβαση στις ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές αγορές χρήματος και κεφαλαίου οι οποίες προσφέρουν ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών υπηρεσιών,
- στη διείσδυση και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στις Ευρωπαϊκές αγορές, με την υποστήριξη στην εξεύρεση νέων προμηθευτών και πελατών και τέλος
- στη μεσολάβηση και υποστήριξη των τραπεζών στο αναμενόμενο κύμα συγχωνεύσεων, εξαγορών και συνεργασιών μεταξύ επιχειρήσεων. (www.espireas.gr)

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση παρέχει στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις μεγαλύτερη ευελιξία τόσο από εμπορική όσο και χρηματοπιστωτική άποψη γεγονός που έχει καταστήσει πολλές τέτοιες εταιρίες ισχυρότερες και ανταγωνιστικότερες. Η μείωση του κόστους συναλλαγών, τα χαμηλά επιτόκια, ο περιορισμένος συναλλαγματικός κίνδυνος και το ευνοϊκότερο θεσμικό και φορολογικό περιβάλλον είναι παράγοντες οι οποίοι είναι καθοριστικοί για την οικονομική ανάπτυξη και έχουν συντελέσει στην αύξηση του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων.

Οι επιπτώσεις όμως από την παγκοσμιοποίηση των αγορών δεν είναι μόνο θετικές για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες καλούνται να επιβαρυνθούν σε βραχυχρόνια βάση με το κόστος προσαρμογής του στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον της ενιαίας αγοράς, το οποίο όμως είναι άμεσα αποσβέσιμο. (www.espireas.gr)

Β)ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ONE ΣΤΙΣ ΜΕΓΑΛΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν αποκομίσει σημαντικά οφέλη από την Οικονομική και Νομισματική Ένωση τα οποία συνδέονται με την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους σε σταθερό οικονομικό περιβάλλον, με τη μείωση του κόστους των διευρωπαϊκών συναλλαγών, την εξάλειψη των αβεβαιοτήτων και του συναλλαγματικού κινδύνου. Οι

ανωτέρω παράγοντες είναι ικανοί και αναγκαίοι για την ενίσχυση των επενδύσεων και της οικονομικής δραστηριότητας καθώς και για την αύξηση των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και του διεθνούς εμπορίου.

Οι επιχειρήσεις που λειτουργούν στην Ελλάδα έχουν επιτύχει μείωση του κόστους τους, ιδίως όσον αφορά στη διαχείριση κεφαλαίων και τις συναλλαγές σε συνάλλαγμα και μέσω της εξάλειψης σημαντικού μέρους του σημερινού συναλλαγματικού κινδύνου. Οι μεγάλες επιχειρήσεις μετά την είσοδο της χώρας στην ΟΝΕ απέκτησαν ευκολότερη πρόσβαση στις ευρωπαϊκές αγορές προϊόντων και πρώτων υλών λόγω της διαφάνειας και της άμεσης συγκρισιμότητας των τιμών. Η συναλλαγματική σταθερότητα και η κατάργηση του κόστους ανταλλαγής νομισμάτων διευκόλυνε την επέκταση των νέων διεθνών δραστηριοτήτων.

Τα καινούργια χρηματοοικονομικά προϊόντα που σχεδιάζονται από τραπεζικούς οργανισμούς ειδικά για τις επενδυτικές και επιχειρηματικές ανάγκες των επιχειρήσεων αποτελούν έμμεσες επιπτώσεις της ΟΝΕ στο χρηματοοικονομικό περιβάλλον των επιχειρήσεων. (www.espireas.gr)

Οι νέες τεχνολογικές συνθήκες είτε με το ηλεκτρονικό εμπόριο, είτε με την κοινωνία της πληροφορίας, αποτελούν μια μοναδική πρόκληση για όλες τις επιχειρήσεις για το ξεπέρασμα των εμποδίων πρόσβασης σε νέες αγορές. Στο πλαίσιο αυτό η ΟΝΕ λειτουργεί σαν καταλύτης για τις ελληνικές επιχειρήσεις να αναπτύξουν τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους στο νέο οικονομικό και νομισματικό περιβάλλον.

Η εισαγωγή του ευρώ έχει επηρεάσει τις πολιτικές για την απασχόληση, την εμπορία καθώς και τις αποφάσεις για τον τόπο εγκατάστασης των κέντρων παραγωγής και διανομής. Παράλληλα η κατάργηση των τελωνειακών και άλλων διαδικασιών, τα προβλήματα που προκύπτουν από την πολυπλοκότητα του διοικητικού, νομικού ή φορολογικού καθεστώτος είναι ακόμη ορισμένες από τις προς αντιμετώπιση επιπτώσεις της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης στον επιχειρηματικό κόσμο. (www.espireas.gr)

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΝΕ «ΘΕΩΡΙΑ» ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ

5.1 ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΡΟΕΣ ΚΑΙ ΑΤΖΕΝΤΑ 2000

Ως γνωστόν, η τελευταία Σύνοδος Κορυφής στο Βερολίνο κατέληξε στην έγκριση ενός ποσού της τάξης των 25,53 δις ευρώ για την Ελλάδα και για την περίοδο Β' εξαμήνου 2000-2006. Προφανώς αυτό συνιστά μια ετήσια μεταβιβαστική πληρωμή της τάξης των 4,26 δις ευρώ από την ΕΕ στην Ελλάδα. Ωστόσο, ποιες είναι εν γένει οι συνέπειες των μεταβιβαστικών πληρωμών τόσο για τη μεταβιβάζουσα χώρα όσο και για την εισπράττουσα;

Η εκτέλεση μεταβιβαστικών πληρωμών μειώνει, κατά ένα ποσό ίσο με το ύψος της μεταβίβασης, την ενεργό ζήτηση για τα παραγόμενα από την ΕΕ εμπορεύματα και ταυτοχρόνως αυξάνει ισόποσα την ενεργό ζήτηση για τα παραγόμενα από την Ελλάδα εμπορεύματα. Ως εκ τούτου και όπως δύναται να αποδειχτεί αναλυτικά, έχει τις ακόλουθες συνέπειες: *Πρώτον*, το Ακαθόριστο Εθνικό Προϊόν της Ελλάδας (της ΕΕ) αυξάνεται (μειώνεται) και μάλιστα ενδέχεται να αυξηθεί (μειωθεί) κατά ένα ποσό το οποίο υπερβαίνει το ύψος (υπολείπεται του ύψους) της μεταβίβασης. *Δεύτερον*, συνέπεια αυτών, το εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδας χειροτερεύει, ενώ το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της βελτιώνεται αναγκαστικά (τα ακριβώς αντίθετα ισχύουν για την ΕΕ). Δηλαδή- και αυτό είναι το σημαντικό, διότι το εκάστοτε έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών καλύπτεται μόνο με ένα ισόποσο πλεόνασμα στο μέλλον- το ύψος κατά το οποίο χειροτερεύει το ελληνικό εμπορικό ισοζύγιο είναι πάντοτε μικρότερο (απολύτως) από το ύψος της μεταβίβασης. *Τρίτον*, η δραχμή τείνει να ανατιμηθεί έναντι του ευρώ. Εάν οι Κεντρικές Τράπεζες επιτρέψουν την ανατίμηση της δραχμής, τότε όλες οι προαναφερθείσες συνέπειες αμβλύνονται, αλλά δεν αναιρούνται (πχ. το ελληνικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών βελτιώνεται συγκριτικά λιγότερο) και το επιτόκιο της δραχμής (του ευρώ) αυξάνεται (μειώνεται). Εάν, τέλος, οι Κεντρικές Τράπεζες «στηρίξουν» την τρέχουσα συναλλαγματική ισοτιμία (πχ η Τράπεζα της Ελλάδος αγοράζει ομολογίες της ΕΕ και αυξάνει έτσι την προσφορά δραχμών κατά το απαιτούμενο ποσό), τότε οι προαναφερθείσες συνέπειες μένουν ως έχουν. (Μαριόλης-Σταμάτης/ Η ΕΝΤΟΣ ΟΝΕ ΕΠΟΧΗ/ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΧΥ/ 2000)

Υποστηρίζεται, ωστόσο, συχνά ότι οι μεταβιβαστικές πληρωμές από την ΕΕ συνεπάγονται τη συστηματική χειροτέρευση του ελληνικού ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών («για κάθε δραχμή που παίρναμε από την Κοινότητα πληρώναμε περίπου 2,5 δρχ, ενώ τώρα θα πληρώνουμε 3 δρχ.»). Εάν, όμως, αυτό είναι αληθές, τότε γιατί οι μεταβιβάζουσες χώρες της ΕΕ χαρακτηρίζαν ως «άδικη την κατανομή των βαρών του δημοσιονομικού πλαισίου 1993-1999» και προγραμματίζαν ήδη από τις αρχές του 1996 την αναθεώρηση του συστήματος των ίδιων πόρων της ΕΕ, η οποία και τελικώς συζητήθηκε στη βάση της «Ατζέντας 2000»; Η προηγηθείσα διερεύνηση μας επιτρέπει να διασαφηνίσουμε τα εξής: η όποια χειροτέρευση του ελληνικού ισοζυγίου τρεχουσών

συναλλαγών είναι αδύνατο να οφείλεται στις μεταβιβάσεις της ΕΕ *αυτές καθαυτές* και θα πρέπει έτσι να αναχθεί σε άλλους παράγοντες. Κατά βάση αυτοί είναι το μίγμα της επιβεβλημένης από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ οικονομικής πολιτικής που ακολούθησε και ουσιαστικά ακολουθεί η Ελλάδα (συσταλτική δημοσιονομική πολιτική, πολιτική «σκληρής δραχμής», συγκριτικά υψηλό επίπεδο εγχωρίων επιτοκίων, σκλήρυνση της εισοδηματικής πολιτικής) και οι όροι που θέτει η ΕΕ στην αξιοποίηση των μεταβιβαστικών πληρωμών (πχ συγχρηματοδότηση, επενδύσεις κατά κανόνα κατευθυνόμενες στη λεγόμενη βασική υποδομή και την «αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων», αναδιάρθρωση του αγροτικού τομέα). Ο συνδυασμός των εν λόγω παραγόντων συνεπάγεται τη μείωση της ενεργού ζήτησης για τα ημεδαπά εμπορεύματα, την αύξηση της ροπής προς εισαγωγές της ελληνικής οικονομίας και τείνει έτσι να αναιρεί τις θετικές επιπτώσεις των μεταβιβάσεων στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Από την άλλη πλευρά, τέλος, το ζήτημα της αναθεώρησης του κοινοτικού προϋπολογισμού «επιβάλλεται» με τρόπο αποφασιστικό από την αισθητή κάμψη των ευρωπαϊκών ρυθμών ανάπτυξης (και ιδιαίτερα της Γερμανίας), τους περιορισμούς που θέτει το «Σύμφωνο Σταθερότητας», την επικείμενη διεύρυνση της ΕΕ, το βασικό για τη Βρετανία ζήτημα της φορολογικής εναρμόνισης, την «αναγκαιότητα» προώθησης των λεγόμενων διαρθρωτικών αλλαγών και την έναρξη της Γ' φάσης της ΟΝΕ, στα πλαίσια της οποίας αφενός θα ενταθεί η ανισόμετρη ανάπτυξη και, αφετέρου, θα είναι ανύπαρκτη η δυνατότητα εξασθένισης των αρνητικών συνεπειών μιας μεταβίβασης διαμέσου μεταβολής της ισοτιμίας. (Μαριόλης-Σταμάτης/ Η ΕΝΤΟΣ ΟΝΕ ΕΠΟΧΗ/ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΧΥ/ 2000)

5.2 ΤΟ ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ: 2001-2004

Το Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης της Ελλάδας 2001-2004, λαμβάνει υπ' όψη τη νέα οικονομική και χρηματοπιστωτική κατάσταση, έτσι όπως αυτή διαμορφώνεται μετά την επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας και κυρίως μετά την τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Στο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΠΣΑ) περιλαμβάνεται η ανασκόπηση των οικονομικών εξελίξεων στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2000-2001 καθώς και οι προοπτικές για τα έτη 2002 έως και 2004. (www.ypetho.gr)

Το πλαίσιο της οικονομικής πολιτικής που θα ακολουθηθεί στα επόμενα χρόνια θα συνεχίσει να είναι προσανατολισμένο προς την διατήρηση των συνθηκών σταθερότητας της οικονομίας, τη μεγαλύτερη δημοσιονομική εξυγίανση και την ενδυνάμωση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Η μακροοικονομική σταθερότητα θα βασιστεί πρωταρχικά στην δημοσιονομική πολιτική, ενώ η αποτελεσματικότητα και η ανταγωνιστικότητα θα προαχθούν μέσω των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Στα πλαίσια της ΟΝΕ, ο βασικός στόχος είναι η επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης. Παρά το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον που επικρατεί διεθνώς, οι ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ κατά τα επόμενα χρόνια αναμένεται να είναι μεταξύ των υψηλότερων της Ε.Ε. και

σαφώς πάνω από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο, συμβάλλοντας έτσι στην πραγματική σύγκλιση του κατά κεφαλήν εισοδήματος. (www.ypetho.gr)

Στον πίνακα 1 παρουσιάζονται συνοπτικά τα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη και οι προβλέψεις του επικαιροποιημένου ΠΣΑ-2001 της Ελληνικής Οικονομίας για την περίοδο 2000-2004, καθώς και οι παραδοχές που έγιναν σχετικά με το εξωτερικό περιβάλλον.

Πίνακας 1. Μεγέθυνση και σχετικά μεγέθη

	2000	2001	2002	2003	2004
ΑΥΞΗΣΗ ΔΕΠ ΣΕ ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ	4,3%	4,1%	3,8%	4,0%	4,0%
ΔΕΠ ΣΕ ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΤΙΜΕΣ ΑΓΟΡΑΣ (δις. δρχ)	41406,7	44483,7	47559,3	50946,0	54573,0
ΑΠΟΠΛΗΘΩΡΙΣΤΗΣ ΔΕΠ (ΜΕΤΑΒΟΛΗ)	3,4%	3,2%	3,0%	3,0%	3,0%
ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΜΕΝΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ – ΜΕΤΑΒΟΛΗ	2,9	3,6	2,7	2,6	2,7
ΑΥΞΗΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	-0,3%	0,8%	0,8%	1,3%	1,5%
ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	4,6%	3,3%	3,0%	2,7%	2,5%
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	-1,1%	0,1%	0,8%	1,0%	1,2%
ΧΡΕΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	102,7%	99,6%	97,3%	94,4%	90,0%
ΠΗΓΕΣ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗΣ: ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΕ ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ					
1. ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ	3,2%	3,1%	2,9%	3,1%	3,1%
2. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	2,3%	1,8%	-0,5%	0,7%	0,7%
3. ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΠΑΓΙΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	7,8%	8,5%	9,5%	9,9%	7,4%
4. . ΜΕΤΑΒΟΛΗ	0,1%	0,0%	-0,1%	-0,1%	-0,1%

ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ (% ΑΕΠ)					
5. ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	18,9%	5,8%	4,8%	6,2%	8,3%
6. ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	15,0%	5,2%	4,6%	6,8%	6,8%
ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΕΠ					
7. ΕΓΧΩΡΙΑ ΖΗΤΗΣΗ (εκτός αποθεματικών)	4,4%	4,0%	3,8%	4,4%	3,9%
8. ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ	0,4%	- 0,1%	- 0,1%	0,0%	0,0%
9. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	- 0,43%	- 0,3%	- 0,3%	- 0,7%	- 0,2%
ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ					
	2000	2001	2002	2003	
ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ	7,8		4,3		
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ	6,5		5,3		
ΙΣΟΤΙΜΙΑ ΕΥΡΩ/USD	0,92	0,90	0,91	0,91	
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΥΞΗΣΗ ΑΕΠ-ΕΚΤΟΣ Ε.Ε	4,7	2,2	2,3	3,9	
ΑΥΞΗΣΗ ΑΕΠ Ε.Ε.	3,3	1,7	1,4	2,9	
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΓΚΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ-ΕΚΤΟΣ Ε.Ε.	11,2	0,0	1,2	5,8	
ΤΙΜΗ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ	28,6	24,9	22,3	24,8	

Πηγή: ΥΡΕΤΗΟ

Συγκεκριμένα, για την περίοδο 2002-2004, προβλέπεται η διατήρηση ενός εύρωστου ρυθμού ανάπτυξης παράλληλα με την περαιτέρω βελτίωση των δημόσιων οικονομικών. Το αβέβαιο διεθνές οικονομικό κλίμα, ιδιαίτερος μετά την τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, κάνει τις όποιες προβλέψεις εξαιρετικά ευαίσθητες. Οι παραδοχές σχετικά με την εγχώρια οικονομική δραστηριότητα είναι μάλλον συγκρατημένες, ενώ βασική κινητήρια δύναμη παραμένουν οι επενδύσεις. Για τον εξωτερικό τομέα, γίνεται η υπόθεση ότι η τιμή του πετρελαίου για τα επόμενα χρόνια θα κυμανθεί στα 23,5 δολάρια το βαρέλι και ότι το ευρώ θα ανακάμψει παραμένοντας όμως σε επίπεδα χαμηλότερα του ενός δολαρίου. (www.yretho.gr)

Οι επενδύσεις θα αποτελέσουν τον πιο σημαντικό παράγοντα της εγχώριας ζήτησης. Κατά την περίοδο 2002-2004, οι ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου θα αυξηθούν ως ποσοστό του ΑΕΠ στο 26% περίπου, έναντι 22% το 2000. Η αύξηση αυτή θα προέλθει τόσο από ιδιωτικές όσο και δημόσιες επενδύσεις. Τα χαμηλά επιτόκια, η απελευθέρωση των αγορών και η ισχυρή εγχώρια ζήτηση δημιουργούν κατάλληλες συνθήκες για ιδιωτικές επενδύσεις. Επιπλέον, οι σημαντικές εισροές από το Γ' ΚΠΣ μαζί με τα έργα για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, θα συμβάλλουν καθοριστικά στην οικονομική δραστηριότητα.

Η ιδιωτική κατανάλωση την περίοδο 2002-2004 προβλέπεται να αυξάνεται με τους ρυθμούς της περιόδου 2000-2001, δηλαδή περίπου κατά 3,1% ετησίως. Ο εξωτερικός τομέας θα εξακολουθεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην αύξηση του ΑΕΠ, ενώ βελτίωσή της συμβολής του αναμένεται το 2004.

Κατά την περίοδο 2002-2004, το ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται θετικό και διαρκώς βελτιούμενο: από 0,8% του ΑΕΠ το 2002, στο 1,0% το 2003 και 1,2% το 2004. Η αύξηση του πλεονάσματος θα προέλθει κυρίως από τη μείωση των καταναλωτικών δαπανών του προϋπολογισμού και των δαπανών εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους. Η βελτίωση του ισοζυγίου της Γενικής Κυβέρνησης, σε συνδυασμό με τη συνέχιση του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων, αναμένεται ότι θα οδηγήσουν στον περαιτέρω περιορισμό του δημόσιου χρέους στο 90,0% του ΑΕΠ το 2004. Ο μεσοπρόθεσμος στόχος της κυβέρνησης για το ύψος του δημόσιου χρέους δεν έχει αλλάξει, επιδιώκεται δηλαδή η μείωση του λόγου δημόσιου χρέους ως προς το ΑΕΠ, γύρω στο 60% μέχρι το 2010.

Την περίοδο που καλύπτει το πρόγραμμα η εισοδηματική πολιτική θα είναι ανάλογη με την οικονομική δραστηριότητα, έτσι ώστε να διασφαλίζεται όχι μόνο βελτίωση στην ανταγωνιστικότητα αλλά και σύγκλιση των αμοιβών των εργαζομένων με αυτές της υπόλοιπης Ε.Ε.. Η ετήσια πραγματική αύξηση των αμοιβών υπολογίζεται να κυμανθεί μεταξύ 2,3% και 2,5%. Αν και η αύξηση αυτή είναι σχεδόν διπλάσια του αντίστοιχου Ευρωπαϊκού μέσου όρου, το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος θα συνεχίσει να μειώνεται.

Η απασχόληση προβλέπεται να αυξηθεί ως συνέπεια των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης και επενδύσεων και της εφαρμογής του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Απασχόληση. Το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να μειωθεί από 11,4% το 2000 σε περίπου 9% το 2004. (www.yptho.gr)

5.3 ONE ΚΑΙ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ

Δεν είναι δύσκολο να αποδειχτεί ότι η μορφή που έλαβε, τελικά, η διαδικασία της ολοκλήρωσης στον ευρωπαϊκό χώρο θεμελιώνεται, σε τελική ανάλυση, στη νεοκλασική θεωρία.

Ειδικότερα, οι προτάσεις της «Λευκής Βίβλου», η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη(1986) και η λεγόμενη «Έκθεση Ντελόρ» (Απρίλιος 1989), ως καθοριστικές στιγμές της εν λόγω διαδικασίας, προϋποθέτουν μια νεοκλασικής προέλευσης ανάλυση

της οικονομικής πραγματικότητας. Σκοπός του παρόντος κειμένου δεν είναι ο προσδιορισμός των υφιστάμενων σχέσεων ανάμεσα στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και την νεοκλασική θεωρία, αλλά η κριτική της τελευταίας. Δεδομένης, ωστόσο, της κριτικής αυτής, διευκολύνεται σημαντικά, ο έλεγχος των επιχειρημάτων που έχουν αναπτυχθεί υπέρ της ONE.

Σε γενικές γραμμές, οι θεμελιώδεις προτάσεις της νεοκλασικής θεωρίας συνοψίζονται ως εξής:

Πρώτον, σε συνθήκες αμιγούς ανταγωνισμού, το διεθνές σύστημα τείνει σε μια αποτελεσματική κατάσταση γενικής ισορροπίας, η οποία προσδιορίζεται πλήρως από την αρχικά δεδομένη κατανομή των παραγωγικών συντελεστών- πόρων, την υφιστάμενη τεχνολογία και τις καταναλωτικές προτιμήσεις.

Δεύτερον, σε συνθήκες αμιγούς ανταγωνισμού, το ελεύθερο διεθνές εμπόριο λειτουργεί ως υποκατάστατο της διεθνούς μετακίνησης των παραγωγικών συντελεστών, διότι τείνει να οδηγεί στη διεθνή εξίσωση των αμοιβών των συντελεστών αυτών. Επίσης, καίτοι βλάπτει τους κατόχους ορισμένων παραγωγικών συντελεστών, ωφελεί κάθε εθνική οικονομία στο σύνολό της.

Τρίτον, η προαναφερθείσα αρνητική επίπτωση του ελεύθερου εμπορίου φαίνεται να δικαιολογεί την ανάληψη προστατευτικών πολιτικών. Εντούτοις, η εν λόγω ανάληψη είναι πράγματι βάσιμη όταν και μόνο όταν κάποιες από τις επιμέρους αγορές δεν είναι αμιγώς ανταγωνιστικές ή, όπως λέγεται ισοδύναμα, δεν λειτουργούν αποτελεσματικά, πράγμα το οποίο με την σειρά του ανάγεται κατά κανόνα στην ύπαρξη εσωτερικών και εξωτερικών οικονομιών κλίμακας, τεχνολογικών εξωτερικών οικονομιών, ατελειών στις αγορές κεφαλαίου και εργασίας, oligοπωλιακών καταστάσεων, δυνατότητας απόσπασης μονοπωλιακών κερδών στο διεθνή ανταγωνισμό. Αν και μια ευθεία πολιτική αποκατάστασης της αποτελεσματικότητας των αγορών αυτών πρέπει να συνιστά την «πρώτη καλύτερη επιλογή», η κρατική παρέμβαση στις υπόλοιπες- αποτελεσματικά λειτουργούσες- αγορές δύναται να οδηγήσει το σύστημα σε κατάσταση γενικής ισορροπίας («θεωρία της δεύτερης καλύτερης επιλογής»). Επειδή, όμως, τόσο ο ακριβής προσδιορισμός όσο και η πλήρης ανάλυση των αποτελεσματικοτήτων που, ενδεχομένως, διέπουν τις εγχώριες αγορές είναι εξαιρετικά δυσχερείς και επειδή, παράλληλα, ενδέχεται κάθε επιμέρους κρατική παρέμβαση να ακολουθηθεί από αντίστοιχες παρεμβάσεις των υπόλοιπων εταίρων («εμπορικός πόλεμος»), έπεται ότι η συντονισμένη, διαμέσου διεθνών διαπραγματεύσεων, προώθηση του ελεύθερου εμπορίου συγκροτεί, κατά κανόνα, την καλύτερη στρατηγική.

Τέταρτον, μακροχρόνια, το σύστημα τείνει σε μια κατάσταση ισόρροπης και αναλογικής μεγένθυσης, στο πλαίσιο της οποίας ο ρυθμός μεγένθυσης όλων των βασικών του μεταβλητών(συνολικό προϊόν, επενδύσεις, κατανάλωση, απόθεμα κεφαλαίου, αποταμιεύσεις), ισούται με το άθροισμα του ρυθμού αύξησης του διαθέσιμου εργατικού δυναμικού και του ρυθμού της τεχνολογικής προόδου. Ως εκ τούτου, η κρατική οικονομική πολιτική αδυνατεί να επηρεάσει το μακροχρόνιο ρυθμό μεγένθυσης του συστήματος, ενώ μόνο πρόσκαιρα- βραχυχρόνια- είναι σε θέση να συμβάλλει στην – εντός ορισμένων ορίων- προώθηση της μεγεθυντικής διαδικασίας. Από την άλλη πλευρά, όμως, το σύστημα δύναται, πράγματι, να προσεγγίσει την «τροχιά» ισόρροπης και αναλογικής μεγένθυσης όταν και μόνο όταν δεν υφίσταται ατέλειες στις αγορές των παραγωγικών συντελεστών (κεφάλαιο-εργασία), οι οποίες θέτουν όρια στην κίνηση των πραγματικών αμοιβών(επιτόκιο-ωρομίσθιο) των εν λόγω συντελεστών.

Γενικά, λοιπόν, η εκδήλωση κρισιακών φαινομένων δεν μπορεί παρά να ανάγεται στη δράση ορισμένων εξωγενών ως προς το οικονομικό σύστημα καθαυτό παραγόντων, οι οποίοι παρεμβάλλονται στην απρόσκοπτη λειτουργία των «νόμων της αγοράς» και οι οποίοι πρέπει να εξουδετερώνονται μέσω κρατικών παρεμβάσεων.

Ωστόσο, η μετα-κενσιανή και η νέο-ρικαρδιανή θεωρία, αλλά και ορισμένοι θεωρητικοί, όπως ο F.H.Hahn, που ανήκουν στην νεοκλασική παράδοση, έχουν αποδείξει πολλαπλώς ότι οι θεμελιώδεις νεοκλασικές προτάσεις, οι οποίες προπαγανδίζουν ευθαρσώς τις θαυματουργικές ιδιότητες της σμιθιανής «αοράτου χειρός», ευσταθούν μόνο στο πλαίσιο ενός εξαιρετικά περιορισμένου εννοιολογικού και αναλυτικού συστήματος αξιωμάτων- υποθέσεων. Συνάγεται, λοιπόν έτσι, ότι η νεοκλασική θεωρία δεν απεικονίζει το πραγματικό οικονομικό σύστημα, αλλά ένα αφηρημένο-ουσιαστικά, ανύπαρκτο-σύστημα παραγωγής τελικών αγαθών, μέσω μη αναπαραγόμενων αρχικών εισροών-πόρων και μη αναπαραγόμενης εργασιακής δύναμης, στο πλαίσιο του οποίου, επιπλέον, κάθε δυνατότητα εμφάνισης καταστάσεων ανισορροπίας έχει εκ κατασκευής αποκλειστεί.

Σε συμφωνία με την προαναφερθείσα θεωρητική κριτική, αποδεικνύεται ότι στη γενική περίπτωση ισχύουν τα εξής:

Πρώτον, ακόμη και αν το σύστημα ενέχεται μια «τροχιά» ισόρροπης μεγέθυνσης, τότε αυτή δεν είναι κατ' ανάγκη μοναδική, επιτεύξιμη και αναλογικής μεγέθυνσης. Επιπλέον, τίποτε δεν εξασφαλίζει την ευστάθεια αυτών των «τροχιών». Απ' αυτή την άποψη, είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικό το θεωρητικό πείραμα που ανέπτυξε ο R.H Day(1982), σύμφωνα με το οποίο αποδείχτηκε ότι αρκεί η μεταβολή ορισμένων δευτερευουσών υποθέσεων του νεοκλασικού υποδείγματος μεγέθυνσης προκειμένου να εμφανιστούν «τροχιές» με γνήσια «χαοτικά χαρακτηριστικά».

Δεύτερον, οι διακυμάνσεις και, περαιτέρω, οι κρίσεις που χαρακτηρίζουν το σύστημα δεν παράγονται αποκλειστικά από την δράση των λεγόμενων εξωγενών διαταραχών και από τη μη απρόσκοπτη λειτουργία των αγορών. Είναι απολύτως δυνατό να ερμηνευτούν ενδογενώς, δηλαδή να παραχθούν λογικά από τη διαδικασία επισώρευσης του κεφαλαίου, έτσι όπως διερευνήθηκε κατά πρώτον από τους κλασικούς οικονομολόγους και τον Μαρξ. Μια σειρά εργασιών, οι οποίες βασίστηκαν στο πρωτοπόρο άρθρο του R.M. Goodwin(1967), διαφώτισε σε ικανοποιητικό βαθμό το ζήτημα αυτό.

Τρίτον, το σύστημα τείνει, κατά κανόνα, να ισορροπεί σε μια κατάσταση υποαπασχόλησης του κεφαλαίου ή και της εργασίας, η οποία δύναται να συνδυάζεται με ένα θετικό ή μηδενικό ρυθμό μεγέθυνσης. Επιπλέον, μόνο κατ' εξαίρεση:

A) υπάρχει έστω και μία τιμή του ωρομισθίου, η οποία σε συνδυασμό με ένα κατάλληλα επιλεγμένο ύψος του επιπέδου των επενδύσεων- «εκκαθαρίζει» όλες τις αγορές.

B) υπάρχει μία και μοναδική τιμή του ωρομισθίου, η οποία σε συνδυασμό με ένα κατάλληλα επιλεγμένο ύψος του επιπέδου των επενδύσεων- «εκκαθαρίζει», είτε την αγορά εργασίας είτε την αγορά κεφαλαίου.

Δηλαδή, υφίστανται περιπτώσεις κατά τις οποίες η πλήρης απασχόληση της εργασίας προϋποθέτει είτε την αύξηση είτε την μείωση του ωρομισθίου και άλλες περιπτώσεις κατά τις οποίες η πλήρης απασχόληση της εργασίας προϋποθέτει αποκλειστικά και μόνο την αύξηση του ωρομισθίου. Περαιτέρω, αλλά σε συνδυασμό και με τα προηγηθέντα, αποδεικνύεται ότι η πρόταση: αυξήσεις του πραγματικού

ωρομισθίου που υπερβαίνουν τις αυξήσεις της παραγωγικότητας της εργασίας επιδρούν αρνητικά στον πληθωρισμό, και κατ'επέκταση στη διεθνή ανταγωνιστικότητα και την ανεργία είναι, απλώς, εσφαλμένη.

Τέταρτον, το ελεύθερο εμπόριο- έστω και σε συνθήκες αμιγούς ανταγωνισμού- ούτε οδηγεί στη διεθνή εξίσωση των αμοιβών των παραγωγικών συντελεστών και των ρυθμών μεγέθυνσης ούτε ωφελεί κάθε εθνική οικονομία στο σύνολό της. Μάλιστα, ενδέχεται να ζημιώνονται όλες οι εθνικές οικονομίες και, σε μια τέτοια περίπτωση, οι προστατευτικές πολιτικές είναι σε θέση να εξαλείψουν τις εν λόγω ζημιές και να προανάγουν, έτσι, τις εν δυνάμει ευεργετικές επιπτώσεις του εμπορίου στη μεγέθυνση του εισοδήματος. Ιδιαίτερος, όμως, σε συνθήκες μονοπωλιακού και ολιγοπωλιακού ανταγωνισμού απελευθέρωσης της κίνησης των παραγωγικών συντελεστών, περιορισμών στην άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής και ύπαρξης ενιαίου νομίσματος, το ελεύθερο εμπόριο συνεπάγεται νομοτελειακά την οριστική υποβάθμιση των συγκριτικά λιγότερο αναπτυγμένων εθνικών οικονομιών και περιφερειών.

Τέλος, σε αντίθεση με ότι διατείνεται η νεοκλασική θεωρία, το πρότυπο της διεθνούς εξειδίκευσης και οι επιπτώσεις του εμπορίου δεν μπορούν να προσδιοριστούν στη βάση των τεχνολογικών συνθηκών, των καταναλωτικών προτιμήσεων και της κατανομής των πόρων ανάμεσα στις εθνικές οικονομίες. Πρέπει, επίσης, να ληφθούν υπόψη η κατανομή του εισοδήματος ανάμεσα στις κοινωνικές τάξεις, καθώς επίσης και οι σχέσεις αλληλεπίδρασης της κατανομής με την διαδικασία επισώρευσης του κεφαλαίου, η οποία, με την σειρά της, προσδιορίζει σημαντικά το κάθε φορά δεδομένο επίπεδο τεχνολογικής ανάπτυξης.

Όπως το έδειξαν οριστικά στις δεκαετίες του '70 και του '80 οι νέο-ρικαρδιανοί οικονομολόγοι, οι θεμελιώδεις προτάσεις της νεοκλασικής θεωρίας, τόσο για τα «κλειστά» όσο και για τα «ανοιχτά» συστήματα, ισχύουν μόνο κάτω από τις ακόλουθες εξωπραγματικές υποθέσεις:

A) δεν υπάρχουν αναπαραγόμενα μέσα παραγωγής, είτε

B) υπάρχουν αναπαραγόμενα μέσα παραγωγής, αλλά τα κέρδη των κεφαλαιούχων είναι ίσα με το μηδέν, είτε

Γ) τα κέρδη είναι θετικά, αλλά παράγεται ένα και μοναδικό εμπόρευμα από το σύστημα, το οποίο χρησιμοποιείται ως το μοναδικό μέσο παραγωγής και κατανάλωσης.

Συνάγεται, λοιπόν έτσι, ότι η ανάλυση της πραγματικής οικονομίας προϋποθέτει την εγκατάλειψη της νεοκλασικής θεώρησης της οικονομίας ως συστήματος ισορροπίας, το οποίο συντίθεται από «καταναλωτές»- «νοικοκυριά» και «επιχειρήσεις» και την επιστροφή στην θεώρηση των κλασικών οικονομολόγων. Δηλαδή, στην θεώρηση της οικονομίας ως συστήματος αντιθέσεων, το οποίο συγκροτείται από κοινωνικές τάξεις και χαρακτηρίζεται από την παραγωγή μέσω παραγωγής, κατανάλωσης και κέρδους μέσω της ανθρώπινης εργασίας.

Θα πρέπει, πάντως, να τονιστεί ότι ορισμένα από τα «ορθόδοξα» πορίσματα για το διεθνές εμπόριο καταρρέουν ακόμη και αν αναιρεθεί η ισχύς των ακόλουθων, εκ πρώτης όψεως μη καθοριστικών, υποθέσεων, οι οποίες ενέχονται στο νεοκλασικό υπόδειγμα. Ενιαίος ρυθμός τεχνολογικής προόδου σε όλους τους κλάδους παραγωγής, σταθερές αποδόσεις κλίμακας, ενιαία εισοδηματική ελαστικότητα ζήτησης για όλα τα εμπορεύματα. Σ' αυτήν ακριβώς τη βάση, αποδείχτηκε, κατά πρώτον από τον J.Ros(1990), ότι: «Η απρόσκοπτη λειτουργία της αγοράς δεν οδηγεί, παρά μόνο κατά σύμπτωση, στην καλύτερη δυνατή κατανομή των πόρων στη διεθνή οικονομία. Επίσης,

μια ορισμένη κατανομή των πόρων, η οποία είναι η πλέον συμφέρουσα για μια χώρα, δύναται να είναι αρκετά διαφορετική από εκείνη η οποία είναι η πλέον συμφέρουσα για μια άλλη χώρα». .(Μαριόλης-Σταμάτης/ Η ΕΝΤΟΣ ΟΝΕ ΕΠΟΧΗ/ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΧΥ/ 2000).

Σύμφωνα με μια επίσημη διατύπωση: «Οι επιπτώσεις της ΟΝΕ στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μπορούν να θεωρηθούν μια διαδοχική εναλλαγή αιτίων- αποτελεσμάτων, η οποία ακολουθεί διάφορες φάσεις: Η ΟΝΕ οδηγεί κατ' αρχάς σε συστημικές μεταβολές, οι οποίες, με την σειρά τους, οδηγούν σε μεταβολές της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής, κατόπιν σε μεταβολές της συμπεριφοράς των οικονομικών παραγόντων, ήτοι των νοικοκυριών, των επιχειρήσεων, των εργατικών συνδικάτων και των χρηματοπιστωτικών αγορών, και, κατόπιν, στις τελικές οικονομικές επιπτώσεις της ΟΝΕ, οι οποίες είναι δυνατό να θεωρηθούν ότι συμβάλλουν στην εξυπηρέτηση τριών βασικών σκοπών της οικονομικής πολιτικής, ήτοι στη μικροοικονομική αποτελεσματικότητα, τη μακροοικονομική σταθερότητα και την ισότητα μεταξύ χωρών και περιοχών».

Η προηγηθείσα κριτική του ορθόδοξου θεωρητικού σχήματος δεν έδειξε μόνο ότι η συμβολή της ΟΝΕ «στη μικροοικονομική αποτελεσματικότητα, τη μακροοικονομική σταθερότητα και την ισόρροπη ανάπτυξη» είναι εξαιρετικά αμφίβολη, αλλά και ότι οι έννοιες αυτές στερούνται, συγκεκριμένου πραγματικού περιεχομένου.(Μαριόλης-Σταμάτης/ Η ΕΝΤΟΣ ΟΝΕ ΕΠΟΧΗ/ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΧΥ/ 2000)

5.4 ΟΝΕ ΚΑΙ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ

Ελάχιστοι πλέον δύνανται να αμφιβάλλουν για το ότι η διαδικασία της ΟΝΕ και η συζυγής με αυτή ακολουθούμενη οικονομική πολιτική, δηλαδή η λεγόμενη νεοφιλελεύθερη πολιτική, είναι αδιάρρηκτα συνδεδεμένες με την παρούσα από τις αρχές της δεκαετίας του '70 οικονομική κρίση.

Από τις αρχές της δεκαετίας του '70 η παρούσα κρίση υπερσυσσώρευσης του κεφαλαίου, αφού οδήγησε στη συρρίκνωση της υλικής βάσης του οικονομικού συστήματος, έχει πλέον μετατραπεί σε μια κρίση αναπαραγωγής του συστήματος στο σύνολό του.

Επομένως, η αδιαμφισβήτητη κυριαρχία της νεοφιλελεύθερης πολιτικής και ο επακόλουθος σχηματισμός μιας οικονομικά- νομισματικά ολοκληρωμένης υπερεθνικής ένωσης στον ευρωπαϊκό χώρο, αφενός συνιστούν συμπτώματα της προαναφερθείσας κρίσης και, αφετέρου, εμφανίζονται κατ' ανάγκη ως η μοναδική, ρεαλιστικά διαθέσιμη, στρατηγική διαχείρισης και, περαιτέρω, υπέρβασής της.

Καίτοι η νεοφιλελεύθερη πολιτική διατείνεται ότι αποβλέπει στην αποκατάσταση του αμιγούς ανταγωνισμού εν γένει, στην πραγματικότητα στοχεύει μονοσήμαντα στη σταθερή συμπίεση του συνολικού κόστους της διαδικασίας αναπαραγωγής της εργασιακής δύναμης και, διαμέσου της συμπίεσης αυτής, στην εκ νέου διαμόρφωση των προαπαιτούμενων για την απρόσκοπτη αναπαραγωγή του συστήματος όρων.

Παράλληλα, η προώθηση της ONE στοχεύει ορθώς στο συντονισμό, και, άρα, στην αποτελεσματική αναβάθμιση των επιμέρους εθνικών νεοφιλελεύθερων πολιτικών.

Ωστόσο, η νεοφιλελεύθερη στρατηγική οξύνει σημαντικά το σύστημα των αντιφάσεων που χαρακτηρίζει τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής. *Πρώτον*, ακριβώς επειδή μεταβάλλεται δραστικά η συνολική ενεργός ζήτηση και η κατανομή του εισοδήματος και ακριβώς επειδή παραπέμπεται το πολύπλοκο ζήτημα της συνολικής αναπαραγωγής του συστήματος στην ελεύθερη δράση των δυνάμεων της- μονοπωλιακά διαρθρωμένης- αγοράς, οξύνεται η αντίφαση ανάμεσα στο θεμελιωδώς στοιχειακό- άναρχο χαρακτήρα του συστήματος και την αναγκαιότητα της διευρυνόμενης αναπαραγωγής του ως οικονομικά, πολιτικά και ιδεολογικά συγκροτημένης κοινωνίας. *Δεύτερον*, ακριβώς επειδή η ολοκλήρωση αφενός αφορά ανισόμετρα αναπτυγμένους εθνικούς κοινωνικούς σχηματισμούς και, αφετέρου, «βαθαίνει» την ανισότητα της ανάπτυξής τους, οξύνεται η υφιστάμενη αντίφαση ανάμεσα στην τάση διεθνοποίησης του κεφαλαίου και την εθνική συγκρότησή του.

Η ONE συνιστά μια συνολικά προεπιλεγμένη και αντικειμενικά καθορισμένη στρατηγική διαχείρισης και υπέρβασης της κρίσης για λογαριασμό αυτών ακριβώς που κατέχουν την ηγεμονική θέση στο «παρόν» στάδιο ανάπτυξης του συστήματος στον ευρωπαϊκό χώρο. Οικοδομείται και στοχεύει μονοσήμαντα στην εξουδετέρωση όλων των περιοριστικών για την δράση τους παραγόντων και στη λεγόμενη «εισαγωγή της ευελιξίας στην αγορά εργασίας».(Μαριόλης-Σταμάτης/ Η ΕΝΤΟΣ ONE ΕΠΟΧΗ/ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΧΥ/ 2000)

Οι κυρίως προβαλλόμενες επικρίσεις κατά της ONE εμπνέονται από κενυσιανού τύπου θεωρήσεις και κατά βάση περιστρέφονται γύρω από:

Α) την «κρίση της απασχόλησης», η οποία έχει προσλάβει μόνιμο χαρακτήρα και η οποία- σύμφωνα με τις εν λόγω θεωρήσεις- πρέπει να αντιμετωπιστεί, πλέον, μέσω πολιτικών ενίσχυσης της ζήτησης.

Β)τους αυστηρότατους περιορισμούς που θέτει στην αυτονομία των εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών το «Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης». Οι περιορισμοί αυτοί, σε συνδυασμό με την πλήρη οικονομική και πολιτική ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, συνεπάγονται ότι στα πλαίσια της ONE το μόνο πρακτικά διαθέσιμο μέσο εθνικής οικονομικής πολιτικής είναι η εισοδηματική.

Γ)τον ουσιαστικά ανύπαρκτο αναδιανεμητικό ρόλο του κοινοτικού προϋπολογισμού, πράγμα το οποίο συνεπάγεται ότι η ONE είναι ιδιαίτερα ευάλωτη σε «διαταραχές ασυμμετρικού χαρακτήρα».

Καλλιεργώντας σε γενικές γραμμές την εντύπωση ότι η ONE θεμελιώνεται σε παραλογισμούς, οι επικρίσεις αυτές συσκοτίζουν την πραγματικότητα.

Αυτό συμβαίνει γιατί:

Α)στις καθοριζόμενες από την παρούσα κρίση αναπαραγωγής συνθήκες, η υλοποίηση κενυσιανών αντικυκλικών πολιτικών δεν διαθέτει αντικειμενικά ερείσματα.

Β)το «Σύμφωνο» και ο ρόλος της ΕΚΤ δεν είναι ασύμβατα ως προς τις θεωρητικές, νεοφιλελεύθερες αντιλήψεις που προάγουν την ONE. Κυρίως όμως αποτελούν, αυτό είναι το σημαντικό, το αναγκαίο και συμβατό με την διαδικασία της «απελευθέρωσης» των αγορών εποικοδομήματα και υπηρετούν τους πραγματικούς, αν και άρρητους, στόχους της ONE.

Γ)η «κρίση της απασχόλησης» συνιστά ένα από τα εκούσια, προϋπολογισμένα, αποτελέσματα μιας συνολικά προεπιλεγμένης και αντικειμενικά καθορισμένης πολιτικής, το οποίο προς το παρόν δεν προβληματίζει κανέναν απ' όσους καθορίζουν τις εξελίξεις.

Σημειώνεται, τέλος, ότι στα πλαίσια της επίκρισης περί απουσίας «φορολογικού φεντεραλισμού» δεν εξηγείται πως θα πείθονται οι φορολογούμενοι των ταχύτερα αναπτυσσόμενων οικονομιών να μεταβιβάζουν συστηματικά μέρος του εισοδήματός τους σε εκείνες τις εθνικές οικονομίες οι οποίες, ως συνέπεια της ισχύος του «νόμου του απόλυτου πλεονεκτήματος», θα «δοκιμάζονται από ασυμμετρικές διαταραχές».

Έωλες, όμως, δεν είναι μόνο οι προαναφερθείσες, κενυσιανής εμπνεύσεως, επικρίσεις, αλλά και κάθε αντικειμενιστική προσέγγιση της ΟΝΕ. Διότι το αντικειμενικά καθορισμένο των νεοφιλελεύθερων πολιτικών και της ολοκλήρωσης δεν παραπέμπει και στον καθαγιασμό τους. Η ΟΝΕ δεν υπηρετεί τα συμφέροντα των μισθωτών εργαζομένων και, ως εκ τούτου, αυτοί έχουν κάθε συμφέρον να μεταβάλλουν τους όρους της κυρίαρχης αντικειμενικότητας. (Μαριόλης-Σταμάτης/ Η ΕΝΤΟΣ ΟΝΕ ΕΠΟΧΗ/ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΧΥ/ 2000)

5.5 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ

Γνώμη της Επιτροπής: "Ενίσχυση της πολιτικής ένωσης και προετοιμασία της διεύρυνσης"

Η Συνθήκη προβλέπει ότι "θα συγκληθεί το 1996 διάσκεψη των εκπροσώπων των κρατών μελών".

Με αυτή την προοπτική, η ιταλική προεδρία:

- Ø υπέβαλε στο Συμβούλιο σχέδιο το οποίο αποσκοπεί στην αναθεώρηση των Συνθηκών επί των οποίων στηρίζεται η Ένωση, και
- Ø απηύθυνε στο Κοινοβούλιο και την Επιτροπή αίτηση γνώμης σχετικά με τη σύγκληση διακυβερνητικής διάσκεψης.

Το παρόν έγγραφο αποτελεί τη γνώμη της Επιτροπής.

1. Η διακυβερνητική διάσκεψη αποτελεί το πρώτο στάδιο ενός αυστηρού χρονοδιαγράμματος από την έκβαση της οποίας κρίνεται η επιτυχία του: στα τέσσερα επόμενα έτη, η Ευρώπη πρέπει να έχει καθιερώσει ένα ενιαίο νόμισμα (1η Ιανουαρίου 1999), να έχει αποφασίσει τους προσανατολισμούς της στον τομέα της άμυνας και κυρίως όσον αφορά το μέλλον της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), να έχει προσδιορίσει το νέο οικονομικό πλαίσιο της Ένωσης και να έχει προσαρμόσει τις πολιτικές της ενόψει της διεύρυνσης. (www.europa.eu.int)

2. Τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει και θέσει σε εφαρμογή, από το 1993, μια Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία ανταποκρίνεται σε μια διπλή και μεγάλη φιλοδοξία:

- Ø στην επιθυμία να αξιοποιηθούν όλα τα πλεονεκτήματα της εσωτερικής αγοράς, συμπληρώνοντάς την με ένα ενιαίο νόμισμα και με σύγκλιση των μακροοικονομικών πολιτικών των κρατών μελών·
- Ø την ανάγκη να αποκτήσει η Ένωση πραγματική πολιτική διάσταση, που θα της επιτρέπει ταυτόχρονα να ανταποκρίνεται καλύτερα συλλογικά στις εσωτερικές της ανάγκες και να έχει ισχυρή παρουσία στη διεθνή σκηνή.

Αυτές οι δύο φιλοδοξίες συνδέονται μεταξύ τους: ένα ενιαίο νόμισμα, ουσιαστικό ομοσπονδιακό στοιχείο μεταξύ των οικονομικών φορέων αλλά εξίσου μεταξύ των πολιτών, προϋποθέτει ισχυρή κοινωνική και οικονομική ταυτότητα. (www.europa.eu.int)

3. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση προβλέπει τη σύγκληση το 1996 μιας νέας διακυβερνητικής διάσκεψης, με σκοπό να παγιωθεί και να ενισχυθεί αυτή η διαρκώς εν τω γίνεσθαι Ένωση.

Προς το σκοπό αυτό, τα όργανα της Ένωσης κατήρτισαν το πρώτο εξάμηνο 1995 μια συγκλίνουσα διάγνωση της λειτουργίας της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ομάδα προβληματισμού την συνοψίζει σε μια μόνο φράση: «Η Ένωση δεν διαθέτει μέσα αντίστοιχα των φιλοδοξιών της».

Η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτό το χάσμα δικαιολογεί από μόνο του ουσιαστική προσαρμογή των θεσμών. (www.europa.eu.int)

4. Όμως η προσπάθεια να προσαρμοσθεί η Συνθήκη δεν σταματά εδώ. Με τρόπο που εμπνέει ενθουσιασμό, η ιστορία προσφέρει την ευκαιρία να συσπειρωθούν οι λαοί σε μια διευρυμένη Ένωση.

Η αρχή της διεύρυνσης είναι κεκτημένη. Δύο όψεις τη χαρακτηρίζουν:

- Ø δεν αποτελεί πλέον ένα απόμακρο γεγονός. Το ραντεβού του 1996 αποτελεί εμφανώς τη μόνη και τελευταία ευκαιρία των 15 κρατών μελών να προβληματισθούν σχετικά με τη λειτουργία της Ένωσης σε ένα διευρυμένο πλαίσιο·
- Ø αυτή η διεύρυνση θα είναι διαφορετική από τις προηγούμενες, λόγω του εύρους της και της ποικιλομορφίας της· μια ευρύτερη Ευρώπη θα είναι αναγκαστικά πιο ετερογενής και ως εκ τούτου πιο περίπλοκη.

Η αύξηση του αριθμού των κρατών μελών της Ένωσης ενέχει τον κίνδυνο της διάλυσής της. Δεν θα πρέπει, σύμφωνα με τη διατύπωση ενός αρχηγού κράτους, "τη στιγμή κατά την οποία θα καταφθάνει το τελευταίο μέλος, να προσχωρεί σε κάτι που δεν υπάρχει πλέον". Η διεύρυνση πρέπει να γίνει διατηρώντας τα κεκτημένα 40 ετών ευρωπαϊκής οικοδόμησης. Αυτά τα κεκτημένα θα αποτελέσουν τα θεμέλια της αλληλεγγύης έναντι των νέων κρατών μελών. (www.europa.eu.int)

5. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορεί να προχωρήσει σε αυτή τη διεύρυνση χωρίς εκ των προτέρων να έχουν τροποποιηθεί οι τρόποι και τα μέσα λειτουργίας της, ενίοτε κατά τρόπο θεμελιώδη.

Παρόμοια, οι δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να τηρηθούν πλήρως, ειδικότερα η οικονομική και νομισματική ένωση η οποία περιλαμβάνει ένα ενιαίο νόμισμα κατά την προβλεπόμενη ημερομηνία. (www.europa.eu.int)

6. Η διάσκεψη που αρχίζει είναι καθοριστικής σημασίας. Η εμβάθυνση της Ένωσης και η διεύρυνσή της είναι αλληλένδετες. Η Επιτροπή προσδοκά από τη

διακυβερνητική διάσκεψη να ενισχύσει την Ένωση για να προετοιμάσει τη διεύρυνση γύρω από ένα πολιτικό σχέδιο. Η Ένωση πρέπει ως εκ τούτου:

- Ø να ευρίσκεται πιο κοντά στο πολίτη,
- Ø να κάνει την παρουσία της αισθητή στον εξωτερικό χώρο,
- Ø να διαθέτει κατάλληλο θεσμικό σύστημα προκειμένου να λειτουργεί σε μια διευρυμένη Ευρώπη.

Υπό αυτούς τους όρους, η Επιτροπή διάκειται ευνοϊκά στη σύγκληση της διακυβερνητικής διάσκεψης. (www.europa.eu.int)

I - Μια Ευρώπη για τον πολίτη

7. Ο πολίτης πρέπει να συμμετέχει στην Ευρώπη. Η έννοια της "ευρωπαϊκής ιθαγένειας", η οποία ορίζεται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, συμπληρώνει την εθνική ιθαγένεια.

Αυτή η έννοια της ιθαγένειας, η οποία είναι πολλαπλή, πρέπει να αναπτυχθεί:

- Ø στηρίζεται σε ένα ευρωπαϊκό μοντέλο κοινωνίας που περιλαμβάνει την κατοχύρωση των αναγνωρισμένων από όλους θεμελιωδών δικαιωμάτων, καθώς επίσης υποχρέωση αλληλεγγύης μεταξύ των μελών της
- Ø αναπτύσσεται σε ένα χώρο όπου η ελευθερία κίνησης και εγκατάστασης πρέπει να συνοδεύεται από επαρκείς όρους ασφάλειας·
- Ø προϋποθέτει τέλος ότι οι πολίτες κατανοούν την Ευρώπη η οποία, οικοδομημένη μέσα από διαδοχικές τροποποιήσεις των Συνθηκών, καθίσταται κάθε φορά πιο πολύπλοκη. Πρέπει ως εκ τούτου να απλουστευθεί και να εκδημοκρατιστεί. (www.europa.eu.int)

Προώθηση του ευρωπαϊκού μοντέλου κοινωνίας

8. Θεμελιωμένο σε ένα σύνολο αξιών κοινών για όλες τις ευρωπαϊκές κοινωνίες, το ευρωπαϊκό σχέδιο συνδυάζει τα χαρακτηριστικά της δημοκρατίας -ανθρώπινα δικαιώματα, κράτος δικαίου- με εκείνα μιας ανοιχτής οικονομίας που θεμελιώνεται στο δυναμισμό της αγοράς, στην αλληλεγγύη και στη συνοχή. Μεταξύ αυτών των αξιών συμπεριλαμβάνεται η πρόσβαση των πολιτών στις υπηρεσίες κοινού συμφέροντος, συμβάλλοντας στους στόχους αλληλεγγύης και ίσης μεταχείρισης.

Το ευρωπαϊκό μοντέλο κοινωνίας εκφράζεται κυρίως στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση με γενικούς στόχους, όπως η υλοποίηση υψηλού επιπέδου απασχόλησης ή διαρκούς ανάπτυξης, με ειδικές πολιτικές και με την ενθάρρυνση του κοινωνικού διαλόγου.

Τη στιγμή που πρόκειται να διαβούμε ένα νέο πολιτικό στάδιο, η υποστήριξη αυτού του μοντέλου πρέπει να επιβεβαιωθεί και να αποσαφηνισθεί. (www.europa.eu.int)

Τα ανθρώπινα δικαιώματα

9. Τα κράτη μέλη της Ένωσης υπερασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα: όλα έχουν προσχωρήσει στην ευρωπαϊκή σύμβαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών. Η ίδια η Ένωση συμμορφώνεται με τη σύμβαση αυτή τόσο κατά την έκδοση των αποφάσεών της όσο και κατά τη δράση της.

Πάντως, θα πρέπει να εκδηλώσει με μεγαλύτερη ζέση την προσήλωσή της σε αυτές τις αξίες είτε άμεσα στη Συνθήκη είτε προσχωρώντας στη σύμβαση. Αυτό δικαιολογείται στο βαθμό που η Ένωση διευρύνεται και διαφοροποιείται. Στο συγκεκριμένο θέμα, αναμένεται γνωμοδότηση του Δικαστηρίου.

Εξάλλου, η διάσκεψη θα πρέπει να συμπεριλάβει στη Συνθήκη διατάξεις που να αφορούν την απαγόρευση κάθε διάκρισης, κυρίως όσον αφορά την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών πέραν των διατάξεων σχετικά με την ισότητα της αμοιβής, και την καταδίκη του ρατσισμού και της ξеноφοβίας. *Μια Ένωση δικαίου*(www.europa.eu.int)

10. Η παγίωση μιας Ένωσης δικαίου συνίσταται κυρίως στην κατοχύρωση της εφαρμογής και της τήρησης του κοινοτικού δικαίου, ευθύνη η οποία ανατίθεται καταρχάς στις εθνικές αρχές. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο σε μια διευρυμένη Κοινότητα η οποία περιλαμβάνει πιο ετερογενή εθνικά νομικά και διοικητικά συστήματα.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι:

- Ø τα μέσα που διαθέτει για να εξασφαλίζει την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου θα πρέπει να καταστούν πιο αποτελεσματικά, κυρίως όσον αφορά την εσωτερική αγορά
- Ø ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου θα πρέπει να ενισχυθεί, ιδιαίτερα όσον αφορά την τήρηση των αποφάσεών του. (www.europa.eu.int)

11. Η απάτη εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Κοινοτήτων πρέπει να καταπολεμηθεί αποτελεσματικά. Αυτό δεν μπορεί να συμβεί χωρίς την πλήρη συμμετοχή των κρατών μελών και των κοινοτικών οργάνων.

Η Επιτροπή προτείνει να εφοδιασθεί η Ένωση με την κατάλληλη νομική βάση. (www.europa.eu.int)

Η κοινωνική διάσταση

12. Μέσω πολιτικών ή μέσω δημοσίων κανόνων, με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών, κάθε κράτος μέλος καταβάλλει προσπάθεια να κατοχυρώσει στο πλαίσιο μιας ανοιχτής οικονομίας την υλοποίηση κοινωνικών στόχων για όλους τους πολίτες.

Η Ένωση έχει ως καθήκον να συμβάλει στην υλοποίηση αυτών των στόχων, με κύριους υπεύθυνους τα κράτη μέλη, τους οικονομικούς φορείς και τους οικονομικούς εταίρους. Οι πολίτες οφείλουν να κατανοήσουν ότι η Ένωση συμβάλλει στην καλύτερη κατοχύρωση της άσκησης ορισμένων θεμελιωδών δικαιωμάτων κοινωνικού χαρακτήρα.

Η κοινωνική διάσταση πρέπει να κατέχει σημαντική θέση στη διάσκεψη. Ενδιαφέρει προπάντων να εξασφαλισθεί ένα κοινό κοινωνικό υπόβαθρο για όλους τους πολίτες της Ένωσης. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η υλοποίησή του απαιτεί ουσιαστικά την επανενομάτωση του κοινωνικού πρωτοκόλλου στη Συνθήκη και εξίσου την αποσαφήνιση ορισμένων διατάξεων σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, όπως είναι η διάταξη που αφορά την

καταπολέμηση του αποκλεισμού ή της φτώχειας. Πρέπει επίσης να βρεθούν τρόποι ώστε να συμμετέχουν καλύτερα οι παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών που είναι ικανοί να αναπτύξουν πρωτοβουλίες και νέες πράξεις αλληλεγγύης. (www.europa.eu.int)

Η απασχόληση

13. Η ανεργία υποσκάπτει τα θεμέλια των κοινωνιών μας: θίγει σχεδόν 20 εκατ. άτομα, κυρίως νέους. Χωρίς να παραγνωρισθεί ο ρόλος των κατάλληλων μακροοικονομικών πολιτικών, η εξέλιξή της εξαρτάται προπάντων από τους οικονομικούς φορείς. Η Επιτροπή, στο Λευκό Βιβλίο της σχετικά με την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση, είχε προτείνει το 1993 δέσμη δράσεων που αποβλέπουν στην κινητοποίηση όλων των παραγόντων της κοινωνίας. Αυτή η στρατηγική παραμένει επίκαιρη: ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και απασχόληση συμβαδίζουν. Μόνο μια ανταγωνιστική οικονομία είναι σε θέση να δημιουργήσει κατά πάγιο τρόπο θέσεις απασχόλησης.

Η διαρθρωμένη και συνεκτική δράση της Ένωσης πρέπει να συμβάλει στην αποκατάσταση ενός υψηλού επιπέδου απασχόλησης, το οποίο αποτελεί ήδη στόχο της Συνθήκης.

Προς το σκοπό αυτό, η Επιτροπή προτείνει να ενσωματωθούν στη Συνθήκη διατάξεις ειδικές για την απασχόληση. Θεμελιωμένες στην κοινοτική εμπειρία και θεωρώντας την απασχόληση ως θέμα κοινού ενδιαφέροντος, θα αποβλέπουν:

- Ø στη δημιουργία των όρων μιας κοινής στρατηγικής για την απασχόληση
- Ø στην τόνωση της συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων παραγόντων·
- Ø στην παγίωση των συστημάτων πολυμερούς παρακολούθησης των πολυετών προγραμμάτων των κρατών μελών
- Ø στη λήψη υπόψη της απασχόλησης σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές. (www.europa.eu.int)

Διαρκής ανάπτυξη

14. Ένα περιβάλλον στηριγμένο σε υψηλό επίπεδο προστασίας αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες μέριμνες των πολιτών της Ένωσης.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν τη διαρκή ανάπτυξη και ένα υγιές περιβάλλον θα πρέπει να ενισχυθούν σε δύο σημεία:

- Ø το δικαίωμα να υπάρχει ένα υγιές περιβάλλον και το καθήκον για την εξασφάλισή του οφείλουν να συμπεριληφθούν στις διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν τον πολίτη·
- Ø το περιβάλλον θα πρέπει να ενσωματωθεί ρητά στις άλλες πολιτικές της Ένωσης. (www.europa.eu.int)

Υλοποίηση ενός χώρου ελευθερίας και ασφάλειας

15. Η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων στο έδαφος της Ένωσης εγγράφεται στη Συνθήκη. Πάντως, η εφαρμογή της συνεχίζει να υπόκειται σε σημαντικούς περιορισμούς:

- Ø τίθεται σε εφαρμογή κατά τρόπο ελλιπή στο σύνολο της Ένωσης·
- Ø προκειμένου να υπάρξει πρόοδος σε αυτό τον τομέα, ορισμένα κράτη μέλη χρειάστηκε να προσφύγουν σε μια σύμβαση ad hoc (Συμφωνία του Σένγκεν), η οποία όμως δεν παρέχει τις ίδιες εγγυήσεις με το κοινοτικό δίκαιο.

Η άσκηση της ελεύθερης κυκλοφορίας προϋποθέτει επίσης ότι ελέγχονται επαρκώς πολύπλοκα προβλήματα, όπως το άσυλο και τα μεταναστευτικά ρεύματα, η εγκληματικότητα, τα ναρκωτικά και η τρομοκρατία. Βεβαίως, αυτά τα προβλήματα έχουν καταστεί διεθνή: κανένα από αυτά δεν περιορίζεται στα σύνορα ενός κράτους μέλους.

Η Ένωση έχει μέχρι τώρα ασχοληθεί με αυτά τα προβλήματα χρησιμοποιώντας μεθόδους και μέσα ξεπερασμένα.

Η Επιτροπή προτείνει να επανορθωθούν οι ανεπάρκειες της Συνθήκης στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, κυρίως η απουσία αποτελεσματικότητας και η απουσία δημοκρατικού και δικαστικού ελέγχου, παρέχοντας στη Συνθήκη σαφείς στόχους και κατάλληλα μέσα και μεθόδους. (www.europa.eu.int)

16. Ο γενικός στόχος συνίσταται στην εφαρμογή και στην ενίσχυση της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής, που ήδη εγγράφεται στη Συνθήκη, σε ένα πλαίσιο ασφάλειας.

Οι ειδικοί στόχοι θα πρέπει να διαρθρώνονται γύρω από τέσσερις άξονες:

- Ø να καθιερωθούν κοινές προϋποθέσεις εισόδου, διαμονής και καθεστώτος των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ένωση·
- Ø να επιτραπεί η πραγματική αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων που εκδίδονται από τα εθνικά δικαστήρια·
- Ø να καταπολεμηθεί η εγκληματικότητα και η απάτη υπό τις διάφορες μορφές τους·
- Ø να τονωθεί η πραγματική συνεργασία μεταξύ των διοικήσεων των κρατών μελών. (www.europa.eu.int)

17. Εξάλλου, πρέπει να υιοθετηθούν τα ακόλουθα μέσα και μέθοδοι.

Η λήψη αποφάσεων

Η σημερινή γενικευμένη ομοφωνία είτε αδρανοποιεί το Συμβούλιο είτε ανάγει την απόφαση στο χαμηλότερο επίπεδο. Η Επιτροπή θεωρεί ότι πρέπει καταρχήν να αντικατασταθεί από την ειδική πλειοψηφία.

Η μεγαλύτερη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι απαραίτητη, ιδιαίτερα όσον αφορά τα θέματα που μπορούν να επηρεάζουν τα ατομικά δικαιώματα των πολιτών.

Τέλος, πρέπει να προβλεφθεί η ικανότητα πρωτοβουλίας της Επιτροπής για όλους τους σχετικούς τομείς. *Τα νομικά μέσα*

Ούτε η κοινή δράση και η κοινή θέση, με ελάχιστα σαφές νομικό αποτέλεσμα,

ούτε η κλασική διεθνής σύμβαση της οποίας η έναρξη ισχύος είναι αβέβαιη και καθυστερημένη είναι κατάλληλες. Πρέπει η Ένωση να διαθέτει στον συγκεκριμένο τομέα πιο αποτελεσματικά νομικά μέσα.

Ο δικαστικός έλεγχος

Οι λαμβανόμενες αποφάσεις πρέπει να υποβάλλονται στον έλεγχο του Δικαστηρίου, έστω προκειμένου να εξασφαλίζεται η ενιαία ερμηνεία των κειμένων. *Οι μέθοδοι εργασίας*

Οι σημερινές δομές εργασίας του Συμβουλίου, σε πολλαπλά επίπεδα, οι οποίες δεν επιτρέπουν την αποτελεσματική εργασία, πρέπει να απλουστευθούν. (www.europa.eu.int)

18. Η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτοί οι στόχοι θα κατοχυρωθούν καλύτερα με τη μετατόπιση των τομέων της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων προς το κοινοτικό πλαίσιο, εξαιρουμένης της δικαστικής συνεργασίας στον ποινικό τομέα και της αστυνομικής συνεργασίας. Αυτή η μετατόπιση επιβάλλεται ιδιαίτερα στους τομείς που συνδέονται στενά με την κυκλοφορία των προσώπων, όπως οι κανόνες που διέπουν τη διάβαση των εξωτερικών συνόρων, η καταπολέμηση των ναρκωτικών, η πολιτική μετανάστευσης, η πολιτική έναντι των υπηκόων των τρίτων χωρών και το άσυλο.

Αυτή η λογική οδηγεί στην ενσωμάτωση του περιεχομένου της Συμφωνίας του Σένγκεν στο πλαίσιο της Συνθήκης. (www.europa.eu.int)

Απλούστευση και εκδημοκρατισμός της Ευρώπης

19. Η δράση της Ένωσης πρέπει να γίνει κατανοητή: αποτελεί εγγύηση δημοκρατίας. Έτσι η διαφάνεια αποτελεί αξίωση προς την οποία πρέπει να συμμορφωθούν τα όργανα: οι ενέργειες της Ένωσης πρέπει να είναι εύκολα κατανοητές και ευανάγνωστες ώστε να εξασφαλίζεται η πρόσβαση των ενδιαφερομένων σε κάθε χρήσιμη πληροφορία. Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι σαφώς πρωταρχικός, και πρέπει να ενισχυθεί.

Η διαφάνεια και ο δημοκρατικός έλεγχος δεν πρόκειται πάντως να εξασφαλισθούν πλήρως παρά μόνον εάν τα εθνικά κοινοβούλια συμμετάσχουν καλύτερα στις υποθέσεις της Ένωσης. Προς το σκοπό αυτό, πρέπει να διαθέτουν εγκαίρως κάθε απαραίτητη πληροφορία των οργάνων της Ένωσης και των κυβερνήσεών τους.

Η Ευρώπη πρέπει να δρα λιγότερο προκειμένου να δρα καλύτερα. Αυτό το εφαρμόζει ήδη, θέτοντας σε λειτουργία την αρχή της επικουρικότητας που περιλαμβάνεται στη Συνθήκη. Τα κράτη μέλη και τα όργανα πρέπει να συνεχίσουν αυτή την τακτική, η οποία είναι η μόνη που επιτρέπει στην Ευρώπη να παρεμβαίνει σε πιο αποτελεσματικό επίπεδο, ανεξάρτητα από το αν αυτό είναι κοινοτικό, εθνικό ή περιφερειακό.

Η απλούστευση της Ευρώπης πρέπει προπάντων να οδηγήσει σε τροποποιήσεις των θεσμικών της κανόνων. Πρέπει ως εκ τούτου:

- Ø να απλουστευθούν και να παγιωθούν οι Συνθήκες.
- Ø να απλουστευθεί και να εκδημοκρατιστεί η διαδικασία λήψης αποφάσεων. (www.europa.eu.int)

1. Απλούστευση και παγίωση των Συνθηκών

20. Οι Συνθήκες για την ίδρυση της Ένωσης και των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έχουν καταστεί με την πάροδο των χρόνων ολοένα και πιο περίπλοκες και ολοένα και λιγότερο ευανάγνωστες.

Η ύπαρξη μιας δωδεκάδας Συνθηκών και βασικών πράξεων, που συγκεντρώνουν άνω των 700 άρθρων, μεταξύ των οποίων διατάξεις θεμελιώδους χαρακτήρα και άλλες τεχνικού χαρακτήρα, καθώς και η διατήρηση μεγάλου αριθμού αχρήστων διατάξεων, καθιστούν δύσκολη την κατανόηση του πρωτογενούς δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εξάλλου, η συνύπαρξη τριών κοινοτήτων νομικά διακεκριμένων και της Ένωσης η οποία τις περιλαμβάνει χωρίς ωστόσο να διαθέτει νομική προσωπικότητα δεν διευκολύνει την κατανόηση από την κοινή γνώμη της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Τέλος, οι τρόποι "διακυβερνητικής" συνεργασίας στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και των εσωτερικών υποθέσεων και υποθέσεων δικαιοσύνης καθιστούν ακόμα πιο πολύπλοκο το οικοδόμημα.

Το έργο της απλούστευσης και της ενοποίησης των Συνθηκών πρέπει να επιδιωχθεί στη μεγαλύτερη δυνατή έκταση. (www.europa.eu.int)

2. Απλούστευση και εκδημοκρατισμός της διαδικασίας λήψης αποφάσεων

21. Ο πολλαπλασιασμός και η πολυπλοκότητα των διαδικασιών τόσο νομοθετικών όσο και εκτελεστικών έχουν διογκώσει και καταστήσει δυσνόητο το σύστημα λήψης αποφάσεων της Ένωσης. Εξάλλου, οι διατάξεις που αφορούν τη διαδικασία του προϋπολογισμού θα πρέπει να απλουστευθούν και να παγιωθεί το κερτημένο των διοργανικών συμφωνιών.

Είναι καθοριστικής σημασίας, χάριν της διαφάνειας και του εκδημοκρατισμού, να μπορέσει η διακυβερνητική διάσκεψη να βάλει τάξη και να απλουστεύσει τον συγκεκριμένο τομέα. (www.europa.eu.int)

22. Η Επιτροπή προτείνει τέσσερα μέτρα προκειμένου να βελτιωθεί η συγκεκριμένη κατάσταση: *Οι διαδικασίες λήψης απόφασης*

Αυτές θα πρέπει να περιορισθούν σε τρία είδη: οι αποφάσεις που εκδίδονται με απλή γνώμη του Κοινοβουλίου, με σύμφωνη γνώμη του, και σε συναπόφαση μεταξύ Κοινοβουλίου και Συμβουλίου. *Η συναπόφαση*

Θα πρέπει να επεκταθεί και να απλοποιηθεί. Αποτελεί σημαντικό βήμα προς την αποκατάσταση μιας πραγματικής νομοθετικής εξουσίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Σύμφωνα με τη Συνθήκη, η Επιτροπή θα υποβάλει στο Συμβούλιο έκθεση σχετικά με την επέκταση του πεδίου εφαρμογής της συναπόφασης.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η διαδικασία συναπόφασης έχει λειτουργήσει καλά στο σύνολό της. Θα μπορούσε πάντως να γίνει ταχύτερη και αποτελεσματικότερη εάν

απλουστευθεί κυρίως με την καθιέρωση προθεσμιών πρώτης ανάγνωσης, την κατάργηση του σταδίου κατά το οποίο το Κοινοβούλιο προτίθεται να απορρίψει την κοινή θέση σε δεύτερη ανάγνωση και την κατάργηση της τρίτης ανάγνωσης.

Όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής της συναπόφασης, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι πράξεις νομοθετικού χαρακτήρα πρέπει να θεσπίζονται σε συναπόφαση. Αυτό προϋποθέτει αποσαφήνιση του τι υπάγεται στη νομοθεσία. Η συναπόφαση θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να εφαρμόζεται στους τομείς που επί του παρόντος διέπονται από τη διαδικασία συνεργασίας, η οποία θα πρέπει να καταργηθεί. *Η σύμφωνη γνώμη*

Το πεδίο εφαρμογής της σύμφωνης γνώμης θα πρέπει να συμπληρωθεί και να αποσαφηνισθεί. Στους τομείς "συνταγματικού" χαρακτήρα (τροποποίηση των Συνθηκών, ίδιοι πόροι), θα πρέπει να ζητείται η σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Αντιθέτως, αυτή η διαδικασία δεν θα πρέπει πλέον να εφαρμόζεται στους νομοθετικούς τομείς ούτε στα κοινοτικά προγράμματα δράσης, για τα οποία θα πρέπει να γίνει κανόνας η συναπόφαση.

Τέλος, στον τομέα των διεθνών συμφωνιών, το πεδίο εφαρμογής της σύμφωνης γνώμης θα πρέπει να αποσαφηνισθεί, κυρίως αντλώντας ιδέες από το ρόλο τον οποίο διαδραματίζουν τα εθνικά κοινοβούλια στα κράτη μέλη. *Τα μέτρα εκτέλεσης*

Το κοινοτικό σύστημα στον τομέα των μέτρων εκτέλεσης είναι σύνθετο και ελάχιστα διαφανές.

Οι διαδικασίες απόφασης για τις πράξεις εκτέλεσης οφείλουν να καταστούν πιο σύμφωνες προς τις ευθύνες των οργάνων. Αυτό σημαίνει ότι η Επιτροπή πρέπει να διαδραματίσει πλήρως το ρόλο της ως εκτελεστικού οργάνου, υπό τον έλεγχο της νομοθετικής αρχής. Φαίνεται ενδεδειγμένο σχετικά με το θέμα αυτό να λαμβάνεται υπόψη ο ρόλος του Κοινοβουλίου όταν η βασική πράξη θεσπίζεται σε συναπόφαση. Σε αυτή την περίπτωση, θα πρέπει να προβλεφθεί μια διαδικασία που να επιτρέπει στο Κοινοβούλιο ή στο Συμβούλιο να αντιτάσσονται σε σχέδιο μέτρου προτεινόμενο από την Επιτροπή. Το μέτρο θα θεσπίζεται ως εκ τούτου σε συναπόφαση.

Εξάλλου, ο αριθμός των διαδικασιών εκτέλεσης θα πρέπει να μειωθεί, με σκοπό να αποφευχθούν στείρες συζητήσεις μεταξύ οργάνων σχετικά με το είδος διαδικασίας που πρέπει να ακολουθηθεί, και τέλος να ληφθεί καλύτερα υπόψη ο χαρακτήρας των αποφάσεων που πρέπει να ληφθούν. Η Επιτροπή προτείνει να ορισθούν το πολύ τρία είδη επιτροπών με τις αντίστοιχες διαδικασίες, καταργώντας τις παραλλαγές: η συμβουλευτική επιτροπή, η επιτροπή διαχείρισης και η επιτροπή νομοθετικής ρύθμισης. (www.europa.eu.int)

Μια ισχυρή εξωτερική ταυτότητα

23. Σύμφωνα με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ένωση οφείλει να επιβεβαιώσει την ταυτότητά της στη διεθνή σκηνή. Αλλά στην πράξη δεν συγκεκριμενοποιήθηκε η αυξημένη επιρροή που θα ανέμεναν τα κράτη μέλη από την κοινή τους δράση. Οι προσπάθειές τους είναι συχνά ασυντόνιστες, και τούτο υπάρχει κίνδυνος να επιταθεί μετά την προσεχή διεύρυνση.

Η διακυβερνητική διάσκεψη πρέπει να έχει μιαν απλή και σαφή φιλοδοξία: να δώσει στην Ένωση πράγματι τη δυνατότητα να ενεργεί μάλλον παρά να αντιδρά, οπότε

και θα μπορέσει να υπερασπισθεί καλύτερα τα συμφέροντα των πολιτών της.

Ορισμένα στοιχεία μιας ενιαίας και συνεπούς εξωτερικής πολιτικής υπάρχουν, σε διαφορετικό βαθμό, ήδη σε τομείς όπως η εμπορική πολιτική, η οικονομική συνδρομή, η δράση υπέρ της ανάπτυξης και η ανθρωπιστική δράση. Άλλα στοιχεία, όπως η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, βρίσκονται ακόμη σε στάδιο ανεπαρκούς ανάπτυξης.

Η διάσκεψη λοιπόν, θα πρέπει να θέσει τους ακόλουθους βασικούς στόχους:

- Ø να συγκεντρώσει τα διάφορα στοιχεία των εξωτερικών σχέσεων σε ένα αποτελεσματικό σύνολο, μέσω δομών και διαδικασιών που να ενισχύουν τη συνέπεια και τη συνέχεια των εξωτερικών ενεργειών·
- Ø να βελτιώσει την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας σε όλα τα στάδιά της·
- Ø να δημιουργήσει μια πραγματικά ευρωπαϊκή ταυτότητα στους τομείς της ασφάλειας και της άμυνας, οι οποίοι αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. (www.europa.eu.int)

Εξασφάλιση της συνέπειας της εξωτερικής δράσης

24. Η Ένωση θα πρέπει να είναι σε θέση να εκφράζεται με μία φωνή. Η εξωτερική της πολιτική δεν θα είναι αποτελεσματική παρά μόνο όταν θα έχει επιτύχει ενότητα δράσης μεταξύ των διαφόρων στοιχείων που τη συνθέτουν και για τα οποία την ευθύνη έχουν διάφορα θεσμικά όργανα.

Η Συνθήκη ήδη προβλέπει την υποχρέωση του Συμβουλίου και της Επιτροπής να ενεργούν κατά τρόπο συνεπή στην εξωτερική πολιτική. Αλλά, και ενόσω η σημερινή δομή της Συνθήκης δεν διασφαλίζει τη συνέπεια αυτή, είναι αναγκαίο να ενισχυθεί αυτή η υποχρέωση.

Η προεδρία του Συμβουλίου και η Επιτροπή θα πρέπει να φροντίσουν ώστε και τα δύο όργανα που, από διαφορετική σκοπιά, έχουν την ευθύνη για την εξωτερική πολιτική της Ένωσης να συνεργάζονται αποτελεσματικά. Τούτο θα ενίσχυε σημαντικά τη συνέπεια και την αποτελεσματικότητα της εξωτερικής πολιτικής της Ένωσης. (www.europa.eu.int)

Ενίσχυση της κοινοτικής εξωτερικής δράσης

Θα πρέπει να εξετασθούν τρία ζητήματα. *Η εμπορική πολιτική*

25. Οι διατάξεις της Συνθήκης πρέπει να αναπροσαρμοσθούν για να ληφθεί υπόψη και η ριζική μεταβολή των δομών της παγκόσμιας οικονομίας: οι υπηρεσίες, η πνευματική ιδιοκτησία και οι άμεσες ξένες επενδύσεις καταλαμβάνουν ένα ολοένα και μεγαλύτερο τμήμα της. Οι εξελίξεις αυτές αντικατοπτρίζονται και στις αυξημένες αρμοδιότητες που έχουν ανατεθεί στην Παγκόσμια Οργάνωση Εμπορίου.

Όμως, οι εξουσίες που διαθέτει η Κοινότητα για να χειρίζεται αυτά τα στοιχεία της εμπορικής πολιτικής είναι ασαφείς και οδηγούν σε άσκοπες συζητήσεις επί διαδικαστικών θεμάτων. Εξασθενίζει δε έτσι και η προάσπιση των συμφερόντων των κρατών μελών και, ως εκ τούτου, των επιχειρήσεών τους.

Για τους λόγους αυτούς, η Επιτροπή εκτιμά ότι η εμπορική πολιτική της

Κοινότητας θα πρέπει να αποσαφηνισθεί. *Η λειτουργία της Ένωσης στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών*(www.europa.eu.int)

26. Η Συνθήκη δεν είναι καλά προσαρμοσμένη στην αυξανόμενη ανάγκη της Ένωσης να διαπραγματεύεται στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών ή να συμμετέχει στη λειτουργία τους. Οι δυσχέρειες ανακύπτουν όταν ορισμένες πτυχές εμπίπτουν τόσο στην αρμοδιότητα της Κοινότητας όσο και σε εκείνη των κρατών μελών. Ο συντονισμός των απόψεων των κρατών μελών καθίσταται έτσι περίπλοκος και αναποτελεσματικός, η δε διαπραγματευτική θέση της Κοινότητας ευρίσκεται κατά κανόνα εξασθετισμένη.

Η Επιτροπή προτείνει όπως η Συνθήκη περιλάβει ρητές διατάξεις με σκοπό την εκ μέρους της Ένωσης προώθηση, με μία ενιαία φωνή, όλων των εμπλεκόμενων εκάστοτε συμφερόντων. *Συμπληρωματικότητα των εξωτερικών πολιτικών των κρατών μελών με εκείνη της Κοινότητας*(www.europa.eu.int)

27. Κατά γενικό κανόνα, και μέσω των ενδεδειγμένων μηχανισμών, θα πρέπει να μεθοδευτεί η πραγματική σύγκλιση των πολιτικών των κρατών μελών με εκείνη της Κοινότητας στους τομείς όπου έχουν κοινές αρμοδιότητες, όπως είναι η ανάπτυξη, οι μεταφορές και το περιβάλλον. (www.europa.eu.int)

Επιβεβαίωση της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας

28. Υπό τύπον εισαγωγής, θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι μια κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας δεν μπορεί να αναπτυχθεί χωρίς την πραγματική πολιτική βούληση των κρατών μελών και χωρίς σαφώς προσδιορισμένους στόχους.

Η προεδρία και η Επιτροπή θα πρέπει να εξασφαλίσουν από κοινού την ορατότητα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Εν πάση δε περιπτώσει τούτο απαιτεί μια σειρά βελτιώσεων, από το στάδιο της προετοιμασίας των αποφάσεων μέχρι την έγκριση και την εκτέλεσή τους. Σε όλη τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής είναι αναγκαίο, το δίδυμο προεδρία του Συμβουλίου/Επιτροπή να ενεργεί κατά τρόπο συνεπή και αποτελεσματικό. Η Επιτροπή, από την πλευρά της, θα ενισχύσει την εσωτερική οργάνωσή της για να αντιμετωπίσει αυτή την απαίτηση. Υπό τους όρους αυτούς, η διάσκεψη θα πρέπει να εξετάσει τα μέσα ενίσχυσης της προεδρίας, υποστηριζόμενη από τη Γραμματεία του Συμβουλίου. *Προετοιμασία των αποφάσεων*(www.europa.eu.int)

29. Οι αποφάσεις πρέπει να βασίζονται σε καλύτερη ανάλυση και αποδεκτή από όλα τα μέλη της Ένωσης.

Προς τούτο, θα πρέπει να συσταθεί μια "κοινή ομάδα ανάλυσης", αποτελούμενη από εμπειρογνώμονες των κρατών μελών και της Επιτροπής. Θα πρόκειται για μια κοινή υπηρεσία, η οποία θα τυγχάνει ενδεχομένως της συνδρομής και της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης. Οι αναλύσεις θα παρέχουν στην προεδρία και στην Επιτροπή στοιχεία χρήσιμα για τη διατύπωση και την εξασφάλιση της λογικής συνέπειας των προτάσεών τους. Ο τύπος εγκατάστασης της ομάδας αυτής αποτελεί θέμα ήσσονος σημασίας.

Η χάραξη της εξωτερικής πολιτικής θα διευκολυνθεί, αν στις προπαρασκευαστικές δομές του Συμβουλίου ενταχθεί και μια διαρκής πολιτική επιτροπή με έδρα τις Βρυξέλλες. *Έκδοση των αποφάσεων*(www.europa.eu.int)

30. Η Συνθήκη εισήγαγε στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας την έννοια της "κοινής θέσης" και της "κοινής δράσης". Η χρήση που έγινε των δύο αυτών νομικών μέσων ήταν συγκεχυμένη και οδήγησε σε διαμάχες.

Η Επιτροπή κρίνει ότι θα πρέπει να αποσαφηνισθεί ο ρόλος τους. (www.europa.eu.int)

31. Αλλά, ανεξάρτητα από το χρησιμοποιούμενο μέσο, η υποχρέωση της ομοφωνίας καθιστά δυσχερή τη λήψη των αποφάσεων.

Η Επιτροπή κρίνει ότι θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως προς την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, και κατά γενικό κανόνα, η αρχή της ειδικής πλειοψηφίας. Ωστόσο, θα πρέπει να προβλεφθούν ειδικοί κανόνες για τα ζητήματα που εμπίπτουν στον στρατιωτικό τομέα.

Εξάλλου, υπάρχουν καταστάσεις στις οποίες ορισμένα μόνο από τα κράτη μέλη επιθυμούν να αναλάβουν δράση ως προς κάποιο ζήτημα. Και αυτού του είδους οι πρωτοβουλίες θα πρέπει επίσης να αποτελούν δράσεις της Ένωσης, εφόσον δεν αντιτίθενται στο γενικότερο συμφέρον της Ένωσης, ενώ τούτο θα πρέπει να εξυπηρετείται δεόντως. *Εκτέλεση των αποφάσεων* (www.europa.eu.int)

32. Η εκπροσώπηση της Ένωσης στον εξωτερικό χώρο και η εκτέλεση των αποφάσεων της αποτελεί καθήκον με πολλές πτυχές, λόγω του σημαντικού ρόλου των επιμέρους κρατών μελών και της πολλαπλότητας των παραμέτρων της εξωτερικής πολιτικής. Κοινόν παράγοντα αποτελεί το ενιαίο θεσμικό πλαίσιο: ανεξαρτήτως τομέα, κοινοτικού ή "διακυβερνητικού", οι αποφάσεις λαμβάνονται από το Συμβούλιο.

Η ευθύνη της εκτέλεσης θα πρέπει να ανατεθεί κατά κύριο λόγο στην προεδρία και στην Επιτροπή. Η προσέγγιση αυτή δεν θα εμπόδιζε, ωστόσο, την ενδεχόμενη ανάθεση ορισμένων καθηκόντων, κατά την περίπτωση, σε προσωπικότητες που θα επιφορτίζονται ονομαστικά. (www.europa.eu.int)

33. Ενώσω οι αποφάσεις που λαμβάνονται στο πλαίσιο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας συνεπάγονται δαπάνες, η σημερινή κατάσταση δεν είναι ούτε διαφανής ούτε αποτελεσματική, διότι απαιτεί ιδιαίτερες διαπραγματεύσεις για κάθε περίπτωση.

Η Επιτροπή προτείνει την ένταξη των αντίστοιχων δαπανών στον προϋπολογισμό της Κοινότητας, εκτός εάν λαμβάνεται ρητά αντίθετη απόφαση. (www.europa.eu.int)

Συγκρότηση μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας για την ασφάλεια και την άμυνα

34. Η εξωτερική πολιτική της Ένωσης υποφέρει από αδυναμία να παράσχει φερέγγυα στρατιωτική υποστήριξη. Πρόκειται εδώ για ένα μάθημα που αναντίρρητα μας δίδαξε η πρόσφατη εμπειρία. Μια πραγματική ευρωπαϊκή ταυτότητα στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας είναι αναγκαία. Απαιτεί δε από τα κράτη μέλη σαφή πολιτική βούληση. Το NATO εξακολουθεί να αποτελεί το στυλοβάτη της άμυνας, στους κόλπους του δε πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω το ευρωπαϊκό σκέλος. Υπό τους όρους αυτούς, η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση επιτελεί σημαντικό ρόλο με βάση την κατευθυντήρια γραμμή που χαράσσει η Συνθήκη. Ωστόσο, όλα τα κράτη μέλη δεν προσυπογράφουν προς το παρόν τις ίδιες αμυντικές δεσμεύσεις απέναντι στο NATO και στη ΔΕΕ.

Η Επιτροπή πιστεύει ότι μια πραγματική κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας πρέπει να οδηγήσει σε κοινή άμυνα. (www.europa.eu.int)

35. Κατά συνέπεια, καλό είναι η διάσκεψη:

- Ø να επιτρέψει την ένταξη στη Συνθήκη δεσμεύσεων της Ένωσης ως προς τις αποστολές διατήρησης ή αποκατάστασης της ειρήνης (αποστολές αποκαλούμενες "του Πέτερσπεργκ")·
- Ø να ενισχύσει τις δυνατότητες της Ένωσης ως προς την ασφάλεια, προβλέποντας την ενδεδειγμένη συμμετοχή των υπουργών άμυνας στο Συμβούλιο·
- Ø να επανεξετάσει το ρόλο της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης με στόχο τη βάση συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος ενσωμάτωσής της στην Ένωση.

Υπό τους όρους αυτούς, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η ασφάλεια και η άμυνα της Ένωσης πρέπει να εδράζονται σε στερεή βιομηχανική βάση, με αξιόπιστες επιδόσεις. Τούτο απαιτεί μεγαλύτερη βαθμό ενσωμάτωσης του τομέα των εξοπλισμών στους γενικούς κανόνες της Συνθήκης, ενισχυμένη συνεργασία και αλληλεγγύη, μαζί με τη δημιουργία ενός οργανισμού εξοπλισμών, και συνεπή προσέγγιση των ζητημάτων εξωτερικού εμπορίου. (www.europa.eu.int)

Θεσμικά όργανα για μια διευρυμένη Ευρώπη

36. Οι προηγηθείσες προτάσεις αποσκοπούν στην εμβάθυνση της Ένωσης τόσο εντός όσο και εκτός αυτής. Εν πάση δε περιπτώσει είναι απαραίτητες, διότι στόχο έχουν να εξασφαλίσουν στην Ένωση τα μέσα για την υλοποίηση των φιλοδοξιών της. Ακόμη, αποτελούν και τις προϋποθέσεις για μια επιτυχή διεύρυνση. (www.europa.eu.int)

37. Η διεύρυνση αυτή θέτει και ορισμένα εγγενή θεσμικά ζητήματα.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η διάσκεψη θα πρέπει να επιλύσει τρία συγκεκριμένα προβλήματα:

- Ø να λάβει υπόψη τις επιπτώσεις του μεγαλύτερου αριθμού κρατών μελών στη λειτουργία των οργάνων·
- Ø να παραμερίζει συστηματικά την ομοφωνία στη λήψη αποφάσεων·
- Ø να καθιερώσει ένα ευέλικτο σύστημα που να επιτρέπει ιδίως στην Ένωση να προχωρήσει χωρίς να παρεμποδίζεται από το ρυθμό των βραδύτερων μελών της. (www.europa.eu.int)

Προσαρμογή των θεσμικών οργάνων

38. Η σημαντική αύξηση του αριθμού των κρατών μελών της Ένωσης θα έχει πρακτικές συνέπειες στη λειτουργία των οργάνων. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι δυσχέρειες της συλλογικής εργασίας θα αυξηθούν με την αύξηση του αριθμού των συμμετεχόντων: περισσότερες γλώσσες, συσκέψεις μεγαλύτερης διάρκειας και μικρότερης διάδρασης. Τα πρακτικά προβλήματα θα είναι πολλά, και δεν θα πρέπει να αγνοηθούν.

Αλλά η διεύρυνση θα έχει και πραγματικά θεσμικές επιπτώσεις, ως προς τις οποίες είναι ουσιώδες να διατηρηθεί μια συνολική ισορροπία μεταξύ των οργάνων. *Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο* (www.europa.eu.int)

39. Ο αριθμός των εδρών που διαθέτει κάθε κράτος μέλος στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει επιτρέψει μέχρι σήμερα ένα συμβιβασμό μεταξύ της πληθυσμιακής πραγματικότητας και της διόρθωσής της μέσω της υπεραντιπροσώπευσης των κρατών

μελών με τον μικρότερο πληθυσμό, οπότε και επιτυγχάνεται η εκπροσώπηση των κυριότερων πολιτικών τάσεων που επικρατούν στα κράτη μέλη.

Η αρχή αυτή θα πρέπει να διατηρηθεί και στη διευρυμένη Ένωση. Αλλά, για να αποφευχθεί η υπέρμετρη αύξηση των εδρών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ο αριθμός των μελών του θα πρέπει να υπόκειται σε κάποιο όριο, και τούτο ανεξάρτητα από τον αριθμό των κρατών μελών της Ένωσης.

Το ίδιο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρότεινε ως όριο του αριθμού των μελών του τα 700. Η Επιτροπή συμμερίζεται αυτή την πρόταση. Λόγω του περιορισμού αυτού, η εκλογική βάση του κάθε ευρωβουλευτή θα αυξηθεί τόσο ώστε θα υπερβεί το 1 εκατ. εκλογέων στα κράτη μέλη με τον μεγαλύτερο πληθυσμό. Η Επιτροπή εκτιμά ότι τότε θα γίνει ακόμη περισσότερο αναγκαίος ο καθορισμός ενός κοινού εκλογικού συστήματος, το οποίο να εξασφαλίζει την καλύτερη δυνατή αντιπροσωπευτικότητα των εκλεγόμενων, πράγμα που προβλέπεται άλλωστε και στη Συνθήκη. *Το Συμβούλιο των Υπουργών* (www.europa.eu.int)

40. Η αύξηση του αριθμού των μελών θα έχει αντίκτυπο και στο Συμβούλιο των Υπουργών, και τούτο από τρεις κυρίως απόψεις:

- Ø είναι αλήθεια ότι με το σύστημα της ανά εξάμηνο εναλλαγής στην προεδρία καθένα από τα κράτη μέλη θα την ασκεί κατά αραιότερα διαστήματα. Η Επιτροπή κρίνει, ωστόσο, ότι η προεδρία αποτελεί λειτουργήμα και καθήκον που τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν εξ ονόματος της Ένωσης, και που κινητοποιεί την κοινή γνώμη γύρω από την ευρωπαϊκή ιδέα. Η διάσκεψη θα πρέπει, πάντως, να εξετάσει τους διάφορους τρόπους ενίσχυσης των εξουσιών της προεδρίας, καθώς και τη σειρά της εξαμηνιαίας εναλλαγής σ' αυτήν.
- Ø η στάθμιση των ψήφων μεταξύ των κρατών μελών: η ψήφιση με ειδική πλειοψηφία αποτελεί ουσιώδη μηχανισμό λήψης των αποφάσεων του Συμβουλίου. Η στάθμιση των ψήφων των κρατών μελών είναι παρεπόμενο: καθιερώθηκε ως συμβιβαστική λύση μεταξύ κρατών ισότιμων, αλλά με διαφορετική πληθυσμιακή βαρύτητα. Έτσι, η σημερινή στάθμιση των ψήφων αντικατοπτρίζει μια παρέκκλιση, αποδεκτή από όλους, υπέρ των κρατών μελών με τον μικρότερο πληθυσμό
- Ø αλλά είναι επίσης βέβαιο ότι τα κράτη που εμπλέκονται στη διεύρυνση είναι σχεδόν όλα μικρού σχετικά πληθυσμού. Ως εκ τούτου, διατηρώντας τη σημερινή στάθμιση, θα αυξάναμε τη σχετική βαρύτητα των μικρότερων κρατών μελών.

Η Επιτροπή, λοιπόν, εκτιμά ότι, για να διατηρηθεί η σημερινή ισορροπία, θα ήταν σκόπιμο κατά τη διεύρυνση είτε να αναπροσαρμοσθεί η στάθμιση των ψήφων είτε να καθιερωθεί ένα νέο σύστημα, το οποίο να αντικατοπτρίζει μια πλειοψηφία τόσο κρατών μελών όσο και πληθυσμού της Ένωσης.

- Ø το κατώτατο όριο της ειδικής πλειοψηφίας: η διεύρυνση θα οδηγήσει αναγκαστικά σε μεγαλύτερη πολυπλοκότητα του συστήματος λήψης των αποφάσεων. Η Επιτροπή θεωρεί ότι καμιά σχετική αναπροσαρμογή δεν θα πρέπει να δυσκολεύει την λήψη των αποφάσεων. Το σύνηθες κατώτατο όριο της ειδικής πλειοψηφίας, καθορισμένο ήδη από τα πρώτα έτη λειτουργίας της Κοινότητας στο 71 %, δεν θα πρέπει σε καμιά περίπτωση να αυξηθεί.

Εξάλλου, είναι αισθητή η ανάγκη όπως το Συμβούλιο επανεύρει έναν πλέον αποτελεσματικό ρόλο συντονισμού και επιδιαιτησίας στους διάφορους τομείς που προβλέπει η Συνθήκη. (www.europa.eu.int)

Η Επιτροπή

41. Με την προοπτική της σημαντικής αύξησης του αριθμού των κρατών μελών της Ένωσης, πρέπει να διαφυλαχθεί ταυτόχρονα η νομιμότητα, η συλλογικότητα και η αποτελεσματικότητα ενός οργάνου του οποίου η αποστολή έγκειται στην εκπροσώπηση, με πλήρη ανεξαρτησία ωστόσο, του γενικού συμφέροντος.

Τούτο σημαίνει, καταρχάς, ότι το δικαίωμα πρωτοβουλίας του, οι εκτελεστικές εξουσίες του και ο ρόλος του ως θεματοφύλακα των Συνθηκών πρέπει να διασφαλισθούν.

Η Επιτροπή εκτιμά επιπλέον ότι τον πρόεδρό της πρέπει να ονομάζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και να εγκρίνει το Κοινοβούλιο. Ο δε πρόεδρος της Επιτροπής θα πρέπει να διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο κατά τη σύνθεση της Επιτροπής, με σκοπό την εξασφάλιση πνεύματος συλλογικότητας. Υπό τους όρους αυτούς, τα μέλη της θα πρέπει να ονομάζονται με κοινή συμφωνία του προέδρου της Επιτροπής και των κυβερνήσεων των επιμέρους κρατών μελών. (www.europa.eu.int)

42. Η Επιτροπή θεωρεί ότι, στο πλαίσιο της διεύρυνσης, ο αριθμός των επιτρόπων θα πρέπει να περιορισθεί σε έναν ανά κράτος μέλος.

Η Επιτροπή έχει επίγνωση του ότι η σύνθεση και η δομή της θα πρέπει να αναθεωρηθούν όταν ο αριθμός των κρατών μελών θα έχει υπερβεί κάποιο όριο. Η διάσκεψη θα πρέπει να προβλέψει την κατάλληλη προς τούτο διαδικασία. *Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο* (www.europa.eu.int)

43. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο θα χρειασθεί και αυτό να αντιμετωπίσει το ζήτημα του αριθμού των κρατών μελών. Η προοπτική των εξήντα περίπου δικαστών στο Δικαστήριο και στο Πρωτοδικείο μας υποχρεώνει να σκεφθούμε περισσότερο της συνέπειες μιας τέτοιας εξέλιξης.

Στην έκθεσή του προς την ομάδα προβληματισμού, το Δικαστήριο υπογραμμίζει τη σπουδαιότητα της εκπροσώπησης των διαφόρων εθνικών δικονομικών συστημάτων. Αλλά επισημαίνει ότι η σημαντική αύξηση του αριθμού των δικαστών θα μπορούσε να οδηγήσει, κατά τη συγκρότηση της ολομέλειας του Δικαστηρίου, σε υπέρβαση του νοητού ορίου που χωρίζει μια συλλογική δικαστική αρχή από μια διασκεπτόμενη συνέλευση. Ακόμη, και ενόσω οι περισσότερες υποθέσεις θα εξακολουθούν να εκδικάζονται από τα διάφορα τμήματα, θα απειλείτο η ενότητα της νομολογίας.

Επίσης, η Επιτροπή υποστηρίζει και τις παρατηρήσεις του Δικαστηρίου ως προς την επιμήκυνση της θητείας των δικαστών παράλληλα με τη μη δυνατότητα ανανέωσής της, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται ακόμη καλύτερα η ανεξαρτησία τους. (www.europa.eu.int)

Γενίκευση της αρχής της πλειοψηφίας

44. Σε μια διευρυμένη Ένωση, η διατήρηση της αρχής της ομοφωνίας θα οδηγούσε συχνά σε παράλυση. Οι δυσχέρειες επίτευξής της αυξάνονται, πράγματι, εκθετικά με την αύξηση του αριθμού των κρατών μελών.

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή προτείνει την καθιέρωση της αρχής της πλειοψηφίας ως γενικού κανόνα.

Ως προς αυτό, πρέπει να γίνουν δύο συμπληρωματικές παρατηρήσεις:

- Ø δεν είναι απαραίτητο να αντικατασταθεί η ομοφωνία με την ειδική πλειοψηφία που ισχύει σήμερα. Στους ιδιαίτερα ευαίσθητους τομείς, οι αποφάσεις θα μπορούσαν να λαμβάνονται, π.χ., με "υπερ-ειδική" πλειοψηφία.
- Ø ό,τι αληθεύει για την κοινοτική νομοθεσία αληθεύει και για την ίδια τη Συνθήκη και την τροποποίησή της: εάν στο μέλλον δεν θα μπορούσε να τροποποιηθεί παρά με ομοφωνία, θα κινδύνευε να αποκρυσταλλωθεί οριστικά στην κατάσταση όπου θα την άφηγε η διάσκεψη του 1996, οπότε θα καθίστατο απίθανη η προοπτική μεταγενέστερων εξελίξεων στην ευρωπαϊκή οικοδόμηση.

Ως προς αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι οι Συνθήκες περιλαμβάνουν σήμερα διατάξεις διαφόρων ειδών, από τις οποίες μερικές μόνο έχουν χαρακτήρα πράγματι θεμελιώδη (προοίμιο, θεμελιώδεις αρχές, στόχοι της Ένωσης, λειτουργία των θεσμικών οργάνων), ενώ οι υπόλοιπες δεν έχουν τέτοιο χαρακτήρα (οι πολιτικές της Ένωσης). Η ενοποίηση των Συνθηκών, η οποία προβάλλεται ανωτέρω, θα πρέπει να επιτρέψει τη σαφή διάκριση μεταξύ αυτών των δύο κατηγοριών διατάξεων.

Η Επιτροπή εκτιμά ότι στο μέλλον θα πρέπει να είναι δυνατή η τροποποίηση τουλάχιστον των μη "καταστατικών" διατάξεων, βάσει ενός συστήματος λιγότερο περιοριστικού από το ισχύον σήμερα. (www.europa.eu.int)

Οργάνωση της ευελιξίας

45. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν πρέπει να καταδικασθεί να προχωρεί με το ρυθμό των βραδύτερων από τα μέλη της.

Εδώ και πολύ καιρό η Ένωση εφαρμόζει ορισμένες μορφές ευελιξίας: οι κοινοτικές νομοθετικές διατάξεις επιδέχονται εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις, κατ' αρχήν περιορισμένες και προσωρινές. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι, στο πλαίσιο της προσχώρησης νέων κρατών μελών, θα εφαρμοσθούν και πάλι τέτοιου είδους πρακτικές, έτσι ώστε αυτά να οδηγηθούν προοδευτικά στην πλήρη συμμετοχή σε όλες τις κοινές πολιτικές.

Η Επιτροπή διαπιστώνει εξάλλου ότι η εμβάθυνση της Ένωσης πραγματοποιείται ήδη μερικές φορές μέσω οργανωμένης ευελιξίας, όπως π.χ. στην περίπτωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

Από την άλλη πλευρά, η Επιτροπή απορρίπτει ρητά κάθε ιδέα για μια "Ευρώπη κατά παραγγελία" (όπως στην περίπτωση του κοινωνικού πρωτοκόλλου), η οποία ακυρώνει το κοινό ευρωπαϊκό όραμα, όπως και τους δεσμούς και την αλληλεγγύη που τούτο γεννά. (www.europa.eu.int)

46. Ωστόσο, η Επιτροπή εκτιμά ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να καταστήσει δυνατές ενισχυμένες μορφές συνεργασίας ή ολοκλήρωσης μεταξύ όσων από τα κράτη μέλη της ενδεχομένως θα επιθυμούσαν να προχωρήσουν ταχύτερα προς την επίτευξη των στόχων της Συνθήκης. Πάντως, μια τέτοια προσέγγιση θα πρέπει να εξετασθεί μόνο αφού θα έχουν εξαντληθεί οι δυνατότητες κοινής δράσης, δυνάμει της Συνθήκης, όλων των κρατών μελών.

Η ευελιξία αυτή θα πρέπει να ακολουθεί τις εξής αρχές, έτσι ώστε να εγγυάται την ενότητα της Ένωσης:

- Ø συμβατότητα με τους στόχους της Ένωσης·
- Ø τήρηση του θεσμικού πλαισίου της Ένωσης·
- Ø διαρκές άνοιγμα προς τα κράτη μέλη που θα επιθυμούσαν και θα μπορούσαν να συμμετάσχουν και αυτά·
- Ø διαφύλαξη της ενιαίας αγοράς και των συνοδευτικών πολιτικών της.

Η Επιτροπή θα πρέπει να αναλάβει το ρόλο του θεματοφύλακα των προαναφερόμενων αρχών, υπό την εποπτεία πάντοτε του Δικαστηρίου. (www.europa.eu.int)

Συμπέρασμα

47. Η Επιτροπή, λοιπόν, απευθύνεται προς μια διακυβερνητική διάσκεψη φιλόδοξη. Αυτή δε πρέπει να αποτελέσει την ευκαιρία για μια ουσιαστική συζήτηση γύρω από την Ευρώπη και τους στόχους της. Γύρω από τα μεγάλα ζητήματα των προσεχών ετών, γύρω από το ρόλο του καθενός μέσα σ' αυτή την Ευρώπη. Η συζήτηση αυτή πρέπει να αρχίσει από τώρα, για να φωτίσει τις εργασίες των διαπραγματευτών. Δεν μπορούμε να αναμένουμε το στάδιο της επικύρωσης για να συζητήσουμε για την Ευρώπη. Στη συζήτηση αυτή, η Επιτροπή προτίθεται να υπενθυμίσει ορισμένες απλές αλήθειες. Καταρχάς, εκείνη, την προφανή αλλά συχνά λησμονούμενη, ότι η πλέον χαρακτηριστική επιτυχία της ευρωπαϊκής οικοδόμησης παραμένει η δημιουργία ενός χώρου ειρήνης και ευημερίας. Στο εξής θα πρέπει να αξιοποιηθεί αυτή η απaráμιλλη κληρονομιά και να επεκταθεί και προς τις υπόλοιπες χώρες μιας Ευρώπης επί μακρόν διαιρεμένης. Στη συνέχεια, θα υπενθυμίσει τη χρησιμότητα της κοινοτικής μεθόδου. Χάρης ακριβώς σ' αυτή την καινοτόμο προσέγγιση, τη βασιζόμενη σε πρωτότυπα θεσμικά όργανα, στο δίκαιο και στην αλληλεγγύη, η Ένωση μπόρεσε να γίνει αυτό που είναι σήμερα. Αν δεχθούμε ότι πρέπει να διαφυλαχθούν οι αξίες της, θα πρέπει παράλληλα να προσαρμοσθούν οι μέθοδοί της στις νέες Συνθήκες: στο πέραςμα προς μια Ένωση πραγματικά περισσότερο πολιτική, σε μια Ένωση που σε λίγο θα αποτελείται από περισσότερα των 15 μέλη. Αυτό είναι και το νόημα των μεταρρυθμίσεων που προτείνει η Επιτροπή.

Τέλος, θα υπενθυμίσει και την επιτακτική ανάγκη για πολιτική βούληση. Η χάραξη σαφών στόχων και η δημιουργία των αναγκαίων μέσων είναι απόλυτα αναγκαίες. Η Ένωση οφείλει να εξασφαλίσει τα μέσα για την επίτευξη των φιλοδοξιών της. Αλλά όλα αυτά δεν θα οδηγήσουν πουθενά αν δεν διαπνέονται από πραγματική πολιτική βούληση. Εξυπακούεται ότι το πρόβλημα της ανεργίας δεν πρόκειται να λυθεί μόνο με την απλή ένταξη στη Συνθήκη ενός κεφαλαίου για την απασχόληση. Όπως δεν θεσπίζεται μόνο με μια μονοκοντυλιά μια κοινή εξωτερική πολιτική. Ωστόσο, η προσήλωση στη Συνθήκη δημιουργεί την υποχρέωση για συλλογική δράση.

Οξυδέρκεια δεν σημαίνει παραίτηση. Έτσι, η διάσκεψη πρέπει να αποτελέσει την ευκαιρία για κινητοποίηση δυνατοτήτων και θελήσεων. Για διατύπωση ενός μηνύματος εμπιστοσύνης και αποφασιστικότητας προς τους πολίτες και προς τον κόσμο ολόκληρο. Για επισήμανση του ότι η Ένωση έχει σαφείς στόχους και τα μέσα για την επίτευξή τους, ότι η Ευρώπη, ενωμένη αλλά ποικιλόμορφη, είναι έτοιμη να υπερασπισθεί το κοινωνικό

της πρότυπο, να θέσει την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα στην υπηρεσία ενός κοινωνικού και, γιατί όχι, πολιτιστικού ιδεώδους. Ότι η Ευρώπη, διοχετεύοντας προς την ίδια κατεύθυνση τα πλεονεκτήματα των θεσμικών της οργάνων και τις προσπάθειες των κρατών μελών της, θα αναλάβει τις ευθύνες της στο διεθνές πεδίο. Ότι η Ευρώπη, κάθε άλλο παρά μια συνισταμένη εγωισμών, αποτελεί το άθροισμα των πηγών πλούτου αυτής της ηπείρου." (www.europa.eu.int)

ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ 2004-2008, ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ, ΔΡΑΧΜΗ, ΜΙΣΘΟΙ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ

6.1 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 2004 - 2008

- Ø Μείωση των ελλειμμάτων
- Ø Αποκλιμάκωση του χρέους
- Ø Υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης
- Ø Μείωση της ανεργίας
- Ø Αύξηση της απασχόλησης
- Ø Ενίσχυση των επενδύσεων
- Ø Αύξηση των εξαγωγών
- Ø Αύξηση δαπανών κοινωνικής προστασίας
- Ø Διεθνής αναγνώριση

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Σύγκριση οικονομικών επιδόσεων με προηγούμενες κυβερνήσεις.

1. ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

- Ø Δημοσιονομική εξυγίανση.
- Ø Ανταγωνιστική οικονομία.
- Ø Ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας.
- Ø Αύξηση της απασχόλησης και μείωση της ανεργίας.
- Ø Ενίσχυση των επενδύσεων και προσέλκυση ξένων επενδυτών.

- Ø Διατήρηση και ενίσχυση της αναπτυξιακής δυναμικής.
- Ø Εξωστρέφεια.
- Ø Τόνωση της επιχειρηματικότητας.
- Ø Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. (www.economia.gr)

2.ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΩΝ

- Ø Το 2006 ήταν η πρώτη χρονιά από την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ, που το ελληνικό έλλειμμα έπεσε κάτω από το όριο του 3% που θέτει η ΕΕ.
- Ø Τέτοιου μεγέθους μείωση ελλείμματος, με ταυτόχρονη διατήρηση των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης και μείωση της ανεργίας, δεν έχει επιτευχθεί ξανά στην πρόσφατη εμπειρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΑΠΟΚΛΙΜΑΚΩΣΗ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

- Ø Το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ έχει μειωθεί στα χαμηλότερα επίπεδα της τελευταίας δεκαετίας.
- Ø Από 104,1% του ΑΕΠ το 1997 σε 94,5% το 2007. Δέκα εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ – το ισοδύναμο 25 δισεκατομμυρίων ευρώ.
(www.economia.gr)

ΥΨΗΛΟΙ ΡΥΘΜΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

- Ø Παρά τις αρνητικές επιπτώσεις από τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση, η οικονομική ανάπτυξη παραμένει διπλάσια από τον μέσο όρο της ευρωζώνης.
- Ø Ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας μας την περίοδο 2004-2007 διαμορφώθηκε στο 4,1%.
- Ø Είναι χαρακτηριστικό ότι στο δεύτερο τρίμηνο του 2008,
 - ο Το ΑΕΠ της Ελλάδας αυξήθηκε κατά 0,6% σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο ενώ το ΑΕΠ της ευρωζώνης μειώθηκε κατά 0,2%.
 - ο Ο ρυθμός ανάπτυξης της Ελλάδας (3,4%) ήταν υπερδιπλάσιος από το μέσο όρο της ευρωζώνης (1,5%) όπου σημειώθηκε σημαντική επιβράδυνση.
(www.economia.gr)

ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

- Ø Η ανεργία έχει μειωθεί στο χαμηλότερο επίπεδο από το 1990.
- Ø Τον Μάιο του 2008 η ανεργία ήταν πλέον χαμηλότερη από το μέσο όρο της ευρωζώνης.
(www.economia.gr)

ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

- ∅ Το ποσοστό απασχόλησης αυξήθηκε από το 58,7% που ήταν το 2003 στο 61,4% το 2007. (www.economia.gr)

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

- ∅ Οι επενδύσεις αυξήθηκαν ως ποσοστό του ΑΕΠ από 24,4% το 2004 στο 25,7% το 2007.
- ∅ Οι επενδύσεις αυξήθηκαν σημειώνοντας το 2008 την τρίτη καλύτερη επίδοση στην ευρωζώνη.
(www.economia.gr)

ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ

- ∅ Την περίοδο 2004 – 2007, οι εξαγωγές αγαθών αυξήθηκαν κατά 42% σε τρέχουσες τιμές (κατά €4,8δισ.) φθάνοντας το 2007 τα €17,2 δισ.
- ∅ Η άνοδος που σημειώνεται στις εξαγωγές τα τελευταία χρόνια είναι ταχύτερη από το ρυθμό αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ.
- ∅ Το 2ο τρίμηνο του 2008 οι εξαγωγές αγαθών αυξήθηκαν κατά 12,1%.
(www.economia.gr)

ΑΥΞΗΣΗ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

- ∅ Παρά τη μεγάλη δημοσιονομική προσαρμογή, την περίοδο 2004-2008, στο πλαίσιο της αύξησης των δαπανών κοινωνικής προστασίας, οι κοινωνικές μεταβιβάσεις αυξήθηκαν από το 15,6% του ΑΕΠ το 2004 στο 17,3% το 2007 και προβλέπεται να αυξηθούν στο 17,9% του ΑΕΠ εφέτος - μια αύξηση πάνω από 2 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, το ισοδύναμο 5 δισεκατομμυρίων ευρώ. Στο σύνολο της ευρωζώνης οι δαπάνες αυτές περιορίστηκαν.
- ∅ Το 2008, με τις κοινωνικές μεταβιβάσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ να φθάνουν 17,9%, η Ελλάδα κατέλαβε την 1^η θέση μεταξύ των χωρών της ευρωζώνης ενώ το 2004 βρισκόταν στην 8^η θέση. (www.economia.gr)

ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ

- ∅ Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας σε μονάδες ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης έφθασε το 2007 στο 98% του μέσου όρου της Ε.Ε. των «27» από 92% το 2003.
(www.economia.gr)

3.ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ ΜΕ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ

Τα μέχρι σήμερα αποτελέσματα της πολιτικής μας δεν επιδέχονται καμία αμφισβήτηση. Οι ρυθμοί ανάπτυξης είναι από τους υψηλότερους της μεταπολιτευτικής περιόδου. Για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια συνοδεύονται από σημαντική μείωση των ποσοστών της ανεργίας. Η κοινωνική συνοχή και η κοινωνική δικαιοσύνη ενισχύονται με στοχευμένα μέτρα. Με ταχείς ρυθμούς επιτυγχάνεται η σύγκλιση με την πιο αναπτυγμένη Ευρώπη.

- Ø Ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας μας την περίοδο 2004-2007 διαμορφώθηκε στο 4,1%.
- Ø Ο πληθωρισμός στη χώρα μας την περίοδο 2004-2007 διαμορφώθηκε στο 3,1%, επίπεδο που είναι χαμηλότερο από οποιαδήποτε Κυβέρνηση μετά το 1981.
- Ø Η ανεργία έχει μειωθεί στο χαμηλότερο επίπεδο από το 1990.
- Ø Το 2006 και το 2007 τα δημοσιονομικά ελλείμματα μειώθηκαν από το 7,4% που τα παραλάβαμε το 2004 σε επίπεδα κάτω του 3% που είναι ένα από τα κρίσιμα όρια για τις χώρες της ευρωζώνης.
- Ø Το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ έχει μειωθεί στα χαμηλότερα επίπεδα της τελευταίας δεκαετίας. Από 104,1% του ΑΕΠ το 1997 σε 94,5% το 2007. Δέκα εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ – το ισοδύναμο 25 δισεκατομμυρίων ευρώ.
- Ø Η φορολογική επιβάρυνση στην Ελλάδα είναι η χαμηλότερη της τελευταίας δεκαετίας. Είναι 21,2% του ΑΕΠ έναντι 22,6%.
- Ø Στο σύνολό τους οι επιδόσεις αυτές συνιστούν τις καλύτερες οικονομικές επιδόσεις οποιασδήποτε κυβέρνησης μετά το 1981. (www.economia.gr)

4. ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

Βασικοί άξονες της Φορολογικής Μεταρρύθμισης

- Ø Στόχος: ένα πιο διαφανές, δίκαιο και λειτουργικό φορολογικό σύστημα.
- Ø Το αφορολόγητο ποσό για μισθωτούς και συνταξιούχους αυξήθηκε από τις €10.000 το 2004 στις €12.000 το 2007.
- Ø Ο κεντρικός φορολογικός συντελεστής για τα φυσικά πρόσωπα (μισθωτούς, συνταξιούχους αλλά και ελεύθερους επαγγελματίες και επιτηδευματίες) μειώνεται στο 25% το 2009 από 30% το 2006 με παράλληλη διεύρυνση του κλιμακίου από τις €3.000 στις €30.000. Ο ανώτερος συντελεστής μειώνεται στο 35% (για εισοδήματα έως €75.000) από 40%. Η πολιτική αυτή θα συνεχισθεί και από το 2010, ώστε να φθάσει το 2014 ο κεντρικός συντελεστής στο 20%.
- Ø Βασική προτεραιότητα: η φορολογική ελάφρυνση των μισθωτών και συνταξιούχων.
- Ø Ώθηση στην επιχειρηματικότητα με τη μείωση των φορολογικών συντελεστών για επιχειρήσεις. (www.economia.gr)

Α' Φάση

- Ø Μείωση των φορολογικών συντελεστών για τις επιχειρήσεις.
- Ø Αύξηση του αφορολόγητου ορίου για τα φυσικά πρόσωπα.

- Ø Αύξηση των εκπτώσεων για ορισμένες κοινωνικής φύσεως δαπάνες. (www.economia.gr)

B' Φάση

- Ø Μείωση της φορολογίας φυσικών προσώπων.
- Ø Οι πολύτεκνες μητέρες δε πληρώνουν πλέον φόρο στο επίδομα που λαμβάνουν από το κράτος.
- Ø Οι πολίτες με αναπηρία ωφελούνται πολλαπλά.
- Ø Οι ενοικιαστές πληρώνουν χαμηλότερο ενοίκιο λόγω της κατάργησης του τέλους χαρτοσήμου.
- Ø Οι Έλληνες ναυτικοί πληρώνουν εφεξής το μισό και λιγότερο φόρο λόγω της ανάλογης μείωσης του φορολογικού συντελεστή.
- Ø Οι φορολογούμενοι ωφελούνται από την επέκταση της έκπτωσης 20% για τις δαπάνες εγκατάστασης τηλεθέρμανσης και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και από την αύξηση κατά 200 ευρώ του ποσού μέγιστης εκπιπτόμενης δαπάνης.
- Ø Οι φορολογούμενοι ωφελούνται από νέες, μεγαλύτερες εκπτώσεις στα ασφάλιστρα ζωής, ενοίκια, δίδακτρα φροντιστηρίων και ορισμένων δαπανών με αποδείξεις.
- Ø Οι ιδιοκτήτες ακινήτων ωφελούνται από τη σημαντική αύξηση από το 5% και 15% στο 40% των δαπανών που εκπίπτουν με δικαιολογητικά για όλες τις οικοδομές. (www.economia.gr)

Γ' Φάση

- Ø Απλοποίηση και εκσυγχρονισμός της φορολογίας ακινήτων με την κατάργηση του φόρου κληρονομιάς, του φόρου για γονικές παροχές και την απαλλαγή της πρώτης κατοικίας από φορολογία, στο βαθμό που καλύπτει βασικές στεγαστικές ανάγκες.
- Ø Θέσπιση ενιαίου τέλους ακινήτων (E.T.AK.) με χαμηλό συντελεστή, σε αντικατάσταση μιας σειράς φόρων που επιβάρυναν τα ακίνητα. Απαλλαγή από το E.T.AK. της κύριας κατοικίας φυσικών προσώπων, για κατοικίες έως 200 τ.μ. και για αντικειμενικά προσδιοριζόμενη αξία έως €300.000. Σχεδόν 2,5 εκατ. νοικοκυριά δεν θα πληρώνουν το E.T.AK. για την κύρια κατοικία τους.
- Ø Απαλλαγή της αγοράς πρώτης κατοικίας από το φόρο μεταβίβασης (200 τ.μ. + 25 τ.μ. για το τρίτο παιδί και καθένα από τα επόμενα παιδιά).
- Ø Αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου στα καύσιμα με την εξομοίωση του φόρου στο πετρέλαιο κίνησης και θέρμανσης χωρίς καμία απολύτως επιβάρυνση των νοικοκυριών. (www.economia.gr)

ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ

Οι καινοτομίες του Νόμου:

- Ø Για πρώτη φορά καταρτίστηκε επενδυτικός νόμος μετά από διαβουλεύσεις με εκπροσώπους και φορείς των παραγωγικών τάξεων από όλη την Ελλάδα.
- Ø Εξαντλήθηκαν τα ανώτατα όρια των ενισχύσεων, βάσει των δυνατοτήτων που προβλέπει ο εγκεκριμένος από την Ε.Ε. Χάρτης Περιφερειακών Ενισχύσεων.
- Ø Χρηματοδοτήθηκαν επιχειρήσεις χωρίς τη διάκριση που ίσχυε παλιότερα μεταξύ παλαιών & νέων.
- Ø Δόθηκε έμφαση στην ποιότητα και στις νέες τεχνολογίες, στον τουρισμό, στην προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στις μεταφορές και στις επικοινωνίες.

- Ø Απλοποιήθηκαν οι διαδικασίες και παράλληλα έγιναν πιο αντικειμενικές και διαφανείς.

Επενδυτικός Νόμος για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013:

- Ø Ο Επενδυτικός Νόμος, όπως τροποποιήθηκε με τον Νόμο 3522/2006 και ισχύει από το 2007, είναι προσαρμοσμένος στα δεδομένα του Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων της ΕΕ για την περίοδο 2007-2013 και διασφαλίζει υψηλά ποσοστά ενίσχυσης για όλες τις Περιφέρειες της χώρας.
- Ø Τα ανώτατα όρια ενισχύσεων, ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης, την περιφέρεια στην οποία βρίσκεται και το είδος της επένδυσης, φτάνουν έως το 60% για τις μικρές επιχειρήσεις.

Αποτελέσματα εφαρμογής του Νόμου

- Ø Ενδυναμώθηκε η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων,
- Ø Ενισχύθηκε η επενδυτική δραστηριότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων,
- Ø Καθ' όλη τη διάρκεια εφαρμογής του Νόμου σημειώθηκε τεράστια ανταπόκριση. Συνολικά κατατέθηκαν 7.449 αιτήσεις που αντιστοιχούν σε ύψος επενδύσεων €19,3 δισ.
- Ø Συνολικά, εγκρίθηκαν 4.773 επενδυτικά σχέδια ύψους €10.487 δισ., τα οποία δημιουργούν 24.941 νέες άμεσες θέσεις εργασίας και πολλές περισσότερες έμμεσες.
- Ø Η αποτελεσματικότητα του νόμου φαίνεται και από τη σύγκριση με το νόμο που εφαρμόστηκε την περίοδο 1998-2004. (www.economia.gr)

ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ – ΣΔΙΤ

Οι ΣΔΙΤ είναι μορφές συνεργασίας του Δημόσιου με τον Ιδιωτικό Τομέα, που αποσκοπούν στην εξασφάλιση του σχεδιασμού, της χρηματοδότησης, της κατασκευής, της συντήρησης ή και της λειτουργίας δημόσιων υποδομών, αλλά και στην παροχή υπηρεσιών. Εξασφαλίζουν την ταχύτερη δημιουργία υποδομών και την παροχή περισσότερων και ποιοτικότερων υπηρεσιών με χαμηλό δημοσιονομικό κόστος.

2006 – 2008: 327 νέες υποδομές για όλη την Ελλάδα μέσω 52 έργων ΣΔΙΤ

Συνολικός προϋπολογισμός: €5,7 δισ. (Έργα ύψους €1,5 δισ. έχουν ήδη δημοπρατηθεί)

ΝΕΑ ΓΕΝΙΑ ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

Αποκρατικοποιήσεις 2004 – 2005			
Οργανισμός	Δράση	Ημερομηνία	Έσοδα
Ελληνικά Πετρέλαια	Πώληση 8,21% των μετοχών σε στρατηγικό επενδυτή	Αύγουστος 2004	€192 εκατ.
Εθνική Τράπεζα	Διάθεση 7,46% των μετοχών	Νοέμβριος 2004	€62 εκατ.
ΟΠΑΠ	Διάθεση 16,44% των μετοχών	Ιούλιος 2005	€1.266 εκατ.

ΟΤΕ	Διάθεση 10,00% των μετοχών	Σεπτέμβριος 2005	€35 εκατ.
Σύνολο: €2.855 εκατ.			
Αποκρατικοποιήσεις 2006			
Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος	Διάθεση 7,18% των μετοχών	Μάιος 2006	€28 εκατ.
Ταχυδρομικό Ταμειτήριο	Κεφαλαιακή αναδιάρθρωση και μετοχική συνεργασία με ΕΛΤΑ	Μάιος 2006	€36 εκατ.
	Εισαγωγή στο Χρηματιστήριο Αθηνών με τη διάθεση 34,84% των μετοχών	Μάιος 2006	€12 εκατ.
Εμπορική Τράπεζα	Διάθεση 11,01% των μετοχών	Αύγουστος 2006	€64 εκατ.
Σύνολο: €1.740 εκατ.			
Αποκρατικοποιήσεις 2007			
ΟΤΕ	Διάθεση 10,7% των μετοχών	Ιούνιος 2007	€1.123 εκατ.
Ταχυδρομικό Ταμειτήριο (ΤΤ)	Διάθεση 20% των μετοχών	Ιούλιος 2007	€10 εκατ.
Σύνολο: €1.633 εκατ.*			

* Στο ποσό των €1.633 εκατ. δεν περιλαμβάνονται έσοδα €6 εκατ. που αφορούν την καταβολή της 2^{ης} & 3^{ης} δόσης από τα ΕΛΤΑ για την αγορά του 10% του ΤΤ που έλαβε χώρα το 2006

Αποκρατικοποιήσεις 2008			
ΟΤΕ	Διάθεση 3% των μετοχών	Μάιος 2008	€431 εκατ.**

** Το ποσό αυτό αναμένεται να εισπραχθεί έως το τέλος του 2008 με την ολοκλήρωση της συναλλαγής και την πώληση των μετοχών από το Δημόσιο στην Deutsche Telekom Τα συνολικά έσοδα από το Πρόγραμμα Αποκρατικοποιήσεων (2004-2008) ανήλθαν σε €6,67 δισ. Μέσα από τις νέου τύπου αποκρατικοποιήσεις η Ελλάδα ξαναμπήκε στο διεθνή επενδυτικό χάρτη. Το 77% περίπου των εσόδων προήλθε από εισροές ξένων κεφαλαίων. (www.economia.gr)

ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

- Ø Δόθηκε λύση σε ένα μεγάλο και χρονίζον πρόβλημα.
 - Ø Η λύση, που αφορούσε αποκλειστικά τις επικουρικές συντάξεις των εργαζομένων στις τράπεζες, ήταν αποτέλεσμα σχεδίου, προγραμματισμού και διαλόγου με όλους τους ενδιαφερόμενους. Ο διάλογος ήταν και είναι κεντρική πολιτική επιλογή της κυβέρνησης.
 - Ø Με τη λύση που δόθηκε σχετικά με τις επικουρικές συντάξεις: (www.bankofgreece.gr)
 - ο Δεν προέκυψε επιπλέον επιβάρυνση του ΙΚΑ ή του ΕΤΕΑΜ (Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών), καθώς η ανάληψη των υποχρεώσεων γίνεται από τις τράπεζες,
 - ο Διασφαλίστηκε η καταβολή των συντάξεων σε όλους τους εργαζομένους στις τράπεζες,
 - ο Διασφαλίστηκαν η εύρυθμη λειτουργία και οι ίσοι όροι ανταγωνισμού στο τραπεζικό σύστημα προς όφελος της οικονομίας,
 - ο Δεν επιβαρύνθηκε το κράτος και ο φορολογούμενος,
 - ο Δεν επηρεάστηκαν ώριμα συνταξιοδοτικά δικαιώματα,
 - ο Προσαρμόστηκαν οι νέοι εργαζόμενοι στις τράπεζες (οι ασφαλισμένοι μετά το τέλος του 1992) σε όσα ισχύουν και για τους υπόλοιπους εργαζόμενους,
 - ο Στηρίχθηκαν οι κρατικές Τράπεζες. Σε διαφορετική περίπτωση η Εμπορική Τράπεζα και η Αγροτική Τράπεζα θα οδηγούνταν στη χρεοκοπία,
 - ο Προχώρησε με επιτυχία η αποκρατικοποίηση των κρατικού ενδιαφέροντος τραπεζών,
 - ο Ενισχύθηκε ο ανταγωνισμός στο τραπεζικό σύστημα,
 - ο Οι ελληνικές τράπεζες έγιναν ακόμη πιο ανταγωνιστικές.
- (www.bankofgreece.gr)

ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΈΝΑΡΞΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

2005

- Ø Ύστερα από σκληρές διαπραγματεύσεις στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η ελληνική Κυβέρνηση και ο Πρωθυπουργός προσωπικά, διασφάλισαν €20,4 δις από τις κατανομές του κοινοτικού προϋπολογισμού της περιόδου 2007-2013.
- Ø Παρά τον περιορισμό των διαθέσιμων κονδυλίων λόγω της διεύρυνσης της Ε.Ε., η Ελλάδα αύξησε το μερίδιό της σε σχέση με το σύνολο των παλαιών Κρατών-Μελών συγκριτικά με την περίοδο 2000-2006 από το 11,7% στο 12,4% του συνολικού προϋπολογισμού για τη Συνοχή.
- Ø Η Ελλάδα έχει την 1^η μεγαλύτερη καθαρή θέση στα 15 παλαιά Κράτη-Μέλη και την 4^η μεγαλύτερη στα 27 Κράτη-Μέλη. Μαζί με την εθνική χρηματοδότηση το ΕΣΠΑ ανέρχεται σε €32δισ. (χωρίς να περιλαμβάνονται τα €5,3δισ. των πόρων για την αγροτική ανάπτυξη και την αλιεία). (www.ypetho.gr)

2007

- Ø Το ελληνικό ΕΣΠΑ ήταν το πρώτο που εγκρίθηκε μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης των «15» και το δεύτερο μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής

Ένωσης των «27» Το γεγονός αυτό αποδεικνύει την αρτιότητα της τεκμηρίωσης, την επιτυχία της διαπραγμάτευσής του και την αναβάθμιση της αξιοπιστίας της Ελλάδας στη διαχείριση Κοινοτικών πόρων.

- Ø Σύμφωνα με το σχεδιασμό, το 80% των πόρων του ΕΣΠΑ θα κατευθυνθεί στην Περιφέρεια με στόχο τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη χώρα.
- Ø Θέσπιση Νόμου (3614/2007) για τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή των επιχειρησιακών προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. (www.ypetho.gr)

2008

- Ø Ενεργοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007-2013 στο πλαίσιο ενός συγκροτημένου και ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης και έγκριση Σχεδίου Δράσης για την εφαρμογή τους.
- Ø Έγκριση των 8 τομεακών και των 5 περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ. (www.ypetho.gr)

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων στους Τομείς Μεταποίησης & Τουρισμού

- Ø Εγκρίθηκαν 9.889 επενδυτικές προτάσεις, συνολικού προϋπολογισμού €742 εκατ. σε 3 κύκλους προκυρήξεων, από την υλοποίηση των οποίων προβλέπεται η δημιουργία 13.820 νέων θέσεων απασχόλησης.

Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων σε Περιοχές Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης στους τομείς της Μεταποίησης, του Τουρισμού, του Εμπορίου & Υπηρεσιών

- Ø Υποβλήθηκαν 4.446 επενδυτικές προτάσεις συνολικού προϋπολογισμού €18εκατ. με αιτούμενη δημόσια δαπάνη €250 εκατ.
- Ø Εγκρίθηκαν 3.014 επενδυτικές προτάσεις δημόσιας δαπάνης €179 εκατ. που αναμένεται να δημιουργήσουν 3.700 νέες θέσεις εργασίας.

Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων σε δράσεις Κοινωνίας της Πληροφορίας

- Ø Υποβλήθηκαν 401 επενδυτικές προτάσεις συνολικού προϋπολογισμού €34 εκατ. με αιτούμενη δημόσια δαπάνη €17,5 εκατ. Από αυτές αξιολογήθηκαν θετικά 321 επενδυτικές προτάσεις δημόσιας δαπάνης €1,3 εκατ., οι οποίες προβλέπουν τη δημιουργία 269 νέων θέσεων εργασίας. Έχουν συμβασιοποιηθεί 309 επενδυτικά σχέδια, συνολικής δημόσιας δαπάνης €1,1 εκατ.

Ενίσχυση μικρομεσαίων επιχειρήσεων στους τομείς εμπορίου & υπηρεσιών

- Ø Η εν λόγω προκήρυξη αφορά συνολικό προϋπολογισμό δημόσιας δαπάνης €403 εκατ, που όμως λόγω του αυξημένου επιχειρηματικού ενδιαφέροντος αυξήθηκαν σε €660 εκατ.
- Ø Υποβλήθηκαν συνολικά 31.441 επενδυτικά σχέδια, αιτούμενης δημόσιας δαπάνης €1,2 δισ., τα οποία προβλέπουν τη δημιουργία 36.651 νέων θέσεων απασχόλησης.

- Ø Εγκρίθηκαν συνολικά 14.511 επενδυτικές προτάσεις, συνολικής δημόσιας δαπάνης περί τα €60 εκατ., από τις οποίες προβλέπεται να δημιουργηθούν περίπου 16.500 νέες θέσεις εργασίας.
- Ø Οι επενδυτικές προτάσεις βρίσκονται σε φάση συμβασιοποίησης.

Ενίσχυση μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο πλαίσιο υλοποίησης των Προγραμμάτων των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών Interreg III

- Ø Υποβλήθηκαν συνολικά 303 επενδυτικές προτάσεις, αιτούμενης δημόσιας δαπάνης €42,5 εκατ. Από αυτές θετικά αξιολογήθηκαν 199, δημόσιας δαπάνης €17,5 εκατ., οι οποίες βρίσκονται ήδη σε φάση συμβασιοποίησης. (www.ypetho.gr)

Βελτίωση παραγωγικότητας επιχειρήσεων

- Ø Χρηματοδότηση 65.000 μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων για την αξιοποίηση της πληροφορικής και του Διαδικτύου.
- Ø Συνεργασίες με μεγάλες διεθνείς εταιρείες πληροφορικής, με στόχο την αξιοποίηση της διεθνούς εμπειρίας και την επιτάχυνση των επενδύσεων σε τεχνολογία. Κύρωση από τη Βουλή των Ελλήνων συμφωνία μεταξύ ελληνικού δημοσίου και Microsoft, η οποία προβλέπει τη δημιουργία κέντρου καινοτομίας στην Ελλάδα αλλά και σειρά από επιπρόσθετα οφέλη (π.χ. δημιουργία κέντρων εκμάθησης τεχνολογίας στην περιφέρεια). (www.ypetho.gr)

6.2 ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η οικονομική δραστηριότητα διεθνώς: Οι φθινοπωρινές εκθέσεις των διεθνών οργανισμών αναθεωρούν τις προβλέψεις τους για την πορεία της παγκόσμιας οικονομίας ελαφρώς προς τα κάτω σε σχέση με τις προβλέψεις της άνοιξης του 2007. Η αναθεώρηση αυτή αποδίδεται κυρίως στα προβλήματα που αντιμετωπίζει η αγορά κατοικιών στις ΗΠΑ που προκλήθηκε μετά την κρίση στην αγορά ενυπόθηκων δανείων και τη συνακόλουθη αναταραχή στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Αβεβαιότητα υπάρχει και στην αγορά πετρελαίου. Οι διεθνείς τιμές πετρελαίου παρουσιάζουν διακυμάνσεις, επηρεαζόμενες από αβεβαιότητες για την προσφορά πετρελαίου από πολλές πετρελαιοπαραγωγές χώρες, αλλά και από την αυξημένη ζήτηση. Το ΔΝΤ, στην τελευταία έκθεσή του (Οκτώβριος) για την παγκόσμια οικονομία, εκτιμά μια αύξηση στη μέση τιμή του πετρελαίου για το 2007 κατά 6,6% και για το 2008 κατά 9,5%.

Στη φθινοπωρινή της έκθεση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθεωρεί σημαντικά τις προβλέψεις της, τόσο για την τιμή του πετρελαίου (σε δολάρια ΗΠΑ) όσο και για την ισοτιμία δολαρίου-ευρώ. Συγκεκριμένα, για το 2007 εκτιμά ότι η μέση τιμή του BRENT θα ανέλθει στα 70,6 δολάρια σημειώνοντας αύξηση 6,6% έναντι του 2006 (το ίδιο ποσοστό έναντι των εαρινών προβλέψεων). Η τιμή του πετρελαίου σε ευρώ, λόγω της ανατίμησης του νομίσματος έναντι του δολαρίου κατά 7,9% (δηλαδή 1,36 το 2007 έναντι

1,26 το 2006), διαμορφώνεται στα 51,9 ευρώ το βαρέλι έναντι 52,5 ευρώ το 2006, σημειώνοντας έτσι μείωση 1,1%.

Το 2008 προβλέπεται σημαντική άνοδος της τιμής του πετρελαίου κατά μέσο όρο στα 78,8 δολ. ΗΠΑ το βαρέλι, δηλαδή αύξηση κατά 11,6%, έναντι πρόβλεψης της ΕΚΤ 71,9 δολ., (μηνιαίο δελτίο 9/07) αλλά συγχρόνως και σημαντική ανατίμηση της ισοτιμίας του ευρώ έναντι του δολαρίου στα 1,42 (αύξηση κατά 4,4%), με αποτέλεσμα η άνοδος της τιμής του πετρελαίου σε ευρώ να φθάνει το 6,9%, περιορίζοντας έτσι τις επιπτώσεις τόσο στην ανάπτυξη όσο και στον πληθωρισμό. Ο ρυθμός ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας, σύμφωνα με την έκθεση του ΔΝΤ, ήταν ισχυρός το πρώτο εξάμηνο του 2007 και διαμορφώνεται για το έτος στο 5,2%.

Πολύ ισχυρή ήταν η ανάπτυξη στην Κίνα, την Ινδία και τη Ρωσία, ενώ ο ρυθμός ανάπτυξης στις ΗΠΑ προβλέπεται στο 1,9%. Η ανάπτυξη τόσο στην ΕΕ όσο και στην ευρωζώνη ήταν ισχυρή στο πρώτο τρίμηνο του 2007, 0,7% έναντι του προηγούμενου τριμήνου, με κύριο προωθητικό παράγοντα τις επενδύσεις. Ο ρυθμός ανάπτυξης το δεύτερο τρίμηνο του έτους επιβραδύνθηκε στο 0,3% για την ευρωζώνη και στο 0,5% για το σύνολο της ΕΕ. Το ΔΝΤ εκτιμά ότι η πορεία της ευρωζώνης θα παραμείνει θετική το υπόλοιπο του 2007, παρά το ότι αναθεωρεί ελαφρώς προς τα κάτω τις ετήσιες προβλέψεις του σε σχέση με αυτές του Ιουλίου του 2007, (κατά 0,1 εκατοστιαίες μονάδες).

Συγκεκριμένα, η νέα εκτίμηση για το ΑΕΠ της ευρωζώνης το 2007 είναι 2,5%, έναντι 2,8% του 2006 και πρόβλεψης 2,6% τον Ιούλιο του 2007. Η αντίστοιχη εκτίμηση για τις ΗΠΑ είναι 1,9% για το 2007, έναντι ρυθμού 2,9% το 2006 και για την Ιαπωνία 2% έναντι 2,2% το 2006. Σχεδόν για όλες τις χώρες εκτιμάται για το 2007 επιβράδυνση των ρυθμών ανάπτυξής τους, με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο και τον Καναδά.

Για το 2008, το ΔΝΤ προβλέπει μικρή επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης. Το παγκόσμιο ΑΕΠ προβλέπεται να αυξηθεί κατά 4,8%, με τον ρυθμό ανάπτυξης στις ΗΠΑ να είναι 1,9%, στην ευρωζώνη 2,1%, στην Ιαπωνία 1,7%, στην Ρωσία 6,5% και στην Κίνα 10%.

Αντίστοιχα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά ότι η πορεία της ευρωζώνης θα παραμείνει θετική το υπόλοιπο του 2007. Συγκεκριμένα, η πιο πρόσφατη εκτίμηση για το ΑΕΠ της ευρωζώνης το 2007 είναι 2,6% έναντι 2,8% του 2006. Η αντίστοιχη εκτίμηση για τις ΗΠΑ είναι 2,1% για το 2007, έναντι ρυθμού 2,9% το 2006 και για την Ιαπωνία 1,9% έναντι 2,2% το 2006. Ο πληθωρισμός στις αναπτυσσόμενες οικονομίες παραμένει συγκρατημένος το 2007, αλλά έχει παρουσιάσει μια αύξηση στις αναπτυσσόμενες χώρες, λόγω της αύξησης των διεθνών τιμών των βασικών εμπορευμάτων. Στις ΗΠΑ, ο δομικός πληθωρισμός έχει μειωθεί κάτω του 2%, ενώ στην ευρωζώνη ο πληθωρισμός επιταχύνθηκε ελαφρά στο δεύτερο τρίμηνο του έτους, δηλαδή στο 1,9%, από 1,8% το πρώτο τρίμηνο. Με τα δεδομένα αυτά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά ότι ο μέσος εναρμονισμένος ΓΔΤΚ θα διαμορφωθεί στο 2,0% στην ευρωζώνη, στο 2,3 στην ΕΕ και στο 2,7% στις ΗΠΑ.

Για το 2008, λόγω και των εξελίξεων στις τιμές του πετρελαίου προβλέπει ότι ο πληθωρισμός θα επιταχυνθεί ελαφρά στο 2,1% στην ευρωζώνη και στο 2,4% στην ΕΕ ενώ, αντίθετα, στις ΗΠΑ θα μειωθεί στο 1,9%. Όσον αφορά τις δημοσιονομικές εξελίξεις, τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι σε πολλές χώρες της ΕΕ τα έσοδα και οι δαπάνες θα είναι το 2007 υψηλότερες από ότι αρχικά προβλέπονταν, αλλά η τελική

δημοσιονομική θέση φαίνεται ότι θα είναι κοντά στις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του Απριλίου 2007.

Δηλαδή, το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης εκτιμάται στο -0,8% του ΑΕΠ για το 2007 στην ευρωζώνη και στο -1,1% του ΑΕΠ στην ΕΕ, ενώ για το 2008 προβλέπεται στο -0,9% του ΑΕΠ για την ευρωζώνη και -1,2% του ΑΕΠ για την ΕΕ.

Τέλος, το 2007 η ανεργία παρουσιάζει μείωση στις περισσότερες χώρες. Το ΔΝΤ εκτιμά ότι το ποσοστό ανεργίας στις αναπτυγμένες οικονομίες ως σύνολο, θα μειωθεί στο 5,3%, με το ποσοστό στις ΗΠΑ να είναι στο 4,6% και στην Ιαπωνία στο 3,9%. Αντίθετα, για το 2008, το ΔΝΤ προβλέπει μια μικρή αύξηση του ποσοστού ανεργίας των αναπτυγμένων οικονομιών στο 5,5%, που οφείλεται κυρίως στην πρόβλεψη για αύξηση της ανεργίας στις ΗΠΑ (5,3%). Οι αντίστοιχες εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι ότι η ανεργία το 2007 στην ευρωζώνη θα διαμορφωθεί στο 7,3% και θα μειωθεί στο 7,1% το 2008, ενώ για την ΕΕ η ανεργία θα διαμορφωθεί αντιστοίχως στο 7,1% και 6,8%. (www.unipi.gr)

Νομισματικές εξελίξεις Οι διεθνείς νομισματικές συνθήκες συνέχισαν μέχρι και το πρώτο εξάμηνο του 2007 να είναι ευνοϊκές για την οικονομική ανάπτυξη, παρά το ότι η νομισματική πολιτική κινήθηκε προς περιοριστική κατεύθυνση και τα ονομαστικά και πραγματικά επιτόκια σημείωσαν άνοδο. Το γ' τρίμηνο του έτους, με αφορμή την κρίση στην αγορά ακινήτων και την αγορά ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων χαμηλής εξασφάλισης (subprime mortgage market) στις ΗΠΑ, επικράτησε νευρικότητα στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές με αύξηση της μεταβλητότητας και διεθνή τάση επανεκτίμησης της αποτίμησης του κινδύνου. Η εξέλιξη αυτή οδήγησε ορισμένες νομισματικές αρχές σε αποφάσεις μείωσης των βασικών επιτοκίων και σε έκτακτη αύξηση της ρευστότητας. Αναλυτικότερα, η νομισματική πολιτική τους πρώτους επτά μήνες του 2007 συνέχισε να κινείται προς περιοριστική κατεύθυνση σε πολλές προηγμένες οικονομίες, αλλά και σε αρκετές από τις αναπτυσσόμενες οικονομίες. Οι κυριότεροι λόγοι της αύξησης των βασικών επιτοκίων από τις κεντρικές τράπεζες ήταν οι πληθωριστικές πιέσεις και οι πληθωριστικές προσδοκίες που δημιουργούν οι διαρκώς αυξανόμενες τιμές των βασικών εμπορευμάτων - κυρίως η διεθνής τιμή του αργού πετρελαίου σε ένα περιβάλλον υψηλών ρυθμών ανόδου της οικονομικής δραστηριότητας, καθώς και η γενικώς ταχεία πιστωτική επέκταση. Στις ΗΠΑ οι αυξήσεις των βασικών επιτοκίων διήρκεσαν από τα μέσα του 2004 έως και τα μέσα του 2006 και έφτασαν συνολικά τις 4,25 εκατοστιαίες μονάδες. Έκτοτε και μέχρι τον Ιούλιο του 2007 η Ομοσπονδιακή Τράπεζα διατηρούσε σταθερό το βραχυπρόθεσμο επιτόκιο-στόχο για τα ομοσπονδιακά κεφάλαια στο 5,25%, καθώς έκρινε ότι ο κίνδυνος από τη μικρή περαιτέρω άνοδο του πυρήνα του πληθωρισμού αντισταθμίζεται από τον κίνδυνο μιας μεγαλύτερης επιβράδυνσης της οικονομίας, κυρίως λόγω των εξελίξεων στην αγορά ακινήτων. Η κρίση στην αγορά στεγαστικών δανείων χαμηλής εξασφάλισης στις ΗΠΑ το γ' τρίμηνο του 2007 οδήγησε την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ στην απόφαση για μείωση του βασικού της επιτοκίου κατά 50 μονάδες βάσης στο 4,75% στις 18.9.07. Στη ζώνη του ευρώ, η ΕΚΤ προέβη σε διαδοχικές αυξήσεις κατά 25 μονάδες βάσης κάθε φορά, πέντε φορές μέσα στο 2006 και δύο φορές τους πρώτους εννέα μήνες του 2007, διαμορφώνοντας το βασικό της βραχυπρόθεσμο επιτόκιο (το ελάχιστο επιτόκιο προσφοράς για πράξης κύριας αναχρηματοδότησης) στο 4% στις 13.6.2007. Στην Ιαπωνία, όπου παρά την προβλεπόμενη διατήρηση ικανοποιητικού ρυθμού οικονομικής ανόδου, δεν έχει ακόμη εδραιωθεί θετικός ρυθμός πληθωρισμού (-0,1% το πρώτο

οκτάμηνο του 2007 από 0,2% το 2006) και το γιεν υποχωρεί συνεχώς, η Τράπεζα της Ιαπωνίας προέβη σε δύο μόνο αυξήσεις του βασικού της επιτοκίου. Η επιλογή αυτή συμβάλλει, μεταξύ άλλων, στον περιορισμό της κερδοσκοπικής δραστηριότητας δανεισμού σε γιεν και τοποθετήσεων σε νομίσματα υψηλής απόδοσης («carry trade»). Το βασικό της αναπροεξοφλητικό επιτόκιο, το οποίο βρισκόταν στο 0,10% από τις 19.9.2001, αυξήθηκε σε 0,40% στις 14.7.2006 και σε 0,75% στις 21.2.2007. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου η μεταβολή του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή ήταν υψηλότερη του στόχου του 2% για το πληθωρισμό (τον Μάρτιο του 2007 έφθασε το 3,1%, με μέσο όρο για το πρώτο τρίμηνο 2,8%), η Τράπεζα της Αγγλίας αύξησε τρεις φορές το βασικό βραχυπρόθεσμο επιτόκιο της εντός των πρώτων εννέα μηνών του 2007, με αποτέλεσμα αυτό να διαμορφωθεί στο 5,75% στις 5.7.2007. Παρόμοια πολιτική αυξήσεων των βασικών τους βραχυπρόθεσμων επιτοκίων ακολουθούν από το 2006 και μετά οι κεντρικές τράπεζες και αρκετών άλλων οικονομιών, τόσο προηγμένων (όπως της Ελβετίας, της Δανίας, της Νορβηγίας, του Καναδά και της Αυστραλίας), όσο και αναδυόμενων, όπως της Ινδίας, της Κίνας, της Ρωσίας και της Τουρκίας. (www.unipi.gr)

Νομισματικές εξελίξεις στη ζώνη του ευρώ Από τα τέλη του 2005 άρχισε να αλλάζει σταδιακά η κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος. Μετά από έξι αυξήσεις έως τα τέλη του 2006, τα βασικά επιτόκια της ΕΚΤ αυξήθηκαν δύο ακόμη φορές το Μάρτιο και τον Ιούνιο του 2007, κατά 25 ποσοστιαίες μονάδες κάθε φορά. Έτσι, το ελάχιστο επιτόκιο προσφοράς για τις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης διαμορφώθηκε στο 4%. Οι αυξήσεις αυτές στηρίχθηκαν στη διαπίστωση ότι ενισχύθηκαν οι κίνδυνοι διατάραξης της 2 Στις ΗΠΑ, τη ζώνη του ευρώ και την Ιαπωνία τα πραγματικά βραχυπρόθεσμα επιτόκια το 2007 αυξήθηκαν από 40 έως 110 μονάδες βάσης και βρέθηκαν στο 2,5%, 2,0% και 0,9% αντιστοίχως. Τα μακροπρόθεσμα πραγματικά επιτόκια αυξήθηκαν αναλόγως στις οικονομίες αυτές και κυμαίνονται πια μεταξύ 2% και 2,7%. Από τη μία πλευρά, ο ρυθμός οικονομικής ανόδου αναμενόταν να διατηρηθεί υψηλός και η τιμή του πετρελαίου να αυξηθεί, από την άλλη ο ρυθμός επέκτασης της ποσότητας χρήματος και των πιστωτικών μεγεθών παρέμενε ιδιαίτερα υψηλός. Με τις αποφάσεις της για τα βασικά επιτόκια, η ΕΚΤ επιδιώκει τη σταθεροποίηση των πληθωριστικών προσδοκιών σε επίπεδο συμβατό με τη σταθερότητα των τιμών μεσοπρόθεσμα. Μόνο με αυτό τον τρόπο μπορεί η νομισματική πολιτική να συμβάλλει σε μονιμότερη βάση στην ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και στη δημιουργία θέσεων εργασίας στη ζώνη του ευρώ. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ στις 4 Οκτωβρίου 2007 επισήμανε ότι στην παρούσα φάση οι εκτιμήσεις στο πλαίσιο της οικονομικής και νομισματικής ανάλυσης χαρακτηρίζονται από αυξημένη αβεβαιότητα, εξαιτίας της υψηλής μεταβλητότητας που επικρατεί από τον Ιούλιο στις χρηματοπιστωτικές αγορές και της επανεκτίμησης των επενδυτικών κινδύνων που παρατηρείται. Τα διαθέσιμα δεδομένα δεν επαρκούν για την αξιολόγηση των ενδεχόμενων επιπτώσεων των χρηματοπιστωτικών εξελίξεων στην πραγματική οικονομία και, επομένως, χρειάζονται περισσότερα και νεότερα στοιχεία προκειμένου να εξαχθούν περαιτέρω συμπεράσματα για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής. Για αυτό το λόγο η ΕΚΤ τόνισε ότι θα παρακολουθεί πολύ προσεκτικά τις οικονομικές και νομισματικές εξελίξεις και ότι η νομισματική πολιτική είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει τους κινδύνους ανόδου του πληθωρισμού οι οποίοι εξακολουθούν να υφίστανται. Στο πλαίσιο της οικονομικής ανάλυσης, η οποία γίνεται για τη διαμόρφωση της νομισματικής πολιτικής διαπιστώθηκε ότι η οικονομική δραστηριότητα στη ζώνη του ευρώ αυξήθηκε

το πρώτο εξάμηνο του 2007 με ρυθμό κοντά στο δυνητικό ρυθμό ανάπτυξης (ο ετήσιος ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ δια-μορφώθηκε σε 3,2% το πρώτο τρίμηνο και 2,5% το δεύτερο τρίμηνο), εξέλιξη που αναμένεται να συνεχιστεί και κατά το υπόλοιπο του 2007, ενώ το 2008 είναι πιθανή μικρή επιβράδυνση. Ο ρυθμός πληθωρισμού παρέμεινε κάτω από 2% μέχρι και τον Αύγουστο, αλλά επιταχύνθηκε το Σεπτέμβριο σε 2,1% και τον Οκτώβριο σε 2,6% και αναμένεται να διατηρηθεί πάνω από 2% μέχρι το τέλος του έτους και στις αρχές του 2008, κυρίως επειδή η τιμή του πετρελαίου εκτιμάται ότι θα είναι αυξημένη σε σχέση με τους αντίστοιχους περσινούς μήνες. Η ΕΚΤ επισήμανε ότι εξακολουθούν να υφίστανται κίνδυνοι για τη σταθερότητα των τιμών, κυρίως σε περίπτωση που οι αυξήσεις των μισθών και των περιθωρίων κέρδους θα είναι μεγαλύτερες από ό,τι αναμένεται, λόγω της σημαντικής οικονομικής ανόδου και των θετικών εξελίξεων στην αγορά εργασίας, αλλά και σε περίπτωση περαιτέρω ανόδου των τιμών του πετρελαίου και των αγροτικών προϊόντων, καθώς και των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών ή των έμμεσων φόρων. Η ύπαρξη κινδύνων για τη σταθερότητα των τιμών σε μεσοπρόθεσμη βάση επιβεβαιώθηκε με τη νομισματική ανάλυση, καθώς συνεχίζεται η σταδιακή άνοδος της ποσότητας χρήματος με υψηλούς ετήσιους ρυθμούς (Δεκέμβριος 2006: 9,9%, Σεπτέμβριος 2007: 11,3%). Η επιτάχυνση της ανόδου συνδέεται κυρίως με το γεγονός ότι η κλίση της καμπύλης αποδόσεων στην αγορά ομολόγων έχει μειωθεί, με αποτέλεσμα να μετατοπιστούν κεφάλαια από τοποθετήσεις σε μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους τίτλους με επιτόκια τα οποία ακολουθούν την εξέλιξη των επιτοκίων της αγοράς χρήματος. Επίσης, το πρώτο τρίμηνο και τον Ιούλιο σημειώθηκαν σημαντικές εισροές κεφαλαίων από το εξωτερικό λόγω της βελτίωσης των οικονομικών προοπτικών στη ζώνη του ευρώ. Ο ρυθμός ανόδου των πιστωτικών μεγεθών είναι επίσης ιδιαίτερα αυξημένος. Συγκεκριμένα, για τις επιχειρήσεις του μη χρηματοπιστωτικού τομέα ο υψηλός δανεισμός τους κατά τον Αύγουστο είναι δυνατό να αντανakλά προσδοκίες για επιδείνωση των όρων δανεισμού και δυσκολίες εξωτερικής χρηματοδότησης. Τέλος, είναι πιθανό να αντανakλά επιβράδυνση στην τιτλοποίηση και μεταβίβαση τραπεζικών δανείων που χορηγήθηκαν.

Τα επιτόκια στην αγορά χρήματος της ζώνης του ευρώ συνέχισαν την ανοδική τους πορεία, λόγω των αυξήσεων των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ, των προσδοκιών που επικρατούσαν κατά το πρώτο οκτάμηνο του έτους για περαιτέρω περιορισμό του διευκολυντικού (accommodating) χαρακτήρα της νομισματικής πολιτικής, , αλλά και ανησυχιών τον Αύγουστο και το Σεπτέμβριο που συνδέονταν με την κρίση στην αγορά στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου στις ΗΠΑ. Η αύξηση των διατραπεζικών επιτοκίων το δίμηνο αυτό συγκρατήθηκε κάπως με τη βοήθεια πράξεων εξομάλυνσης των βραχυχρόνιων διακυμάνσεων της ρευστότητας και συμπληρωματικών πράξεων πιο μακροχρόνιας αναχρηματοδότησης από την ΕΚΤ. Χαρακτηριστικά, το επιτόκιο μίας ημέρας σταθεροποιήθηκε κοντά στο 4% το τρίμηνο Αυγούστου-Οκτωβρίου, έναντι 3,5% το Δεκέμβριο του 2006, αλλά το επιτόκιο EURIBOR 3 μηνών συνέχισε την ανοδική του πορεία σε 4,7% τον Οκτώβριο και το Σεπτέμβριο, έναντι 4,5% τον Αύγουστο και 3,7% το Δεκέμβριο του 2006.

Άνοδο παρουσίασαν συνολικά και οι αποδόσεις των μακροπρόθεσμων κρατικών ομολόγων, παρά το γεγονός ότι από τις αρχές Ιουλίου μέχρι τα μέσα Σεπτεμβρίου η αυξημένη προτίμηση των επενδυτών για πιο ασφαλείς τοποθετήσεις οδήγησε σε μειώσεις των μακροπρόθεσμων επιτοκίων. Ειδικότερα, η απόδοση των 10ετών ομολόγων στη ζώνη του ευρώ διαμορφώθηκε σε 4,4% τον Οκτώβριο έναντι 3,9% το Δεκέμβριο του

2006. Επιπλέον, το τρίμηνο Ιουλίου-Σεπτεμβρίου σημειώθηκε αξιόλογη αύξηση της διαφοράς αποδόσεων μεταξύ των ομολόγων των επιχειρήσεων και των κρατικών ομολόγων, η οποία είχε ακολουθήσει πτωτική τάση τα τελευταία έτη. Οι τιμές των μετοχών στη ζώνη του ευρώ εξακολούθησαν να αυξάνονται μέχρι τον Ιούλιο του 2007. Η εξέλιξη αυτή ήταν συνεπής με την υψηλή κερδοφορία των επιχειρήσεων και τις βελτιωμένες οικονομικές προοπτικές στη ζώνη του ευρώ. Ωστόσο, από τα μέσα Ιουλίου μέχρι τα μέσα Αυγούστου σημειώθηκε σημαντική πτώση των τιμών των μετοχών και αύξηση της αβεβαιότητας, λόγω της αναταραχής στην αγορά στεγαστικών δανείων των ΗΠΑ, η οποία όμως αντιστράφηκε τους επόμενους μήνες. Συνολικά από τις αρχές του έτους μέχρι τις 29 Οκτωβρίου η αύξηση του ευρέως δείκτη Dow Jones Euro Stoxx ανήλθε σε 8,8%. (www.unipi.gr)

Γενική επισκόπηση της ελληνικής οικονομίας Η πραγματική άνοδος του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) διατηρήθηκε στα υψηλά επίπεδα του 4% ετησίως την τριετία 2005-2007, δηλαδή μετά την ολοκλήρωση των Ολυμπιακών Αγώνων και παρά τη μεγάλη άνοδο που σημείωσαν την περίοδο αυτή οι τιμές του πετρελαίου κατά 132,4% σε δολάρια και 100,2% σε ευρώ (μεταξύ Μαρτίου 2004 και Οκτωβρίου 2007). Στη διατήρηση του υψηλού ρυθμού ανάπτυξης συνέβαλαν κατά 45% οι επενδύσεις εκτός κατοικιών και κατά 18% οι εξαγωγές αγαθών, οι οποίες σημειώνουν ταχύτερη μέση ετήσια αύξηση από εκείνη του ΑΕΠ, συνολικά την τριετία (σε σταθερές τιμές) κατά 23,2% και 28,2% αντίστοιχα. Η επίτευξη υψηλών ρυθμών ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια έχει επιτρέψει σημαντική πρόοδο όσον αφορά την πραγματική σύγκλιση της ελληνικής οικονομίας προς τις οικονομίες των χωρών της ΕΕ. Το κατά κεφαλή ΑΕΠ (σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία της Eurostat μετά την αναθεώρηση του ΑΕΠ), σε μονάδες σταθερής αγοραστικής δύναμης, αυξήθηκε από 81,3% του μέσου όρου της Ε.Ε. το 2003 στο 88% το 2007 και από 92,4% του μέσου όρου της Ε.Ε. στο 98,4% αντίστοιχα. Εξάλλου, την τελευταία τριετία αντιμετωπίστηκαν αποτελεσματικά οι μακροοικονομικές ανισοροπίες, όπως το δημοσιονομικό έλλειμμα, ο πληθωρισμός και η ανεργία. Συγκεκριμένα:

- Το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης μειώθηκε σημαντικά ως ποσοστό του ΑΕΠ στην περίοδο 2004-2007, καταγράφοντας τη μεγαλύτερη δημοσιονομική προσαρμογή τόσο για τα ελληνικά δε-δομένα στο παρελθόν, όσο και στον ευρωπαϊκό χώρο. Συγκεκριμένα, επιτεύχθηκε μείωση κατά 53,6% και εκτός της έκτακτης απόδοσης στην Ε.Ε. κατά 62,6%, ή 8480 εκατ. ευρώ. Αντίθετα, οι δαπάνες για κοινωνική προστασία (στοιχεία Κοινωνικού Προϋπολογισμού) την ίδια περίοδο αυξήθηκαν κατά 10.359 εκατ. ευρώ.

- Ο πληθωρισμός ακολούθησε σταδιακή αποκλιμάκωση, με αποτέλεσμα τη μείωση της διαφοράς κάτω της μια ποσοστιαίας μονάδας από το μέσο όρο της ΕΕ. Το 2006 το επίπεδο των τιμών στη χώρα μας ως προς το μέσο όρο βρίσκεται σε χαμηλότερα επίπεδα (85% του μέσου όρου).

- Παράλληλα με τη σταδιακή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, το 2006 το ποσοστό ανεργίας ση-μείωσε σημαντική υποχώρηση κατά μία εκατοστιαία μονάδα, από 9,9% το 2005 στο 8,9% σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, εξέλιξη που αντανάκλα την αντιμετώπιση διαρθρωτικών αδυναμιών της αγοράς εργασίας και την ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας.

Την τελευταία τριετία τέθηκαν και οι βάσεις για την αντιμετώπιση και τη σταδιακή εξάλειψη των διαρθρωτικών προβλημάτων της ελληνικής οικονομίας. Συγκεκριμένα:

- Το φορολογικό σύστημα απλοποιήθηκε και βελτιώθηκε ώστε να αποτελεί μηχανισμό τόνωσης της επιχειρηματικότητας και των επενδύσεων, αλλά και ενίσχυσης u964 της κοινωνικής ευημερίας με τη φορολογική ελάφρυνση των ασθενέστερων οικονομικά στρωμάτων του πληθυσμού.

- Η επενδυτική δραστηριότητα και η ταχύτερη δημιουργία υποδομών ενδυναμώθηκε με το νέο επενδυτικό νόμο, τις συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, τις αποκρατικοποιήσεις και την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών.

- Ενισχύθηκε ο ανταγωνισμός στις αγορές με την απελευθέρωση σε κρίσιμους τομείς της οικονομίας, όπως οι τηλεπικοινωνίες, η ενέργεια, η ακτοπλοΐα και τα ταχυδρομεία, γεγονός που συνέβαλε άμεσα στην αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας των συντελεστών παραγωγής, καθώς ασκείται πίεση στις επιχειρήσεις να μειώσουν το κόστος παραγωγής και να εισαγάγουν τεχνολογικές καινοτομίες.

- Αυξήθηκε η αποτελεσματικότητα των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας, ενισχύθηκε η σύνδεση των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας και προωθήθηκε η σταδιακή ενσωμάτωση των μεταναστών στην αγορά εργασίας. Η βελτίωση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος και οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις συνέβαλαν στην αύξηση της δαπάνης των νοικοκυριών για κατανάλωση και επενδύσεις, ενίσχυσαν τις επιχειρηματικές δραστηριότητες, αύξησαν την παραγωγικότητα και προώθησαν τη μετακίνηση παραγωγικών πόρων προς τον εξαγωγικό τομέα. Σημαντική ήταν και η βελτίωση της αξιοποίησης των πόρων του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και η διευθέτηση των θεσμικών και διαχειριστικών εκκρεμοτήτων με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η ελληνική οικονομία κινείται μέσα σε ένα ταχύτατα μεταβαλλόμενο διεθνές οικονομικό περιβάλλον και βρίσκεται αντιμέτωπη με συνεχώς αυξανόμενες νέες προκλήσεις και αυξημένο ανταγωνισμό. Στο πλαίσιο αυτό, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η ύπαρξη μακροοικονομικής σταθερότητας, η οποία μπορεί να διασφαλιστεί με τη συνέχιση της δημοσιονομικής προσαρμογής, δηλαδή την επίτευξη ισοσκελισμένων προϋπολογισμών και τη δημιουργία συνθηκών για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος. Η δημοσιονομική προσαρμογή της προηγούμενης τριετίας έθεσε τις βάσεις για μακροχρόνια μακροοικονομική σταθερότητα.

Συγκεκριμένα:

- Αποκαταστάθηκε η διαφάνεια στην καταγραφή των δημοσιονομικών λογαριασμών.

- Μειώθηκε για πρώτη φορά από την ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ κάτω από το όριο του 3% ως προς το ΑΕΠ το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης, διόρθωση η οποία παράλληλα συνοδεύτηκε από διαρθρωτικές αλλαγές.

- Το 2006 ήταν το πρώτο έτος που το έλλειμμα του γενικού κρατικού προϋπολογισμού διαμορφώθηκε στο ύψος που είχε προϋπολογισθεί (παρά την αβεβαιότητα που επικρατούσε στην αγορά πετρελαίου).

- Σύμφωνα με τα στοιχεία του κρατικού προϋπολογισμού, η προσαρμογή ελλείμματος-χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ σχεδόν μηδενίστηκε το 2007 σε σχέση με το

2004. Το γεγονός αυτό αναγνωρίζεται και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην έκθεση αξιολόγησης για την άρση της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος.

• Το κυκλικά προσαρμοσμένο δημοσιονομικό αποτέλεσμα (έλλειμμα ή πλεόνασμα), δηλαδή το αποτέλεσμα το οποίο δεν περιλαμβάνει την επίδραση των κυκλικών διακυμάνσεων της οικονομικής δραστηριότητας, μειώθηκε επίσης σημαντικά, γεγονός που επιβεβαιώνει τη σημαντική βελτίωση της δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας. Η σημαντική δημοσιονομική προσαρμογή συνέβαλε και στην αισθητή μείωση του δημοσίου χρέους. Το χρέος της γενικής κυβέρνησης μειώθηκε κατά 5,2 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ την περίοδο 2004-2007. Παρά τη σημαντική μείωση του χρέους μετά το 2004, αυτό παραμένει ένα από τα υψηλότερα μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αποτέλεσμα τη διάθεση σημαντικότερων πόρων για την εξυπηρέτησή του. Εάν μπορούσε να επιτευχθεί μείωση του χρέους στα μέσα επίπεδα της ευρωζώνης, τότε θα ήταν δυνατόν να διατεθούν επιπλέον πόροι ύψους 3,2 δις. ευρώ για δαπάνες κοινωνικής προστασίας, οι οποίες μέσω στοχευμένων πολιτικών θα μπορούσαν να περιορίσουν κατά πολύ το ποσοστό φτώχειας στη χώρα. Πιο συγκεκριμένα, θα μπορούσαν να αυξήσουν τις δαπάνες για κοινωνικές μεταβιβάσεις επιπλέον κατά 8,6% το 2007 (σε εθνικολογιστική βάση). Συνεπώς, είναι απαραίτητο να καταβληθεί κάθε προσπάθεια περιορισμού των καταναλωτικών δαπανών του Δημοσίου και πάταξης της φοροδιαφυγής και εισφοροδιαφυγής, ώστε να επιτευχθεί ο περιορισμός του χρέους που θα επιτρέψει τη μείωση της φτώχειας και θα ανακουφίσει τις οικονομικά ασθενέστερες κοινωνικές ομάδες της χώρας μας. (www.unipi.gr)

Οικονομική δραστηριότητα Η οικονομική δραστηριότητα διατηρήθηκε σε υψηλά επίπεδα και κατά το πρώτο εξάμηνο του 2007. Το ΑΕΠ, σε σταθερές τιμές, αυξήθηκε κατά 4,4%, ρυθμός ταχύτερος του πρώτου εξαμήνου του 2006 (4,2%) και υψηλότερος από αυτόν που προβλεπόταν στο ΠΣΑ (Δεκέμβριος 2006). Αν και το τρίτο τρίμηνο του έτους ο ρυθμός υποχωρεί στο 3,6%, εξακολουθεί να παραμένει υψηλότερος από τον αντίστοιχο της Ευρωζώνης (2,6%), και το εννιάμηνο διατηρείται στο 4,1%. Κύριοι προωθητικοί παράγοντες της ανάπτυξης παραμένουν και το 2007 οι εξαγωγές και οι επενδύσεις. Ο ρυθμός αύξησης των επενδύσεων ανήλθε το α' εξάμηνο του έτους στο 10,3%, έναντι 13,5% πέρυσι. Οι δαπάνες του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) αυξήθηκαν την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου σε τρέχουσες τιμές κατά 43,0%, έναντι αύξησης 10,3% την αντίστοιχη περίοδο του 2006. Αντίθετα, ο όγκος αδειών νέων κατοικιών, στην ίδια περίοδο, σημείωσε μείωση κατά 5,2%, έναντι αύξησης 7% πέρυσι. Η συνολική κατανάλωση (δημόσια και ιδιωτική) αυξήθηκε το πρώτο εξάμηνο του έτους κατά 2,9%. Ο όγκος λιανικών πωλήσεων διατηρείται σε υψηλά επίπεδα (αύξηση 3,1% το 8μηνο), ενώ σημαντικά αυξάνονται και οι αγορές νέων αυτοκινήτων - 5,3% έναντι μείωσης 0,1% πέρυσι (8μηνο έτους). Την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου του 2007 οι εξαγωγές αγαθών, σε τρέχουσες τιμές, σημειώνουν αύξηση κατά 3,2%, ενώ οι εισαγωγές ενισχύθηκαν κατά 10,7% κυρίως λόγω των υψηλών επενδύσεων και της ζήτησης διαρκών καταναλωτικών αγαθών. Την ίδια περίοδο, οι εισπράξεις από υπηρεσίες εμφανίζουν σημαντική άνοδο κατά 8,5% έναντι αύξησης 2,6% την αντίστοιχη περίοδο του 2006. Αύξηση κατά 12,4% εμφανίζουν και οι πληρωμές υπηρεσιών. Έτσι, σύμφωνα με τους τριμηνιαίους εθνικούς λογαριασμούς, οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκαν, σε σταθερές τιμές, το πρώτο εξάμηνο του 2007 κατά 9,2% (έναντι 2,5% την αντίστοιχη περίοδο του 2006), ενώ οι εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών κατά 9,8% (έναντι 9,4% πέρυσι). Σημειώνεται ότι ο δείκτης Οικονομικού Κλίματος, που σχετίζεται

θετικά με το ρυθμό ανάπτυξης τόσο στη χώρα μας όσο και στην Ευρωζώνη, το 3ο τρίμηνο του 2007 διατηρείται σε υψηλά επίπεδα στο 110,1. Με βάση τις τάσεις αυτές, συνολικά για το έτος εκτιμάται ότι το ΑΕΠ θα σημειώσει άνοδο κατά 4,1%, πρόβλεψη μάλλον συντηρητική, λαμβάνοντας υπόψη και την ταχύτερη άνοδο του α' εξαμήνου του έτους, που ξεπερνά την πρόβλεψη του ΠΣΑ κατά 0,2 εκατοστιαίες μονάδες.

Οι πραγματικές αποδοχές των εργαζομένων αυξήθηκαν το 2007 κατά 3,3%, 0,3 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερα από την αρχική πρόβλεψη του προϋπολογισμού (Νοέμβριος 2006), αφού ο πληθωρισμός σημείωσε αντίστοιχα μικρότερη αύξηση από την αρχικά προβλεπόμενη, συμβάλλοντας κατ' αυτό τον τρόπο στον υψηλό ρυθμό αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 3,2%. Πρέπει να σημειωθεί ότι την 3ετία 2005-2007, ο μέσος πραγματικός μισθός αυξήθηκε στην Ελλάδα κατά 3,1% ετησίως, μία από τις μεγαλύτερες αυξήσεις μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης, στις οποίες κατά μέσο όρο η αντίστοιχη αύξηση κινήθηκε στο 0,3% ετησίως. Οι συνολικές επενδύσεις εκτιμάται ότι θα αυξηθούν κατά 8,9% συμβάλλοντας κατά 2,5 ποσοστιαίες μονάδες (ή κατά 61%) στο ρυθμό ανάπτυξης, ενώ ιδιαίτερα σημαντική εκτιμάται η άνοδος των ιδιωτικών επενδύσεων εκτός κατοικιών κατά 11,7% με συμμετοχή 52,4% στο ρυθμό ανάπτυξης. Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών προβλέπεται ότι θα αυξηθούν κατά 8%, ενισχυμένες από την ανάπτυξη των αγορών του εξωτερικού κατά 8%, 0,7 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερα από το μέσο όρο της ευρωζώνης, συμβάλλοντας έτσι κατά 1,8 εκατοστιαίες μονάδες στην αύξηση του ΑΕΠ. Οι εισαγωγές, λόγω των υψηλών επενδύσεων και της αύξησης των διαρκών καταναλωτικών αγαθών, προβλέπεται ότι θα αυξηθούν κατά 8,4%. Συνολικά την τριετία 2005-2007 κατά την οποία επιτυγχάνεται ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης 4%, οι ιδιωτικές επενδύσεις εκτός κατοικιών συμβάλλουν κατά 31,7% στο ρυθμό ανάπτυξης, οι δε εξαγωγές αγαθών κατά 18,5%. Δηλαδή το 50% της ανάπτυξης προέρχεται πλέον από τους δύο αυτούς σημαντικούς παράγοντες. (www.unipi.gr)

Απασχόληση – Ανεργία Σύμφωνα με την έρευνα εργατικού δυναμικού της ΕΣΥΕ, κατά το β' τρίμηνο του 2007, το ποσοστό ανεργίας ανήλθε στο 8,1%, έναντι 8,8% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2006. Το ποσοστό αυτό είναι το μικρότερο από το 1998 που άρχισε να διεξάγεται η έρευνα με τη συγκεκριμένη μεθοδολογία. Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών (12,6%), αν και εμφανίζει καθοδική τάση, εξακολουθεί να είναι υπερδιπλάσιο εκείνου των ανδρών (5%). Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στους νέους 15-24 ετών (22%), το οποίο όμως εμφανίζει σημαντική μείωση, από 25,2% το 2006, 26,3% το 2005 και 26,8% το 2004.

Ο αριθμός των νέων ανέργων έχει περιοριστεί στα 80.000 άτομα από 126.000 το β' τρίμηνο του 2004. Το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων επίσης ακολουθεί καθοδική πορεία φτάνοντας το β' τρίμηνο του 2007 στο 4,2%, από 5% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2006 και 5,8% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2004 (μείωση κατά 70.000 άτομα σε τρία χρόνια). Ο συνολικός αριθμός των ανέργων περιορίστηκε για πρώτη φορά από το β' τρίμηνο του 2004 κάτω από 400.000 άτομα (398.000 άτομα). Σε μέσα επίπεδα εξαμήνου, το σύνολο των απασχολούμενων αυξήθηκε κατά 1,5%, ενώ οι άνεργοι μειώθηκαν κατά 6,3%. Το ποσοστό της απασχόλησης το β' τρίμηνο του έτους ανήλθε στο 61,5% έναντι ποσοστού 61% για το 2006 και 60% για το 2005. Η αύξηση της απασχόλησης και η περαιτέρω μείωση των ανέργων συνεχίστηκε τον Ιούλιο και τον Αύγουστο με υποχώρηση του ποσοστού ανεργίας στο 7,8% και 7,6% αντίστοιχα έναντι από 8,6% τον Αύγουστο του 2006. Ο αριθμός των ανέργων τον Αύγουστο του 2007 μειώθηκε κατά

163.939 άτομα (έναντι του Μαρτίου 2004) και ο αριθμός των απασχολούμενων αντίστοιχα αυξήθηκε στα 4.549.954 άτομα σημειώνοντας άνοδο κατά 315.610 άτομα. Συνολικά για το 2007, η απασχόληση στο σύνολο της οικονομίας εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά 1,8% και το ποσοστό ανεργίας θα περιοριστεί σε εθνικολογιστική βάση στο 8,3%. Η επίδραση της ανάπτυξης στην απασχόληση (labor content of growth) στην ελληνική οικονομία έχει βελτιωθεί τα τελευταία χρόνια. Η ελαστικότητα της απασχόλησης ως προς το ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ ανέρχεται πλέον στο 0,4 και προσεγγίζει την αντίστοιχη ελαστικότητα στην Ευρωζώνη (0,5). (www.unipi.gr)

Τιμές Η μεγάλη άνοδος της τιμής του πετρελαίου (σε ευρώ), κατά 14,1% το Σεπτέμβριο και 20,4% τον Οκτώβριο του 2007 συνέβαλε στην επιτάχυνση του πληθωρισμού το Σεπτέμβριο στο 2,9% και στο 3,1% τον Οκτώβριο από 2,6% κατά μέσο όρο την περίοδο Ιανουαρίου- Αυγούστου. Σε μέσα επίπεδα 10μηνου ο πληθωρισμός εξακολουθεί να κινείται κάτω του 3%, και συγκεκριμένα στο 2,7%. Ο πυρήνας του πληθωρισμού διατηρείται στα επίπεδα του 2006 (2,7% τον Οκτώβριο), ενώ οι τιμές των υπηρεσιών αυξήθηκαν κατά 3,3% και των αγαθών εκτός καυσίμων και οπωροκηπευτικών κατά 2,1%. Η διαφορά πληθωρισμού μεταξύ Ελλάδας και ευρωζώνης, παρά το διπλάσιο ρυθμό ανάπτυξης, σταδιακά περιορίζεται, από 1,3 ποσοστιαίες μονάδες το 2006 σε 0,4 ποσοστιαίες μονάδες τον Οκτώβριο του τρέχοντος έτους (3% στην Ελλάδα έναντι 2,6% στην ευρωζώνη με βάση τον Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή). Συνολικά για το 2007, ο ρυθμός αύξησης του αποπληθωριστή της ιδιωτικής κατανάλωσης θα επιβραδυνθεί στο 2,7% από 3,4% το 2006, 0,3 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα από τις προβλέψεις του περσινού προϋπολογισμού (Νοέμβριος 2006).

Στις φθινοπωρινές εκτιμήσεις της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και σε σχέση με τις εαρινές, εκτιμά ανάλογη επιβράδυνση κατά 0,4 ποσοστιαίες μονάδες, όσον αφορά την αύξηση του εναρμονισμένου ΓΔΤΚ και 0,1 εκατοστιαίων μονάδων όσον αφορά την αύξηση του αποπληθωριστή ιδιωτικής κατανάλωσης. Αντίθετα, τόσο στο μέσο όρο της ευρωζώνης όσο και στο μέσο όρο της ΕΕ, η επιτροπή αναθεωρεί την εκτίμησή της ανοδικά κατά 0,1 εκατ. μονάδες. Πρέπει να σημειωθεί ότι από το Μάρτιο του 2004 μέχρι και τον Οκτώβριο του 2007 που η τιμή του πετρελαίου σε ευρώ αυξήθηκε κατά 100,2%, ο επιμέρους δείκτης καυσίμων του ΓΔΤΚ σημειώνει μικρότερη άνοδο 42,4% και ο συνολικός ΓΔΤΚ μόνο κατά 11,3%. (www.unipi.gr)

Νομισματικές και πιστωτικές εξελίξεις στην Ελλάδα Ο ετήσιος ρυθμός ανόδου του μεγέθους που αποτελεί την ελληνική συμβολή της ζώνης του ευρώ επιταχύνθηκε περαιτέρω το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του τρέχοντος έτους και διαμορφώθηκε σε 13,9% το τρίτο τρίμηνο (β' τρίμηνο 2007: 12,2%, δ' τρίμηνο 2006: 10,6%). Η επιτάχυνση αυτή συνδέεται με τη μετατόπιση κεφαλαίων από στοιχεία κυρίως αμοιβαία κεφάλαια που επενδύουν σε μερίδια άλλων αμοιβαίων κεφαλαίων και ομολογιακά αμοιβαία κεφάλαια, προς τοποθετήσεις όπως καταθέσεις προθεσμίας με διάρκεια έως δύο έτη αλλά και μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων διαθεσίμων, καθώς οι αυξήσεις των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ από το Δεκέμβριο του 2005 επηρέασαν ανοδικά τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια περισσότερο από ό,τι τα μακροπρόθεσμα. Έτσι, αν και ο ρυθμός ανόδου στη ζώνη του ευρώ ενισχύθηκε την ίδια περίοδο, ο ρυθμός αύξησης στην Ελλάδα συνέχισε να κινείται σε υψηλότερο επίπεδο. Μετατόπιση κεφαλαίων παρατηρήθηκε καθώς οι αποταμιευτές έστρεψαν την προτίμησή τους από τις καταθέσεις ταμειυτηρίου προς τις καταθέσεις προθεσμίας (το επιτόκιο των οποίων αυξήθηκε

συγκριτικά περισσότερο στην εξεταζόμενη περίοδο), παρατηρήθηκαν πολύ υψηλοί ρυθμοί αύξησης στις καταθέσεις προθεσμίας με διάρκεια έως δύο έτη και στις τοποθετήσεις σε μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων διαθεσίμων, ενώ μειώθηκαν οι καταθέσεις ταμειυτηρίου και οι τοποθετήσεις σε γeros, ο ρυθμός μείωσης των οποίων αυξήθηκε περαιτέρω. Ο ρυθμός ανόδου των καταθέσεων, επιταχύνθηκε το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2007 και διαμορφώθηκε σε 15,2% το τρίτο τρίμηνο (β' τρίμηνο 2007: 12,8%, δ' τρίμηνο 2006: 12,1%). Η εξέλιξη αυτή προήλθε από τη μεγάλη αύξηση των καταθέσεων προθεσμίας (γ' τρίμηνο 2007: 43,3%, β' τρίμηνο 2007: 36,5%, δ' τρίμηνο 2006: 37,5%), οι οποίες πλέον αποτελούν τη σημαντικότερη κατηγορία καταθέσεων, ενώ το υπόλοιπο των καταθέσεων ταμειυτηρίου για πρώτη φορά από τον Ιανουάριο του τρέχοντος έτους διαμορφώνεται σε επίπεδο χαμηλότερο από εκείνο των καταθέσεων προθεσμίας: ο ρυθμός μεταβολής των καταθέσεων ταμειυτηρίου παραμένει αρνητικός από το Δεκέμβριο του 2006 (γ' τρίμηνο 2007: -3,3%, β' τρίμηνο 2007: -2,9%, δ' τρίμηνο 2006: 0,2%). Αύξηση εμφάνισαν τα επιτόκια των τραπεζικών καταθέσεων και όλων σχεδόν των κατηγοριών τραπεζικών δανείων το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2007, ακολουθώντας την ανοδική πορεία των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ την ίδια περίοδο. Όσον αφορά στα επιτόκια καταθέσεων, η μεγαλύτερη αύξηση (77 μονάδες βάσης) παρατηρήθηκε στο επιτόκιο των καταθέσεων των νοικοκυριών με συμφωνημένη διάρκεια έως ένα έτος, ενώ μικρότερη ήταν η αύξηση (11 μονάδες βάσης) του επιτοκίου των καταθέσεων των νοικοκυριών διάρκειας μίας ημέρας. Τα επιτόκια αυτά διαμορφώθηκαν το Σεπτέμβριο σε 4,24% και 1,25% αντίστοιχα. Όσον αφορά στις εξελίξεις των επιτοκίων των τραπεζικών δανείων, σχετικά μεγαλύτερη ήταν η αύξηση των επιτοκίων στα επιχειρηματικά δάνεια με καθορισμένη διάρκεια και στην κατηγορία των καταναλωτικών και των στεγαστικών δανείων με επιτόκιο κυμαινόμενο ή σταθερό έως ένα έτος. Ειδικότερα, στα καταναλωτικά δάνεια το επιτόκιο των δανείων με καθορισμένη διάρκεια αυξήθηκε την περίοδο αυτή κατά 72 μονάδες βάσης και διαμορφώθηκε το Σεπτέμβριο σε 8,54%. Μικρότερη ήταν η άνοδος, κατά 34 μονάδες βάσης του επιτοκίου των καταναλωτικών δανείων χωρίς καθορισμένη διάρκεια. Το μέσο επιτόκιο των στεγαστικών δανείων αυξήθηκε κατά 23 μονάδες βάσης και διαμορφώθηκε το Σεπτέμβριο σε 4,64%. Ωστόσο, καθώς ο ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών στην αγορά των στεγαστικών δανείων συνεχίστηκε, οι τράπεζες προέβησαν σε πολύ περιορισμένης έκτασης αύξηση του επιτοκίου τους στη σημαντικότερη αυτή κατηγορία δανείων προκειμένου να αυξήσουν τα μερίδιά αγοράς τους. Έτσι, το επιτόκιο των στεγαστικών δανείων με επιτόκιο σταθερό για περίοδο άνω του ενός και έως πέντε έτη αυξήθηκε ελαφρά, κατά 9 μονάδες βάσης. Μεγαλύτερη, όμως, ήταν η αύξηση του επιτοκίου, κατά 57 μονάδες βάσης, της δεύτερης σημαντικότερης κατηγορίας στεγαστικών δανείων, εκείνων με επιτόκιο κυμαινόμενο ή σταθερό έως ένα έτος. Εξάλλου, το μέσο επιτόκιο των διαφόρων κατηγοριών δανείων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις αυξήθηκε κατά 44 μονάδες βάσης και διαμορφώθηκε το Σεπτέμβριο σε 6,63%. Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλαν όλες οι επιμέρους κατηγορίες ενώ η μεγαλύτερη σχετική αύξηση παρατηρήθηκε στο επιτόκιο των δανείων άνω του ενός εκατ. ευρώ. Το περιθώριο επιτοκίου, δηλ. η διαφορά μεταξύ του μέσου σταθμικού επιτοκίου των νέων τραπεζικών δανείων και του αντίστοιχου επιτοκίου των νέων καταθέσεων περιορίστηκε περαιτέρω, κατά 27 μονάδες βάσης στο εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2007 και διαμορφώθηκε το Σεπτέμβριο σε 4,21%, καθώς το μέσο επιτόκιο των καταθέσεων αυξήθηκε περισσότερο από ό,τι το μέσο επιτόκιο των

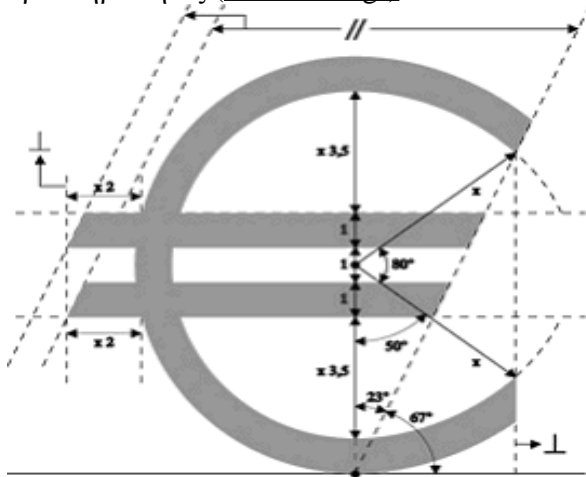
δανείων. Το περιθώριο επιτοκίου στην Ελλάδα, όμως, συνεχίζει να διαμορφώνεται σε επίπεδο υψηλότερο από ό,τι στη ζώνη του ευρώ για λόγους όπως η διαφορετική σύνθεση τόσο των δανείων όσο και των καταθέσεων,, το υψηλότερο λειτουργικό κόστος των τραπεζών στην Ελλάδα, το υψηλότερο κόστος δανεισμού των ελληνικών τραπεζών στη διατραπεζική αγορά, το μεγαλύτερο ποσοστό των καθυστερήσεων επί του συνολικού ποσού των δανείων στην Ελλάδα και το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα που απαιτείται στην Ελλάδα μέχρι την εκποίηση των ασφαλειών.

Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της συνολικής χρηματοδότησης της οικονομίας από τα Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα επιβραδύνθηκε κατά τη διάρκεια του εννεαμήνου Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 2007 και διαμορφώθηκε σε 12,4% το γ' τρίμηνο του τρέχοντος έτους (δ' τρίμηνο 2006: 15,3%). Η εξέλιξη της συνολικής πιστωτικής επέκτασης αντικατοπτρίζει κυρίως την πορεία της χρηματοδότησης της γενικής κυβέρνησης, η οποία από τον Οκτώβριο του 2006 εμφανίζει ετήσιο ρυθμό μείωσης, ο οποίος είναι μάλιστα μεγαλύτερος φέτος (γ' τρίμηνο 2007: -16,1%, δ' τρίμηνο 2006: -1,8%). Παράλληλα, μικρή επιβράδυνση εμφάνισε σε σχέση με το τέλος του 2006 και ο ρυθμός αύξησης της συνολικής χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, ο οποίος όμως παραμένει σε υψηλό επίπεδο (γ' τρίμηνο 2007: 20,8%, δ' τρίμηνο 2006: 21,3%). Ειδικότερα, μικρή επιτάχυνση εμφάνισε κατά τη διάρκεια της ανωτέρω περιόδου 2007 ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων ο οποίος ανήλθε σε 18,2% το γ' τρίμηνο του 2007, έναντι 16,8% το τελευταίο τρίμηνο του 2006. Η εξέλιξη αυτή συνδέεται με τη βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών, η οποία ευνοεί την ανάληψη νέων επενδύσεων. Η χρηματοδότηση της οικονομίας περιλαμβάνει το υπόλοιπο των δανείων που αυτά έχουν χορηγήσει στις επιχειρήσεις, τα νοικοκυριά και τη γενική κυβέρνηση καθώς και το σύνολο των χρεογράφων του Δημοσίου και των ομολόγων των επιχειρήσεων που διακρατούνται από την κεντρική τράπεζα, τα πιστωτικά ιδρύματα και τα αμοιβαία κεφάλαια διαθεσίμων. Επιπλέον, για τον υπολογισμό των ρυθμών μεταβολής της συνολικής χρηματοδότησης, εκτός από τη μεταβολή των σχετικών υπολοίπων, λαμβάνονται υπόψη και οι τιτλοποιήσεις δανείων καθώς και το σύνολο των διαγραφών στις οποίες προέβησαν οι τράπεζες κατά την περίοδο αναφοράς. Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της τραπεζικής χρηματοδότησης των νοικοκυριών παρέμεινε σε υψηλό επίπεδο τους πρώτους εννέα μήνες του τρέχοντος έτους, παρουσιάζοντας ωστόσο επιβράδυνση σε σχέση με το τέλος του 2006 (γ' τρίμηνο 2007: 23,7%, δ' τρίμηνο 2006: 26,7%). Μεταξύ των επιμέρους κατηγοριών δανείων προς τα νοικοκυριά, σημαντική επιβράδυνση σημειώθηκε στα στεγαστικά δάνεια, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των οποίων περιορίστηκε το γ' τρίμηνο του 2007 σε 23,7% (δ' τρίμηνο 2006: 28,0%). Μικρότερη ήταν η επιβράδυνση που παρατηρήθηκε στο ρυθμό αύξησης των καταναλωτικών δανείων (γ' τρίμηνο 2007: 22,4%, δ' τρίμηνο 2006: 23,7%). (www.unipi.gr)

6.3 Το σύμβολο του ευρώ

Το σύμβολο που επελέγη για το νέο νόμισμα (€) είναι εμπνευσμένο από το ελληνικό γράμμα "έψιλον", που είναι το αρχικό γράμμα της λέξης Ευρώπη (αρχαίο ελληνικό όνομα που απαντάται στην ελληνική μυθολογία). Οι δύο παράλληλες γραμμές

συμβολίζουν τη σταθερότητα του ευρώ. Η επίσημη συντομογραφία για το νέο νόμισμα, που έχει κατοχυρωθεί και στο Διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης (ISO), είναι EUR και μπορεί να χρησιμοποιείται σε χρηματοοικονομικές, εμπορικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες. (www.euro.gr)

Κέρματα Ευρώ

Ένα ευρώ διαιρείται σε 100 σεντ. Υπάρχουν οκτώ διαφορετικά κέρματα ευρώ: 1, 2, 5, 10, 20 και 50 σεντ, 1 και 2 ευρώ. Τα σχέδια στη πρόσθια όψη των κερμάτων είναι κοινά για όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ, ενώ στην οπίσθια όψη απεικονίζονται παραστάσεις που αντιπροσωπεύουν την εθνική ταυτότητα των χωρών μελών και οι οποίες περιβάλλονται από τα 12 αστέρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα κέρματα ευρώ μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ, ανεξάρτητα από την εθνική τους όψη.

Τα οκτώ κέρματα διαφέρουν σε μέγεθος, βάρος, υλικό, χρώμα και πάχος. Επιπλέον, έχουν ενσωματωθεί ορισμένα πρόσθετα καινοτόμα στοιχεία, τα οποία διευκολύνουν τους χρήστες, ιδίως τους τυφλούς και τα άτομα με μειωμένη όραση, να αναγνωρίζουν τις διαφορετικές ονομαστικές αξίες, για παράδειγμα, κάθε κέρμα της σειράς έχει διαφορετική στεφάνη από το αμέσως προηγούμενο ή το αμέσως επόμενο σε ονομαστική αξία. Ένα λεπτομερές σύστημα διαχείρισης ποιότητας διασφαλίζει ότι όλα τα κέρματα ευρώ μπορούν να χρησιμοποιούνται στο σύνολο της ζώνης του ευρώ και ότι πληρούν τις απαραίτητες προδιαγραφές για χρήση σε μηχανές αυτόματης πώλησης. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στην παραγωγή των κερμάτων μεγαλύτερης ονομαστικής αξίας (1 και 2 ευρώ), με στόχο την προστασία από την παραχάραξη. Το εξελιγμένο δίχρωμο σχέδιο και τα γράμματα γύρω από τη στεφάνη του κέρματος των 2 ευρώ καθιστούν δύσκολη την παραχάραξή τους. Κάθε κέρμα έχει μία κοινή όψη για τις χώρες της ζώνης του ευρώ και μία εθνική όψη για την κάθε χώρα, στην οποία παρουσιάζονται εθνικά σύμβολα που φιλοτέχνησαν οι σχεδιαστές των αντίστοιχων χωρών. (www.euro.gr)

Κοινή Όψη

Στην πρόσθια κοινή όψη των οκτώ κερμάτων ευρώ απεικονίζονται χάρτες της Ευρώπης, συμβολίζοντας την ενότητα της Ε.Ε. (www.euro.gr)

Εθνική Όψη

Στην εθνική όψη των κερμάτων απεικονίζονται διαφορετικές παραστάσεις για κάθε χώρα, οι οποίες περιβάλλονται από τα 12 αστέρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα κέρματα ευρώ της Κυπριακής Δημοκρατίας έχουν 3 εθνικές όψεις – μια για τις μικρές αξίες (1, 2 και 5 σεντ), μια για τις μεσαίες αξίες (10, 20 και 50 σεντ) και μια για τις μεγάλες αξίες (€1 και €2). Η θεματολογία για τις τρεις όψεις προέρχεται από τρεις ενότητες, που προβάλλουν το χαρακτήρα του τόπου: τη **φύση**, την **ιστορία** και τον **πολιτισμό**.

Στα κέρματα 1, 2 και 5 σεντ, η εθνική όψη θα απεικονίζει το αγρινό, ως το πιο χαρακτηριστικό είδος της άγριας ζωής της Κύπρου. Στα κέρματα 10, 20 και 50 σεντ, η εθνική όψη θα παρουσιάζει «το καράβι της Κερύνειας», που προβάλλει τη σημασία του εμπορίου, της θάλασσας και της ναυτιλίας διαχρονικά, στην ιστορία της Κύπρου. Στα κέρματα €1 και €2 η εθνική όψη θα απεικονίζει το «Ειδώλιο από τον Πωμό». Πρόκειται για σταυρόσχημο ειδώλιο από πικρόλιθο της χαλκολιθικής εποχής (3000 π.Χ.) το οποίο αποτελεί δυνατό και χαρακτηριστικό δείγμα της κυπριακής προϊστορικής τέχνης και αντιπροσωπεύει τον πολιτισμό και την αρχαιότητα της χώρας μας. (www.euro.gr)

6.4 ΕΥΡΩ, ΔΡΑΧΜΗ ΚΑΙ ΜΕΤΟΧΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ

Την 1-1-2001 η δραχμή θα εισέλθει στο ευρώ. Με ποια ισοτιμία όμως; Μα φυσικά στην ισοτιμία δραχμής/ ευρώ η οποία θα ισχύσει την 31-12-2000 στην ελεύθερη αγορά συναλλάγματος.

Η ΤτΕ και η ελληνική κυβέρνηση αφήνουν λίγο ως πολύ να δημιουργείται η εντύπωση ότι η ισοτιμία δραχμής/ ευρώ με την οποία θα εισέλθει την 1-1-2001 η δραχμή στο ευρώ, θα είναι η λεγόμενη κεντρική ισοτιμία δραχμής/ ευρώ, των 340,75 δρχ ανά ευρώ (η οποία, βέβαια, δεν είναι παρά απλώς μια δήλωση προθέσεων, δηλαδή εντέλει μια ευσεβής επιθυμία της ΤτΕ και της ελληνικής κυβέρνησης).

Αφήνουν, δηλαδή, να δημιουργείται η εντύπωση ότι η ισοτιμία δραχμής/ ευρώ που θα ισχύσει την 31-12-2000 στην ελεύθερη αγορά συναλλάγματος θα είναι ίση με 340,75 δραχμές ανά ευρώ. Η σημερινή προθεσμιακή (ήτοι αναμενόμενη την 1-1-2001) ισοτιμία δραχμής/ ευρώ είναι όμως ίση με 342 δραχμές ανά ευρώ. Θα πρέπει, δηλαδή, για να επιτευχθεί ότι επιθυμούν η ΤτΕ και η ελληνική κυβέρνηση, η δραχμή, μέχρι να εισέλθει την 1-1-2001 στο ευρώ στην κεντρική ισοτιμία των 340,75 δρχ ανά ευρώ, να έχει ανατιμηθεί κατά περίπου 0,37%.

Ποια είναι η δυνατότητα μιας τέτοιας ανατίμησης της δραχμής; Για να απαντήσουμε σε αυτό το ερώτημα πρέπει να δούμε τα δεδομένα, δηλαδή τις συνθήκες υπό τις οποίες δύναται (ή δεν δύναται) να πραγματοποιηθεί αυτή η δυνατότητα. Και αυτά είναι τα εξής:

1. Τα δραχμικά επιτόκια ήταν και είναι σχεδόν διπλάσια των ευρωεπιτοκίων.
2. Αυτή η «ψαλίδα» μεταξύ δραχμικών επιτοκίων και ευρωεπιτοκίων δεν πρόκειται να κλείσει ή, έστω, να μειωθεί σημαντικά μέχρι την 31-12-2000- καίτοι το πρόγραμμα σύγκλισης προβλέπει το κλείσιμό της μέχρι τότε. Και δεν θα κλείσει για τους εξής δύο λόγους. Ο πρώτος είναι ο εξής: Η ΤτΕ ανέβαλε την μείωση των δραχμικών επιτοκίων για την περίοδο μετά τον Ιούνιο του τρέχοντος έτους. Γιατί; Όχι, βέβαια, επειδή φοβάται μια αναθέρμανση του πληθωρισμού, όπως συνήθως λέγεται, αλλά κυρίως επειδή δικαίως φοβάται ότι μια μείωση των δραχμικών επιτοκίων σε σχέση με τα ευρωεπιτόκια θα έχει ως βέβαιη συνέπεια της μια άνοδο της ισοτιμίας δραχμής/ ευρώ, δηλαδή μια διολίσθηση της δραχμής έναντι του ευρώ. Ο δεύτερος λόγος είναι ο ακόλουθος: Η ΕΚΤ δεν προτίθεται να αυξήσει τα ευρωεπιτόκια- καίτοι το ευρώ διολισθαίνει έναντι του δολαρίου. Και αυτό, επειδή αναμένει ότι μια αύξηση των ευρωεπιτοκίων- καίτοι θα στήριζε το ευρώ έναντι του δολαρίου- θα μείωνε τον- έτσι και αλλιώς μικρότερο από αυτόν της αμερικανικής οικονομίας- ρυθμό ανάπτυξης της ευρωπαϊκής οικονομίας, με συνέπεια μακροπρόθεσμα και την εξασθένηση του ευρώ έναντι του δολαρίου. Συγχρόνως, η ΕΚΤ γνωρίζει ότι η ΗΠΑ δεν προτίθενται να μειώσουν τα (υψηλότερα από τα ευρωπαϊκά) επιτόκιά τους, επειδή, λόγω του υψηλού ρυθμού οικονομικής ανάπτυξής τους, φοβούνται ότι αυτό θα έχει ως συνέπεια του πληθωριστικές τάσεις.
3. Λόγω του (1), η δραχμή δέχεται τους τελευταίους 10 τουλάχιστον μήνες πιέσεις υποτίμησης έναντι του ευρώ. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι η ΤτΕ στήριζε τους μήνες αυτούς τη δραχμή έναντι του ευρώ, αγοράζοντας δραχμές με ευρώ, με τίμημα τη σημαντική μείωση των συναλλαγματικών της αποθεμάτων

Λόγω του (2), η κατάσταση αυτή θα συνεχιστεί μέχρι το τέλος του έτους, οπότε και θα εισέλθει η δραχμή στο ευρώ. (Μαριόλης- Σταμάτης/ Η ΕΝΤΟΣ ΟΝΕ ΕΠΟΧΗ/ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΧΥ/2000)

Ας δεχτούμε ότι η ΤτΕ θα είναι σε θέση όχι μόνο να αποτρέψει μια διολίσθηση της δραχμής έναντι του ευρώ, αλλά και να επιτύχει μέχρι την 31-12-2000 μια ανατίμηση της δραχμής ως την κεντρική ισοτιμία των 340,75 δρχ ανά ευρώ, χωρίς να μειώσει τα δραχμικά επιτόκια ως το επίπεδο των ευρωεπιτοκίων. Τότε, δεδομένης της σημερινής θετικής διαφοράς μεταξύ των δραχμικών επιτοκίων και των ευρωεπιτοκίων, η δραχμή θα εισέλθει υπερτιμημένη στο ευρώ. Υπερτιμημένη διότι τα δραχμικά επιτόκια θα είναι και τότε, δηλαδή την 31-12-2000, σχεδόν διπλάσια των ευρωεπιτοκίων.

Το ζήτημα είναι αν οι Ευρωπαίοι εταίροι της Ελλάδας θα δεχτούν μια υπερτιμημένη δραχμή στο ευρώ. Και έχουν κάθε λόγο να μην τη δεχτούν. Πρώτον, διότι αυτό θα σημαίνει ότι οι Έλληνες κάτοχοι δραχμών θα πάρουν, στην περίπτωση αυτή, με τις δραχμές τους περισσότερα ευρώ απ' όσα θα έπαιρναν αν η δραχμή έμπαινε στο ευρώ στην αληθή ισοτιμία της έναντι του ευρώ, δηλαδή, σ' αυτή που θα της αντιστοιχούσε

όταν τα δραχμικά επιτόκια ήταν ίσα με τα ευρωεπιτόκια- εις βάρος, φυσικά, των κατόχων μάρκων, γαλλικών φράγκων κλπ. Και *δεύτερον*, επειδή μια υπερτιμημένη δραχμή είναι- στο μέτρο, βέβαια, στο οποίο αυτή εκπροσωπείται στο ευρώ- ένας από τους λόγους διολίσθησης του ευρώ έναντι του δολαρίου (εξ ου και οι πρόσφατες αντιδράσεις ισχυρών γερμανικών τραπεζικών, οικονομικών και πολιτικών κύκλων κατά της ένταξης της δραχμής στο ευρώ). (Μαριόλης- Σταμάτης/ Η ΕΝΤΟΣ ΟΝΕ ΕΠΟΧΗ/ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΧΥ/2000)

Έτσι, λοιπόν, οι Ευρωπαίοι εταίροι θα απαιτήσουν την είσοδο της δραχμής στο ευρώ την 1-1-2001 στην αληθή της ισοτιμία. Αυτό συνεπάγεται δύο πράγματα: Ή θα απαιτήσουν (τον Ιούνιο, στη γνωστή σύσκεψη) την εξίσωση των δραχμικών επιτοκίων με τα ευρωπαϊκά επιτόκια μέχρι την 31-12-2000 και θα δεχτούν, κατόπιν τούτου, την 1-1-2001 τη δραχμή στο ευρώ, με την ισοτιμία δραχμής/ ευρώ που θα έχει διαμορφωθεί στην ελεύθερη αγορά συναλλάγματος την 31-12-2000, ή, αν η ΤτΕ δεν ανταποκριθεί σ' αυτή την απαίτηση, θα απαιτήσουν πριν την είσοδο της δραχμής στο ευρώ, δηλαδή πριν την 1-1-2001, εφάπαξ υποτίμηση της δραχμής έναντι του ευρώ, η οποία να αντιστοιχεί στην τότε υφιστάμενη θετική διαφορά μεταξύ δραχμικών επιτοκίων και ευρωεπιτοκίων. Την επιλογή του- εντός των δεδομένων χρονικών ορίων- χρονικού σημείου της εν λόγω διοικητικής πράξης θα την αφήσουν, πιθανότατα, στην ελληνική κυβέρνηση.

Όπως γράφτηκε προσφάτως στον οικονομικό Τύπο, το αργότερο την 31-12-2000, δηλαδή μια μέρα πριν από την είσοδο της δραχμής στο ευρώ, το ελληνικό Δημόσιο θα μετατρέψει- στην τότε τρέχουσα στην ελεύθερη αγορά συναλλάγματος ισοτιμία δραχμής/ ευρώ, ασφαλώς, -τα δραχμικά του ομόλογα σε ευρωομόλογα. Αυτό είναι πλέον γνωστό στους κατόχους αυτών των ομολόγων. Οι οικονομικά σημαντικοί απ' αυτούς θα κάνουν, βέβαια, προβλέψεις σχετικές με την ισοτιμία μετατροπής και θα πράξουν μέχρι τότε ανάλογα. Δηλαδή, θα αρχίσουν να πωλούν τα δραχμικά ομόλογά τους αντί ξένου νομίσματος (ιδίως ευρώ) αν αναμένουν ότι η δραχμή θα μπει την 1-1-2001 στο ευρώ σε μια ισοτιμία δραχμής/ ευρώ μεγαλύτερη από την εκάστοτε τρέχουσα, δηλαδή υποτιμημένη αναφορικά με το χρονικό σημείο που κάνουν αυτή την εκτίμηση. Αυτό, βέβαια, θα επιτείνει τις πιέσεις για διολίσθηση της δραχμής. Και αντιστρόφως: Πολλοί θα αγοράσουν με δραχμές ομόλογα αν αναμένουν ότι η δραχμή θα εισέλθει την 1-1-2001 ανατιμημένη, σε σχέση με την εκάστοτε τρέχουσα ισοτιμία της, στο ευρώ. (Μαριόλης- Σταμάτης/ Η ΕΝΤΟΣ ΟΝΕ ΕΠΟΧΗ/ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΧΥ/2000)

Αυτό που δεν τέθηκε ως ζήτημα μέχρι σήμερα είναι το εξής: Όχι μόνο το ελληνικό Δημόσιο, αλλά και οι ελληνικές μετοχικές εταιρίες θα πρέπει, λόγω της από 1-1-2001 εισόδου της δραχμής στο ευρώ, να μετατρέψουν μέχρι τότε (ή, πράγμα που είναι το ίδιο, αργότερα) τις ούτως ειπείν δραχμικές μετοχές τους σε «ευρωμετοχές». Τουλάχιστον οι γνωστές των σχετικών και κάτοχοι ελληνικών μετοχών και ρευστού θα βρεθούν (όπως οι κάτοχοι δραχμικών ομολόγων και ρευστού) εν όψει της μετατροπής της δραχμής σε ευρώ μπροστά στο εξής δίλημμα: Πουλάω δραχμικές μετοχές και παίρνω ευρώ (ή δραχμές, τις οποίες μετατρέπω σε ευρώ) ή αγοράζω δραχμικές μετοχές (που «αύριο» θα είναι «ευρωμετοχές») με δραχμές;

Οι εκτιμήσεις για την ισοτιμία με την οποία θα εισέλθει την 1-1-2001 η δραχμή στο ευρώ θα επηρεάσουν, λοιπόν, μέχρι την είσοδό της στο ευρώ όχι μόνο την αγορά δραχμικών ομολόγων, αλλά και το ελληνικό χρηματιστήριο. Εκτιμούμε ότι προοδευτικά θα έχουμε μια έξοδο από τα δραχμικά ομόλογα (σαν να ήθελε το ελληνικό Δημόσιο να περιορίσει, σ' έναν ορισμένο βαθμό, το εύρος αυτής της εξόδου, άρχισε από τις αρχές

του έτους να εκδίδει ευρωομόλογα αντί δραχμικών ομολόγων) αλλά και από τις ελληνικές μετοχές. Αυτό που είναι σχετικά άγνωστο είναι το μέγεθος αυτής της εξόδου, δηλαδή το αναμενόμενο ποσοστό υποτίμησης της δραχμής. (Μαριόλης- Σταμάτης/ Η ΕΝΤΟΣ ΟΝΕ ΕΠΟΧΗ/ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΧΥ/2000)

6.5 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Εξελίξεις και προοπτικές

Ρόλος του τραπεζικού συστήματος: Αποτελεί γενικά παραδεκτή αρχή, ότι η ασκούμενη, μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος, πολιτική και ο βαθμός ανάπτυξης του ίδιου του πιστωτικού συστήματος, επηρεάζουν καθοριστικά την κατανομή και το κόστος των πιστώσεων και κεφαλαίων ανάμεσα στους διάφορους τομείς της οικονομίας. Γι' αυτό και το χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελεί βασικό εργαλείο για την άσκηση της συνολικής οικονομικής πολιτικής από την κάθε κυβέρνηση. Στα πλαίσια του χρηματοπιστωτικού συστήματος, οι Τράπεζες βρίσκονται στο κέντρο του συστήματος αφού ως γνωστό έχουν την ικανότητα να μεταβάλλουν την προσφορά χρήματος μιας χώρας, να επιδρούν στην αγοραστική δύναμη, να ενοποιούν την οικονομική διαδικασία της παραγωγής, της διανομής και της κατανάλωσης. (www.ine.otoe.gr)

Εξελίξεις στο διεθνές τραπεζικό σύστημα: Την τελευταία δεκαετία, και στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, σημειώθηκαν σημαντικές αλλαγές στις αγορές χρήματος και κεφαλαίων, με σημαντικότερες την απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων και την ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών. Ιδιαίτερα στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι τράπεζες αντιμετωπίζουν μια σειρά από προκλήσεις και αλλαγές με τα νέα δεδομένα της ΟΝΕ και του ΕΥΡΩ, αλλαγές που έχουν ιδιαίτερα μεγάλο κόστος και δημιουργούν ιδιαίτερα έντονες ανταγωνιστικές συνθήκες. Οι εξελίξεις υποχρεώνουν τις τράπεζες να προβούν σε αναδιάρθρωση της επιχειρηματικής τους δομής και σε επανεξέταση της στρατηγικής τους, με αξιοποίηση των οικονομιών κλίμακας και φάσματος και μείωση του λειτουργικού τους κόστους.

Η κυρίαρχη τάση, που υπάρχει, είναι: • οι εξαγορές και συγχωνεύσεις για την δημιουργία μεγάλων χρηματοοικονομικών ομίλων, έτοιμων να ανταγωνισθούν αποτελεσματικά σε διεθνές επίπεδο. Στόχος είναι η απόκτηση ισχυρής κεφαλαιακής διάρθρωσης, τα μεγάλα δίκτυα, η ικανότητα προσφοράς πακέτων προϊόντων σε ελκυστικές τιμές.

Η άλλη επιλογή είναι η: • ενίσχυση του ρόλου των μικρότερων, σύγχρονων και ευέλικτων τραπεζών, με παραγωγή εξειδικευμένου φάσματος νεωτεριστικών προϊόντων και υπηρεσιών, παράλληλα με την διασύνδεση του δικτύου τους με μεγαλύτερες χρηματοοικονομικές μονάδες και διατραπεζικά δίκτυα. Η νέα τεχνολογία προσφέρει αυτόνομη στην επεξεργασία των πληροφοριών και κατ' επέκταση αύξηση της χρησιμότητας του χρήστη, ευελιξία και προσαρμοστικότητα. (www.ine.otoe.gr)

Παρέμβαση για τους κινδύνους και τις προκλήσεις της Διεθνοποίησης: Η πρόσφατη αναταραχή στις διεθνείς αγορές που ξεκίνησε με τα σοβαρά οικονομικά προβλήματα στις χώρες της Άπω Ανατολής και την Ιαπωνία και συνεχίζεται με την

κρίση στη Ρωσία και τις πιέσεις στη Λατινική Αμερική, επιβεβαιώνει ότι έχουμε εισέλθει σε μια νέα κρίσιμη φάση της παγκόσμιας οικονομίας όπου όλες σχεδόν οι χώρες είναι ευάλωτες στις διεθνείς αναταράξεις. Η παγκοσμιοποίηση των αγορών, η απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων, η επανάσταση της τεχνολογίας της πληροφορικής, η ανάπτυξη σε σημαντικό βαθμό της θεσμικής διαχείρισης, η κατάργηση όλων των εγχώριων περιορισμών στις αγορές χρήματος και κεφαλαίων των περισσότερων χωρών, έχουν δημιουργήσει συνθήκες, όπου το πρόβλημα μιας χώρας γίνεται σύντομα πρόβλημα της διπλανής και πιθανά, αν δεν αντιμετωπιστεί επιτυχώς, πρόβλημα και στον υπόλοιπο κόσμο. Ζούμε σε μια νέα εποχή παγκοσμιοποίησης και ολοκλήρωσης των οικονομιών και των αγορών χρήματος, συναλλάγματος και κεφαλαίου όπου κυρίαρχο ρόλο διαδραματίζουν οι βραχυχρόνιες κινήσεις του χρηματιστηριακού και κερδοσκοπικού κεφαλαίου. Έτσι η μεταβλητότητα των τιμών στο χρηματοπιστωτικό χώρο έχει αυξηθεί σημαντικά, η αβεβαιότητα έχει λάβει νέες διαστάσεις και παρατηρούμε ότι χρηματιστηριακές κρίσεις αν δεν αντιμετωπιστούν επιτυχώς μετεξελίσσονται σταδιακά σε νομισματικές και τελικά σε οικονομικές, ενώ οι αρνητικές επιπτώσεις μεταφέρονται ακόμα και σε χώρες που ακολουθούν σοβαρή και αξιόπιστη μακροοικονομική πολιτική και δεν έχουν γενικότερα σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Πρέπει να τονιστεί ότι οι σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις για την οικονομία και την ανάπτυξη από τη μεγάλη μεταβλητότητα των επιτοκίων, των χρηματιστηριακών τιμών και των τιμών συναλλάγματος. Τα τελευταία χρόνια η παγκοσμιοποίηση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου εξελίσσεται με μεγάλη ταχύτητα. Η πορεία αυτή δεν συνοδεύθηκε από αντίστοιχη ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας των χωρών και της οικονομικής πολιτικής που εφαρμόζουν, ούτε με την απαραίτητη ενίσχυση των διεθνών θεσμών και οργανισμών εποπτείας και ελέγχου. Τα βήματα που έγιναν ήταν μικρά. Βρισκόμαστε μπροστά σε ένα έλλειμμα διεθνούς αποτελεσματικού συντονισμού της οικονομικής πολιτικής για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων, αλλά και των αιτιών των αναταράξεων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Έχουν ωριμάσει οι συνθήκες για τον καλύτερο συντονισμό του συνόλου των οικονομικών και διαρθρωτικών πολιτικών τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου το βάρος έχει πέσει στην ενιαία νομισματική πολιτική και την καθιέρωση του ευρώ, όσο και στην ευρύτερη ομάδα των μεγάλων βιομηχανικών χωρών. Πρέπει να ενισχυθεί και η διεθνής αποτελεσματική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και των αγορών χρήματος και κεφαλαίου σε παγκόσμιο επίπεδο διότι παρατηρούνται ανησυχητικά φαινόμενα υπερδανεισμού χωρών και ιδιωτών χωρίς να τηρούνται οι απαραίτητοι κανόνες ορθής διαχείρισης και ανάλυσης του πιστωτικού κινδύνου. (www.ine.otoe.gr)

Στο νέο διεθνές περιβάλλον που διαμορφώνεται θα πρέπει:

- να επανεξετασθούν και να περιορισθούν οι βραχυχρόνιες κερδοσκοπικές κινήσεις κεφαλαίων διεθνώς, μέσω αποτελεσματικότερης εποπτείας και αυστηρών κανόνων διαχείρισης
- να τεθούν φραγμοί στις μορφές θεσμικής διαχείρισης που είναι έντονα κερδοσκοπικές με χρήση δανειακών κεφαλαίων, όπως τα hedge funds
- να δημιουργηθούν μηχανισμοί ελέγχου και παρέμβασης στη συμπεριφορά εξωχώριων κεφαλαίων, τα οποία στερούν φορολογικούς πόρους τους προϋπολογισμούς και τις δαπάνες σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο
- να υπάρξουν παρεμβάσεις σε επίπεδο διεθνών οργανισμών και ΕΕ για την βελτίωση και εξορθολογισμό των θεσμικών πλαισίων κινδύνων, μέσα στα

οποία θα μπορούν να κινούνται τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, έτσι ώστε να περιορίζονται οι κίνδυνοι χρεοκοπίας από ανεξέλεγκτα επιχειρηματικά ρίσκα αλλά και η δημιουργία κανόνων διαφάνειας στις συγχωνεύσεις-εξαγορές για την αποτροπή μονοπωλιακών και ολιγοπωλιακών καταστάσεων.

Παράλληλα, όμως, οι χώρες πρέπει να θωρακίσουν τις οικονομίες τους με την εφαρμογή της κατάλληλης οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής που διασφαλίζουν αφ' ενός ικανοποιητικού όρου ανάπτυξης και μακροοικονομικής σταθερότητας, αφ' ετέρου κοινωνική συνοχή. (www.ine.otoe.gr)

Η πρόκληση της ONE: Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση και η σταδιακή χρήση του ευρώ στις συναλλαγές, που θα αρχίσει την 1-1-1999 και θα ολοκληρωθεί την 1-1-2002, αποτελεί μια νέα πραγματικότητα με σημαντικές επιπτώσεις στον χρηματοπιστωτικό τομέα όλων των ευρωπαϊκών χωρών, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας. Τα έσοδα των τραπεζών από ορισμένες κερδοφόρες εργασίες, όπως η αγοραπωλησία συναλλάγματος, θα μειωθούν, ενώ η αναμενόμενη μεγάλη αύξηση του ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων, σε συνδυασμό με την ενίσχυση των τάσεων αποδιαμεσολάβησης, θα ασκήσει πιέσεις στα περιθώρια τόκων, αλλά και στο ύψος των προμηθειών από διάφορες εργασίες. Τέλος, το κόστος μετάβασης στο ευρώ, με τις αναγκαίες αλλαγές στα λογιστικά συστήματα, στα συστήματα πληροφορικής κλπ προβλέπεται να είναι πολύ υψηλό. Ο κίνδυνος σημαντικής συρρίκνωσης του κύκλου εργασιών και της κερδοφορίας των ελληνικών τραπεζών από τους παραπάνω παράγοντες είναι μεγάλος και η ανάγκη διαμόρφωσης μιας στρατηγικής αντιμετώπισης των νέων προκλήσεων εξαιρετικά επείγουσα, τόσο για κάθε τράπεζα χωριστά, όσο και συνολικά για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Ο ανταγωνισμός από ξένες τράπεζες, εγκατεστημένες ή όχι στην Ελλάδα, αναμένεται ότι αρχικά θα είναι ιδιαίτερα έντονος στον τομέα της δανειοδότησης και παροχής υπηρεσιών σε μεγάλες επιχειρήσεις, στη διαχείριση χαρτοφυλακίου και περιουσιακών στοιχείων και στις επενδυτικές τραπεζικές εργασίες. Μικρότερες ανταγωνιστικές πιέσεις θα υποστούν οι τομείς της καταναλωτικής και στεγαστικής πίστης, οι καταθέσεις, η χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων και γενικότερα οι λεγόμενες «λιανικές» ή «μικρής αξίας» τραπεζικές συναλλαγές. Όμως, παρά το γεγονός ότι ο ανταγωνισμός θα είναι κατ' αρχήν μικρότερος στο retail banking, στο οποίο κυρίως δραστηριοποιούνται οι ελληνικές τράπεζες, η πίεση στα περιθώρια κέρδους τους από την δημιουργία της «ζώνης ευρώ» και τη μελλοντική συμμετοχή της χώρας μας σ' αυτήν θα ενταθεί και για άλλους λόγους. Παρά την επικρατούσα αντίληψη ότι το υψηλό ecart είναι η βασική αιτία της μεγάλης κερδοφορίας των ελληνικών τραπεζών τα τελευταία χρόνια, τα στοιχεία δείχνουν ότι τα καθαρά έσοδα τόκων ως ποσοστό του ενεργητικού βρίσκονται σε επίπεδα πολύ χαμηλότερα από τα αντίστοιχα των ευρωπαϊκών τραπεζών. Αντίθετα, το ελληνικό ποσοστό των καθαρών εσόδων από προμήθειες είναι σαφώς υψηλότερο από το μέσο ευρωπαϊκό. Η πορεία προς την ONE θα τείνει να περιορίσει και τις δύο παραπάνω βασικές πηγές εσόδων των ελληνικών τραπεζών, ανεξάρτητα από τον ανταγωνισμό και σε μεγαλύτερο βαθμό από εκείνον που θα ισχύσει για τις άλλες ευρωπαϊκές τράπεζες. Οι προμήθειες θα μειωθούν όχι μόνο λόγω της μείωσης των πράξεων σε συνάλλαγμα, αλλά και γιατί με τη σταδιακή μείωση των κρατικών δανειακών αναγκών για την κάλυψη του ελλείμματος, που αποτελεί προϋπόθεση της σύγκλισης, θα μειωθεί ο όγκος των τίτλων του δημοσίου και συνεπώς τα έσοδα των τραπεζών από τη διάθεσή τους. Αλλά ο αναμενόμενος περιορισμός των

ομολόγων και των εντόκων γραμματίων του δημοσίου θα επιδράσει και στα, ήδη χαμηλά καθαρά έσοδα από τόκους, αφού ένα μεγάλο μέρος από αυτά οφείλονται στους υψηλούς τα΄9οκους των κρατικών τίτλων που διατηρούν στο χαρτοφυλάκιο τους. Σ’ αυτή την τάση πρέπει να προστεθεί και η βέβαιη μείωση του *ecart* για λόγους ανταγωνισμού. Αν στα παραπάνω συνυπολογιστεί ότι η αναγκαία εξυγίανση του χαρτοφυλακίου ορισμένων μεγάλων τραπεζών θα επιφέρει στο μέλλον αύξηση των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις, καθώς και ότι η αναγκαία τεχνολογική αναβάθμιση και τα έξοδα για την εισαγωγή του ευρώ θα απαιτήσουν μεγάλες επενδύσεις και συνεπώς θα αυξήσουν τις αποσβέσεις, είναι φανερό ότι τα καθαρά κέρδη των ελληνικών τραπεζών θα ακολουθήσουν πτωτική πορεία, εφ’ όσον δεν υπάρξουν σημαντικοί στρατηγικοί αναπροσανατολισμοί στα επιχειρηματικά σχέδια. Κάθε φορέας έχει να επιλέξει μεταξύ διαφόρων επιχειρηματικών κινήσεων, των οποίων η αποτελεσματικότητα δεν είναι γνωστή εκ των προτέρων. Είναι βέβαιο ότι η αναζήτηση νέων πηγών εσόδων που θα αντικαταστήσουν αυτές που ισχύουν μέχρι σήμερα αποτελεί βασική προϋπόθεση επιβίωσης. Αυτά τα έσοδα μπορούν να προκύψουν είτε από νέα προϊόντα, είτε από νέες αγορές, είτε από την καλύτερη αξιοποίηση των παραδοσιακών προϊόντων. Μια τέτοια προσπάθεια αύξησης των εσόδων θα περιορίσει την ανάγκη μείωσης των λειτουργικών εξόδων και κυρίως των δαπανών για μισθούς και συντάξεις, που προβάλλονται από ορισμένους κύκλους ως πανάκεια για την μακροχρόνια λύση του προβλήματος της κερδοφορίας. (www.ine.otoe.gr)

Τράπεζες και οικονομική ανάπτυξη: Είναι γνωστό ότι στην πορεία προς την ONE η χώρα μας αποστερείται τους μηχανισμούς παρέμβασης που είχε για να προσανατολίσει την ατελή οικονομική δομή της προς επιθυμητές αναπτυξιακές κατευθύνσεις. Η Ελληνική οικονομία είναι πλέον ανοιχτή οικονομία, επηρεάζεται από τους «ανέμους» που πνέουν στη διεθνοποιημένη οικονομική σφαίρα και την παγκόσμια κίνηση επενδυτικών- κερδοσκοπικών κεφαλαίων, η οποία φτάνει καθημερινά τα \$1,2 δις, έναν όγκο κεφαλαίων που ξεπερνά κατά 40 φορές τα αντίστοιχα κεφάλαια που εξυπηρετούν το διεθνές εμπόριο. Ακριβώς σ’ αυτή την κρίσιμη περίοδο η χάραξη μιας αναπτυξιακής πολιτικής, με στόχο την αναβάθμιση του ρόλου της χώρας στο κοινοτικό και διεθνή καταμερισμό εργασίας, απαιτεί τη στήριξη της πολιτικής αυτής και μέσα από ένα σύγχρονο σε δομές και αποτελεσματικό χρηματοπιστωτικό σύστημα που να επιθυμεί, να αποδέχεται και να μπορεί να στηρίζει την εθνική οικονομική ανάπτυξη. Παράλληλα οι Τράπεζες πρέπει να στηρίζουν τις μονάδες με παροχή συμβούλων και υποδείξεων, κάλυψη κινδύνων, διεύρυνση της αγοράς. Μιλάμε για νέα τραπεζικά προϊόντα, όπως *leasing*, *factoring* κλπ. Αλήθεια, ποια η δυνατότητα πρόσβασης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στις σύγχρονες αυτές υπηρεσίες, με ποιες προϋποθέσεις και με ποιο κόστος; Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η σταθερότητα και φερεγγυότητα του πιστωτικού συστήματος αποτελεί αυτή καθαυτή ένα δημόσιο αγαθό και η κερδοφορία των τραπεζών συμβάλλει στην κατεύθυνση αυτή. Επίσης σε καθεστώς πλήρους απελευθέρωσης της κίνησης κεφαλαίων, ένα κερδοφόρο και με επάρκεια κεφαλαίων τραπεζικό σύστημα μπορεί πιο αποτελεσματικά να ενσωματώνει μεταβολές σε επιτόκια και συναλλαγματικές ισοτιμίες που επιβάλει η πολιτική της Τράπεζας της Ελλάδος και οι συνθήκες- πιέσεις της αγοράς. (www.ine.otoe.gr)

Χρηματοπιστωτικοί όμιλοι: Η ενιαία Ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική αγορά και γενικότερα η τάση ενοποίησης της διεθνούς αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, η αποεξειδίκευση του πιστωτικού τομέα και η κατάργηση των παραδοσιακών ορίων για τις

προσφερόμενες υπηρεσίες μεταξύ των χρηματοπιστωτικών μονάδων, ενέτειναν το φαινόμενο της δημιουργίας χρηματοπιστωτικών ομίλων. Οι Τράπεζες, στην προσπάθειά τους για διατήρηση μιας συνολικής παρουσίας σε όλο το φάσμα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, υιοθετούν τη δομή του Χρηματοπιστωτικού Ομίλου, δηλαδή ενός συνόλου πιστωτικών και χρηματιστικών μονάδων που βρίσκονται υπό κοινό ιδιοκτησιακό καθεστώς ή έλεγχο. Η δημιουργία χρηματοπιστωτικών ομίλων αποτελεί βασική τάση στη διεθνή χρηματοπιστωτική αγορά από τη δεκαετία το '80. Οι περισσότερες ελληνικές τράπεζες έχουν ήδη συγκροτήσει Χρηματοπιστωτικούς Ομίλους. Όσον αφορά τους ομίλους ορισμένων δημοσίου ενδιαφέροντος τραπεζών, ιστορικά η συγκρότησή τους σε πολλές περιπτώσεις υπήρξε προϊόν αναγκαστικών συγχωνεύσεων, εξαγορών και όχι προϊόν συγκροτημένου επιχειρηματικού σχεδιασμού. Το θέμα των ομίλων των Δημοσίου ενδιαφέροντος Τραπεζών, οφείλει να αντιμετωπιστεί στα πλαίσια της χάραξης του στρατηγικού επιχειρηματικού σχεδιασμού της ελέγχουσας Τράπεζας.

Ο σχεδιασμός αυτός πρέπει να περιλαμβάνει και να αναλύει:

- την αναγκαιότητα της ύπαρξης του Χρηματοπιστωτικού Ομίλου για την παροχή ολοκληρωμένων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και προϊόντων, την αντιμετώπιση του ανταγωνισμού και τη διερεύνηση της θέσης της Τράπεζας και του Ομίλου συνολικά στην αγορά.
- Τη θέση που κατέχει η κάθε μονάδα στον Όμιλο, με βασικά κριτήρια:
 - ✓ Την δημιουργία συνεργιών μεταξύ των μονάδων
 - ✓ Τη συμβολή της κάθε μονάδας στην αποδοτικότητα του Ομίλου

Δημιουργία συνεργιών σημαίνει την ύπαρξη αλληλοσυμπληρούμενων δραστηριοτήτων, υπηρεσιών και προϊόντων στην κατεύθυνση της αύξησης της προστιθέμενης αξίας και μείωσης του κατά μονάδα προϊόντος κόστους. Είναι σαφές ότι οι μονάδες που εμπίπτουν σ' αυτή την κατηγορία, είναι αυταπόδεικτα απαραίτητες για τον Όμιλο και θα πρέπει να διατηρηθούν και εκσυγχρονιστούν, ανεξάρτητα από τα τυχόν χρηματοοικονομικά προβλήματα που πιθανά σήμερα αντιμετωπίζουν και τα οποία πρέπει να λυθούν μέσω περαιτέρω εξειδίκευσης. Κατά τη χάραξη του στρατηγικού επιχειρηματικού σχεδιασμού του Ομίλου, είναι πιθανό να προκύψει ότι για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη του Ομίλου, είναι απαραίτητο να γίνουν συγχωνεύσεις, εξειδικεύσεις και άλλου είδους επιχειρηματικές κινήσεις.

Σε περίπτωση που προχωρήσουν διαδικασίες ιδιωτικοποίησης, πρέπει να τηρείται αυστηρά το τετράπτυχο:

- Φερεγγυότητα του ιδιώτη προς τον οποίο γίνεται η μεταβίβαση
- Δυνατότητα επενδύσεων, ανάπτυξης της επιχείρησης
- Προστασία των θέσεων εργασίας
- Διαφάνεια στις διαδικασίες και τίμημα που να μην μπορεί να θεωρηθεί ως «οιονεί» απαλλοτρίωση δημόσιας περιουσίας

Το κυρίαρχο στοιχείο στην αξιολόγηση των προτάσεων συγχωνεύσεων- εξαγορών δεν πρέπει να είναι αποκλειστικά η τιμή εξαγοράς, αλλά η ποιότητα του επιχειρησιακού σχεδίου δράσης, η διαφάνεια στην αξιολόγηση των σχεδίων, η εξασφάλιση προοπτικής. Η διαδικασία αυτή δεν πρέπει να είναι η εικόνα ενός τζόγου αλλά μα προκύπτουν εμφανώς τα πολλαπλασιαστικά οφέλη για την Ελληνική οικονομία. Η ύπαρξη μεγάλων ομίλων δεν είναι πανάκεια εάν δεν συνοδεύεται και από αλλαγές στην λειτουργία τους έτσι ώστε να εξασφαλίζουν προοπτικές μακροπρόθεσμης κερδοφορίας.

Παρά τις πρόσφατες ανακατατάξεις θα συνυπάρξουν και στην Ελλάδα όπως και σε όλες τις μεγάλες και μικρές Τράπεζες. Άλλωστε η ευρωστία και η αποτελεσματικότητα του τραπεζικού συστήματος δεν είναι μόνο θέμα μεγέθους. Η αποτελεσματικότητα μιας τράπεζας, όπως και κάθε σύγχρονης επιχείρησης, βρίσκεται στην εξειδίκευση, στην ευελιξία και στην παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών. (www.ine.otoe.gr)

6.6 ONE, ΜΙΣΘΟΙ, ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Η παρατεταμένη εξέλιξη του ΑΕΠ σε χαμηλά επίπεδα, η αύξηση της ανεργίας, οι δυσμενείς εξελίξεις της εισοδηματικής κατάστασης των εργαζομένων και των συνταξιούχων, η ύπαρξη ελλειμμάτων στο ισοζύγιο πληρωμών, τον δημοσιονομικό και κοινωνικό τομέα, θέτουν επί τάπητος το θέμα των προοπτικών της ελληνικής οικονομίας, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

Η μείωση των πραγματικών κατώτατων μισθών καθ' όλη την περίοδο 1984-1999 κατά 16,08% είχε σαν αποτέλεσμα την ωφέλεια των επιχειρήσεων από το σημαντικότερο τμήμα της αύξησης της παραγωγικότητας και της μείωσης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Οι εξελίξεις αυτές έχουν προσδιορίσει το κόστος εργασίας στην Ελλάδα, να αντιστοιχεί στο 40% και οι αμοιβές των Ελλήνων μισθωτών να αντιστοιχούν στο 65% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το εισοδηματικό μερίδιο του κεφαλαίου από 40,5% το 1982 αυξήθηκε σε 45,7% το 1997, ενώ το εισοδηματικό μερίδιο της εργασίας από 59,5% το 1982 μειώθηκε σε 54,7% το 1997. (www.kathimerini.gr)

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΥΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ONE

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Η πορεία της ελληνικής οικονομίας προς την ONE συνοδεύεται από την κυρίαρχη αντίληψη και την επίσημη πολιτική, από ένα κλίμα ευφορίας για τις επιπτώσεις, ιδιαίτερα σ' ότι αφορά τους μισθούς, την ανεργία και το βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων, με αποτέλεσμα, να συσκοτίζεται η αναμενόμενη πραγματική κατάσταση.

Είναι φανερό ότι η πλήρης ένταξη της χώρας μας στην Οικονομική Νομισματική Ένωση (ONE) θα αλλάξει ριζικά τις συνθήκες και τους όρους, τόσο στην σφαίρα της παραγωγής, όσο και στην σφαίρα της κυκλοφορίας του οικονομικού και κοινωνικού μας σχηματισμού.

Η καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος σε περιβάλλον χαμηλού πληθωρισμού αποβλέπει στην ελαχιστοποίηση της συμβολής της συναλλαγματικής πολιτικής στην

βελτίωση του επιπέδου της ανταγωνιστικότητας των οικονομιών των κρατών- μελών, την οποία θα επιτυγχάνουν πλέον με παραγωγικούς και τεχνολογικούς όρους.

Αυτό σημαίνει, ότι χώρες- μέλη που θα συμμετέχουν στο ευρώ και θα επιθυμούν να βελτιώσουν το επίπεδο ανταγωνιστικότητάς τους με εκτός παραγωγής και τεχνολογίας όρους θα επιτυγχάνουν κάτι τέτοιο με την εφαρμογή περιοριστικών πολιτικών στον παραγωγικό συντελεστή εργασία, αφού η προσαρμογή των τιμών των προϊόντων και των υπηρεσιών τους στις απαιτήσεις του διεθνούς ανταγωνισμού, δεν θα μπορεί πλέον να επιτυγχάνεται όπως μέχρι σήμερα με τις διακυμάνσεις των εθνικών τους νομισμάτων. (www.kathimerini.gr)

Είναι ενδιαφέρον να προβληματιστούμε τι θα σημαίνει μια τέτοια εξέλιξη στην Ελλάδα, τη στιγμή μάλιστα που είναι η μόνη χώρα της Ένωσης, στην οποία μειώθηκαν οι πραγματικοί μισθοί στην βιομηχανία κατά τη διάρκεια των ετών 1985-1995 και το εισοδηματικό μερίδιο της μισθωτής εργασίας στο κατανομηθέν εισόδημα έχει μειωθεί την ίδια περίοδο από 74,7% σε 64,5%.

Η αποτροπή της προοπτικής συνέχισης περιοριστικών πολιτικών στην εργασία, μετά την πλήρη ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ, επιβάλλει τη διαμόρφωση μιας πολιτικής συνεχούς ενίσχυσης της αύξησης της παραγωγικότητας, έτσι ώστε αυτή να αυξάνεται ταχύτερα απ' ότι στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Κάτι τέτοιο όμως, μπορεί να επιτευχθεί μεσο-μακροπρόθεσμα, δεδομένου ότι η διαδικασία αύξησης της παραγωγικότητας είναι βραδεία, αφού σχετίζεται με τις επενδύσεις, την οργάνωση της εργασίας, την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Πολύ περισσότερο που η παραγωγικότητα στη χώρα μας υστερεί σημαντικά και έτσι θα πρέπει να καλύψουμε μια μεγάλη απόσταση. Εάν εξαιρέσουμε το 1997, όλα τα προηγούμενα χρόνια της δεκαετίας του 1990, η παραγωγικότητα στην Ελλάδα αυξανόταν με μέσο ετήσιο ρυθμό 0,7% έναντι 1,7% για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (www.kathimerini.gr)

Έτσι δημιουργείται ο κίνδυνος, για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, μέχρις ότου βελτιωθεί ικανοποιητικά ο ρυθμός αύξησης της παραγωγικότητας, οι πιέσεις του διεθνούς ανταγωνισμού στην ελληνική οικονομία να μεταφερθούν στους μισθούς και να έχουμε μετά το ευρώ, αναδιανομή του εισοδήματος σε βάρος της εργασίας, επιτάχυνση των διαδικασιών απορύθμισης των εργασιακών σχέσεων και υποβάθμιση των συνθηκών εργασίας και κοινωνικής προστασίας.

Κατά συνέπεια, παράλληλα με την ονομαστική σύγκλιση της ελληνικής οικονομίας, επείγει να απασχολήσει την οικονομική πολιτική, το ζήτημα της πραγματικής σύγκλισης, της βελτίωσης των υποδομών και των παραγωγικών της δυνατοτήτων, τόσο από ποσοτική άποψη με την μεγέθυνση του εγκατεστημένου παραγωγικού δυναμικού, όσο και από ποιοτική άποψη με την επιτάχυνση των ρυθμών αύξησης της παραγωγικότητας, ώστε να προφυλάξουμε τον κόσμο της εργασίας από συνέπειες, οι οποίες θα είναι οδυνηρές και για την κοινωνική συνοχή αλλά και για την οικονομική ισχύ της χώρας μας.

Από την άποψη αυτή, η αναγκαιότητα της ισχυρής οικονομίας για την συμμετοχή της στο ευρώ, θα πρέπει να ερμηνεύεται όχι με τα γνωστά ονομαστικά κριτήρια σύγκλισης αλλά με την διαμόρφωση πραγματικών κριτηρίων σύγκλισης. (www.kathimerini.gr)

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ

Οι τεχνολογικές εξελίξεις που συντελούνται στην παραγωγική διαδικασία και η στρατηγική της παραγωγικής αναδιάρθρωσης, της επέκτασης της εφαρμογής των νέων τεχνολογιών, ως μέσου βελτίωσης της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και των οικονομικών σχηματισμών, βρίσκεται στο υπόβαθρο των εξελίξεων που συντελούνται στην εργασία, την αγορά εργασίας, την διεθνοποίηση και ολοκλήρωση της παγκόσμιας οικονομίας. Ειδικότερα στην αγορά εργασίας, η κεντρική εξέλιξη στην Ελλάδα και τις άλλες χώρες της ΕΕ είναι η συνεπής αύξηση της ανεργίας.

Πράγματι, η Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα διαθέτει 20 εκατ. ανέργους και 58 εκατ. φτωχούς. Στην Ελλάδα η ανεργία έχει φτάσει τα 450.000 άτομα (10,3%) και ο αριθμός όσων ζουν κάτω από το όριο φτώχειας είναι 24% του πληθυσμού. Πιο συγκεκριμένα, το 58% των ανέργων στην Ελλάδα είναι μακροχρόνιοι άνεργοι και το 59% των ανέργων είναι νέοι ηλικίας 15-29 ετών. (www.kathimerini.gr)

Η προοπτική της ανεργίας στην Ελλάδα μετά την πλήρη ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ, εξαρτάται κατά κύριο λόγο, από την στρατηγική και το περιεχόμενο της οικονομικής ευρωπαϊκής πολιτικής. Εξαρτάται επίσης από την προοπτική συρρίκνωσης ή διεύρυνσης του κοινοτικού προϋπολογισμού και από το εύρος της αλληλεγγύης που αυτός θα αναπτύξει μεταξύ των κρατών- μελών.

Λαμβάνοντας υπ' όψη την επίσημη ευρωπαϊκή οικονομική πολιτική, η μελέτη συμπεραίνει ότι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας οδηγεί στην σταδιακή μείωση του ποσοστού ανεργίας στην Ελλάδα, σε μια δεκαετία, από 10,4% κατά το έτος εκκίνησης σε 9% και σε 8% σε είκοσι χρόνια. Σημειώνεται, ότι με δεδομένα τα σημερινά διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας, το ποσοστό της ανεργίας μπορεί να μειωθεί σε ποσοστό 5%, χωρίς να πραγματοποιηθούν απορρυθμιστικές παρεμβάσεις στους μισθούς και το σύστημα των εργασιακών σχέσεων. (www.kathimerini.gr)

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Στην σημερινή περίοδο τρία χαρακτηριστικά δεδομένα διακρίνουν την κοινωνική ασφάλιση στη χώρα μας και τις άλλες χώρες της ΕΕ.

1. αυξάνει η ζήτηση κοινωνικών υπηρεσιών από τους χρήστες και την κοινωνία γενικότερα
2. αυξάνει η οικονομική ανισορροπία των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης
3. απαιτούνται περισσότερες κοινωνικές δαπάνες για την ικανοποίηση των αναγκών

Τα χαρακτηριστικά αυτά συνοδεύονται και από τις παρακάτω σύγχρονες εξελίξεις:

1. πριν από το 1973 η ανεργία ήταν σε πολύ χαμηλό επίπεδο, γεγονός που δεν συνέβαλε αρνητικά στην χρηματο-οικονομική κατάσταση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης
2. πριν από την δεκαετία του 1970 η συνταξιοδοτική περίοδος ήταν μικρότερη απ' ό τι σήμερα με την αύξηση του προσδόκιμου ορίου ζωής.
3. η επαγγελματική ζωή του εργαζομένου σήμερα παρουσιάζει διαφοροποιητικά στοιχεία

4. νέες μορφές απασχόλησης εμφανίζονται στην αγορά εργασίας
5. παρατηρείται μια προοδευτική απώλεια θέσεων εργασίας από τα νέα τεχνολογικά μέσα παραγωγής
6. παρατηρείται μια σταδιακή γήρανση του πληθυσμού και αύξηση του αριθμού των συνταξιούχων. Στην Ελλάδα από 900.000 συνταξιούχους το 1974, είχαμε 1.800.000 το 1994 και οι προβλέψεις μιλούν για 2.400.000 το 2000.

Παράλληλα έχουν εμφανιστεί νέες ανάγκες που πρέπει να καλύψει το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, όπως:

- την φτώχεια
- τον κοινωνικό αποκλεισμό, ολόκληρων πλέον περιοχών και όχι μόνο ατόμων ή οικογενειών
- την μαζική ανεργία και τις διαστάσεις που αυτή έχει αποκτήσει, ιδιαίτερα σε ορισμένες χώρες όπως Γερμανία και Ισπανία

Είναι φανερό λοιπόν ότι οι εξελίξεις αυτές συνθέτουν το οικονομικό και κοινωνικό έλλειμμα της κοινωνικής ασφάλισης στην χώρα μας αλλά και τις άλλες χώρες της ΕΕ.

Η εξειδίκευση του οικονομικού και κοινωνικού ελλείμματος αναδεικνύει τις διάφορες πτυχές της κρίσης του συστήματος ασφάλισης.

Πράγματι, η έρευνα για την κρίση αναφέρεται σε:

- κρίση οικονομική και χρηματοδοτική
- κρίση διαρθρωτική του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης
- κρίση επιπέδου παροχών
- κρίση νομιμοποίησης

Με αφετηρία τις σύγχρονες εξελίξεις και τις προαναφερόμενες πτυχές της κρίσης του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, οι θεωρητικοί προβληματισμοί που έχουν αναπτυχθεί για τις πολιτικές και το μέλλον της αναφέρονται στα εξής: (www.kathimerini.gr)

Καταρχήν αναπτύσσεται τελευταία, η αντίληψη της μετεξέλιξης της κρατικής ευθύνης παροχής υπηρεσιών για την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών, σε ευθύνη για την αντιμετώπιση του κοινωνικού κινδύνου που απειλεί το κάθε άτομο.

Η αντίληψη αυτή προδιαγράφει μια προοπτική εξατομίκευσης της παροχής υπηρεσιών για κάθε άτομο που έχει ανάγκη και όχι για το σύνολο του πληθυσμού και της κοινωνίας.

Η προοπτική αυτή, σημαίνει μια σταδιακή μετατόπιση από το λεγόμενο σύστημα της «Ευρωπαϊκής ηπείρου» στο Αγγλοσαξονικό σύστημα Beveridge, με προτεραιότητα πολιτικής, την θεσμοθέτηση του ελάχιστου εισοδήματος. Η Πορτογαλία έχει θεσμοθετήσει το ελάχιστο εισόδημα, οι άλλες χώρες όμως για διαφορετικούς λόγους, δεν το θεωρούν αναγκαίο. (www.kathimerini.gr)

Άλλες αντιλήψεις υποστηρίζουν:

1. την εισαγωγή στοιχείων αγοράς στην λειτουργία του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, με την έννοια εγκαθίδρυσης ενός «ελεγχόμενου ανταγωνισμού»
2. την επιλεκτικότητα των παροχών με άξονα τα άτομα που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη, δηλαδή του φτωχού και του κοινωνικά αποκλεισμένου

3. την ανάπτυξη της ιδιωτικής κερδοσκοπικής δραστηριότητας στην ασφάλιση και την υγεία
4. την διαμόρφωση δύο ομοσπονδιών κοινωνικής προστασίας οι οποίες θα αντιστοιχούν στις βόρειες και νότιες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με προοπτική την ενιαιοποίηση τους αφού προηγουμένως επιτευχθούν οι αναγκαίες συγκλίσεις στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης
5. την ανάπτυξη του λεγόμενου «προνοιακού πλουραλισμού» με την έννοια δημιουργίας τοπικών συμφώνων, μεταξύ κρατικών οργανισμών, Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Κοινωνικών φορέων, μη κερδοσκοπικών οργανισμών κλπ για την αντιμετώπιση ενός συγκεκριμένου κοινωνικού κινδύνου με παράλληλη μείωση των κοινωνικών ευθυνών του Κράτους.

Μέσα στο πλαίσιο των παραπάνω αντιλήψεων, παρατηρείται μια απομάκρυνση από την αναδιανεμητική λειτουργία της κοινωνικής ασφάλισης με παράλληλο προσανατολισμό σε διαχειριστικές ρυθμίσεις περιοριστικού χαρακτήρα. Έτσι, οι κοινωνικές δαπάνες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το 1991 είχαν μικρή διαφορά σε σχέση με το ΑΕΠ, απ' ότι δέκα χρόνια πριν. Γι' αυτούς τους λόγους η αποτελεσματικότητα των μέτρων που έχουν εφαρμοστεί τα τελευταία χρόνια στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι περιορισμένη και βραχυχρόνια στην οικονομική σφαίρα και αρνητική στην κοινωνική σφαίρα. (www.kathimerini.gr)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Το κεντρικό συμπέρασμα που προκύπτει από την διερεύνηση των επιπτώσεων της πλήρους ένταξης της ελληνικής οικονομίας στην ΟΝΕ και ειδικότερα στους μισθούς, την ανεργία και την κοινωνική ασφάλιση είναι ότι το ενιαίο νόμισμα πρέπει να είναι παραγωγικά, τεχνολογικά και εργασιακά ισχυρό. Όμως μια τέτοια πορεία οικονομικής και κοινωνικής ολοκλήρωσης της Ευρώπης, απαιτεί μια διαφορετική σύλληψη της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με κυρίαρχα στοιχεία την ανάπτυξη, την απασχόληση, την αναδιανομή του εισοδήματος και την κοινωνική προστασία.

Μια τέτοια στρατηγική αποτροπής συνθηκών κοινωνίας 2/3 επιβάλλει την διαμόρφωση ενός οικονομικά βιώσιμου και κοινωνικά αποτελεσματικού μείγματος οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, ο πυρήνας του οποίου απαιτείται, με την αναβάθμιση των αναδιανεμητικών λειτουργιών του κράτους, να επικεντρωθεί στην «κατανομή των θυσιών προσαρμογής», προστατεύοντας το εισόδημα και υποστηρίζοντας το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης.

Παράλληλα απαιτείται να επικεντρωθεί στην αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας με την μείωση των επιτοκίων και την αύξηση των επενδύσεων καθώς και στην επίτευξη της ισορροπίας ανάμεσα στην προστασία του εισοδήματος και την αύξηση της απασχόλησης από την μείωση του χρόνου εργασίας.

Με αυτούς τους προβληματισμούς αλλά και τις εναλλακτικές στρατηγικές και πολιτικές για το μέλλον του εισοδήματος των εργαζομένων, την αντιμετώπιση της ανεργίας και την υποστήριξη της κοινωνικής ασφάλισης, η Ευρώπη μπορεί και πρέπει να

πορευθεί προς τον 21^ο αιώνα προκειμένου, να θέσει σε εγρήγορση τις παραγωγικές και δημιουργικές δυνάμεις των λαών της και ταυτόχρονα να αποτελέσει φωτεινό παράδειγμα για τους λαούς των άλλων ηπείρων. (www.kathimerini.gr)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ- ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- **Τι πλεονεκτήματα υπάρχουν αν έχεις το δικό σου νόμισμα;**

Υπάρχει ένας απλός λόγος που κάθε ανεξάρτητη χώρα επιθυμεί να έχει το δικό της νόμισμα. Παρέχει τεράστια πλεονεκτήματα. Επιτρέπει επιλογές σχετικές με την φορολογία και την δημοσιονομική πολιτική, που ειδιάλλως θα λαμβάνονταν αλλού. Αλλάζοντας την ισοτιμία, είναι δυνατό κάθε χώρα με το δικό της νόμισμα να ξεπεράσει καταστρεπτικές οικονομικές αλλαγές, ανεξάρτητα αν τις προκαλούν απρόσμενα διεθνή γεγονότα, διαφορετικοί ρυθμοί πληθωρισμού, ή άλλα απρόβλεπτα γεγονότα, χωρίς να μειωθούν οι ρυθμοί ανάπτυξης και να ανέβει η ανεργία. Πάνω απ' όλα, ο έλεγχος του νομίσματος σου και της χώρας σου είναι αδιαχώριστος. Καμία χώρα δεν μπορεί να είναι αληθινή δημοκρατία χωρίς να έχει το δικό της νόμισμα. Όταν αυτή η δυνατότητα χάνεται, τότε η εξουσία μεταφέρεται κάπου αλλού. Αυτός είναι ο λόγος που το Ευρώ δεν είναι πρωτίστως οικονομικό ζήτημα. Έχει σχέση με την δημοκρατία και την ανεξαρτησία. (www.economia.gr)

- **Τι πλεονεκτήματα υπάρχουν για τις επιχειρήσεις και το κοινό από το κοινό νόμισμα σε όλες τις περιοχές της ΕΕ;**

Υπάρχουν προφανή πλεονεκτήματα από την κατάργηση της ανταλλαγής από το ένα νόμισμα στο άλλο, και για τις επιχειρήσεις και για τους ιδιώτες. Όμως αυτά τα πλεονεκτήματα δεν είναι μεγάλα όταν συγκριθούν με το κόστος της μετατροπής εκατομμυρίων λογιστικών και υπολογιστικών συστημάτων, ταμειακών μηχανών και κερματομηχανών στο Ευρώ. Οι οικονομίες υπολογίζονται σε περίπου 0.5% ανά έτος του συνολικού εισοδήματος στην ΕΕ, αν όλες οι χώρες ενταχθούν στο Ευρώ, αλλά σημαντικά λιγότερες αν μόνο μερικές το κάνουν. Από την άλλη πλευρά, το κόστος των αλλαγών έχει υπολογιστεί στο 3% του συνολικού εισοδήματος στην ΕΕ. Το κόστος της μετατροπής νομισμάτων, παρόλα αυτά, δεν θα εξαφανισθεί εντελώς. Τα Ευρώ θα πρέπει να ανταλλάσσονται με νομίσματα όπως το δολάριο και το γιέν. Επιπλέον, διαδίδεται πως το Ευρώ θα καταστήσει τις τιμές σε όλη την ΕΕ διαφανείς, θα μειώσει τις τιμές ως αποτέλεσμα του μεγαλύτερου ανταγωνισμού και θα ενθαρρύνει περισσότερες επενδύσεις. Ακλόνητες αποδείξεις ότι αυτές τις θετικές εξελίξεις θα γίνουν πραγματικότητα είναι δύσκολο να βρεθούν, ειδικά για τις επενδύσεις. Τα ίδια επιχειρήματα χρησιμοποιήθηκαν για τον ΜΣΙ, αλλά η ύφεση

που προκλήθηκε από το "κλείδωμα" των ισοτιμιών οδήγησε σε μείωση, όχι αύξηση των επενδύσεων. (www.economia.gr)

- **Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για μια επιτυχημένη ζώνη κοινού νομίσματος;**

Οι επιτυχημένες και διαρκούσες ζώνες κοινού νομίσματος, που η ιστορία έχει δείξει ότι είναι σχεδόν πάντοτε έθνη-κράτη, έχουν 3 βασικές προϋποθέσεις. Πρώτον, οι διαφορές στην ανταγωνιστικότητα και στο επίπεδο ζωής ανάμεσα σε διαφορετικές περιοχές της ζώνης κοινού νομίσματος πρέπει να είναι λογικά μικρές. Δεύτερον, επειδή μερικές περιοχές αναπόφευκτα θα τα καταφέρουν καλύτερα από άλλες, πρέπει να υπάρχει επαρκής φορολογική και εισοδηματική ισχύς στα χέρια της κυβέρνησης της ζώνης κοινού νομίσματος, ώστε να εξομαλυνθούν οι διαφορές σε ικανοποιητικά επίπεδα. Τρίτον, για τον ίδιο λόγο, πρέπει να είναι σχετικά εύκολο για τους ανέργους σε περιοχές υφέσεως να μετακινηθούν σε πιο ευημερούσες περιοχές για να βρουν δουλειά. Δυστυχώς, η ΕΕ δεν ικανοποιεί καμιά από αυτές τις προϋποθέσεις. Οι διαφορές στο επίπεδο ζωής και στην ανταγωνιστικότητα ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ είναι πολύ μεγαλύτερες από αυτές ανάμεσα σε περιοχές στα έθνη-κράτη. Το ποσοστό του εθνικού εισοδήματος των κρατών-μελών της ΕΕ που πηγαίνει στον προϋπολογισμό της ΕΕ είναι ασήμαντο - μόλις πάνω από το 1.25%. Σε αντίθεση, περίπου 20% του εθνικού εισοδήματος των ΗΠΑ πηγαίνει μέσω της Ομοσπονδιακής φορολογίας, και περισσότερο από το 40% σε μια τυπική Δυτικο-Ευρωπαϊκή χώρα. Για προφανείς πολιτιστικούς, γλωσσικούς και νομικούς λόγους, η εργατική μετακίνηση ανάμεσα σε κράτη-μέλη της ΕΕ, είναι πολύ χαμηλότερη απ' ότι ανάμεσα σε περιοχές μιας μέσης χώρας. Επίσης πολλές ευρωπαϊκές χώρες, δυστυχώς και η Ελλάδα, έχουν σχετικώς ανελαστική εσωτερική αγορά εργασίας. (www.economia.gr)

- **Είναι πιθανό το Ευρώ να προκαλέσει μεγαλύτερη ανάπτυξη μέσα στην ΕΕ απ' ότι ένα πιο ευέλικτο καθεστώς ισοτιμιών;**

Κατά την περίοδο του "Φιδιού" και του ΜΣΙ - συνολικά επί 19 χρόνια - δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η έλλειψη ευελιξίας οδήγησε σε ύφεση και αργή ανάπτυξη. Αυτό συνέβη επειδή τα περισσότερα κράτη-μέλη είχαν πρόβλημα να ανταγωνιστούν με την βιομηχανική ισχύ και τον χαμηλό πληθωρισμό της Γερμανίας. Ως αποτέλεσμα έπρεπε να "παγώσουν" τις οικονομίες τους για να προστατέψουν τις ισοτιμίες τους, που με την σειρά του οδήγησε σε χαμηλότερη ανάπτυξη στην Γερμανία, καθώς τα 2/3 των γερμανικών εξαγωγών κατευθύνονταν σε άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ. Υπάρχουν σοβαροί κίνδυνοι πως παρόμοια προβλήματα θα εμφανιστούν και στο Ευρώ, μεγεθυμένα από τα κριτήρια σύγκλισης, την ανεξαρτησία, την ισχύ και την δύναμη που παραχωρήθηκε στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, και τους όρους του Συμφώνου Σταθερότητας, που ελέγχει τον δανεισμό των κυβερνήσεων. Με την φορολογία και την εισοδηματική πολιτική στα χέρια των κρατών-μελών, και υποκείμενες σε πολιτικές πιέσεις, αλλά την νομισματική πολιτική ελεγχόμενη από την ανεξάρτητη Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, οι προοπτικές για τον χειρότερο δυνατό συνδυασμό οικονομικών πολιτικών δείχνουν πολύ πιθανό να υλοποιηθούν. Πρόκειται για ένα χαλαρό δημοσιονομικό καθεστώς συνδυασμένο

με "σκληρό" χρήμα, υψηλά επιτόκια και ένα υπερτιμημένο και ανταγωνιστικό νόμισμα - ο σίγουρος δρόμος για καταστροφικό πληθωρισμό, όπως η εμπειρία των τελευταίων 25 χρόνων έχει δείξει τόσο καθαρά. (www.economia.gr).

- **Τι θα συμβεί στις θέσεις εργασίας και στην ανεργία αν ενταχούμε στο Ευρώ;**

Χώρες όπως η Γαλλία και η Γερμανία προετοιμάζονταν επί χρόνια για να είναι έτοιμες για την νομισματική ένωση. Η όλη κατεύθυνση της οικονομικής πολιτικής στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα τελευταία χρόνια ήταν να "προετοιμάσουν" τις οικονομίες τους για την νομισματική ένωση. Η πραγματικότητα είναι ότι η Ευρω-ζώνη είναι ζώνη καταστροφής για τις θέσεις εργασίας. Η ανεργία αυξάνεται και μειώνεται κατά την περίοδο των επιχειρηματικών κύκλων - σε περιόδους ύφεσης και ανάπτυξης τόσο στην Ελλάδα, όσο και οπουδήποτε αλλού. Αλλά στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρατηρείται μια συνεχώς αυξανόμενη τάση. Η ανεργία στην ΕΕ ήταν 5 εκατ. το 1979, 14 εκατ. το 1992 και τώρα σχεδόν 19 εκατ. Τελευταία μειώθηκε ελαφρώς, αλλά παρόλα αυτά είναι σχεδόν 5 εκατομ. μεγαλύτερη από το 1992. Αυτό δεν έχει συμβεί στην Βρετανία και στην Νορβηγία, δύο χώρες που είναι απίθανο να ενταχθούν στο Ευρώ και δεν έχουν προσανατολίσει ολόκληρη την πολιτική τους στην "προετοιμασία" για την νομισματική ένωση. (www.economia.gr)

- **Τι συμπεράσματα βγαίνουν για το Ευρώ υπό το φως αυτών των δεδομένων;**

Σίγουρα το σημαντικότερο είναι πως το Ευρώ είναι μια πάρα πολύ επικίνδυνη προσπάθεια, όχι μόνο για τους ενθουσιώδεις οπαδούς μιας μεγαλύτερης Ευρωπαϊκής ενοποίησης. Ακόμα και αν υπάρξει μια περίοδος μέλιτος κατά την δημιουργία της νομισματικής ένωσης, είναι δύσκολο να πιστέψουμε πως, κάποια στιγμή την επόμενη δεκαετία, το Ευρώ δεν θα βρεθεί υπό έντονη πίεση. Αν συμβεί αυτό, δύο εξελίξεις είναι πιθανές. Η πρώτη είναι πως θα διαλυθεί η νομισματική ένωση, γεγονός υπό τα ανωτέρω δεδομένα καθόλου απίθανο. Αν συμβεί, θα είναι μια μεγάλη οπισθοδρόμηση για αυτούς που προωθούν την Ευρωπαϊκή ενοποίηση. Η απορρέουσα αστάθεια και το κόστος θα είναι όμως καταστροφικά και για όλους τους υπόλοιπους. Η άλλη πιθανότητα είναι μια ακόμα μεγαλύτερη μεταφορά αρμοδιοτήτων από τα κράτη-μέλη στην ΕΕ, για να στηριχθεί το Ευρώ παρά τις αντιξοότητες, λόγω της ανάγκης να αντιμετωπισθεί η αυξανόμενη ανεργία και η κοινωνική αναταραχή καθώς οι οικονομίες των κρατών-μελών της ΕΕ θα παραπαίουν. Αυτό πιθανότατα θα σημαίνει πολύ μεγαλύτερη φορολογικές και εισοδηματικές αρμοδιότητες για την ΕΕ, με συνεπαγόμενη περαιτέρω συρρίκνωση στους ρόλους των κρατών-μελών. Είναι οποιαδήποτε εξέλιξη αυτό που η πλειοψηφία των Ευρωπαίων θα ήθελε να δει; Είναι δύσκολο να το πιστέψουμε. (www.economia.gr)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μετά την πλήρη ένταξη της στην ΟΝΕ, η ελληνική οικονομία εξακολουθεί να αναπτύσσεται με ταχύ ρυθμό, σημαντικά υψηλότερο από τον αντίστοιχο μέσο ρυθμό στη ζώνη του ευρώ. Ο πληθωρισμός παραμένει σε σχετικά χαμηλό επίπεδο, ιδίως συγκρινόμενος με τους ρυθμούς που επικρατούσαν πριν από μερικά χρόνια, αλλά υπερβαίνει αισθητά το μέσο όρο του πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ. Επίσης, η δημοσιονομική θέση της χώρας έχει βελτιωθεί σημαντικά, καθώς ο προϋπολογισμός της γενικής κυβέρνησης ουσιαστικά ισοσκελίστηκε το 2001 και στα επόμενα έτη παρουσίασε πλεόνασμα. Οι θετικές αυτές εξελίξεις όμως, συνοδεύονται από κάποια άλλα χαρακτηριστικά που δεν είναι ικανοποιητικά. Το ποσοστό ανεργίας και το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σε σχέση με το ΑΕΠ διατηρούνται σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα. Τα δυο αυτά μεγέθη αντανακλούν διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας, ιδίως τη χαμηλή ανταγωνιστική θέση της χώρας διεθνώς. Αν και τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε μεγάλη αύξηση των επιχειρηματικών και δημοσίων επενδύσεων και συνακόλουθη αναβάθμιση της παραγωγικής βάσης και των υποδομών, η ελληνική οικονομία δεν έχει ακόμη αξιοποιήσει επαρκώς το ανθρώπινο δυναμικό της και δεν έχει βελτιώσει τις εξαγωγικές της επιδόσεις σε τέτοιο βαθμό ώστε να διασφαλίσει υψηλό και διατηρήσιμο ρυθμό ανάπτυξης μακροπρόθεσμα. (Μηλιός- Σταμάτης- Γρόλλιος- Κατσορίδας/ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ/ ΕΚΔΟΤΗΣ: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, 1999)

Η σημερινή συγκυρία στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από μια έντονη αντίφαση. Οι επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας, με βάση ορισμένους δείκτες όπως ο ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ, οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου και η παραγωγικότητα της εργασίας, είναι θετικές, αλλά ταυτοχρόνως, το ποσοστό ανεργίας διατηρείται σε υψηλά επίπεδα και το βιοτικό επίπεδο των εισοδηματικά αδύναμων κοινωνικών τάξεων στην διάρκεια των είκοσι τελευταίων ετών έχει βελτιωθεί ελάχιστα. Η μακροοικονομική σταθερότητα που επιτεύχθηκε, καθώς και οι επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας σε ότι αφορά τους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης και των παραγωγικών επενδύσεων, έχουν αποφέρει οφέλη, πλην όμως, όχι για όλες τις κοινωνικές τάξεις. Οι θετικές παραγωγικές επιδόσεις των τελευταίων ετών οφείλονται σε σειρά ευνοϊκών παραγόντων. Ένας είναι η δραστική μείωση του πληθωρισμού και των δημοσιονομικών ελλειμμάτων κατά την περίοδο πριν από την ένταξη στην ΟΝΕ, με αποτέλεσμα την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επιχειρήσεων και των καταναλωτών. Ένας άλλος είναι η υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος και ο υψηλός βαθμός οικονομικής σταθερότητας και αξιοπιστίας που συνεπάγεται η συμμετοχή της Ελλάδος στην ΟΝΕ. Οι μεγάλες εισροές πόρων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ασφαλώς συνέβαλαν και αυτές, μαζί με τους αντίστοιχους εθνικούς πόρους, στη χρηματοδότηση επενδύσεων για έργα υποδομής. Παράλληλα, έχουν αναληφθεί σημαντικές ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις, ιδιαίτερα στους τομείς των κατασκευών και των υπηρεσιών, ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης και στη βελτίωση των επιδόσεων της οικονομίας συνέβαλε ακόμη η πραγματοποίηση ορισμένων σημαντικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. (Μηλιός- Σταμάτης- Γρόλλιος- Κατσορίδας/ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ/ ΕΚΔΟΤΗΣ: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, 1999)

Ειδικότερα, η υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος και η συμμετοχή στην ΟΝΕ έχουν μεταβάλει ριζικά και μη αναστρέψιμα τις νομισματικές συνθήκες, αλλά και το οικονομικό περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί η ελληνική οικονομία. Αρχικά επέφεραν μείωση των επιτοκίων, δημιουργώντας ευνοϊκές προϋποθέσεις για την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης. Γενικότερα εξάλλου, καθιστούν ευνοϊκές τις προοπτικές για χαμηλό πληθωρισμό. Υπάρχουν όμως κι άλλα σημαντικά οικονομικά οφέλη, αρκετά από τα οποία είναι άμεσα και ορατά.

Πρώτα απ' όλα, με την υιοθέτηση του ευρώ, έχει εκλείψει όχι μόνο το κόστος μετατροπής των νομισμάτων των χωρών που μετέχουν στη νομισματική ένωση, αλλά και το κόστος κάλυψης έναντι συναλλαγματικών κινδύνων και η αβεβαιότητα όσον αφορά τη συναλλαγματική ισοτιμία αυτών των νομισμάτων. Το όφελος αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την Ελλάδα, όπου στο παρελθόν ο υψηλός πληθωρισμός συχνά οδηγούσε σε υποτίμηση της δραχμής έναντι των άλλων νομισμάτων.

Επιπλέον, οι αγορές θεωρούν τη ζώνη του ευρώ ως περιοχή οικονομικής σταθερότητας και ασφάλειας. Αυτό έχει συντελέσει στην ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων που υφίστανται εξαιτίας διεθνών νομισματικών και συναλλαγματικών κρίσεων οι χώρες που έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Και αυτό το πλεονέκτημα είναι ιδιαίτερα σημαντικό στην περίπτωση της Ελλάδος. (Μηλιός- Σταμάτης- Γρόλλιος- Κατσορίδας/ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ/ ΕΚΔΟΤΗΣ: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, 1999)

Εξάλλου, σε μεσο-μακροπρόθεσμο ορίζοντα η συμμετοχή της Ελλάδος στην ΟΝΕ αναμένεται να αποφέρει πρόσθετα οικονομικά πλεονεκτήματα και να δημιουργήσει νέες δυνατότητες. Με δεδομένη τη μείωση της αβεβαιότητας και του κόστους των συναλλαγών, η υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος μπορεί να δώσει ώθηση στην κίνηση κεφαλαίων και τις εμπορικές συναλλαγές. Επιπλέον, η συμμετοχή σε μια μεγάλη, ενοποιημένη αγορά χρήματος και κεφαλαίων δίνει τη δυνατότητα στις ελληνικές επιχειρήσεις να αντλούν κεφάλαια από την αγορά αυτή με ευνοϊκούς όρους. Παράλληλα, επιτρέπει στους αποταμιευτές να διαφοροποιούν τα χαρτοφυλάκιά τους και να τοποθετούν τα διαθέσιμα κεφάλαιά τους σύμφωνα με τις προτιμήσεις τους.

Η απελευθέρωση του εγχώριου τραπεζικού συστήματος, που έχει ολοκληρωθεί, σημαίνει ότι η δραστηριότητά του προσδιορίζεται πλέον με βάση τις δυνάμεις που αναπτύσσονται στην αγορά και με την εφαρμογή καθαρά τραπεζικών κριτηρίων. Επιπλέον, η ανταγωνιστική πίεση που ασκεί στις τράπεζες η τεχνολογική πρόοδος στους τομείς της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών, συνέβαλε και αυτή στη σημαντική αύξηση της τραπεζικής διαμεσολάβησης και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του τραπεζικού συστήματος. Έτσι μειώθηκε το κόστος παροχής των προσφερομένων προϊόντων και υπηρεσιών και αυξήθηκε η ποικιλία τους. (Μηλιός- Σταμάτης- Γρόλλιος- Κατσορίδας/ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ/ ΕΚΔΟΤΗΣ: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, 1999)

Παράλληλα, οι επιχειρήσεις έχουν πλέον την ευχέρεια να επιλέξουν από μια μεγάλη ποικιλία προϊόντων, προκειμένου να εφαρμόσουν μια πιο αποτελεσματική πολιτική για τη χρηματοδότηση των επενδύσεων και τη διαχείριση των επιχειρηματικών κινδύνων που αναλαμβάνουν. Οι προοπτικές επίτευξης της πραγματικής σύγκλισης και της πλήρους απασχόλησης επηρεάζονται ευνοϊκά από την υιοθέτηση του ευρώ και τη νομισματική και συναλλαγματική σταθερότητα που αυτή συνεπάγεται, καθώς και από τη βελτίωση βασικών οικονομικών μεγεθών ως αποτέλεσμα της ονομαστικής σύγκλισης.

Επηρεάζονται επίσης ευνοϊκά από τα απτά πλεονεκτήματα και τα δυνητικά οφέλη από τη συμμετοχή της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και, ιδιαίτερα, στη ζώνη του ευρώ. Ωστόσο, η διαδικασία της πραγματικής σύγκλισης δυσχεραίνεται από τους περιορισμούς που θέτει το υψηλό δημόσιο χρέος, από τη χαμηλή παραγωγικότητα, καθώς και από την αναποτελεσματική λειτουργία και τον ανεπαρκή ανταγωνισμό που χαρακτηρίζουν ορισμένες αγορές. Επομένως, η νομισματική σταθερότητα που διασφαλίζει η υιοθέτηση του ευρώ και η προστασία που παρέχει από τις επιπτώσεις του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών δεν πρέπει να οδηγούν σε εφησυχασμό και σε χαλάρωση των προσπαθειών για την ολοκλήρωση της δημοσιονομικής εξυγίανσης και τη συνεχή βελτίωση της παραγωγικότητας και της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Επιπλέον, κύρια επιδίωξη πρέπει να είναι η επίτευξη και διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών στη χώρα μας, η οποία δε μπορεί να εξασφαλιστεί μόνο με την εφαρμογή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής. Απαιτεί συγχρόνως την άσκηση πρόσφορης εθνικής οικονομικής πολιτικής καθώς και τη συμβολή των κοινωνικών εταίρων, με την εφαρμογή συνετής τιμολογιακής πολιτικής και με συμφωνίες για συνολικές μισθολογικές αυξήσεις που συμβαδίζουν με την αύξηση της παραγωγικότητας και διασφαλίζουν τη σταθερότητα των τιμών. Οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν με τον τρόπο αυτό να συντελέσουν στην προστασία της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, στη μείωση της ανεργίας και, επομένως, στην ταχύτερη και σταθερή αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων.

Οι στόχοι της πραγματικής σύγκλισης και της πλήρους απασχόλησης θα επιτευχθούν ασφαλέστερα και ταχύτερα εφόσον η κατάλληλη δημοσιονομική και διαρθρωτική πολιτική εφαρμοστεί με εμμονή και συνέπεια. Η εφαρμογή της πολιτικής αυτής δεν είναι εύκολη υπόθεση, διότι συνεπάγεται ριζικές μεταβολές στη διάρθρωση και τη λειτουργία της οικονομίας, καθώς και στη συμπεριφορά και νοοτροπία όλων. Είναι όμως αναγκαία, προκειμένου να διατηρηθούν και να βελτιωθούν οι επιδόσεις της οικονομίας στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται με την υιοθέτηση του ευρώ, τον εντεινόμενο ανταγωνισμό στην ενιαία αγορά και την επικείμενη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με συστηματικότητα, σύνεση και συναίνεση μπορούμε να πραγματοποιήσουμε με επιτυχία τις μεταρρυθμίσεις εκείνες που θα οδηγήσουν στη σημαντική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την ολοκλήρωση της δημοσιονομικής εξυγίανσης. Αυτές είναι οι δυο βασικές προϋποθέσεις που πρέπει να εξασφαλιστούν για την επίτευξη της πλήρους απασχόλησης και της πραγματικής σύγκλισης και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. (Μηλιός- Σταμάτης- Γρόλλιος- Κατσορίδας/ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ/ ΕΚΔΟΤΗΣ: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, 1999)

Βιβλιογραφία

- Θ. Μαριόλης- Γ. Σταμάτης. *H ENTOΣ ONE ΕΠΟΧΗ*. Εκδόσεις ΣΤΑΧΥ. 2000, σελίδες:107-108 και 111-116.
- Δ. Κατσορίδας- Α. Ταρπάγκος. *ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ-ΜΙΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ*. Εκδότης ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ. 1999, σελίδες:30-35, 42-46, 80-84, 91-93, 119-123 και 201-205.
- Γ. Μηλιός- Γ. Σταμάτης- Γ. Γρόλλιος- Η. Ιωακείμογλου- Δ. Κατσορίδας- Μ. Καραμεσίνη- Α. Ταρπάγκος- Χ. Γολέμης- Τ. Μηταφίδης. *ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ*. Εκδότης ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, σελίδες: 55-59, 62-64 και 87-93.
- Ένωση Ελληνικών Τραπεζών- Εκδότης ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ ΑΝΤ. Ν., σελίδες: 75-80 και 92-100.

Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία:

- <http://www.apodimos.com>
- <http://www.unipi.gr> (Ευρωπαϊκή Οικονομική Νομισματική Πολιτική)
- <http://www.ypetho.gr>
- <http://www.mnec.gr>
- <http://www.bankofgreece.gr> (Τράπεζα της Ελλάδος)
- <http://www.inegsee.gr> (ONE και εργασιακές σχέσεις)
- <http://www.euro-hellas.gr>
- <http://europa.eu.int> (Ε.Κ.Τ)
- <http://www.espireas.gr>
- <http://www.economia.gr>
- <http://www.ine.otoe.gr> (Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα)
- <http://www.oe-e.gr> (Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος)
- <http://www.euro.gr>
- oikonomikos.dolnet.gr (Οικονομικός Ταχυδρόμος), τεύχη: Φεβρουάριος-Απρίλιος 1999 , Σεπτέμβριος 2001, Νοέμβριος- Δεκέμβριος 2004.
- <http://www.kathimerini.gr> ,(Ιούνιος 2005).